

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 05898

A ROMAN FUN A FERD-GANEV

Joseph Opatoshu

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

י. א פ א ט א ש ו

א ראמאן פון א פערד-גנב

און אנדערע דערציילונגען

Judaica Library
Mid-Island YM-YWHA

פארלאנג קולטור-ליניע / ווארשע

די דאָזיקע אויפלאַגע איז, לויטן הסכם צווישן
פארלאג „קולטור-ליגע“ און דעם מחבר, ספעציעל
געדרוקט פאר די לענדער אויסער אמעריקע.
קויפן און פארקויפן דעם בוך אין
אמעריקע איז לעלוטין פארבאָטן.

COPYRIGHT BY JOSEPH OPATOVSKY
N E W Y O R K 1 9 1 8

דוקעריי „פעניקס“ ווארשע, גראניטשנע 14

געדרוקט אין 1000 עקזעמפלאַרן

„A ROMAN FUN A FERD GANEW“. —
O P A T O S Z U
WYD. „KULTUR-LIGE“, WARSZAWA 1924
Druk. „FENIKS“, Warszawa, Graniczna 14.

אַ ראַמאָן פֿון אַ פּערד־גאַנג

שבת באַכמיטאָג.

סנאָפּעס גליענדע שטראַלן האָבן אַריינגעשטראָמט דורך דעם אָפּענעם פענסטער, רעפּלעקטירט, און צוויי זילבערנע זיילן האָבן זיך באַווויגן אין דער לופט. צווישן די זיילן איז געלעגן אַ ווייסע פעטע קאָץ מיט אַ שוואַרצע לאַטקע אויף דער באַז. די פּאָדערשטע לאַפּקעס אויסגעצויגן, די מאַרדעטשקע מיט די גרינדלעך-פּאַרזשורעטע אויגן אַיינגעטוליעט אין די לאַפּקעס. עס האָט זיך געדאַכט זי חלומט. עס איז דורך אַ פּליג. די קאָץ האָט אַ שליידער געטאַן איר עלאַסטישן קערפּער, געכאַפט די פּליג, זיך באַלעקט, געלייגט זיך אין דער זעלבער פּאָזע און געחלומט ווייטער.

שלמה „קראַדניק“, אַ הויכער דאַרער ייד מיט אַ שיטער בערדל, איז געשלאָפּן אויף אַ פּערינע בעבן טיר. טראָפּנס שווייס, ווי אַרבעס, זיינען אַרויס אויף זיין גרויסן שטערן, וואָס האָט זיך צונויפגעגאַסן מיט זיין גלאַנציקן פּליכעוואַטן קאַפּ. די טראָפּנס שווייס זיינען געשטאַ-נען אַ וויילע, נאָכדעם זיך פּאַרקערעוועט, און לאַנגע וואַסער-פעדים האָבן זיך אַראָפּגעשנירלט איבער שלמהס דאַרלעכע באַקן.

חנה, שלמהס טאָכטער, אַ מויד פּון אַ יאָר עטלעכע און צוואַנציק, איז געשטאַנען לעבן שפיגל און זיך געקעמט די האָר. זי האָט עטוואָס אויפגעהויבן איר שטייף געקראַכמאַליעט קלייד, געמאַכט עטלעכע טריט צוריק, אויסגעשטעלט קאָקעטיש אַ פּוס ווי צום טאַנץ און זיך צעשמייכלט. — נו, גענוג זיך שוין צו פּוצן! — האָט שרה, חנהס יונגערע שוועסטער, שוין אויך אַ מיידל אין די יאָרן, זיך אָנגערופן אַרויס-גייענדיק — וועסט בערקען אזוי אויך געפעלן!

— זאלץ דיר אין די אויגן! — האָט איר לאַה נאָכגעשריגן. זי איז דורך עטלעכע מאָל די שטוב און איז אַרויס.

תרצה, שלמהס ווייב, אָן עלטערע יידענע אין אַ רויטער „באַרכאַנקע“*, אין אַ קאָלירטער שלאָף-קופּקע אויף דעם אָפּגעגאַלט קאַפּ, איז געווען לעבן אָפּענעם פענסטער, זיך אויסגעשאַפּן אַ בריקווע און מיט אַ שמייכל אויף דעם פנים זיך צוגעהערט, ווי חברה האָבן דערציילט מעשיות.

אונטערן פענסטער אויף אַ פיר-פיסקע באַנק זיינען געווען עטלעכע עלטערע פּערד-הענדלער אין די וועסטן, די טוכענע היטלעך מיט די קליינע דענקעס פאַרשאַרצט און געשמועסט:

— צי כ'קען אליהו „ווינער“? — האָט אָנגעהויבן אַ געלער ייד מיט אַ געפּלעקלט פנים — אַ געלעכטער כ'לעבן! כ'האָב דאָך ביי אים געאַרבעט איבער צוויי יאָר. אויף אַלע ירידים מיטגעפּאָרן, צו-זאַמען געגעסן. דער בחור פלעגט „אַריינשיפּן“ אויף איין זיך אַ גאַנץ זייטל קעלבערן-פלייש, ווי כ'בין אַ ייד! איבער אים טאַקע, בין איך דאָך געווען צען חדשים איבערן „קובעל“ — — —

חברה האָבן זיך צעשמייכלט.
— איר לאַכט, נאָר גלויבט מיר ס'איז אַ רחמנות אויפן יינג! ער האָט דאָך קיין ביזע גאַל נישט!

— אַ קלייניקייט עפעס — האָט זיך תרצה אָנגערופן, און בשעת-מעשה אַריינגעפּאַקט אין מויל אַריין אַ פולן לעפל אויסשאַבעכץ — צען יאָר זיך יאָגן נאָך אַ גנב! איר ווייסט, שוין איבער צען יאָר ווי פּאַליציי יאָגט זיך נאָך אים אין די ראַדענאָווער וועלדער! און ווען נישט „סטאַך“, וועלכער האָט זיך פאַרליבט אין אליהוס „קאַכאַנקע“ און אים איבערגעגעבן דער פּאַליציי, וואָלט מען אים נאָך עד היום נישט געכאַפט! כ'האָב זיך אפּער געחדושט — האָט תרצה ווייטער געזאָגט — דער יינג איז דאָך געווען ווייט פון יידן, זיך שטענדיק אַרומגעשלעפט מיט דער „קאַכאַנקע“, און פונדעסטוועגן האָט מען דורך דער גאַנצער צייט נישט געהערט, ער זאָל איבערפּאַלן עפעס אַ ייד, ער פלעגט אַלץ איבערפּאַלן רייכע פּריצים, גלחים — — —

(* „באַרכאַנקע“ — אונטערקלייד)

— יאָ — האָט איינער אַ ברום געטאָן — מען וועט מיט דעם
בחור לערנען בלוק.

— ווייס איך וואָס ? — האָט אַ דריטער געענטפערט. — געטראַפן
ס'אַרט! פאַרגעסט נישט, אַז אליהו פלעגט אַריין דורך אַ קווימען, איינ-
שלעפערן אַלע אין שטוב, אויפהאַקן קאַסעס, איבערלאָזן אַ קוויטל, אַז
ער, אליהו, איז געווען און אַרויס ! נישט דאָס ערשטע מאָל, וואָס מען
משפט אליהו. היינט פאַרמשפט מען אים און מאַרגן איז ער ווידער
מיט זיין באַנדע אין די ראַדזענאָווער וועלדער. איר האָט אָפגעזאָרגט
פאַר אים !

— ווען כ'דערמאָן זיך — האָט דער געלעו אָנגעהויפן און אָפ-
געהוסט — ווי אליהו האָט אַמאָל געשטאַכן אַ שייגעץ, שטעלן מיר זיך
האַר און נעגל קאַפּויר. האַרכט :

— דאָס וועט זיין... כ'ווייס... נו יאָ, באַלד : דאָ ווילן אין
צען יאָר, אין דאָרף צוויי, און דריי ביי פּאַניען, נו, וויפל איז עס)
דאַכט זיך... .

— אַ יאָר פּופּצן — האָבן זיך עטלעכע יידן אָפּגערופּן מיט אַמאָל.
— המ, שוין פּופּצן יאָר ! די יאָרן לויפן ! נו, בקיצור ווי האַלט
איך ? יאָ.

— דער „רימאַקער“ שררה האָט געהאַט אַ גניאָדע קאַבילע מיט
ווייסע לעטשעלעך איז זי ווערט געווען אַ פינף הונדערט קערבלעך.
אליהו וואַרפט אָן אויג אויף דער קאַבילע און שלעפט מיך נאַכט-איינ,
נאַכט-אויס נאָך רימאַקעס. בקיצור, מיר האָבן די קאַבילע נישט געקאַנט
נעמען. כ'האַב געמיינט, אַז דער יינג קריגט די נכפה. ענדע „זשניוועס“
מאַכט ער צו מיר : הער, אין „הויף“ איז היינט יום-טוב, די פאַראַב-
קעס האָבן אַ גאַנצע טאַג געזאָפּן און שלאָפּן געוויס איצט ווי גע-
הרגעטע, קום, מיר נעמען היינט די קאַבילע. בקיצור, מיר האָבן
מיטגענומען „קאַסטעקן“, דעם לעשניקס זון. איך בין געבליבן שטיין
אונטערן פאַרקאן, זיי זיינען אַריין אין דער סטאַדאָלע, אַרויסגענומען
עטלעכע בונטן שטרוי, צעשפּרייט איבערן הויף, אַרויסגעפירט דאָס
פערד. מאַכט זיך אַ זשרעבאַקל אין מיט. אונטערן הויף האָט דאָס
זשרעבאַקל אַ פנים זיך פאַרבענקט נאָך דער מאַמע און גענומען
הירזשען אָן אויפהער. אליהו האָט געהייסן אַרונטערפירן דאָס זשרע-

באַקל אין ריוו און דאָרט עס איבערלאָזן. דער שייגעץ פאַרקערעוועט
צום ריוו, נעמט אַרונטער דעם זשערעבאַק. מיר שטייען און וואָרטן.
מיט אַמאָל צערעוועט זיך דאָס זשערעבאַק אַזוי, אַז דאָס בלוט אין די
אָדערן איז מיר פאַרגליווערט געוואָרן. מיר זיינען אַרונטער אין ריוו:
דער בחור שטייט און שניידט דעם זשערעבאַק איבער דעם האַלז מיט
זיין טעמפּ מעטער. כ'זאָג אייך, אַזאַ אימה איז מיך באַפאַלן! אליהו
איז געווען בלאַס ווי קרייד, האָט אַ שפיי געטאָן דעם שייגעץ גלייך אין
פּרצוף אַריין, געזאָגט „פּשאַ-יוכאַ“ און אַרויס.

דעם גאַנצן וועג האָט אליהו אַ וואָרט נישט אויסגערעדט, איינ-
געקוועטש די פּויסטן, אַראָפּגערוקט דעם הוט איבער די אויגן און גע-
שפּרייזט. אַז מיר זיינען צוגעקומען צו דער „אַלשינע“, האָט זיך אליהו
אַפּגעשטעלט, אַפּגעמאַסטן קאָסטעקן מיט זיין אויג:

— „פּשאַ-קרעוו“, פאַרוואָס האָסטו געשחטן דעם זשערעבאַק?
קאָסטעק איז צעמישט געוואָרן, געוואָלט עפעס זאָגן, נאָר אליהו
האַט אים אַ פּלאַם געטאָן אין פּיטק אַריין.

קאָסטעק האָט אַרויסגעכאַפט פּון דער כאַליעווע אַ מעסער. אליהו
האַט זיך אַ שליידער געטאָן אויף קאָסטעקן, אַרויסגעכאַפט דאָס מעסער
און אים דורכגעשטאָכן ווי אַ זיפּ, קרעכצנדיק: „עסט שחטן אַ זשערע-
באַק? עסט שחטן?“ — — —

דער געלער איז געבליבן שטיל. די יידן האָבן אַראָפּגעלאָזט די
קעפּ, זיך פאַרטראַכט.

— געווען אַמאָל צייטן! — האָט זיך אָפּגערופן מיט אַ זיפּן אַ
גרויער ייד מיט אַ גראָבע נאָז און אַ האַלב אויסגעקראַכענע וואַנסע —
אַ פנים פון טאַבעק - שמעקן — האָט בשעת מעשה ארויסגענומען אַ
שקעטעלע געמאַכט פון קאַרע און מכבד געווען דעם עולם.

די טיר האָט זיך מיט אַמאָל אויפגעפּראַלט און אַ הויכער,
פּרייטבייניקער יינג מיט אַ פאַר בלויע, קינדישע אויגן איז אַריין אַ
פאַריאַכמעטער. ער האָט אַראָפּגעכאַפט דאָס היטל, געטאָן אַ שליידער
אויפן טיש און אַ קוטשמע פּלאַקסענע האָר האָבן זיך צעשטאָן איבער
זיין פאַרשוויצטן שטערן.

— מאַמע, כ'שטאַרב עסן! כ'האַב נאָך היינט פון דער פּרי אָן
גאַרנישט אין מויל געהאַט!

- לויפט מען נישט ארום אַ גאַנצן טאָג! -האָט תרצה געענטפערט.
- נו, מאַמע, מיר וועלן זיך שוין שפעטער אויסשמועסן! איצט
ווייל איך עסן!

שלמה האָט זיך איבערגעטרייסלט, געפילט פאַסקודנע אין מויל
און גענומען שפייען:

- תרצה! תרצה! כ'שטאַרב אַ טרונק!

תרצה האָט אים דערלאַנגט אַ וואַזעלע מיט פלוימען-וויך. שלמה
האָט עס אויסגעזופט, זיך באַלעקט, זיך איבערגעצויגן און זיך געשמאַק
צוגעגעצט.

- נו, זאַנוול, - האָט זיך שלמה געווענדעט צו זיין זון, וועל-
כער איז געזעסן איבער אַ שיסל געזאָדענע הון מיט חלה און געמאַלט
מיט די ציין, - וואָס הערט זיך עפעס מיט אליהו?

- וואָס זאָל זיך הערן? מען האָט דעם בחור געבראַכט אַ גע-
שמידטן אין קייטן! טאַטע, איז דאָרט געווען אַן עולם! קינד און קייט
איז געשטאַנען און געוואָרט.

- גלויב מיר, ער וועט נישט זיצן! - האָט זיך שלמה אָנגע-
רופן און איז צו צו זאַנוולען. - ווייסט, כ'וועל דיר עפעס בעסערס
אַנזאָגן!

- וואָס איז?

- אַ „זמאַרע“ האָט זיך אַריינגעכאַפט צו די פּערד.

- וואָס? -האָט זאַנוול געפרעגט אַ פאַרווינדערטער. - אַ זמאַרע?
- יאָ, יאָ! זי האָט שוין באַלד פאַרמאַטערט די פּערד. שוין
עטלעכע טעג ווי כ'זע אַלע אין דער פּרי, אַז די פּערד זיינען דער-
שוויצט. כ'האַב גערעכנט די פּערד זיינען חולה. היינט אין דער פּרי
ווי דו ביסט נאָר אַרויס, הויב איך זיך אויף און גיי אין שטאַל אַריין-
ס'גיסט זיך פון די פּערד דער שווייס, אין גזשווע זיינען איינגע-
פלאַכטן קאָלירטע סטענגעס; כ'זע ס'עסק איז נישט גלאַטיק! כ'דער-
צייל עס דעם אַלטן דוכנע און דער זאָגט מיר: „באַ, שלאַמאַ, ביסט
זינדיק, אַ „זמאַרע“ איז אין דיין הויז.“ בקיצור, זאַנוול, מאַך זיך
גאָר נישט וויסן פאַר דער מאַמע און נעכטיק היינט איז שטאַל. אַז צו
וויילסט, נעם מיט מיינע תּפּלין.

— ווייס איך וואָס?! — האָט זאָנוול געענטפערט. — זי וועט
שוין אַ לעבעדיקע פון מיינע הענט נישט אַרויס!

2

תּרצה האָט אַראָפּגענומען פון טיש, אויסגעקערט די שטוב,
אַרויסגעיאָגט מיט אַ האַנטוך די פּליגן, פאַרהאַנגען דאָס פענסטער מיט
אַ ליינעך און איז אַרויס.

שלמה האָט זיך אָנגעטאָן אין אַ רויטן שפעצער און איז אַרויס
פאַרשיטן די פערד אָן אַברעק.

זאָנוול איז געבליבן איינער אין שטוב, האָט אַפּערגעוואָרפן
זיינע לאַנגע פיס מיט די ליאַקירטע שטיוול, אָנגעשפאַרט דעם קאָפּ אָן
דעם ווענטל פון דער שטול און זיך פאַרטראַכט וועגן אליהו:

עס שוועבט פאַר אים דורך אליהו „וויילנער“ ווי פון בראַנז
אויסגעהאַקט, מיט זיין הויכן שטערן, מיט דיקע, לאַנגע, עטוואָס אַראָפּ-
געלאָזטע וואָנסן. ער גייט אַ געשמידטער, פון ביידע זייטן זעלנער
מיט אַרויסגעצויגענע שווערדן. ער גייט פעסט, דאָס פנים קנייטשט זיך
נישט, גיט זיך קיין ריר, די אויגן קוקן אויפן עולם, זוכן עמעצן.

עס באַווייזט זיך אַ יונגע שיקסע מיט אַ פאַר בלווי-גרינלעכע
אויגן, מיט אַ לאַנגן, דיקן, פלאַקסענעם צאָפּ.

אליהו לייגט אַרויף זיינע געשמידטע הענט אויף זיין „קאָכאַנקעס“
האַלז. די שיקסע צעוויינט זיך אויפן קול, נעמט קושן זיינע געשמידטע
הענט און שעפטשעט עפעס — — —

האַט זאָנוול אַ טרייסל געטאָן מיטן קאָפּ, אַ בורטשע געטאָן
„פּשאַ יוכאַ“ גלאַט אין דער וועלט אַריין און האַסטיק גענומען שפאַנען,
האַלטנדיק די הענט אין די הויזן-קעשענעס, איבער דער שטוב.

ער איז זיך עטלעכע מאָל דורך די שטוב, זיך אויסגעצויגן אויף
דער שלאָף-באַנק, פאַרלייגט די הענט צוקאָפּנס, אויסגעשפיגן און זיך
פאַרטראַכט

די בלאַסע רחל מיט די שוואַרצע אויגן, מיט די לאַנגע שוואַרצע
האַר ביז איבער די קניען זיצט איצט מיט איר אַלטן פּאָטער אין דער
שטרויענער בודע, וואָס געפינט זיך אין מיטן פעלד.

אַ גאַנצע וואָך איז רחל כמעט אַליין אין פעלד, היט די גערטנער,
גיט אַכטונג אויף די שיקסעס, וואָס אַרבעטן דאָרט און שיקט אָפּ דאָס
גרינס נאָך פרייסן, וווּ איר פּאָטער פאַרקויפט עס. אויף שבת קומט
ער אַהיים און דעמאָלט נעכטיקט רחל מיט אים אין דער בודע.

שבת קומט זאַנוול נישט אין גאָרטן אַריין. רחל האָט אים
אַנגעזאָגט נישט צו קומען, דען דער פּאָטער וועט האָבן גרויס עגמת
נפש זעענדיק, אַז זיין טאָכטער חברט זיך מיט בחורים.

אין מיטן דער וואָך, שפעט ביי נאַכט, גנבעט זיך זאַנוול דורך
פאַרשיידענע וועגן, מענטשן זאָלן אים נישט זען, און שפּאַנט אין גאָרטן
אַריין. דאָרט וואַרט אויף אים רחל. ער לייגט זיך ביי אירע פיס, ווי
אַ געטרייער הונט, קוקט אין אירע שוואַרצע אויגן, רירט לייכט אָן
איר קלייד זי זאָל נישט שפירן און הערט זיך צו ווי זי דערציילט
אים מעשיות.

זאַנוול רעדט מיט קיינעם נישט וועגן רחל'ען און קיינער ווייסט
נישט, אַז ער קען זי.

אַט איצט ליגנדיק אַזוי אַליין, פילט זאַנוול אַ שטאַרקע בענק-
שאפט נאָך רחל'ען. דאָס האַרץ פאַרקלעמט אים און ער פילט ווי זיינע
אויגן ווערן אים פייכט. ער באַשליסט פון מאַרגן אָן צו ווערן אויס
גנב, נישט גריסן זיך צו זיינע באַקאַנטע און אין אַ קורצער צייט
אַרום וועט די שטאָט וויסן, אַז זאַנוול איז געוואָרן אַן ערלעכער ייד.
דעמאָלט וועט ער קומען צו רחל'ס פּאָטער און זאָגן:

— ר' נתן!

דער אַלטער וועט אים געבן אַ ברייטן שלום-עליכם, אים אַ
קלאַפּ טאָן אין דער פלייצע:

— יאָ, מײן זון, כ'זוייס אַלץ. . . זעץ זיך!

זאַנוול דערמאָנט זיך אָבער, ווי ער פילט זיך דערשלאָגן, ווען
ער טרעפט ר' נתן אַ שבת אין דער פרי. אים דאַכט זיך, אַז ר' נתן
ווייסט אַלץ, קוקט אים נאָך מיט פאַראַכטונג און קלערט זיך געוויס:

אָט דער יינגאַטש, דער פּערד-גנב האָט דאָס די העזה זיך צו שדכענען
צו מיין טאַכטער...

רחל פּרעגט אים קיינמאָל נישט פון וואָס ער לעבט. זי ווייסט
געוויס, אַז ער איז אַ פּערד-גנב. נאָר זי וויל אים נישט ערגערן —
האָט זאָנוויל זיך גענומען טרייסטן — און די בענקשאַפט צו זען
רחל'ען איז אין אים געוואָרן נאָך גרעסער.

פיל מאָל האָט זיך אים געדאַכט, רחל ווייסט נישט, אַז ער איז אַ
פּערד-גנב. אַנדערש וואָלט זי מיט אים נישט גערעדט. און ער באַשטימט
איר אַלץ צו דערציילן. ווען ער טרעפט זיך אָבער מיט איר, פאַר-
שווינדט ביי אים דער געדאַנק און ער ווערט אינגאַנצן פאַרוואַנדלט
אַין אַ הונט, וועלכער ליגט און קוקט דעם בעל-הבית אין די אויגן.

אין גאַנצן עטלעכע וואָכן ווי ער האָט זיך באַקענט מיט רחל'ען.
גייענדיק ערב שבעות מיטן טראַקט אַהיים פון אַ נאַנטן דאָרף, האָט
ער דערהערט, קומענדיק אונטערן שטאָט, אַ געשריי. אויף דער צווייטער
זייט פּעלד זיינען געלאָפן צוויי שקצים מיט פולע זעק און אַ באַרוועס
מיידל איז זיי נאַכגעלאָפן און געשריגן. זאָנוויל האָט זיי פאַרשטעלט
דעם וועג. די שקצים האָבן די זעק אַוועקגעוואָרפן. ער האָט איר צו-
געטראַגן די זעק. רחל איז געשטאַנען האַלב-דערשראָקן מיט ברייט
צעפּונטע אויגן און געשמייכלט. זי האָט אים געדאַנקט און עפעס אַזוי
געקוקט אויף אים, אַז ער איז פון איר ערשטן בליק אַ פאַרציטערטער
געוואָרן. פון דעמאָלט אָן האָט עס אים גענומען ציען אין פעלד אַריין.
ער האָט זיך מיט רחל'ען גענומען טרעפן אָפטער און אָפטער — — —

זאָנוויל איז אַראָפּ פון דער שלאָף-באַנק, גענומען שפּאַנען
איבערן חדר און געפלאַנט אַזוי:

אין דעם פּוילישן קלויסטער — דערציילט מען — איז דאָ אַ
גאָלדענע „מאַמע“ מיט פּריליאַנטענע אויגן, איז זי ווערט אין די
הונדערטער-טויזנטער אַריין. ער וועט דאָרט אַריין און די הייליקע „מאַמע“
אַרויסנעמען. פאַר דעם געלט וועט ער קויפן „דאָנסקי“ פּערד מיט
לאַנגע עקן, אַלערליי געווער. ער וועט צונויפנעמען אַ באַנדע לייטישע
יינגען און אַוועקלאָזן זיך מיט זיי אין די „ראַדזענאָווער“ וועלדער
אַריין.

זיי וועלן זיך אויסבויען אַ הייל צווישן דעמבעס און דאָרט

וועלן זיי וויינען. די הייל וועלן זיי בויען נישט ווייט פון דער
„זשאָדעווקע“, אז אין צייט פון אַ געפאַר זאָלן זיי קאָנען אַריבער-
שווימען נאָך פרייסן.

דאָרט וועלן זיי וויינען פריי, יעדע וואָך וועלן זיי אַנזאָטלעך די
דאָסקי פערד, נעמען ביקסן און איבערפאלן פריזישע הויפן, אָפּשטעלן
פאַרטיעס סוחרים, וואָס פאָרן נאָך פּלאַצק, נאָך וואַרשע. . .

אין אַ קורצע צייט וועט זיך די גאַנצע געגנט פאַר זיי שרעקן.
אַרעמע לייט וועלן זיי נישט טשעפען און מיט דער צייט וועט מען צו
זיי קומען מיט יעדן משפט. ער, זאַנוול, וועט ווערן קיסר; די בלאַסע
רחל מיט די שיינע שוואַרצע אויגן, מיט די שוואַרצע האָר ביז איבער
די קניען וועט זיין זיין ווייב, זיין קייטערן! — — — — —

3

שלמה איז אַריין אין שטאָל, פאַרקאָטשעט די אַרבל און אָנגע-
שאָטן די פערד אַן אָברעק. די פערד האָבן זיך צעהירושעט, געביסן די
קאָריטע און פאַר גרויס שמחה פאַרוואָרפן די הינטערשטע פיס.

— גאָ באַק, פרעסערס! — האָט שלמה אַ געשריי געטאָן און
אַרפּגעלאָזט אַ פאַטש דעם שימל צווישן די לאַפּפאַטקעס. דער שימל
האָט זיך אַ וואָרף געטאָן אין אַ זייט, ווי מען וואָלט אים אָפּגעגאַסן
מיט קאַלט וואַסער, און שלמה איז אַ צופרידענער אַריין צווישן די
פערד.

— ערגעץ אַנדערש אַ פערד אַרבעט מיט די זייטן, ווערט אויס-
געריסן פאַרן ביסל פאַשע, און דאָ? גאַרנישט! האָלט איך אַזעלכע
צוויי קעסט-קינדער. . . חסידישע איידעמס. . . נו, נו, וואָס ברוגוזו זיך,
וואָס? האָסט געקריגן אַ מתנת-יד? וועסט באַלד אין דער מאַרדע אויך
קריגן, דו געשוואָלענער! און דו? — האָט זיך שלמה געווענדעט צו

דער קאָבילע, בשעת מעשה אָנגעכאַפט איר לאַנגן עק, מיט וועלכן זי האָט זיך געפאַכעט איבער די זייטן - וואַרט, וואַרט, מאַרגן, אם ירצה השם, פיר איך דיך אין הויף אַריין, דעם שענסטן אָגער קלויב איך דיר אויס, נאָר געדענק? - האָט שלמה געקלאָפט דער קאָבילע איבערן שטערן - זע, אַז דער זשערעפאַק זאָל נישט זיין ערגער פאַרן טאַטע!
- די מכשפה מאַרדעוועט איך, האַ? נו, זי וועט זיך שוין אַ וויסט יאָר אויסרעכטן, די „זמאַרע“ מיין איך, זי וועט שוין פון זאַנוולס הענט קיין לעבעדיקע נישט אַרויס!

שלמה האָט אָנגעשניטן וויסע מייערן אין רייפֿלעך, געגלעט דעם שימל איבער דעם גלאַטיקן האַלז, איבער דער מאַרדע:
- נאָ, פרעם, ווער צעזעצט!

דאָס פערד האָט אַרויסגעגעסן פון שלמהס האַנט, פון ליבשאַפט האָט דער שימל עטלעכע מאָל אַ גלעט געטאָן מיט די פייכטע ליפֿן, ווי מיט נאַסע שמאַטקעס, איבער שלמהס קאַרק און באַקן און זיך צעהירזשעט אים גלייך אין פנים אַריין.

- אַ פערד בלייבט אַ פערד! - האָט שלמה אַ קלאַפֿ געטאָן דעם שימל אין דער מאַרדע אַריין, זיך אָפֿגעווישט מיטן שפּענצער דאָס באַשפּריצטע פנים, אַ גלעט געטאָן דער קאָבילע איבערן רוקן און איז אַרויס פון שטאַל.

שלמה האָט זיך אויסגעצויגן אונטערן עפל-בוים, וואָס איז גע-וואַקסן ביי זיין פענסטער.

- די זון זעצט זיך שוין - האָט שלמה אַ טראַכט געטאָן, זעענדיק ווי עס צינדן זיך פייערלעך אין די שויבן פון זיינע פענסטער, און ער האָט געוואַרפן אַ בליק צו דער „רושיקע“, וואָס איז גערינען דורך גרינע פעלדער און ערגעץ זיך צונויפגעגאַסן מיט דער ווייסל.

אויף דעם ברעג פון דער „רושיקע“, איינגעהילט אין רויטן, זיינען געלעגן יונגע בעלי-עגלות, שינדערס און סתם יינגען. טייל זיינען געלעגן מיט די בייכער אַראָפֿ, טייל מיט די פנימער צום הימל, געזונגען חזנישע שטיק און געקוקט אין צעפלאַמטן הימל אַריין. אַרום זיי האָבן זיך געפאַשעט געפענטעטע פערד.

פון דער צווייטער זייט „רושיקע“ האָבן זיך געהויבן גאַנצע וואַקנס שטויב - די בהמות האָבן זיך געשלעפט אַהיים.

עטלעכע דינסט-מיידלעך, מיט קאָלירטע קוקארדעס אין די אַראָפּ-
געפּאָזטע צעפּ, זיינען דורכגעגאַנגען. די יינגען זיינען געוואָרן לעבע-
דיקער, זיך צעזונגען העכער, געוונקען צו די מיידלעך. האָבן גענומען
שטופּן איינע די צווייטע, פּאַרשטעלט שעמעוודיק די מיילער מיט די
הענט און גענומען שטיקן זיך פון געלעכטער.

נישט ווייט האָבן יינגלעך געשפּילט אין „פּאַלאַנט“.

שלמה איז געלעגן, זיך געציפט זיין שיטער בערדל און גאַטראַכט

אַלץ מיט פּאַרגעניגן.

אַ מחנה ווילדע גענו זיינען אָנגעפּלויגן מיט אַ געפּילדער. זיי

זיינען געפּלויגן זייער נידעריק. די ברייטע אויסגעשפּיצטע פּליגל

האָבן לייכט געשניטן די לופּט, דאַכט זיך אָנגערירט די ערד. די גענו

זיינען פּאַרשווונדן צווישן די ברייטע פעלדער אין דער פּאַרם פון אַ

דרייעק.

— ביי גאַכט וועט געוויס רעגענען — האָט שלמה אַ טראַכט

געטאָן און זיך צעגענעצט.

שלמה האָט באַמערקט ווי בערקע האָט זיך אויפגעשטעלט, אַפּ

גערייניקט זיין „סאַקל“, זיך פּאַרדרייט די וואָנסן און גענומען גיין

צו אים. בערקע איז געווען צערודערט — ער האָט געהאַלטן אין איין

אויפּקנעפּלען און צוקנעפּלען דאָס סאַקל.

— גוט-שבת, ר' שלמה, וואָס זאָגט איר עפעס צו דער חמימה?

— יאָ, אַ באַקעניש, — האָט שלמה געענטפּערט — גו, וואָס

מאַכסטו עפעס בערקע? זעץ זיך!

ביי בערקען אין די אויגן האָט זיך צעשפּילט אַ שמייכל. ער

האָט אַרויסגענומען אַ ווייס טאַשנטיכל, עס צעשפּרייט און זיך אַוועק-

געזעצט.

— ר' ווייסט דאָך, ר' שלמה, כ'וואָלט געוואָלט מיט אייך עפעס

רעדן — האָט בערקע געזאָגט אַ צעטראָגענער.

— ווייסן, ווייס איך נישט — האָט שלמה געענטפּערט מיט אַ

ניגון — נאָר, אַז דו ווילסט — רייד!

— שוין עטלעכע מאָל, ווי כ'האָב געוואָלט מיט אייך רעדן —

האָט בערקע ווידער אָנגעהויבן און נישט געוואָלט וווּ אַהינצוטאָן זיינע-

אויגן - ר'וויסט דאך... גאנצע טעג פאריאגנט... כ'האב איך געוואלט בעטן... ר'וויסט דאך...

- וואָס? אַרויס מיט דער צונג! - האָט זיך שלמה צעלאַכט.
בערקע איז רויט געוואָרן, געפינטלט מיט די אויגן און זיך גענומען אויסקנאַקן די פינגער.

- ר' שלמה, וואָס זאָל איך אַ סך ברייען, ר'וויסט דאך, כ'בין נישט מער ווי אַ פראַסטער חי וקים, אַ בעל-עגלה הייסט עס, כ'וועל רעדן פראַסט - אייער חנה געפעלט מיר זייער... אויב איר ווילט מיך פאַר אַ חתן, טאָ מאַכט מיר אַ געשפאַן, קויפט מיר אַ פאַר שקאַפעס און כ'וועל ווערן אַ מענטש מיט לייטן גלייך. פאַרן צו דער „ראַמפע“, אָנלאָדן אַ וואָגן סחורה און טראַסקען אין שטאָט אַריין! כ'בין דאָך נישט קיין פאַרפּוילטער עפל! ר'וויסט דאך, ר' שלמה, אַז כ'בין אַ יינג אַן איינרייסער! גענוג געאַרבעט פאַר פרעמדע, צייט צו מאַכן שבת פאַר זיך!

בערקע איז שטיל געוואָרן, זיך צעשמייכלט, אָפּגעווישט דעם שווייס פון שטערן און געטראַכט בשעת מעשה:
- נו, געפּרט, אַבי דורכגעקומען!

שלמה איז געזעסן און האָט זיך קאַלטבלוטיק אויסגעהערט וואָס בערקע האָט גערעדט. ס'עסק איז אים געפעלן.

- בערקע - האָט שלמה אָנגעהויבן און אים אַ קלאַפּ געטאָן אין דער פלייצע אַריין - בנאמנות, כ'האָב הנאה פון דיר! קום היינט ביינאַכט צוגיין מיטן טאַטע, וועלן מיר זיך דורכשמועסן.

בערקע האָט זיך אויפגעשטעלט אַ צעפלאַמטער, גענומען די הענט „פאַדבאַקעם“, צעשפרייט די פיס און אינגאַנצן האָט ער אויסגעזען, ווי עפעס אַ מין אָנגעגליטע, צעעפנטע צוואַנג. ער האָט צוטרירן עפעס אַ בורטשע געטאָן, זיך געזעגנט און איז אַוועק.

- ווען גאָט העלפט און ס'מאַכט זיך נאָך עפעס אַ שידוך פאַר שרהן אויך, וואָלט מען זיי ביידן געמעגט פירן אין איין טאָג אונטער דער חופּה - האָט שלמה אַריינגעשמייכלט אין זיין שיטער בערדל, זיך אַרומגעקוקט און דערזען אַ שטערן
- נו, צייט מעריב צו דאוונען!

ער האָט זיך אויפגעהויבן און זיך געשלעפט אַ צומרידענער
אין שטוב אַריין.

בערקע האָט זיך פאַרדרייט אין אַ זייטיק געסל, פריי אָפגעאַטעמט
און פאַררויכערט אַ פאַפיראַס.

ער האָט געשפירט ווי אַ שווערע משא איז אים איצט אַראָפּ פון
האַרק. שוין פאַלד אַ חודש צייט, ווי חנה שיקט אים אַלץ צום פאַטער
זיך דורכרעדן און יעדעס מאָל, ווען בערקע איז צוגעגאַנגען מיט אַן
אויסגעחזרטע בקשה, האָט זיך אים די צונג, ווי אויף צו להכעיס, אַ
דריי געטאָן און ער האָט גענומען דערציילן פון גאָר עפעס אַנדערש.
שפעטער, אַוועקגייענדיק, פלעגט ער זיך אויסקנייפן שטיקער פלייש,
אַרומגיין שעהנווייז און האַלטן אין איין שעלטן. און ווער ווייס, ווי
לאַנג עס וואָלט נאָך אַזוי אָנגעהאַלטן, ווען חנה וואָלט מיט אים נישט
ברוגו געוואָרן ?

איצט האָט ער זיך געפילט אַזוי פריש, גלייך ער וואָלט יונגער
געוואָרן. און דאָס גאַנצע עסק, צו וועלכן ער האָט זיך אַזוי געגרייט,
און פאַר וועלכן ער האָט זיך אַזוי געשראַקן, האָט אים ערשט אויסגע-
זען אַזוי לייכט - ממש אַ קינדער-שפיל.

אַט איז ער שוין געווען אין מאַרק. דאָ און דאָרט האָבן זיך
געעפנט שפייז-קרעמלעך, די קרעמערקעס האַלב-שבתדיק אָנגעטאָן
זיינען געזעסן ברחבותדיק און ארויסגעקוקט אויף דער גאַס.

אויף די טראָטואַרן האָבן זיך געצויגן לאַנגע שורות שפאַצירנדע.
אַ שורה מיידלעך מיט פאַרריסענע קעפּ זיינען דורך. הינטער זיי
זיינען געגאַנגען עטלעכע בחורים מיט איבערגעלייגטע קעלנער און
זיך געוויצלט. די מיידלעך האָבן געשטופט איינע די צווייטע, זיך
געשטיקט פון געלעכטער.

פון דער פּלאַצער גאַס האָט זיך מיט אַמאָל אַריינגעשאָטן אין
מאַרק אַריין אַ מחנה יינגלעך מיט הילצערנע שווערדן. זיי האָבן זיך
אויסגעשטעלט אין מיטן מאַרק און געוואַרט אויפן שונא - די יינגלעך
פון דער וואַרשעווער גאַס.

און פון עפעס אן אָפן פענסטער האָט זיך געריסן אין מאַרק אַריין אַ לעבעדיקער, חסידישער המבדיל.

בערקע האָט אַלץ באַטראַכט מיט ליבע. ער איז יעצט געווען דער גליקלעכסטער אין דער וועלט. עס האָט זיך אים זייער געוואָלט, אַז אַלע שפּאַצירנדע זאָלן וויסן, אַז ער ווערט אַ חתן פאַר חנהן. ער ווערט שלמהס איידעם, זאַנוולט שוואַגער! אַ קלייניקייט עפעס, זאַנוול! ? דער גבור פון שטעטל! ביי דער „ראַמפע“ וועט מען קוקן אויף אים מיט דרך ארץ, נישט וואָגן זיך צו טשעפען מיט אים. און בערקע האָט דערפֿילט, ווי זיין ברייטע ברוסט הייבט זיך, ווערט ברייטער און ער האָט גרויס חשק געהאַט אויסצוהויבן די פּאַלעס פון סאַקל און זיך לָאָזן אין מיטן מאַרק מיט אַ טענצל. פאַר גרויס שמחה האָט ער געכאַפט אַ קליין יינגלעך מיט אַ הילצערנער שווערד, אים אַראָפּגערוקט דאָס היטל איבער די אויגן און גענומען מיט אים שפּאַ-גען. דאָס יינגל האָט זיך דערשראָקן, גענומען שרייען און געשליידערט מיט די פיסלעך. חברה האָבן גענומען אונטערטאַנצן פאַר פרייד, זיך קייקלען פון געלעכטער.

בערקע האָט אָפּגעלאָזט דאָס יינגל מיט אַ קניפּ אין בעקל און געשפּאַנט ווייטער.

פאַרבייגייענדיק דעם שטאַט-גאַרטן האָט ער באַמערקט דריי בעטלערס אויף אַ באַנק מיט טאַרבעס אויף די פלייצעס.

— לָאָזן זיי אויך וויסן, אַז כ'ווער אַ חתן פאַר חנהן — האָט בערקע אַ טראַכט געטאַן, צוגעגאַנגען צו די בעטלערס, זיי געגעבן עטלעכע קופּערנע מטבעות און זיך צעלאַכט:

— נאַ, בעט פאַר דער הייליקער חנה!

די בעטלערס האָבן זיך איבערגעקוקט און זיך צעשמייבלט:

— „וואַריאַט זשיד“.

ביי שלמהן אין שטוב האָט אַלץ אויסגעקוקט יום-טובדיק. די ווייסע פּאָדלאָגע איז געווען באַשאַטן מיט געלן זאַמד. דער קיילעכ-ליקער טיש איז געשטאַגען אין מיטן שטוב, געדעקט מיט אַ ווייס

טישמוך. אויף דעם טיש האָט געברענגט אַ לאַמפּ מיט אַ זעכציקער גלעזל.

שלמה איז געלעגן אין קאפּל אויף דער שלאָף-באַנק, גערויכערט אַ דיקן ציגאַר און מיט הנאה באַטראַכט די גרוילעכע קנוילן רויך, וואָס האָבן זיך געצויגן פון מויל.

זאָנוול איז געזעסן לעפּן פענסטער און געלערנט זיין שוואַרצע „מאַרווע“ בלוזשען. דער הונט איז געשטאַנען אויף די הינטערשטע פיס, עטוואָס פאַרזשמורעט זיינע מאַנדל-אויגן, געקוקט אויף זאָנוולען און געדרייט מיטן עק.

זאָנוול האָט געפילט אין דעם הונטס בליק אַן איבערגעבנהייט, געכאַפט „מאַרוועס“ קאַפּ אין זיינע הענט און אים געדריקט צום פנים. דער הונט האָט זיך געטויליעט צו זאָנוולען, געקלאַפט מיטן עק, אים געלעקט, געווירטשעט פאַר שמחה.

ביים טיש איז געזעסן חנה אין אַ ראָזע בלוזקע און עפעס אויסגעהאַפטן אויף קאַנווע. חנה האָט זיך יעדע וויילע פאַרטראַכט, אויפגעהערט העפטן און געפילט ווי די קאַלירן אין איר פנים בייטן זיך. זי האָט געוויסט, אַז בערקע דאַרף באַלד קומען און דער קלענסטער סקריפּ אין שטוב האָט פאַרכאַפט דעם אַטעם, געמאַכט דאָס האַרץ קלאַפּן נאָך שנעלער.

תרצה מיט שרהן זיינען געשטאַנען אין קיך און געמאַכט פלייזן. — זאָנוול — האָט זיך שלמה געווענדעט צום זון — נו, ווי גע- פעלט דיר עפעס דער שדוך? — דאַכט זיך אַ לייטישער יינג און דערצו א פאַרדינער, האָ?

זאָנוול האָט געזען, ווי חנהס פנים ווערט פאַרפלאַמט און ווי זי בויגט זיך אינגאַנצן אַריין אין דער קאַנווע, זי זאָל זיך מיט קיינעמס בליק נישט באַגעגענען.

— אַלץ גוט — האָט זאָנוול געענטפערט — אָבער אַרוואָס פרעגט איר נישט חנהן? טאַמער וויל זי אים נישט?
— כאַ, כאַ — האָט זיך שלמה צעלאַכט — זי וויל נישט? גלויב מיר, זי קען אים פריער ווי דו. נו, אויף טשיקאָוועס — חנה, דער שידוך געפעלט דיר?

חנה איז נאך רויטער געוואָרן און האָט אַרויסגעברומט פון דער קאַנווע :

— לאָזט מיך צורו!

זאָנוול האָט זיך פאַנאָדערגעלאַכט, צוגעגאַנגען צו חנה און זי אָנגענומען פאַר דער גאַמבע :

— שעמסט זיך טאַקע, חנה? דו ווייסט, אַז מען שעמט זיך האָט מען קיינמאָל נישט חתונה? און דערצו קריגסטו דאָך אַזאַ לייטישן חתן, מיט אַ פאַר פלייצעס ווי ביי אַ טשערקעס!

— לאָז מיך אָפּ! — האָט זיך חנה צעבייזערט — מאַמע, לאָז ער מיך אָפּלאָזן!

— נו, זאָנוול, הער שוין אויף דייענע הינטישע שטיק! — איז תרצה אַריין מיט אַ מענה-לשון פון קיך — וואָס ווילסטו פון איר? דו מיינסט ס'איז דייענע מיידן? ! שלעפן זיך אַרום אונטער די פלוויטן גאַנצע נעכט. אויף מיין וואָרט, ווי בערקע כאַפט אַ גליק! יעדע מאַמע וואָלט זיך געווננטשן האָבן אַזאַ שטיקל, רויק קינד.

— אַ שטיקל וואַסערל גראַבט טיף! — האָט שרה אַריינגעשריגן פון קיך.

— אָבער וועמען האָט מען געכאַפט מיטן פעלדשערס זון אויפן בית-עולם? — האָט חנה געענטפערט מיט אַ ניגון.

— כאַ, כאַ, כאַ — איז שרה אַריין פון קיך אַ צעפלאַמטע פֿון פייער, האַלטנדיק די הענט פאַדבאַקעם — ווער ס'קוקט נישט אָן די צוועה? דאָס קאָן דאָך קיין צוויי נישט ציילן! און פרעג זי נאָר...

— גענוג, גענוג — האָט שלמה אַ ברום געטאַן אויף שרהן-ווער שוין בעסער פאַרשטומט!

פון אונטערן פענסטער האָבן זיך געהערט טריט, באַלד נאָכדעם אַ מאַדנע תקיעה פון אַ נאָז.

— די מחותנים גייען! — האָט זאָנוול אויסגעשריגן, אַריינכאַפנדיק דעם קאַפּ פון פענסטער.

חנהס פנים האָט גענומען אַליץ שטאַרקער און שטאַרקער פלאַמען, זי האָט געלאָזט ליגן די אַרבעט אויפן טיש און אַ דערשראָקענע געיאַקוט אין אַלע זייטן.

דער הונט, דערהערנדיק טריט, איז צו מיט אַ בילעריי צו דער טיר.

חנה, נישט וויסנדיק ווו זיך אהינצוטאָן, איז צו אַ בלאַסע צום
הונט, אים אָנגעכאַפט פֿאַר די אויערן און מיט אים אַרויס דורך דער
קיר.

די טיר האָט זיך געעפנט, משה „קאַפּ“, אַ הויכער, דאַרער ייד
מיט אַ ציגן-בערדל, מיט אַ קליין קעפל אויף דעם הויכן קערפער, איז
אַריין. דאָס קעפל האָט זיך קוים אַרויסגעזען פון די הויכע אַקסלען
און ווען נישט די פֿאַר שוואַרצע אויגן, וואָלט מען דאָס קעפל גאָר
נישט באַמערקט. נאָך אים איז אַריין בערקע מיט אַראָפּגעלאָזטע אויגן,
די הענט אין די הויזן-קעשענעס און דאָס טוכענע היטל פֿאַרשאַרצט.
— גוט-וואָך! גוט-וואָך!

— ברוך הבא, ס'קאַצ'ל קומט, וואָסערע געסט! — האָט שלמה
מיט תרצהן צוזאַמען געזאָגט — זייט זשע מוחל, זעצט אייך!
משה האָט זיך אוועקגעזעצט, האָט אָפּגעאַטעמט און גענומען
ווישן דעם פֿאַרשוויצטן שטערן מיט אַ רויט נאָז-טייל.
בערקע איז עפעס ווי צעמישט געוואָרן, זיך פֿאַררויטלט, גענומען
א שטיל, זי באַטראַכט, געבליפן שטיין און גענומען מעלן מיט צוויי
פינגער אַ וואָנסע.

— נו, און דו, זאָנוול — האָט משה אָנגעהויבן — קיין עין-הרע
אַ פֿאַרשוין אויסגעוואַקסן! — פּשש! — וואָס מאַכסטו?
— מען מאַכט מיט די זייטן! — האָט זאָנוול זיך צעשמייכלט.
— און וווּ איז די פֿלה? — האָט משה געפרעגט.
— די פֿלה האָט זיך פֿאַרשעמט און איז אַנטלאָפֿן — האָט שלמה
געענטפערט מיט אַ געלעכטער.

— ס'מאַכט נישט — האָט זיך משה אָנגערופן — אַ יידישע
טאַכטער דאַרף זיך שעמען! כ'האַב מיין יידענע, עליה השלום, נישט
געזען ביז צו דער חופּה און פונדעסטוועגן? הלואי אויף אַלע יידישע
קינדער אַזאַ שלום-בית ווי ביי מיר איז געווען.
תרצה האָט דערלאָנגט שנאָפּס, טיי מיט ציטריק, פלינזן. דער
עולם האָט געמאַכט עטלעכע פוסות, געוואָרן אויפגערוימטער, זיך
פאַנאַנערערגעזעצט.

— און די פֿלה איז נאָך אַלץ נישטאָ? — האָט משה „קאַפּ“ אָן
אויפגערוימטער געזאָגט און אַריינגעצויגן אַ גלעזל בראַנפן.

- גלויבט מיר, ר' משה, אייער בערקע וועט זיך נישט נארן.
 ר' שמעיה זיער דין וואָלט זיך נישט געשעמט מיט אַזאַ טאַכטער.
 - וואָס מיר שמעיה? - האָט זיך שלמה צעבייזערט - שלמהס
 טאַכטער איז אַזאַ יחטנטע ווי שמעיהס!
 - געוויס, געוויס - האָט משה אונטערגעבורטשעט און גשעט
 מעשה אַריינגעפאַקט אַ שטאַרקן שמעק טאַבעק. ער האָט זיך פאַר-
 קרימט ווי אויסצושליסן מיט אַ נאַס - נאַר גיי זיי אַ בריה, אַז עס
 ניסט זיך נישט.
 - נו שלמה - האָט זיך משה אָנגערופן - ס'ווערט דאָך שפעט,
 דאָמיר שמועסן צו דער זאך!
 - פאַרוואָס דען נישט - האָט שלמה געענטפערט.
 - און וואָס איז מכה גדל?
 - טאַטע, דאַכט זיך אָפּגערעדט מיט דיר זאָלסט זיך נישט
 מישן - איז בערקע אַריינגעפאַלן אין דער מיט - ר' שלמה וועט
 מיר קיין שלעכטס נישט טאָן!
 - ווילסט נישט, ברויכט מען נישט - האָט משה געענטפערט -
 דו קאָנסט פאַשטיין - קאָן איך אודאי! כאַ, כאַ, כאַ! אַ געלעכטער כ'רעפן!
 - כ'האָב שוין לאַנג געזאָגט, אַז בערקע איז אַ ווילער יינג -
 האָט שלמה מיט אַ שמייכל זיך אָנגערופן - נו, בערקע, וואָס טויגן
 די קונצן, דו שטייסט דאָך ווי אויף הייסע קוילן, דיך טיַאַכקעט דאָך
 צו חנהן. גיי, זיי זשע מוח' אַרויס און זוך זי אויף. מיר וועלן שוין
 דאָ דורכקומען. כ'ווייס דען נישט? כ'בין דאַכט זיך אויך אַמאָל אַ חתן
 געווען! תרצה, דו הערסט דאָך נישט, נו, זיי זיך מודה - האָסט
 עפעס געבענקט נאָך מיר? האַ, האַ, האַ!
 - גיי שוין, גיי, דו אַלטער נאַר! - האָט זיך תרצה צעשמייכלט.
 בערקע האָט געוואָרפן אַ בליק פול מיט דאַנקבאַרקייט אויף שלמהן
 און האָט זיך אַרויסגעשאַרט פון שטוב.

שפעט ביינאכט האָט שלמה מיט זאַנוולען באַגלייט דעם מחותן
 מיטן חתן אַהיים. צוריקוועגס איז שלמה אַריין אין שטוב און זאַנוול
 איז געגאַנגען אין שטאַל אַריין היטן די זמאַרע.

אין שטאל איז געווען שטיל. די פערד זיינען געלעגן און גע-
שלאָפן מיט אַראָפּגעלאָזטע אויערן. אַ פאַרקאָפּטשעטע לאַמטערנע האָט
קוים באַליכטן די שטאַל, געוואָרפן אַ טונקעלן שיין אויף די פּערד,
און זייערע פייכער, ווי פּלאַז-זעק, האָבן זיך געהויבן און אַראָפּגעלאָזט.
עטוואָס אַ מידער האָט זיך זאַנוול אַנידערגעזעצט אויף אַ בונד
שטרוי און זיך פאַרטראַכט. צומיינסטן איז אים געלעגן אין קאָפּ משה
דער מחותן, עפעס אַזאָ שוואַרצע הויך מיט אַזאָ קליין קעפל, פּונקט
ווי מען שטעלט אַרויף אַ פייגעלע מיט צעשפרייטע פליגל אויף אַ הויכן
בוים אָן צווייגן. ער האָט זיך אויסגעצויגן אויפן שטרוי און אים איז
מיט אַ מאָל איינגעפאַלן, אַז דאָס איז ער אַ חתן געוואָרן, נאָר-וואָס
צוריקגעקומען פון די תנאים... אָט זעט ער ווי רחל שלאָפט. די האָר
צעשאַטן... אָט איז אליהו „ווינער“ מיט די לאַנגע וואַסן און אָט איז
זיין קאָכאַנקע, קאָכאַנקע, קאָ-כאַנ...

האַלבע נאַכט. די טיר האָט זיך געעפנט, אַ נאַקעטע שיקסע אין
אַ ווייס העמד איז אַריינגעקומען. אַרום האָלז זיינען געהאַנגען קאָלירטע
סטענגעס, די האָר צעשאַטן. זי איז צו צום פּערד, אויף גיך זיך אַרויפ-
געכאַפט און עס אָנגעהויבן יאָגן. ס'פּערד האָט געשפרונגען. דאָס ווייסע
העמד האָט זיך געהויבן, געבליאָן ווי אַ קאַראָזעלע און די קאָלירטע
סטענגעס האָבן זיך געוואָרפן ווי שלאַנגען אַרום איר האָלז. מיט דער
שנעלקייט פון אַ קונצנמאַכער האָט זי איינגעפלאַכטן סטענגעס אין דעם
פּערדס גזשווע, אויסגעפלאַכטן צעפלעך אין עק און זיך צעזינגען אויף
אַזאָ קוויטשיק שיקסע-קול אָט יענע הייליקע ניגונים, וואָס מען זינגט
ציי אַ פּראָצעסיע.

זאַנוול איז געשטאַנען און געציטערט פון שרעק. ער האָט געזען
ווי דאָס פּערד שפּרינגט, וואַרפט זיך, די שוים פאַרן פּיסק. ער קוקט-
די נקבה האָט זיך מיטן פנים אויסגעדרייט צום פּערדס עק און ווינקט
צו אים, שמייכלט און אירע אויגן שטעכן אים דורך ביז צו דער
זיבעטער ריפ, ס'בלוט פּריט אין די אַדערן. ער האָט געוואָלט
שרייען - ער קאָן נישט; ער האָט געוואָלט אויסשרעקן די האַנט -
פאַרשטיינערט.

אָט איז זי אַראָפּ פון פּערד, גענומען גיין צו אים. זאַנוול האָט

א טראכט געטאָן : נו, אַ בראַך שוין צו מיר. די בחורטע האָט מיך שוין אין אירע לאַפקעס.

ער האָט זי געפילט לעבן זיך. אַ קאַלטער שווייס האָט אים באַדעקט. ער האָט פעסט איינגעקוועטשט דעם „קליין“ אין דער האַנט, אים גענומען אַריינקלאַפן דער „זמאַרע“ אין העמד אַריין און... נישטאַ קיין „זמאַרע“. ער ליגט אויף אַ בונט שטרוי אין שטאַל.

— אַ, וואָס אַ מכשפה קאָן! — האָט זאַנוול געטראַכט אַן אָפּ-געגאַסענער מיט שווייס — זי האָט דאָך מיר איינגעשלאַפערט! גיי זיי אַ בריה!

4

זאַנוול איז געזעסן ביי רחלען אין דער בודע.
— זאַנוול, וואָס ביסטו אַזוי פאַרמרה-שחורהט? וואָס איז? גיי כ'האַב מורא פאַר דיר... .

זאַנוול איז רויט געוואָרן און זיך צעשמייכלט:
— גאַרנישט, רחטשע!

— שעם זיך! קומסט צו מיר אַזאַ אומעטיקער! דו! כ'האַב דיך פיינט! — און זי האָט זיך אַ וואָרף געטאַן אויף אים און זיך אַרומ-געוויקלט מיט אירע הענט אַרום זיין האַלז.
זאַנוול האָט זי אַרומגעכאַפט.

רחל האָט זיך ווי אַ פיש גענומען וואַרפן אין צאַפּלען אין זאַנוולס הענט און אַלץ טיפער זיך גענורקעוועט אין זיין ברוסט.
— האָב איך היינט געלייענט אַ מעשה, — האָט רחל צו אים שפעטער געזאָגט, קוקנדיק אויף זאַנוולען דורכן שפיגעלע, וואָס איז געהאַנגען אויף אַ שטריק, — איז זי שייך!
— נו, לאַמיר טאַקע הערן! — האָט זאַנוול מיט אַ שמייכל זיך געבעטן.

— וויל איך נישט! כ'וועל שוין דיר גאָרנישט דערציילן, גאָר-
נישט, הערסט!

רחל האָט זיך אויסגעדרייט, אַריבערגעוואָרפן אַ האַלבן קאַפּ
האַר איבערן פנים און געקוקט וואָס פאַר אַן איינדרוק דאָס וועט
מאַכן אויף זאַנוולען.

— וועסט שוין גאָר דערציילן! — האָט זאַנוול זיך צעלאַכט.
— נישט ביי מאָ-אַטיען! — האָט רחל געענטפערט מיט אַ קאַפּריז
פֿון אַ קליין מיידעלע און איז נענטער צו צו זאַנוולען — ווייסט גאָר
וואָס? לאַמיר ווערן ברוגו! גוט?

זאַנוול איז אויפגעשפרונגען אַ צערייצטער, געכאַפט רחלען אויף
די הענט און זי גענומען וויגן מיט אַ געוואַלדיקער שנעלקייט, שעפּ-
טשענדיק: וועסט דערציילן? וועסט. . .

— כ'וועל דערציילן, כ'וועל, זאַנוולשע קרוין, לאַז מיר אָפּ! —
האַט זיך רחל צעשריגן.

זאַנוול האָט זי אַראָפּגעלאָזן פֿון זיינע אָרעמס.
— ביסט אַ ווילדער! — האָט רחל געזאָגט און זיך אַוועקגע-
זעצט אויף אַ בונד שטרוי, האָט אים געווינן מיט דער האַנט אַ פּלאַץ
נעבן זיך: — זעץ דיך!

זי האָט אַרויפגעלייגט זאַנוולס קאַפּ אויף איר שוים און גענו-
מען דערציילן אַ מעשה פֿון אַ פאַרגלאַנדזשעטן פּרינץ, וואָס איז
געריטן וואַלד-אייך, וואַלד-אויס, געזוכט זיין געליבטע. . . דער פּרינץ
האַט דערהערט פֿון דער ווייטנס אַ פּרויען-שטימע, האָט אונטערגע-
שפּאַרעט זיין פּערד און איז צוגעקומען:

— שיין מיידל, וואָס וויינסטו? — האָט זי דער פּרינץ געפּרעגט.
— ווי זאָל איך נישט וויינען, — האָט דאָס מיידל געענטפערט, —
אַז כ'האַב מיין חתן פאַרלוירן. . .

— וויין נישט, שיין מיידל! איך בין דיין חתן! קום מיט מיר!
און ער האָט זי איינגעוויקלט אין זיין ווייסן פּלאַשטש, אַרויפ-
געזעצט אויפן שוואַרצן פּערד און פאַרשוונדן וואַלד-אייך, וואַלד-אויס.

רחל איז אַנטשוויגן געוואָרן.

זאנוול איז געלעגן א צעטרעגנער. ער האָט געפילט, אַז אַלץ
ביי אים הויפט זיך, שפּאַרט זיך אין האַלז אַריין, ווערט אים —
— רחל ווייסט נישט, אַז ער איז אַ גנב, — האָט זאנוול אַ טראַכט
געטאַן. — ער מוז איר באַלד זאָגן!

ער האָט איינגעקוועטשט די פּויסטן און זיך אויפגעשטעלט:
— רחל! — האָט זאנוול געזאָגט מיט אַ פאַרשטיקט קול, — דו
ווייסט, אַז איך בין אַ גנב, אַ פּערד-גנב! ?

— דו ביסט דאָך אַ שטאַרקער! — האָט רחל אויסגעשריגן, זיך
טוילענדיק צו אים אַ דערשראָקענע. — מען דערציילט, אַז דו לייגסט
אַוועק אַ דריי-עריקן אָקס מיט איין קלאַפּ צווישן די הערנער! דו
ביסט נישט קיין גנב! אַ גנב דערקען איך באַלד. ער האָט אַזעלכע
קאַלטע, שאַרפע אויגן. און דו האָסט דאָך אַזעלכע גוטע אויגן! .. —
און זי האָט זיך גענומען בעטן: — נעם מיך נאָך אַמאָל אויף דער
האַנט. וויג מיך. .. אַט אַזוי! שטאַרקער! שטאַרקער! ..

זאנוול האָט זיך אין אַלעם פאַרגעסן. ער איז אַרומגעגאַנגען מיט
רחלען אויף זיינע הענט, זי געוויגט. און רחל האָט זיך געטוילעט
אַלץ שטאַרקער צו אים, געזוכט אַ פּלאַץ וווּ זי זאָל קאַנען מיט לייב
און לעבן אַריין אין זאנוולען.

שפּעט ביי נאַכט האָט זאנוול רחלען אַהיימגעפירט. ער האָט
איר געוואָלט דערציילן וועגן זיינע פּלענער, נישט געפונען קיין ווער-
טער און געבליבן שטיל.

— פאַר וואָס דערציילסטו מיר גאָר נישט? — האָט רחל אים
ברוגזלעך געפרעגט.

— גלויב מיר, רחל, כּוואָלט דיר אַלץ דערציילט! אַז כּיין
אַליין און קלער, קומט אַלץ אויס אַזוי שיין, פּונקט ווי דו דערציילסט!
און אַז כּוואָל דיר איבערדערציילן, קלעפט זיך די צוגג צום גומען.
רחל האָט פּלעטטער געדריקט זיין האַנט און געשמייכלט.

— אַט מאַרגן, — האָט זאנוול אָנגעהויבן, — גיי איך אַפּטאָן אַ
שטיק אַרבעט, וואָס וועט מיר ברענגען עטלעכע הונדערט רובל.
— וואָס, אַ שטייגער? —

— אַט דו ווייסט דאָך, אַז צייט ס'האַט אויסגעבראַכן די יאַפּאַ-
נישע מלחמה האָט מען פאַרמאַכט דעם צאָלאַנד, פּאַניע" לאַזט נישט

צריינפירן נאך פרייסן קיין פערד. ער שרעקט זיך א פנים עס זאל
איה נישט אויספעלן. נעכטן קומט צו מיר משה, קוניארזש" און שלאגט
מיר אן כ'זאל, "צריבערשווארצן" א פארטיע פון פופציק פערד איבער
דער גרענעץ.

— און האסט גאר נישט מורא? מען קאן דאך שיסן?
ווער קלערט וועגן שיסן, מען שיסט נישט! אזו ס'מאכט
זיך שלעכט, שיסט מען צוריק!
— און וועגן רחלען טראכסטו גארנישט?
זאנוול איז צעמישט געווארן, געוואלט עפעס זאגן, זיך פאררויטלט
און זי גענומען קושן.
רחל איז געגאנגען א גליקלעכע און געגלעט זאנוולס האנט.
אונטערן שטאט זיינען זיי זיך צעגאנגען איז פארשיידענע זייטן,
אז מענטשן זאלן זיי נישט באגעגענען.

6

פרימארגן.

תרצה האט אפגעקאכט א שטשאווי, אָנגעשלאָגן מיט אייער, אָפּ-
גייטן א טאָפּ קארטאָפּל, צעשטעלט אויפן טיש אָפּצוקילן, האָט זיך
אַביסל צוגעזעצט און זיך פאַרטראַכט:
— שלמה דארף באַלד צריין פון דאוונען, און דאָכט זיך ס'איז
שוין צייט זאנוולען צו וועקן. גאַנצע נעכט שלעפט זיך דאָס אַרום!
ווי? — דער שוואַרץ יאָר ווייס!
תרצה האָט באַטראַכט זאנוולען, וועלכער איז געשלאָפּן לעבן
דער טיר, מיט דער קוטשמע האָר צעוואָרפן איבערן ווייסן שטערן.
— קיין עין-הרע, אויסגעהאָדעזעט א יינג! דאָס קאָן דאָך
מיוערן ברעכן! אַן אַנדער מאַמע וואָלט דאָך פון אַזאָ וון געשעפט נחת!
און איך? — היינט, די שעה זאל נישט באַשעהען, און מען כאַפט

אים... - האָט תרצה אָפגעזיסצט - אַ קלייניקייט, פופציק פערד אַריבערפירן איבער דער גרענעץ! און ווער איז שולדיק. אַז נישט דער שיינער טאַטע? כ'האַב קנאַפ געוואָלדעוועט, געשריגן: „שלמה, גענוג איין פערד-הענדלער אין דער משפחה! גיב דעם יינגל פאַר אַ בעל-מלאכה.“ נו, מער האָט מיר נישט געפעלט! ער האָט דאָס מיך אָפגע-מאַסן מיט זיין גנביש אויג און מיר געמאַכט אַ מי-שברך, אַז דער מצמעס מילך איז מיר צו חלום געקומען!

תרצה האָט אַריינגעשנייצט אין פאַרטוך און ווייטער געטראכט:
- כ'האַב קיינמאַל קיין נחת נישט געהאַט פון מיינע קינדער. פון צוועלף געבליבן דריי. זאנוול איז פון תמיד אָן געווען אַ מויק. קינדער פלעגן זיך נישט וועלן שפילן מיט אים-ער פלעגט זיי שלאָגן מכות-רצח, דעם רבין אויסגעשעדיקט. די שכנות האָבן באַלד געזאָגט, אַז קיין גוטס וועט פון אים נישט אַרויס. מאַל דיר, אַ קינד ווערט געבוירן מיט אַ הייבל און מיט אַ ווילדן קוויטש! וווּ איז דאָס גע-הערט געוואָרן? און קנאַפ פאַרשוואַרצט מיר שרה דעם קאַפ? טליקעט זיך אַרום... און יעדן טאָג הענגט אויף דער שול אַ נייער פאַסקוויל אַודאי וואָלט מען זי געמעגט חתונה מאַכן פריער נאָך פאַר חנהן, כאַטש זי איז יינגער... הלואי זאָל איך, רבונו-של-עולם, האָבן נחת פון חנהן... קריגט, דאַכט זיך, אַ לייטישן יינג...
זאנוול האָט זיך איבערגעטרייסלט, געעפנט פרייט זיינע פלויע אויגן, פאַרלייגט זיינע הענט אונטערן קאַפ, זיך איבערגעצויגן און זיך פאַנאָדערגעגענעצט:

- גרויסער טאָג!

ער איז גיך אויפגעשפרונגען, זיך איינגעוואַשן, אָנגעטאָי זיינע ליאַקירטע שטיוול, פאַרקעמט זיך אַ „פאַלקע“, גענומען די הענט אַרום די זייטן, געכאַפט אַ טענצל און זיך צעשריגן:

- מאַטקאָ, פאַדאוואַי!

- ביסט דאָך ערגער פון אַ גוי! - האָט תרצה געזאָגט, - אַן ערל, אַז ער הויבט זיך אויף, איז דאָס ערשטע „פאַטשערזש“. און דו?
- נישט גערעדט, מאַמע! - האָט זאנוול געענטפערט, אַרומגע-כאַפט די באַרוועסע תרצה און גענומען טאַנצן מיט איר איבערגעוואָלט.
- לאַז אָפ, דו שייגעץ איינער! סם וועל איך דיר געבן!

זאנוול האָט זיך פּאַנאַנדערגעלאַכט, געמאַכט אַ שנאַפּס און
זי, געוועזט איבער אַ שיסל שטשאוּ מיט קאַרטאָפּל.

שלמה איז אַריינגעקומען מיטן טלית-זאַק אונטער דעם אָרעם,
געוואָלט עפעס זאָגן, נאָר תרצה האָט אים איבערגעהאַקט די רייד:

— טאַטע פּאָטער! אַ שיינעם תכלית האָסטו געמאַכט פון דיין
גן-עדן-פירער! אויף מיינע שונאים קעפּ געזאַגט! אַ יינג הויבט זיך
אויף ווי אַ בהמה, זאַגט קיין יידיש וואָרט נישט און כמאַליעט אַריין
אַ שיסל קאַרטאָפּל מיט שטשאוּ! האָסט נישט געפּאָלגט, שלמה, טאָ נאָ!
שלמה האָט פאַרקוועטשט די ליפּן און געוואָרן בלאַס ווי קרייד:

— ווער שוין פאַרשטומט, דו אַלטער קאַך-לעפּל! ווער פּרעגט דיך?

זאנוול האָט געקייט און געשמייכלט

— אַ גנב דאַרף נישט דאווענען!

שלמה האָט נישט געענטפערט. ער איז געגאַנגען אויף און אָפּ
איבער דער שטוב. ער האָט געפילט, אַז תרצה איז גערעכט, נאָר
צוגעבן האָט ער נישט געוואָלט. שלמה האָט זאנוולען זייער ליב געהאַט
און פיל זאַכן מוחל געווען.

— ער וועט עלטער ווערן, — האָט שלמה זיך געטראַכט, — וועם
ער אַנדערש ווערן. שלמה איז אין דער יוגנט אויך נישט בעסער
געווען. דערפאַר איז זאנוול אַ גבור און דערצו אַ ריזיקאַנט, צוויי
זאַכן, וועלכע אַ פּערד-גנב דאַרף באַזיצן און פאַר וועלכע פּערד-גנבים
האַבן גרויס דרך-אַרץ.

שלמה האָט געוויסט, אַז צייט זאנוול איז אַריין אין „געשעפט“,

קוקט מען אויף אים אינגאַנצן אַנדערש.

— כ'האַב זיך היינט געזען מיט משה „קוניאַרוש“, — האָט שלמה

איבערגעריסן די שטילקייט.

— נו?

— ער וועט באַלד זיין. ווי איך פאַרשטיי פון זיינע רייד, וויל

ער אַפּרייסן אַ פאַר רובל. ער טענהט, אַז ער קאָן קריגן ביליקער.

— ביליקער? אַ רוח אין זיין גראָבן „קאַלדן“ אַריין! הערסט

טאַטע, אַז ס'וועט פעלן אַ גראָשן, ריר איך זיך נישט פון אָרט! אַזאַ

כיטרער „פּועניץ“! כ'וועל אים נאָך אַמאָל דעם „קאַלדן“ איינפּרעסן!

- נו, גענוג, גענוג! הער אויף צו שרייען, ער גייט! - האָט
 שלמה א זאָג געטאָן און געגאַנגען צו דער טיר.
 אַ דיקער הויכער ייד אין אַ ריפּסענעם כאָלאָט איז אַריינגעקומען.
 - גוט-מאַרגן!
 - גוט-יאָר, ר' משה! - האָט שלמה געענטפערט און אים גע-
 שטעלט אַ שטור, - ועצט זיך!
 משה האָט זיך פאַמעלעך אַוועקגעזעצט מיט אַ קרעכץ, אָפּגע-
 פראַכט, אַרויסגענומען אַ פעסל ציגאַרן און מכבד געווען דעם עולם.
 - נו, זאַנוול, - האָט משה אָפּגעהוסט, - ביסט גרייט צו פאַרן
 היינט ביינאַכט?
 - אויב מיר וועלן נאָר דורכקומען, - האָט זאַנוול געענטפערט, -
 בין איך צו יעדער צייט גרייט.
 - וואָס הייסט? דאַכט זיך, כ'בין שוין דורכגעקומען מיטן טאַטן.
 - וואָס טויגן די אַלע דבורים, ר' משה? אויב איך וועל נישט
 זען צוויי הונדערט קערבלעך אויפן טיש, ריר איך זיך נישט פון אַרט!
 איר טענהט, איר קאָנט קריגן ביליקער? מיטן בעסטן פאַרגעניגן! כ'האָב
 צו אייך גאַרנישט!
 - עה, זאַנוול, האָסט דאָך עפעס צופיל פּעפּער אין דער נאָז!
 אַפּנים, די געשעפטן גייען דיר צו גוט, אַז דו וואַרפסט זיך אַזוי מיט
 הונדערט און פּופציק רובל? זע, ס'מוז דאָך אַלץ זיין מיט אַ שכל!
 די גאַנצע חתונה וועט נעמען קנאַפער פון אַ שטונדע, און פאַר אַ
 שטונדע הונדערט און פּופציק רובל איז, דאַכט זיך, גאַנץ שיין!
 ראָטשילד אַליין וואָלט זיך נישט אָפּגעזאָגט! גיי שוין גיי, זאַנוול,
 מאַך זיך נישט נאַריש! זעסט, ווען כ'וואָלט געווען זיכער, אַז די פּערד
 זאָלן דורכגיין, - נו, איז נאָך אַ סופּציקער! אָבער, גולן, וואָס טו
 איך, די שעה זאָל נישט באַשעהען, און מען נעמט אַיפּער אַלע פּערד?
 האָ? ווילסט זיין אַ שותף צום שאַדן? שווייגסט? דאָס איז נישט מעשה
 יוחר, זאַנוול!
 זאַנוול איז געזעסן אַן אָנגעפלאָזענער און האָט גאַרנישט גע-
 ענטפּערט. ער האָט געווסט, אַז משה וועט אים פאַרריידן. דאָס איז
 אַ כּיטרער פּוקס. כּמעט אַלע פּערד זיינען מיינע. משה האָט זיי אָנגע-
 קריגן בחצי-חנם. און יעצט וויל ער נאָך אַפּרייסן פּופציק רובל? ניין!

זאנוול האָט זיך אויסגעשטעלט:

— ר' משה, בחנם וואָס איר מאַכט קאַליע רייד, ס'וועט העלפֿן
ווי אַ טויטן באַנקעס, ווייניקער ווי צוויי הונדערט רובל נעם איך נישט
משה האָט געקוקט זאָנוולען אין די אויגן און געשמייכלט:
— עה, זאָנוול, גייסט דאָך גאָר עפעס פון די פֿליים אַרויס!
— נו, שלמה, מיר וועלן שוין דורכקומען. ברענגט אַריין שנאַפּס.
תרצה האָט דערלאָנגט בראָנפן און עפעס צו פאַרבייסן.
משה האָט אַרויסגענומען מיט אַ קרעכץ אַ דיקן טייסטער,
אויסגעצייילט צוויי הונדערט רובל און זיי געגעבן שלמהן.
מען האָט געטרונקען לחיים, זיך געוונטשן, אַז דער השם יתברך
זאָל העלפֿן בשלום דורכצוקומען און מען איז זיך צעגאַנגען.

7

פֿאַרנאַכט איז זאָנוול רויק אַריין צו משה „קוניאַרוזש“ אין הויף.
קלאַפּנדיק מיט זיין שפיץ-רוט אין די ליאַקירטע כאַליאַוועס.
די פּערד זיינען שוין אַלע געוועזן אונטערן שטאַט אין וועלדל,
נאָר זיין גניאַדער אָגער איז געשטאַנען אַ געזאַטלעכער אין מיטן הויף
און געפאַכעט מיט זיין לאַנגן עק. דער פּיסק איז געוועזן באַדעקט מיט
אַ ווייסע שוים. יעדע וויילע האָט דאָס פּערד אַ וואָרף געטאָן זיין
שטאַלצן קאָפּ מיט דער לאַנגער גוזשווע, געקלאַפּט מיט די פּאַדערשטע
קאָפּיטעס, אַז שטיקער ערד פֿלעגן זיך צעשיטן אין אַלע זייטן.
זאָנוול איז צו צום פּערד מיט אַ מאַדנעם פּייף און דאָס גע-
נומען גלעטן איבערן גלאַנציקן האַלן. דאָס פּערד האָט אַ פּנים פאַר-
שטאַנען דעם פּייף, האָט אים אָנגעקוקט מיטן רעכטן אויג און האָט
זיך פּאַנאַנדערגעהירושעט.
ביי דעם אָפּענעם פּענסטער איז געזעסן אַ פּלאַנד מידל. אין
איינ האַנט האָט זי געהאַט אַ בוך און מיט דער צווייטער האָט זי

לייכט געריבן קליינע שמעקעדיקע בלעטלעך פון אַ מירטאָ-בלום, וואָס איז געשטאַנדין אויפן פענסטער. דאָס איז געוועזן משהס יינגסטע טאָכטער. דאָס מיידל, דערזענדדיק זאַנוולען, האָט אויפגעהערט לעזן דעם בוך און גענומען קוקן אויף אים. זאַנוול האָט באַמערקט איר בליק, זיך געשטעלט אין אַ פּאָזע און מעשה אַקטיאָר איר געקוקט גלייך אין די אויגן אַריין. דאָס מיידל האָט זיך פאַרשעמט, געלאָזט לייגן דעם בוך און אַוועק מיט אַ הילטיק געלעכטער.

— אַ יחסנטע! — האָט זאַנוול אַ טראַכט געטאָן, — משהס טאָכטער! אַ פּפּרה מעג זי גיין מיט איר געשוואָלענעם טאַטן פאַר רחלס מינדסטן נאָגל!

באַלד איז משה אַרויסגעקומען, אים אַריינגערופן צו זיך, מכּוּד געווען מיט אַ גוט גלעזל וויין. זאַנוול האָט געשפּרייזט שטייף אַבער די פּליישענע דיוואַנעס, אַרויסגערוקט זיך אַ פּאַטער-שטול, פאַרלייגט אַ פּוס אויף אַ פּוס, פאַרויכערט אַ ציגאַר. עס האָט אים זייער הנאה געטאָן, וואָס משה לעקט און חנפהט אים.

זאַנוול האָט זיך געזעגנט מיט משהן, אַרויף אויפן פּערד, זיך צעפייפט אויף זיין שטייגער, גלעטנדיק דעם פּערדס האַלז, און איז אַרויס דורך אַ הינטערשטן טויער. ער האָט יעצט אינגאַנצן פאַרגעסן וועגן די פּערד. ער האָט רחלען צוגעזאָגט דורכצורייטן דעם טראַקט לעבן די גערטער. לאָז זי זען ווי איר זאַנוול זעט אויס אויפן פּערד. ער וועט זי אַרויפנעמען ווי יענער פּרינץ, גוט צוטוילען צו זיך און מיט איר אַוועקפאַטשן. . .

אויפן שאַסי האָט זאַנוול אונטערגעשפּאַרעט זיין פּערד. דאָס פּערד האָט אַ צי געטאָן דעם פּאָדערשטן טייל פון זיין קערפּער, זיך עטוואָס אויסגעצויגן און זיך פּאַנאָדערגעטראָגן איבערן שאַסי לייכט ווי אַ פּויגל.

רחל איז געשטאַנען לעבן טראַקט און געוואַרט אויף זאַנוולען. זי האָט דערזען ווי אַ שיין צוגאַווע פּערד טראַגט זיך אויפן שאַסי, אַ הויכער רייטער זיצט גלייך ווי אַ ווירע — האָט זי אַ ציטער געטאָן — זאַנוול פּאַרט! . . .

זאַנוול איז צוגעריטן נאָנט צו רחלען. דאָס פּערד האָט זיך גענומען דרייען אַרום און אַרום. רחל האָט עס אָנגעכאַפט פאַרן צוים:

— ווי שיין דו ביסט, זאנוול, אויפן פערד! ווען כוואלט זיך
נישט געשמט, אז א באקאנטער זאל אונז טרעפן, וואלט איך ארויף
צו דיר. שפרינג אראפ, כוועל דיך א קוש טאן, — האט רחל געזאגט
און אראפגעלאזט די אויגן.
זאנוול האט זיך פארוויטלט, אראפגעשפרונגען און געהאלט
רחלען.

דאס פערד איז געבליבן שטיין, אויפגעשמעלט די אויערן, צעעפנט
ברייטער זיין קלוג אויג און געקוקט אויף דעם פארל.
— ביסט זיכער, אז מען וועט דיך נישט כאפן, זאנוול? און
אז יא? וואס וועל איך טאן? כוועל דיך שוין קיינמאל נישט זען?
קיינמאל? ...

— מיך וועט קיינער נישט כאפן! שרעק זיך נישט, רחטשע!
מארגן וועלן מיר זיך זען.

— נו, טא נעם מיך נאך א מאל ארום! אזוי! שטארקער! ..
זאנוול איז שוין געזעסן אויף דעם פערד, געקוקט מיט זיינע
ליבע קינדישע אויגן אויף רחלען, געדריקט איר האנט און געשמייכלט.
רחל האט געגלעט זיין פערד, געהייסן אים פארן גיך, זייער
גיך.

זאנוול האט זיך עטוואס אויסגעבוירן, אונטערגעשפארעט דאס
פערד. דאס פערד האט זיך מיט אמאל א צי געטאן, געווארן לענגער
און איבער דעם שאסיי האבן זיך גענומען הייבן וואלקנס שטויב.
רחל איז געשטאנען א לענגערע צייט פארזונקען אין רעיונות
און נאכגעקוקט זאנוולען.

8

אז זאנוול איז צוגעקומען צום וועלדל, וואס ער פונדערווייטנס
דערזען זיין פאטער מיט צוויי יינגען. ער איז גיך אראפ, גענומען
בינדן די פערד: א פערדס פיסק צום צווייטנס עק, און אזוי איינס
היינטער אנדערן; זיך נאכדעם געזעגנט מיטן פאטער און איז פאמעלעך

ארויסגזירטן דורך הינטערוועגלעך פון וועלדל. די צוויי יינגען זיינען
אים גאכעריטן.

דעם גאנצן וועג האָט זאָנוול געוואָלט טראַכטן וועגן דער גרע-
נעץ, נאָר יעדעס מאָל איז אים אין דערמיט אַריין רחל.

— און וואָס וועט טאָקע זיין, אַז מען וועט אים היינט ביינאַכט
שיסן? — האָט זאָנוולען דורכגעפליצט אַ געדאַנק אין מוח.

ער האָט זיך צעשמייכלט, אַרויסגענומען פון כאַליעווע אַ פלאַ-
שטיק פלעשל שנאַפס און מיט עטלעכע זופ פאַרטריבן דעם געדאַנק.
אָט זיינען זיי שוין געוועזן אויף דעם בערג פון דער
„זשאָלדעווקע“.

— האָלט! — האָט זאָנוול שטיל געזאָגט און אַ מאַך געטאַן מיט
דער האַנט.

די פאַרטיע האָט זיך אָפגעשטעלט.

— דאָ וועלן מיר וואַרטן ביז ס'וועט גוט פינסטער ווערן! איצט,
הברה, נעמט די „בלאָז“ מיט בראָנפן און רייבט איין די פערד די
קעפ, זיי זאָלן נישט הירושען. אַלץ זאָל געטאַן ווערן שאַ-שטיל, נישט
קיין איבעריקן פּיפס, איר הערט?

די פערד זיינען באַלד געוואָרן רויקער, ווי זיי וואָלטן פאַרשאַ-
נען די געפאַר, זיך גענומען רוקן איינס צום צווייטן מיט אַראָפגע-
לאָזטע קעפ און זיינען געבליבן שטיין ווי צוגעשמידטע. זאָנוול האָט
באַטראַכט די צונויפגעדריקטע פאַרטיע מיט די אַראָפגעלאָזטע דרעמל-
דיקע קעפ און עפעס אַ רחמנות-געפיל האָט אים אַרומגענומען.
אַרום איז געווען שטיל.

ווען-נישט-ווען האָט אַ בלאָז געטאַן אַ ווינטל, מיטברענגענדיק
דעם פייכטן, שאַרפן ריח פון יאָלאָוויץ און פאַרטיקע פלאַמפירן.
די „זשאָלדעווקע“ איז זיך גערונען רויק, פאַמעלעך. ס'האַבן
זיך געהויבן קליינע דינסל-פּיאַלעטענע וואָלן, איינגעשלאָנגען איינע
די צווייטע.

זאָנוול איז געלעגן אויף דעם בויך און געקוקט ווי עס וואַקסן
פון וואַסער אַרויס דונקל-בלויזע בערג, צעוואַקסן זיך אין הימל אַריין.
אַ רויטלעכער פאַס האָט זיי דורכגעשניטן און די בערג זיינען גע-
בליבן הענגען צווישן הימל און וואַסער.

זאנוול האָט דערפילט ווי עפעס צעגיסט זיך איבער אַלע זיינע
גלידער און ער איז געוואָרן לעבעדיקער, ווילדער, עס האָט זיך אים
געדאַכט, אַז די דונקל-פּיאָלעטענע וואַלן רופן אים, און ער האָט גרויס
חשק געהאַט אַראָפּצוואַרפן פון זיך די קליידער און כאַפן אַ שוויס.
— חברה, מיר וועלן גאָר כאַפן אַ שוויס! — האָט זאָנוול זיך
געווענדעט צו די צוויי יינגען.

זיי האָבן אויפגעוויבן די אַראָפּגעלאָזטע קעפּ, זיך איבערגעקוקט
און געקוועטשט מיט די פלייצעס, און געהייסן האָט עס: „אז דער
האַבער שטעכט, קריכט מען אויף גלייכע ווענט“.

זאָנוול האָט אַ שפיי געטאָן גלייך אין וואַסער אַריין, אַ ברום
געטאָן „פּראָקן-שיסערס!“ און גענומען שנעל אַראָפּצוואַרפן פון זיך די
קליידער.

און דאָס שטילע וואַסער האָט מיט אַמאָל אַ קרעכץ געטאָן
אונטער זאָנוולס קלאַפּטער. ער האָט דורכגעשניטן עטלעכע קרייזן און
איז אַרויס.

— שוטים, וואָס ווייסט איר וואָס גוט איז! — האָט זיך זאָנוול
געווענדעט צו די יינגען, אָנכאַפּנדיק זיך ביי אַ דיקע צווייג פֿון אַן
אַלטן בוים, וואָס איז געוואָקסן ביים ברעג, און זיך גענומען ציען.

ס'איז געוואָרן אַלץ פינסטערער און פינסטערער.
די פּאַרטיע פּערד איז געשטאַנען רויק, ווי פון שטיין אויסגע-
האַקט. מען האָט אָפּגעגאַסן די פּערד מיט קאַלט וואַסער און זיי זיינען
לעבעדיקער געוואָרן.

די פּאַרטיע האָט זיך שטיל גערירט פון אַרט.
שטיל. עס האָט זיך נאָר געהערט דאָס ריטמישע קלאַפּן פון די
קאָפּיטעס. ווען-נישט-ווען האָט זיך צעהירושעט אַ פּערד.

פון דערווייטנס האָט זיך באַוויזן אַ רויט פייערל. דאָס איז גע-
וועזן די „קייט“: אַ הויכער ווייס-געפאַרבטער קלאַץ מיט שוואַרצע
פאַסן און מיט אַ לאַנגע קייט אַראָפּ.

זאָנוול האָט פּאַרקערעוועט אין אַ זייטיק וועג, גענומען רייטן
זייער פאַמעלעך. ער האָט געהאַלטן אין איין גלעטן זיין אָגער און
פון מאָל צו מאָל אים מכבד געוועזן מיט אַ קלעצל צוקער.

— טריט

די פארטיע האָט זיך אָפגעשטעלט, געשטאַנען אַ וויילע. עס איז ווידער שטיל געוואָרן און מען האָט זיך גערירט פון אַרט. זאַנוויל האָט זיך אַרומגעקוקט — נאָך אַ פּאָפּציק טריט און די פּערד זיינען אין פּרייסן, מען האָט זיך ווידער סאַרקערעוועט אין אַ קליין זאַמדיק וועג און גענומען טרייבן די פּערד דורך שטעכעזיקע אַברעס-קוסטן.

פון דערווייטנס זיינען אַנטקעגנגעקומען צוויי זעלנער. זאַנוויל האָט בשעת מעשה אַ ציטער געטאָן, נישט לאַנג געקלערט און געהייסן יאָגן די פּערד וואָס פּח נאָר. די פּערד האָבן זיך צעטראַגן. די זעלנער האָבן אָנגעשטעלט די ביקסן. די יינגען זיינען אַראָפּגע-שפּרונגען און צוריקגעלאָפּן.

זאַנוויל איז געוואָרן שטאַרק אויפגערעגט :
— הינטישע לעפּערס ! די כאַליערע וועט אייך שוין נעמען ! —
און איז אַנטקעגן געפּאָרן די זעלנער.

די זעלנער האָבן אים אָפגעשטעלט, גענומען אָפּבינדן די פּערד. זאַנוויל האָט גענומען טענהן מיט די זעלנער, זיי געוואָלט אונטערקויפּן — ס'איז נישט געגאַנגען ! אַ קאַלטער שווייס האָט פּאַדעקט זיין גאַנץ לייב. ער האָט אַ קריץ געטאָן מיט די ציין און וואָס פּח נאָר אונטער-געשפּאַרעט זיין אָגער.

דאָס פּערד האָט זיך אַ ריס געטאָן, אַנידערגעשליידערט מיט די פּאַדערשטע פּיס איין זעלנער און זיך צעטראַגן ווי אַ פּייל פון בויגן די פּאַרטיע האָט זיך אָפּגעריסן און איז נאָך. דער צווייטער זעלנער איז צעמישט געוואָרן, גענומען נאָכשיסן, געהרגעט עטלעכע פּערד, נאָר זאַנוויל איז שוין געשטאַנען אויף דער צווייטער זייט גרענעץ און געוויזן די זעלנער אַ לאַנגע נאָז.

אויף דער צווייטער זייט גרענעץ האָבן שוין צוויי זייטשן אים אָפּגעוואָרט. איינער האָט אַוועקגעפּירט די פּאַרטיע פּערד און דער צווייטער האָט זאַנווילען איינגעלאָרן אויף אַ קופּל ביר. נישט ווייט פון שענק, האָט זאַנוויל באַמערקט אויף דעם גראָז.

קופקעלעך מענטשן. דאָס זיינען געזעסן „מולכערס“ – אָט יענע, וואָס פירן איבערגעניצטע קליידער דורך די גרענעץ. זיי האָבן אָפגעוואָרט דעם בערלינער צוג, וואָס האָט געדאַרפט אָנקומען פונקט איינס פיי-נאַכט. מיט דעם צוג קומען אָן די סוחרים פון אַלטוואַרג, עפענען דאָ די סחורה און יעדערער פון די מולכערס טוט זיך אָן עטלעכע „שטיק“ און פאַרט אַריין נאָך פּוילן.

עס איז געזעסן אַ קופקעלע עלטערע יידן אין לאַנגע כאַלאַטן און זיך געשמועסט געלאַסן. זיי האָבן מקנא געוועזן „יעקע נאַר“ (אַזוי האָבן זיי גערופן דעם דייטש), ווי ער לעבט זיך רויק. און צום מייסטן האָבן זיי מקנא געוועזן דעם שענקער, וואָס האָט געהאַלטן די שענק פיי דעם טראַקט און געלייזט פייטאַג און פיינאַכט.

דאָס זיינען געווען צום מיינסטן יורדים, שיינע חסידים, וועלכע האָבן שוין אַלץ פּרוּבירט, אַפילו מלמדות, נאָר עס איז נישט געגאַנגען, – האָבן זיי גענומען אַריינפאַרן נאָך פרייסן, אָנטאַן יעדערער צו עטלעכע רעק, צו עטלעכע פאַר הויזן, דורכפירן די גרענעץ און זיך מאַטערן.

פיי אַ צווייטע קופקע זיינען געזעסן ווייבער אין שייטלעך און געהאַלטן אין איין באַרעדן אָט יענע מיידלעך, וואָס זיינען געזעסן אַ ביסל ווייטער אויסגעמישט מיט שיקסעס, שקצים און יינגען.

פון דעם פּלאַץ, וווּ דאָס יונגוואַרג איז געזעסן, האָט זיך געטראָגן אַ הילכיק געלעכטער. די יינגען פלעגן אויסציען אַ מויד אָדער אַ שיקסע אויף דעם גראָז און זיך נעמען וועטן, אַז זי טראַגט אונטער דעם קלייד גאָר נישט, פּדי זי זאָל קאָנען אַלץ מער אָנטאַן. די מויד איז דערווייל געלעגן און געמאַכט קולות, פּיו אַ יידענע האָט שוין נישט געקאָנט צוהערן, איז זי צו און זיי גענומען זידלעך. האָט מען אָפגעלאָזט די מויד, און עפעס אַ יינג אַ הצופּה איז אויפגעשפרונגען, אַרומגעכאַפט די יידענע און איר געוואָלט אַ קוש טאַן. די יידענע האָט גענומען שרייען און אַלע אַרום האָבן געפלאַצט פון געלעכטער.

עס איז דורך אַ דייטש מיט אַ דיקן ציגאַר, זיך אָפגעשטעלט, געשטאַנען אַ וויילע, אויסגעשפיגן: „שמוציגע יודן!“ און געגאַנגען ווייטער.

זאנוול איז אריין אין שענק, אויסגעטרונקען עטלעכע קופל ביר, פאררויכערט א ציגאר, זיך געזעגנט מיט העם דייטש און ארויס. די סוחרים מיט די קופקעס סחורה זיינען שוין געהאט אָנגע-קומען, האָבן עס צעלייגט אין מיטן פעלד. די מורכערס האָבן פון זיך אַלץ אַראָפּגעוואָרפּן, געשטאַנען אין די העמדער, אין די גאַטקעס; די ווייבער אָן די פלוזקעס און אין די האַלקעס, און זיך געשטופט, גע-ריסן צו די סוחרים, און ווער עס איז געוועזן שטאַרקער, האָט געכאַפט מער. די ווייבער האָבן געשלאָגן די מיידן און די מיידן האָבן אַרוג-טערגעריסן די שייטלעך ביי די ווייבער. און אָט איז צו אַ האַלב-נאַקעטער שייגעץ, שטיץ אָפּגעבוּדן דאָס בענדל פון דער האַלקע ביי אַ מיידל. דאָס מיידל האָט געטאַן אַ שטרעק אויס די האַנט, געוואָלט כאַפּן אַ לייבל - איז זי שטיין געבליבן אין אַ פּאַך קורצע לייזונטענע מייטקעס. די יינגען מיט די שקצים האָבן זי אַרומגערינגלט, געמאַכט אַ ראָד, זיך פּאַנאַנדערגעטאַנצט און זי נישט געלאָזט אַרויס. אָט האָט זיך דורכשפּאַצירט דער „ידישער“ אָביעשטשיק מיט די ביקס אויף דעם אַקסל, זיך געוויצלט מיט די יידן, געגעבן זיי עצות.

באַלד איז אַרויס עפעס אַ געזונטע מויד, גענומען דעם זעלנער אונטערן אָרעם און אַוועק מיט אים אין וועלדל. זאָנוול איז געשטאַנען פון דער ווייטנס, זיך צו אַלעם צוגעקוקט. ער האָט אַ שפיי געטאַן, אויסגעשריגן „שטינקערס“ אין דער נאַכט אַריין, און פאַרשווונדן אין אַ זייטיק געסל

אַ פּאַרטיע קאַנטראַבאַנדיסטן מיט פעקלעך אויף די פלייצעס איז זאָנוולען אַנטקעגן געקומען.
 - אַי, זאָנוול! וואָס טוסטו דאָ? - האָט אַ געלער געזאָגט.
 - כ'האָב געדאַרפט זען אַ דייטש! - האָט זאָנוול רויק געענט-פערט און געוואָלט גיין ווייטער.
 - דערצייל עס דער „באַבע יורע“, זאָנוול. מיר ווייסן דאָך, - האָט זיך אַ קליינער, ברייטבייניקער יינג אַריינגעמישט.

- פֿימפערנאָטער! ווער פרעגט דײַך? ס'איז דײַן באַבעס דאגה?
 די חברה האָבן זיך איבערגעקוקט.
 - נו, טאָקע! - האָט זיך דער געלער געווענדעט צום קלײנעם, -
 אַז אומעטום מוזט דו זיך אַרײַנמישן! ווען ער פאַרפאַרט דיר, וואָלט
 מיך עפעס געהאַרט? אָסור! וועסט זיך נאָך אַמאָל דערשפּײַן! און
 דו, זאַנוויל, וואָס רעגסטו זיך באַלד אַזוי אויף? לָאָז דיר דאַכטן אַ
 הונט פּילט! פּײַכט וואָלסטו מיטגענומען אַ פעקל זײַדנס?
 - געמאַכט! - האָט זאַנוויל געענטפערט, - וויפּל גיסטו?
 - וואָס הייסט? קריגסט אַ צענערל!
 - נײַן, גוטער ברודער! - סופּצן!
 דער געלער איז געשטאַנען אַ ביסל, געטראַכט
 - ס'גײט!

די פּאַרטיע האָט זיך אָפּגעשטעלט, דער געלער איז ערגעץ
 אַוועק, געזײמט זיך עטלעכע מינוט און געבראַכט אַ גרויסן פּאַק
 זײַדנס. זאַנוויל האָט אַרױפּגעמאַכט די פּאַסקעס איבער זײַנע אַקסעסן.
 האָט דעם פּאַק לײכט אַרױפּגעוואָרפּן איבער די אָרעמס און גענומען
 שפּרײַזן. נישט ווייט פּון גרענעץ האָבן זיך די חברה צעטיילט אין
 צוויי פּאַרטיעס. דער געלער האָט געפירט. אַלע האָבן אויסגעטאַן די
 שטײויל, פּאַרקאַטשעט די הויזן און זיך אָפּגעשטעלט. דער געלער איז
 אַלײן אַוועק אין וועלדל געוואָר ווערן וואָס עס הערט זיך. ער איז
 באַלד געקומען צוריק מיט זעלנער, געטאַן אַ מאַך מיט דער
 האַנט און די פּאַרטיע איז אָן שטערונג דורך די גרענעץ. דורכן וואַלד
 האָט מען גענומען גײן אײַנציקווייז. דעם גאַנצן וועג האָט קײנער קײן
 וואָרט נישט גערעדט. בײַ דעם קלענסטן שאַך זײַנען אַלע אַרײַן אין
 דער טיפּער תּבואה מיט די געפּעק, געלעגן אַ לענגערע וויילע ביז עס
 איז ווידער שטײל געוואָרן און געשפּרײזט ווייטער.
 זאַנוויל איז געגאַנגען אַ מידער. דער טאָג האָט אים עפעס אויס-
 געמאַטערט און ער האָט געפּילט ווי אַלע גלײדער ברעכן אים. ער
 האָט עטלעכע מאָל געוואָלט קלערן וועגן רחלען, נאָר ער האָט בשום
 אופן נישט געקאָט צונויפּנעמען זײַנע געוואַנקען.
 אַרום דרײַ אַ זײַגער בײַנאַכט איז די חברה געקומען אין דעם
 לעצטן דאָרף, וואָס געפּינט זיך אונטער דער שטאַט. זײ האָבן אַראָפּ-

גענומען די פעק און זיך געזעצט רוען אין א טאָל אויף דער לאַנקע.
מיט צמאַל האָבן זיי דערהערט ווי אַ רייטער קומט אָן. די חברה
האָבן געכאַפט די פעק און זיך צעשטן אין אַלע זייטן. זאָנוול איז
אַנטלאָפן אָן אַ היטל. ער איז געווען זייער אויפגערעגט, געשפּאַנט
גיך, געפילט אַ שרעקלעכע מידקייט. עס האָט זיך דערהערט אַ שיסעריי.
— מען יאָגט! — האָט זאָנוול אַ טראַכט געטאָן און געבליבן
שטיין. ער האָט פאַר זיך דערזען דעם אַלטן בית-עולם. ער האָט זיך
פלינק אַרויפגעכאַפט אויפן פאַרקאָן, אַריבערגעשפרונגען לייכט ווי אַ
קאָץ און גענומען גיין צווישן די מצבות קאַלטפּלוטיק. רויק. . . ער
האַט זיך אויסגעזוכט אַ הויך בערגל, אונטערגעלייגט דעם פאַק, זיך
אַנידערגעוואַרפן און איז פעסט אַנטשלאָפן געוואָרן. . .

9

צייט זאָנוול האָט זיך באַקענט מיט רחלען האָט ער גענומען
אַלץ מער און מער אויכמיידן זיינע פריערדיקע חברים, זיך גענומען
מיט זיי זעלטן טרעפן. עטלעכע וואָכן דורכאַנאַנד פלעגט ער נישט
אַריינשמעקן איז שענק אַריין. זיין בעסטער פאַרגעניגן איז געווען אין
דער פרייער צייט, אַרויסצוגיין מיט „מאַרווען“ אויפן ברעג פון דער
„רושיקע“, זיך אויסציען אין דעם טיפן גראַז און טראַכטן. און מאַרווע
פלעגט זיך אויסציען, אויפשטעלן זיינע אויערן, עפענען עטוואָס זיינע
מאַנדל-אויגן און קוקן און בורטשען. און אַז זאָנוול איז געווען גוט
אויפגעלייגט האָט ער זיך גענומען קאַטשען איבערן גראַז. מאַרווע
פלעגט זיך אויפכאַפן, זיך צוזעצן אויף די הינטערשטע פיס, אַ שפרונג
טאָן צו דעם בעל-הבית, אים אַרומכאַפן מיט די לאַפעס, לעקן, דרייען
מיט דעם עק, און אַ געזונט, האַרציק געלעכטער האָט הייליך אָפגע-
קלונגען איבער דער לאַנקע. . .
און אַז זאָנוול איז גיין געוואָרן אויף דעם הונט, האָט ער אים

געכאפט פאר די אויערן און אריינגעשליידערט אין דער „רושיקע“. דער הונט איז אויסגעשווימען עטלעכע קרייזן, געקוקט מיט זיינע מאנדל-אויגן אויף דעם בעל הפית און איז ארויסגעשפרונגען. ער האָט זיך אָפגעטרייטלט און איז צו צו זאָנווילען. זאָנוויל האָט פון דערווייטנס געקוקט אויף דעם הונטס נאָסן קערפער און הנאה געהאַט. נאָר פון צייט צו צייט האָט זאָנווילען אַרומגעכאַפט אַ בענקשאַפט נאָך זיינע חברים, נאָך דער שענק, און דעמאָלט האָט ער אין אַלעם פאַרגעסן. ער האָט דערפילט ווי עפעס צעוואַקסט זיך ביי אים, די מוסקולן ווערן שטייפער, ציען זיך אָן, דאָס האַרץ שפאַרט זיך פון קאָסטן אַרויס, און אין אַזעלכע מינוטן האָט ער אַראָפגערוקט דאָס היטל איבער די אויגן און אַוועק אין דער שענק אַריין.

צומאָרגנס ווען זאָנוויל איז אַהיימגעקומען פון פרייסן, האָט ער דערפילט אַ שרעקלעכע בענקשאַפט נאָך זיינע חברים, עס האָט זיך אים געוואָלט דערציילן וואָס ער האָט אויפגעטאָן אין דעם נעכטיקן טאָג און ער איז געווען זיכער, אַז נאָר זיי וועלן אים פאַרשטיין. באַלד נאָכמיטאָג איז זאָנוויל אַוועק אין שענק אַריין. דורך דער גאַנצער לענג פון שענק, צו דער וואַנט צו, איז ווי אַלע מאָל געשטאַנען אַ צאָל-באַנק. אויף דער צאָל-באַנק האָבן זיך געפונען עטלעכע באַרלעקס בראַנפן, פעסלעך ביר. אויף אַ לאַנגער קופערנער טאַץ מיט לעכלעך זיינען געשטאַנען גלעזלעך, קיפערנע קוואַטירלעך און קופלעס. דער פולאַפ איז געווען אונטערגעשפאַרט מיט אַ דיקן פירעקיקן קלאָץ, אויף וועלכן עס זיינען געווען אויסגעשניצט דאַטן, יאָרן און נעמען פון פאַרשיידענע גנבים. אונטער דער צאָל-באַנק איז געזעסן אַ הויכע דיקע יידענע — בריינע קאַזאַק — און מיט ה:אה זיך געפויערט די גאַז מיט אַ פינגער. ביי עטלעכע טישלעך זיינען געזעסן יינגען און געגעסן. ביי אַ ווינקל-טיש זיינען געזעסן דריי יינגען און געטרונקען. ביי איינעם פון זיי אויף דער שויס איז געזעסן אַ יונג געפוערט מיידל און גערויכערט אַ פאַפראָס. די שענק האָט געשמעקט מיט געבראַטנס.

– זעט נאָר, זעט! – האָט זיך בריינע צעשריען – טפוי, טפוי,
טפוי! אַ שיינער מענטש! ס'פאַסט דיר שוין גאָרנישט אַריינצוקומען
אין שענק אַריין! ?

פון אַלע טישלעך האָט זיך געהערט: זאַנוול! זאַנוול!
פון אַלע זייטן האָט מען אים אַרומגערינגלט, אים געגעבן שלום,
זיך געוויצלט.

זאַנוול האָט זיך אַ צופרידענער אַוועקגעזעצט מיט דער חברה
אַרום אַ גרויסן טיש.

– פופצן פלעשלעך לאַגער! – האָט זאַנוול אַ געשריי געטאָן. –
נו, וואָס מאַכט איר עפעס חברה? בנאמנות, איך האָב זיך פאַרבענקט
גאָך אייך!

– אַז דו ביסט אַזאַ פרייך געוואָרן! מען זעט דיך נישט אויף
דער ליכטיקער שייך! וואָס טוסטו גאַנצע טעג? – האָט זיך „גראַדויל“,
אַ הויכער, געשטופלטער יינג, מיט צוויי שניט אין דער לינקער באַק,
אַנגערופן.

– כ'ווייס? – האָט זאַנוול געענטפערט – מען פטרט די צייט,
כ'ווייס אַליין נישט מיט וואָס.

– אַ דאָס איז אמת, ברודער! – האָט גראַדויל געזאָגט און אַ
ווינק געטאָן צו דער חברה – „נאַש בראַט“ טאָר זיך נישט אַריינגלאָזן
אין צו ווייטע דרכים מיט אַ מויד! דאָס איז אַ געשעפט פאַר יאָלדן!
ס'געפעלט דיר אַ מויד, האָב חתונה, און אויב נישט – גיט מען איר
אַ קוועטש און פטור! גלויב מיר זאַנוול, מאַנקע הערט דאָך דאָס
נישט – האָט גראַדויל ווייטער גערעדט און אַ גראַבן ווינק געטאָן מיט
די אויגן – מען קאָן מיט איר לעבן אַ יאָר אָן אַ ווייב.
חברה האָבן זיך געשטיקט פון געלעכטער.

מאַנקע איז ברוגז געוואָרן:

– ווי לאַנג קרענקסטו, דו געשטופלטער הונט, ווי כ'וועל שוין
מיט דיר נישט רעדן!

– אַבער וועגן וואָס האָסטו זיך אַזוי צערערט? – האָט זיך
זאַנוול געפרעגט ביי גראַדוילן.

– איך וועל דיר זאָגן – האָט מיט אַ שמייכל אַנגעהויבן משהלע,
אַ יינג ווי אַ ריז. – אַנומלט קומט דער „קעלביקער“ און דערציילט,

אז דו האָסט אים געשטערט. ער איז פאַרפאַרן שפעט ביי נאַכט מיט אַ פּור און געוואָלט ביי נתן דעם אַגראַדניק אַרויסנעמען עטלעכע קערץ מערן. ער גייט צו און בלייבט אַ פאַרציטערטער: דו גייסט אַרום איבערן פעלד, האָסט אַ מויד אויף דער האַנט און שלעפט זי איין ווי אַ פּיעסטענקע אַ קינד! ער איז שיער נישט צעזעצט גע- וואָרן פון געלעכטער, נאָר ער האָט מורא געהאַט און זיך אָפּגעטראָגן. זאָנוול איז בלאַס געוואָרן און זיך צעשמייכלט.

— עפעס אַ שיין מיידל? — האָט אים מאַנקע געפרעגט, צו- קומענדיק צו אים — שענער פון מיר? זאָנוול, גערענקסט, אַמאָל בין איך געווען דייע. דו פלעגסט מיר קויפן לאַקירטע שיך! יאָ יאָ... זאָנוול האָט נישט געענטפערט, אַרומגענומען מאַנקען און אַרויפגעזעצט זי צו זיך אויף דער שויס. חברה האָפּן צעעפנט די פלעשלעך, געטרונקען, דערציילט מעשיות.

גראַדול האָט זיך פאַרגנבעט אונטער מאַנקעס פלייצע און איר אַריינגעגאַסן אַ ביסל ביר אין קאַרק אַריין. מאַנקע האָט אַ צאַפּל געטאַן, גענומען זיך פּיעשטשען ווי אַ קליין קינד, געסטראַשעט, אַז זי וועט דערציילן פאַר זיין ווייב. — וואָס, דו האָסט שוין אַ ווייב? וואָס איך הער? — האָט זיך זאָנוול אַ פאַרווונדערטער געפרעגט.

— וואָס דען, ברודער, אַ היגטיש לעפּן דערעסט! איינבעטן זיך אַ קוש ביי מאַנקען? דאָ קויף איר שיך, דאָ — אַ קאַרסעט, און אַז ס'קומט צו עפעס וועט זי דיר ווייזן אַ פייג! מכות! האָב איך אַ ווייבעלע, ברודער, אַ צאַצקע! פון וואַרשע קומט זי, אַ קליינס, אַ שוואַרצ, ווי אַ מיידל, און נעמט עס קושן איז... ווער איך פאַרכאַפט, און קאָכן קאָכט זי, ברודער, אַן אַנטיק! און וואָס דאַרף איך נאָך? — דאַכט זיך אַ גליקלעכער מענטש — האָט זיך מאַנקע גע- ווענדעט צו זאָנוולען — און פונדעסטוועגן מאַכט ער מיר דעם טויט! חברה האָפּן געשמייכלט.

גראַדול האָט אַ צי געטאַן מיט איין זופ אַ קופּל ביר און אַ קלאַפּ געטאַן זאָנוולען איבער דער פלייצע: — קום אַריבער, זאָנוול! „מייע“ וויל זיך מיט דיר באַקענען.

— ווו האָסטו זי גענומען ?

— ס'הייסט ווו ? כ'בין געווען אויף פראַגער יריד, נו, באַקען
איך זיך מיט אַ מיידל, איז זי מיר געפעלן געוואָרן, האָט מען גע-
שטעלט אַ חופּה און פאַרטיק !

זאָנוויל האָט באַשטעלט נאָך צען פלעשלעך.

אַ דאַרער יינג האָט אַרויסגעצויגן אַ האַרמאַניע, פאַרשאַרצט זיין
קליין היטעלע, איינגעבויגן דעם קאָפּ און גענומען שפּילן אַ וואַלס.
מאַנקע איז אַראָפּ פון זאָנוולס שויס, מיט איין האַנט האָט זי
צוגעהאַלטן איר קורץ קליידל און לייכט צוגעקלאַפט צום טאַקט. פון
אַ ווינקל האָט זיך באַלד באַוויזן אַ שייגעץ מיט אַ שיקסע און גע-
נומען טאַנצן. דער שייגעץ איז געווען האַלב שפור, מיט פאַרלאַפענע
אויגן און צעשוויפערטע האָר. ער האָט פעסט אַרומגענומען די שיקסע,
זי עטוואָס אויפגעהויבן און זיך מיט איר גענומען אַרומדרייען, אַרויס-
לאַזנדיק כריפענדע קולות.

מאַנקע האָט אָנגעכאַפט זאָנווילען פאַר די הענט. אים אויפגע-
שטעלט און זיך געלאָזט מיט אים איבער דער שענק. זאָנוויל האָט
מיט איר געטאַנצט. נאָר אין מיטן האָט ער חרטה געקריגן, זיך אויס-
געדרייט, האָט עטלעכע מאָל דורכגעשפאַנט די שענק און זיך געזעצט.
דער יינג האָט גענומען שפּילן אַ מאַזורקע.

מאַנקע האָט געכאַפט גראַדוילן, זיך גענומען מיט אים דרייען
גין, שטאַרקער. איר לייכט קליידל האָט זיך אויפגעבלאָזן ווי אַ
קאַראָזעלע. און יעדעס מאָל, ווען זי האָט זיך געדאַרפט צוזעצן און
אַ קלאַפּ טאָן מיט איר אָפּצאַס, האָט זי אַ דריי געטאַן מיט דעם פּוס,
אַז דאָס קליידל איז זיך צעפלויען און די פּיס האָבן רייצנר אַפער-
געקוקט פון אונטער די געפאַסטע זאַקן.

חברה האָבן געגאַפט.

דער יינג האָט אויפגעהערט שפּילן, אָפּגעווישט דעם שווייס,
האָט דערזופט זיין קופּל פּיר און גענומען שפּילן פון „שמענדריק“.
אַלע האָבן מיטגעזונגען :

האַצמאַך איז אַ בלינדער,
ווי זיינען זיינע קינדער ?

מאנקע איז צו צו זאנוולען, זיך געזעצט אויף זיין שויס און מיטגעזונגען. איר פנים האָט געפלאַצמט, די נאָז-פּליגל האָבן זיך גע-
הויבן ווי ביי אַ יונגן זשרעבאָקל. זאנוול האָט אויף איר געקוקט,
הנאה געהאט און זי שאַרק אַרומגענומען.

די חברה האָבן זיך אַזיץ העכער און העכער צעזונניען. נישט
זייט איז געלעגן דער שכורער שייגעץ און זיך געריסן אויף זיין
היזעריק קול. און עס האָט זיך געדאַכט, אַז מענטשן זיצן, האַלטן
איזערנע טעפּ און קראַצן מיט טעמפע מעסערס.

מאנקע האָט אָנגעשפּאַרט איר קעפּל אויף זאנוולס ברוסט :

— זאנוול, קום צו מיר היינט ביינאַכט! וועסט קומען? גע-
דענקסט, פּלעגסט זאָגן, אַז דו האָסט מיך ליב, גיי, ביסט אַ שלעכטער!
דו האָסט שוין אַן אַנדער מיידל. זאנוול, ווער איז שענער? ווּוּ, ווּוּ,
מאנקע? כאַ, כאַ!

זאנוול איז צעמישט געוואָרן, און געפילט, אַז ער ווערט פּלאַס.
ער האָט מאַנקען אויפגעהויבן אויף די הענט און זי אַוועקגעזעצט.
אויף אַ ליידיקן שטור. אים האָט זיך געדאַכט, אַז רחל שטייט אין
ווינקל אַ פּלאַטע, אַ פּאַרוויינטע און קוקט אויף אים, קוקט ווי ער
האַלט מאַנקען. ער האָט אַ צאַפּל געטאַן, זיך אויפגעשטעל, געטאָן
גראַדולן אַ קלאַפּ איבער דער פּלייצע און אַרויס מיט אים אויף דער
גאַס.

אַ לענגערע צייט איז זאנוול גענאַנגען און געשוויגן. ער האָט
זיך דערפילט עפעס ווי דערשלאָגן. עס האָט אים זייער געקרענקט,
וואָס די חברה ווייסן, אַז ער האָט אַ מיידל, און צומיינסטן האָט אים
געאַרט, וואָס ער האָט געהאַלטן מאַנקען די גאַנצע צייט אויף דער
שויס. עס האָט זיך אים איצט געוואָלט זיין אייבער אַליין מיט מאַרווען,
זיך אויסציען אונטערן עפּל-בויס, פאַרמאַכן די אויגן און רויק טראַכטן.
— וואָס ביסטו עפעס אַזוי פאַרחישט? — האָט גראַדול אים
געפּרעגט.

— כּווייס... עפעס פּאַסקודנע אין מויל, און דערצו טוט מיר
דער קאַפּ וויי... .

— עה, זאנוול, ביסט דאָך ערגער פון אַ יידענע! און אַז מען
טרינקט שוין אויס אַ פינף פּלעשלעך, טאָ וואָס? זעסט, מיך הויבט

עס נישט אָן צו אַרן! איך גיי מיר און קלער פון מאַנקען. ווייסט, די
מויד ווערט שענער פון טאָג צו טאָג! און זי קריגט דאָך די פּגירה
פאַר דיר!

— צו אַלדע שוואַרצע יאָר, וואָס איז מיט דיר? האָסט דאָך
ערשט חתונה געהאַט און קלערסט שוין וועגן מאַנקען?

— ביסט אַ יאָלד, זאַנוול! אַ ווייב איז אַ ווייב! כ'האַב זי דאָך
תמיד! און מאַנקע איז עפעס אַנדערש! שרעק זיך נישט, ס'וועט
פאַרן ווייב אויך בלייבן, כ'בין ברוך השם אַ געזונט יינגל!

זאַנוול האָט נישט געענטפערט. ער האָט געפילט ווי אַלץ אין
אים נעמט זיך הויבן...

— אָט דאָ ווילן איך — האָט זיך גראַדול אַנגערופן, ווייזנדיק
אויף אַ קליין הייז.

גראַדול האָט ברייט געעפנט די טיר און אַריינגעלאָזט זאַנוולען.
— ביי'ע, אָט דאָס איז מיין חבר, זאַנוול, וועגן וועלכן כ'האַב
דיר דערציילט.

ביי'ע, אַ קליין שוואַרץ-חנעוודיק ווייבל אין אַ גאַברעלע מיט
טערקישע בלימלעך, מיט אַ לאַנגן צאַפּ אַראָפּ ווי ביי אַ יונג
מיידל, איז רויט געוואָרן, אַ שמייכל געטאָן און זאַנוולען דערלאָנגט
אַ קליין וואַרעם הענטל.

— נו, זאַנוול, ווי געפעלט דיר עפעס מיין ווייבל?— האָט גראַדול
געזאָגט, אַנגעגומען ביי'ען פון הינטן און זי אויסגעדרייט מיט דעם
פנים צו זאַנוולען.

זאַנוול איז געוואָרן צעמישט, נישט געוואוסט וואָס צו ענטפערן
און זיך קינדיש צעשמייכלט.

— נו, ביי'ע, יעצט גיב עפעס אין מויל אַריין! עפעס גוטס,
צוליב אונזער גאַסט!

— געוויס, געוויס! אַנטשוילדיקט זאַנוול, כ'קום באַלד אַריין! —
האָט ביי'ע געזאָגט מיט אַ שמייכל און איז אַריינגעשפרוּנגען אין
צווייטן צימער.

— נו, זאַנוול, דעם אמת זאָג, זי געפעלט דיר? אַ שעלמאַ, האָ?

— מעגסטו זיך נישט באגראָפן, זאָג? אז מען האָט אזא וויל
ווייבל, זיך פאַרדרייען דעם קאָפּ מיט מאַנקען. שעם זיך, דו, בעל-תכלית!
איינער!

— שריי נישט אזוי, זי קאָן נאָך הערן — האָט זיך גראַדול אָפּ
גערופן, און זיין געשטופלט פנים האָט געשיינט.

אין אַ וויילע אַרום איז ביילע אַריין אויסגעפוצט אין אַ שוואַרץ
לייכט קלייד, אַ ווייס זיידענע בלוזקע מיט שוואַרצע פאַסקעלעך. זי
האָט געטראָגן אַ טעלער מיט אויבס, וויין, איינגעמאַכטס.

— וואָס זאָגסטו נישט ווי זי האָט זיך דאָס אויסגעפוצט? פאַרן
אייגענעם מאַן איז גאַרנישט, קומט נאָר אַ פּרעמדער מאַנסביל, פּוצט
מען זיך שוין!

ביילע האָט געקוקט אויף זאַנוולען און אַ פאַררויטלטע גע-
שמיכלט.

— נעם עפעס, זאַנוול! זיי ווי ביי זיך אינדערהיים! — האָט
גראַדול געזאָגט אַ שיינענדיקער.

ביילע איז געזעסן, פאַרלייגט איין פּוס אויף דעם צווייטן, און
גערעדט, דערציילט מעשיות פון וואַרשע. און זי האָט גערעדט אזוי
גלאַטיק, אזוי שיין! זאַנוול האָט קיין אויג נישט אַראָפּגעלאָזט פון איר,
זיך צוגעהערט ווי זי דערציילט. איר שטימע האָט אים געקלונגען עפעס
אזוי אָנגענעם. ווען זי האָט אַ שמיכל געטאָן, האָט ער באַמערקט, אז
עס פעלט איר פון סאָרנט אַ קליין ציינדל און ער האָט אויסגעפונען,
אז אזוי איז זי נאָך שענער, בחנעוודיקער... און זי האָט גערעדט מיט
די „רייש“, געזאָגט „יאך“, געשלונגען האַלבע ווערטער, געשמייכלט,
און דאָס האָט זאַנוולען פאַרשפורט.

גראַדול האָט זיך אויסגעצויגן אויף דער קאַנאַפע, געהערט ווי
זיין ווייבל רעדט. ער האָט געטראַכט, אז אויב זי זאָל זיך נאָר טויגן,
קאָן זי ווערן די „מאַטקאַ“ פון אַלע גנבים, און דעמאָלט האָט ער אָפּ-
געזאָרגט. ער האָט פאַר גרויס שמחה עפעס אונטערגעזונגען און איז
אזוי אַנטשלאָפן געוואָרן. באלד האָט ער זיך געלאָזט הערן איבער דעם
גאַנצן צימער. ער האָט פאַרריסן זיין פּוס אין דער הויך ווי אַ קראַקווע
און גענומען שנאָרכן.

ביילע און זאַנוול האָבן זיך צעלאַכט.

זאנוול האָט געוואָלט עטלעכע מאָל אוועקגיין, נאָר ביילע האָט אים אַלץ געבעטן ער זאָל נאָך בלייבן. זאנוול איז אונטערגעזעסן אַ ביסל און ביים אוועקגיין האָט אים ביילע לאַנג געדריקט די האַנט. זי האָט אים געקוקט מיט איר ליבלעכן שמייכל אין די אויגן און פאַרלאַנגט פון אים אַ באַשטימטן טאָג ווען ער וועט קומען.

אַז זאנוול איז ארויס, האָט ער לייכטער אָפּגעאַטעמט און אַ טראַכט געטאָן:

— אַ ווילד ווייבל, אויף מיין וואָרט!
באַלד אָבער איז ער ווי צעמישט געוואָרן און אָפּגעזיפצט, ווי אַ שווערע משא וואָלט זיך מיט אַ מאָל אַרויסגעלייגט אויף זיין האַרץ.
— „סאכאַר מאָר-אַזשני!“ — האָט זיך צעזוגען אַ הויכער קאַפּ-צאַפּ אין אַ בלוי העמדל, סאַמע אונטער זאנוולס נאָז, טראָגנדיק אַ באַרלעקע אויפן קאַפּ.

— וועלכער שוואַרץ יאָר האָט געבראַכט דעם קאַצאַפּ אָהער? — האָט זאנוול ביזן אַרויסגערעדט.
משה „קוניאַרזש“ האָט זיך געשלעפט איבער דער גאַס, געפראַכט ווי אַ געפאַשעטע גאַנז.

— ווי דאָס באַקט זיך! ווי דאָס שלעפט קוים דעם קאַלדן! — האָט זאנוול צו זיך גערעדט — ווען איך כאַפּ דעם בחור אין אַ ווינקל, וואָלט איך אים אָנגענומען פאַר די אויערן, צוגעזעצט מיין קני צו זיין טעטן פּווענץ און אַ ביסל איינגעפרעסט, דינער געמאַכט.
— אויף וואָס פאַר אַ וועלט ביסטו? — האָט זיך שלמה צעשריגן, זעענדיק ווי זיין זון האָט זיך אָפּגעשטעלט אין מיטן דער גאַס און גענומען רעדן צו זיך אַליין.
זאנוול האָט זיך אַרומגעקוקט, דערזען דעם פאַטער און זיך צע-שמייכלט:

— אַ כאַלעיערע! די חברה האָבן מיך געכאַפט, נו, האָט מען אַ ביסל אויסג'טרונקען!
— שפאַרט מען זיך צו! מען וועט דאָך מיינען, אַז דו ביסט משוגע געוואָרן!

זאנוול איז אַריין אין שטוב, אָנגעזאַגט מען זאָל אים אַרום אַכט אַ זייער אויפוועקן, אַרויסגענומען אַ קישו מיט אַ קאַלדערע.

מיטגענומען מאַרווען און זיך אויסגעצויגן אונטערן עפל-בוים. ער איז
גיך איינגעשלאָפן. דער הונט האָט זיך אויסגעצויגן צוקאָפּנס, אַרויס-
געשטעקט די צונג און געדערעמלט.

10

דער טאָג, ווען רחל פלעגט זיך דאַרטן זען מיט זאַנולען, האָט
ביי איר אויסגעקוקט ווי אַ יאָר. זי האָט זיך תמיד אויפגעכאַפט מיט
דעם געדאַנק, אַז היינט זעט זי זיך מיט אים. אירע אַלע באַוועגונגען
זיינען יענעם טאָג אויסגעקומען געשיקטער, יעדע זאַך האָט זי געטאָן
אין איילעניש, גלייך ווי זי וואָלט געוואָלט דעם טאָג וואָס גיכער
דורכשטופן. אין פעלד איז רחל אַרומגעלאָפן ווי אַ צעטראַגענע, גע-
האַלטן אין איין איילן זיך; יאָגן די שיקסעס. זי האָט זיך עטלעכע
מאָל פאַרקליבן אין דער בודע, זיך צוגעשפאַרט, באַלד זיך איבערגע-
וואָרפן, צוריק אַרויס, און מיט אַ שעה פריער, האָט זי יענעם טאָג
אַהיימגעלאָזט די שיקסעס.

אַהיימקומענדיק, פלעגט רחל אַראָפּנעמען די מעשענע מידניצע
און זי אָנגיסן מיט קאַלט וואַסער. אַרויסנעמען אַ שמעקעדיק שטיקל
זייף און זיך איינוואַשן. מיט אַ ווילדער הנאה האָט זי זיך איינגעהערט,
ווי די מידלינעס האָפּן געקנאַקט, זיך געשפאַרט דורך די געפנטע
פינגער. ווי די ווייסע מידלינעס צעלויפן זיך און מחנות רעגנבוין-
בלעזלעך באַווייזן זיך דאָ און דאָרט. זי האָט באַטראַכט אין שפיגל
איר ווייס לייב, ווי פריש דאָס איז, און עס גענומען איינרייבן מיט
קאַלט וואַסער און זייף, דאָס לייב איז פון דעם קאַלטן וואַסער פרישער,
שטייפער געוואָרן און פון יעדן קאַלטן רייב האָט זי געפילט, ווי דאָס
לייב ציט זיך אָן, פונקט ווי אַ סטרונע.

פארנאכט. רחל האט זיך אָנגעטאָן אַ לייכט ציצן קליידל, אַ ציצענע בלווקע מיט אייגעלעך און מיט אַן אַריבערגעלייגטן קאַלנער, אַרומגעשנירלט אַרום האַלז אַ רויט בייטש קרעלן, געשטאַנען אַ וויילע אין שפיגל, זיך שטיל צעזונגען און אַרויס.

זי איז גיך אַוועק אין פֿעלד אַריין.

גייענדיק האַט רחל געריסן ווייס-בלויילעכן, כאַפּער און גע-פלאַכטן אַ קראַנק. זי איז זיך עטלעכע מאָל דורכגעגאַנגען ביז צום זועלדל, געטראַכט וואָס צו ריידן מיט זאַנוולען, ווי ער איז דורך די גרענעץ. זאַנוול האַט שוין געדאַרפט זיין. רחל האַט אָנגעהויבן ווערן אומגעדולדיק. זי האַט געוויסט דעם וועג, דורך וועלכן ער קומט אָן, איז אים אַנטקעגן געגאַנגען מיט דעם קראַנק כאַפּער אויפן קאַפּ, די אויגן בדייט צעעפנט און געקוקט, געזוכט אין אַלע זייטן. עס האַט זיך באַוויזן אַ שאַסן און באַלד איז אַרויסגעשוומען אַ הויכע פיגור.

— זאַנוול! זאַנוול! — האַט זיך רחל געפרייט און גענומען שפאַנען אַנטקעגן.

די פיגור איז נאָך געגאַנגען עטלעכע טריט, זיך אַריינגעדרייט אין אַ זייטיק געסל און איז פאַרשווינדן.

עס איז דורך אַ שעה, רחל איז געוואָרן נערוועזער און אַלץ אין איר האַט גענומען קאַכן. זי איז אַריין אין דער בודע און זיך צעוויינט.

— ער וועט שוין קיינמאָל נישט קומען, קיינמאָל — האַט רחל מיט זיך גערעדט. — און אויב ער וועט קומען וועל איך אים הייסן גיין, יאָ! וואָס ווייס אַ פּערד-גנב פון ליבע? איך ליג יעצט דאָ, דאָס האַרץ ווערט מיר צעריסן אויף שטיקער, וואַרט אויף אים, און ער קריכט געוויס יעצט אין אַ שטאַל אַריין און נעמט אַרויס אַ פאַר פּערד. בררר... גוט אויף מיר! גוט אַזוי!

— און טאַמער האַט מען אים נעכטן געשאַסן? — איז איר דורך אַ געדאַנק — ער איז דאָך אַוועק מיט אַ פאַרטיע פּערד איבער דער גרענעץ, און ביי דער גרענעץ שטייען דאָך אַזויפיל זעלנער מיט אָנגעלדענע ביקסן! יאָ, מען האַט אים געוויס דערשאַסן, אַנדערש וואָלט ער געקומען!

רחל האָט זיך אָנידערגעוואָרפֿן מיט דעם פנים צום גראָז און
האָט זיך צעכליפּעט.

פֿאַר איר האָבן זיך געהויבן געדיכטע וואַלקנס שטויב. פון די
וואַלקנס איז זאָנוול אַרויסגעשווומען אויף אַ שוואַרץ פּערד, די פֿאַר-
טיע נאָך. עס זיינען אָנגעקומען זעלבער. עס האָט זיך געהערט אַ
שיסעריי. זאָנוול איז אַראָפּ פון פּערד, געבליבן ליגן אין אַ טייך בלוט.
די פּערד זיינען דורכגעשפרונגען, אים צעטראָטן און אין דער לופט
האָט געקלונגען:

— רחל, רחל! מיין רחטשע! — — — — —

11

זאָנוול האָט אין שלאָף געוואַסט, אַז ער פֿאַרשפּעטיקט, געוואַלט
זיך עטלעכע מאָל אויפכאַפּן, נאָר ער האָט נישט געקאָנט. צום סוף
איז ער אויפגעשפרונגען מיט אַ געשריי, ווי אַן אָפּגעברייטער, און
זיך אַרומגעקוקט. עס איז שוין געווען גוט פינסטער, נאָר דער טונקל-
בלויער הימל מיט די מחנות שטערן האָבן איבערגעוואַלט דורכגעריסן
דאָס פינסטערניש און באַלויכטן אַלץ אַרום.

זאָנוול האָט אַ קוק געטאָן אויף דעם זייגער:

— אַ כאַליערע, אַנדערטהאַלבן שעה פֿאַרשפּעטיקט! דאַכט זיך
אָנגעזאָגט דעם „אַלטן“ ער זאָל אויסוועקן... און ווער ווייסט צי כ'זועל
זי יעצט טרעפּן? זי וועט זיך געוויס טראַכטן: גיי האָב צו טאָן מיט
אַ גנב!

זאָנוול האָט גענומען קריצן מיט די ציין, אַראָפּגעוואָרפֿן פון זיך
דאָס רעקל און האָט האַסטיק גענומען שפּרייזן צו דעם ברוינען, וואָס
איז געשטאַנען אין עק הויף. ער האָט אָנגעשעפּט מיט דעם „זשוראַוו“

אן עמער וואסער, זיך אָנגעטרונקען, איינגעוואַשן און גענומען שפּאַנען מיט אַלע כחות אין פעלד אַרײַן.

דעם גאַנצן וועג איז זאַנוול כמעט געלאָפּן, גאָר נישט געטראַכט, ער האָט נאָר געשפּירט ווי דאָס האַרץ קלאַפּט אים. ווען ער איז צו-געקומען צו דעם אָרט, וווּ זיי האָבן זיך געדאַרפט טרעפּן און האָט קיינעם נישט געזען, האָט זאַנוול מיט אַמאָל דערשפּירט ווי עפעס רייסט זיך ביי אים אָפּ און ער האָט זיך אָפּגעשטעלט. ער האָט באַטראַכט דאָס פעלד אַרום און אַרום. אים האָט זיך אויסגעדאַכט, אַז אָט דאָרט לעבן בערגל זיצט עמעצער. אַ פאַרציטערטער איז ער צוגעגאַנגען — אַ פּיען איז געלעגן. מיט פאַרקוועטשטע פּויסטן האָט זיך זאַנוול אַוועק-געזעצט אויף דעם פּיען און גענומען טראַכטן. ער האָט אָבער מער ווי עטלעכע קללות אויף דעם „אַלטן“ נישט געקאָנט צוטראַכטן. ער האָט אויפגעהויבן אַ דיקע צווייג און זי גענומען ברעכן אין שפּענער. און פּלוצלינג האָט ער באַמערקט מאַרווען.

— פון וואָנען נעמט זי זיך דאָ? דאַכט זיך דעם גאַנצן וועג האָב איך זי נישט געזען. און ווער דאַרף זי דאָ?

זאַנוול האָט אָנגעכאַפּט מאַרווען פאַר די אויערן, זי גענומען טרייסלען, שטויסן מיטן פּוס.

מאַרוואָ האָט זיך צוגעזעצט, איינגעקאַרטשעט, געקוקט אַ פאַר-ווונדערטער אויף דעם בעל-הבית, און זיינע מאַנדל-אויגן האָבן געטענהט; פאַרוואָס? זאַנוול האָט פאַרשטאַנען דעם הונטס שאַלע און מיט רחמנות אים גענומען האַלדן, זיך מיט אים אויסגעצויגן ווי גרויס ער איז אויף דעם גראָז. אַזוי איז ער געלעגן עטלעכע מינוט. באַלד האָט ער זיך דערמאָנט אין רחלען און דאָס האַרץ האָט אים ווידער פאַרקלעמט. ער האָט זיך פאַמעלעך אויפגעהויבן און זיך געשלעפט איבער דעם פעלד. פאַרבייגייענדיק די בודע, האָט זאַנוול אַריינגעקוקט און האָט אַ צאפּל געטאַן: עמעצער איז געלעגן אויסגעצויגן אויף דעם גראָז.
— רחל!

רחל האָט זיך אַ האַסטיקן דריי געטאַן, דערזען זאַנוולען און האָט זיך צוריק געלייגט ווי פּריער.

זאַנוול איז עטוואָס צעמישט געוואָרן, זיך אַראָפּגעלאָזט אויף די קניען, און זי גענומען וועקן.

— רחל, ביסט ברוגז? זיי נישט ברוגז, אז אויף מיין וואָרט, כ'בין נישט שולדיק, כ'האָב אָנגעזאָגט מען זאָל מיך אויפּוועקן מיט אַ שעה פריער, נו, האָט מען מיך אינגאַנצן נישט אויפּגעוועקט! גלויבסט נישט? כ'בעט דיך, רחל! ניטע!

רחל האָט זיך אויסגעדרייט, געקוקט אויף אים האָלב ברוגז:
— און פאַרוואָס האָב איך נישט פאַרשפעטיקט, געקומען נאָך מיט אַ שטיק צייט פריער?

זאָנול האָט נישט געוואָס וואָס צו ענטפערן, אַראָפּגעלאָזט די אויגן, ווי אַ יינגל וואָס מען כאַפט ביי אַ לייגן.

— אָבער איך ווייס פאַרוואָס — האָט רחל דרייסטער געזאָגט, — דאָס איז דערפאַר, ווייל דו קלערסט גאַרנישט וועגן מיר! האָסט תמיד אין זינען דיינע פערד און ווער ווייסט וואָס? זעסט, פון דערפרי אָן ביז יעצט קלער איך אַלץ פון דיר, כ'וואָרט אַלץ, אַז די נאַכט זאָל קומען — און יעצט, אַז דו ביסט נישט געקומען, וואָס איך האָב אַלץ נישט איבערגעטראַכט, גאָט מיינער! מיר האָט זיך געדאַכט, אַז מען האָט דיך געהרגעט. כ'ווייסט וואָס? — — —

זאָנול האָט געפילט ווי עס ווערט אים לייכטער אויף דעם האַרץ. עס האָט זיך אים געוואָלט אַלץ איר זאָגן, דערציילן וועגן מאַנקען, וועגן בייילען... באַלד האָט ער זיך אָבער געטראָפן מיט רחל'ס שוואַרצע אויגן, איז צעטומלט געוואָרן און די צונג האָט זיך אים צוגעשמירט צו דעם גומען.

רחל האָט באַמערקט, אַז זאָנול איז אין אַ פאַרלעגנהייט, האָט זי זיך צוגערוקט צו אים, און ווי אַ מאַמע האָט זי אים געגראַזשעט מיט אַ פינגער:

— הייסט עס, זאָנסטו מיר צו, אַז...

— אויף מיין וואָרט — האָט איר זאָנול איבערגעשלאָגן — כ'בין נישט שולדיק! אַז זיי האָבן מיך נישט אויפּגעוועקט — — — גלויב מיר, רחל, איך וועל שוין פאַרוואָגן אַ צענטן זיך נישט צו לייגן שלאַפן! — כאַ, כאַ, כאַ! — האָט זיך רחל צעלאַכט, זיך אַרויפּגעזעצט זאָנול'ען אויף דער שויס און אים אָנגענומען פאַר דער גאַמבע: — כ'האָב געמיינט, דו וועסט שוין נישט קומען, כ'וועל שוין קיינמאָל נישט זיצן מיט דיר, אָט אַזוי! נו, דערצייל מיר עפעס! וויאָזוי האָסטו

דורכגעפירט די פערד? דו ווייסט גארנישט, ווי שיין דו ביסט געוועזן,
זיצנדיק אויפן שווארצן אָגער. ס'האָט דיר נאָר געפעלט אַ ווייסער
פּלאַשטש! האָסט מיר עפעס לייב, זאָנוול? זאָג! — — —

זאָנוול איז געלעגן ווי פאַרשכורט פון פרייד. ער האָט איר
דערציילט ווי אזוי ער איז דורך די גרענעץ. זי איז געלעגן אויף זיין
שוים ווי אַ קליין קעצעלע, זיך איינגעטויליעט אין זיין ברייטער ברוסט
און זיך צוגעהערט. זי האָט אַראָפּגענומען דעם קראַנץ בלומען פון
איר קאָפּ, אים אָנגעטאָן זאָנוולען און זיך נאָך שטאַרקער געטויליעט.

פאַר אירע אויגן האָט זיך געוועבט אַ גרויסער געדיכטער וואַלד.
זי איז געזעסן אונטער אַן אַלטן דעמב, די האָר צעשטאָן און געפּלאַכטן
אַ קראַנץ. עס האָט זיך באַוויזן אַ פאַרבלאָנזשעטער וואַלד-פרינץ אויף
אַ שוואַרץ פערד. ער האָט זיך דריי מאָל פאַר איר געבוירן און גע-
בעטן דעם קראַנץ. זי האָט דעם פרינץ אָנגעטאָן דעם קראַנץ אויף
זיינע בלאַנדע לאָקן. דער פרינץ האָט זי איינגעוויקלט אין זיין ווייסן
פּלאַשטש און דאָס פערד האָט זיך געטראָגן וואַלד-אין, וואַלד-אויס

שפעט אין דער נאַכט האָט זיך רחל אויפגעהויבן, זיך אויסגע-
גלייכט און אַ פאַרשכורטע אַרויס פון דער בודע. עס האָט זיך באַלד
דערהערט אַ קוויטש. רחל איז געשטאַנען אָן איבערגעשראָקענע, מיט
זוייט צעעפנטע הענט. אַנטקעגן איר איז געשטאַנען מאָרווע, עטוואָס
אויסגעצויגן, מיט אויפגעשטעלטע אויערן און געבורטשעט.

— „אַ טי פּשאַ קרעוו!“ — האָט זאָנוול אַ געשריי געטאָן און
גענומען רייסן דעם הונט פאַר די אויערן. — האָסט זיך איבערגעשראָקן?
דאָס איז דאָך מיין הונט!

רחל האָט באַטראַכט דעם שוואַרצן קודלעטן הונט און ער איז
איר געמעלן געוואָרן.

זיי זיינען געגאַנגען האַנט אין האַנט איבערן גראַז און געשוויגן.
— רחל, דו ווייסט, מיין שוועסטער האָט אין קורצן חתונה?
— אזוי? און טאַקע מיט דעם בעל-עגלה? ווי הייסט ער?
— יאָ, מיט בערקען!
— זאָנוול, וואַלסט געוואַלט כ'זאָל זיין אויף דער חתונה? — האָט
חל געזאָגט, זיך אָפּגעשטעלט און אים געקוקט גלייך אין די אויגן.

— צי איך וואָלט געוואָלט... אָבער, כ'ווייס?... וואָס וועלן מענטשן
זאָגן?

— אז מיך אַרט נישט, וואָס אַרט עס דיך, נאַרעלע! טאָ הער,
זאָנורל, פאַר דער חתונה, לאָז דיין שוועסטער קומען און בעטן מיך
מיט דער אַלטער דינסט. די אַלטע וועט שוין פועלן ביים טאַטן כ'ואָל
גיין. הערסט, וועל איך מיר מאַכן אַ באַלאָווע קלייד! איינס אין פוילן!
דו וועסט זען ווי דיין רחל וועט אויסזען אין אַ ווייס זיידן קלייד ביז
צום טריט. און אין קאַפּ וועל איך מיר אַריינזעצן אַ ווייסע רויז, וועל
איך זיין שיין! נאָר געדענק — האָט רחל ערנסטער געזאָגט און צו-
געשטעלט אַ פינגער צו דער נאָז — אויף דער חתונה מאַך זיך, אז דו
קענסט מיך נישט! פאַרוואָס שווייגסטו? גיי, איך האָב דיך פיינט!
זאָנורל האָט זי געכאַפט אין זיינע אַרעמס אין באַדעקט איר
פנים מיט קושן.

12

שוין עטלעכע טעג ווי ביי שלמהן האָט די טיר נישט גערוט.
מען האָט געהאַלטן אין איין קומען און אַוועקגיין. שלמה איז אַפילו
דערפון נישט איבעריק צופרידן געווען, דען ביי יעדן עפן פון דער
טיר, האָט ער אויך געמוזט עפענען דעם פייטל, נאָר ער האָט זיך
נישט שטאַרק גענומען צום האַרצן. אַ קלייניקייט, חתונה מאַכן דאָס
ערשטע קינד! און ווען מאַכט זיך נאָך אַזאַ שמחה?
שלמה איז אַריינגעקראָכן אין זיין שבתדיקער קאַפּאַטע, געזעסן
גאַנצע טעג אין שטוב און געזען, אז אַלץ זאָל זיין בהרחבה.
אין מיטן שטוב איז געשטאַנען חנה אין אַ ווייסע האַלקע מיט
אַ לויזע בלוזקע און האָט אַריינגעלייגט אין אַ גרויסן שטרויענעם
קויש איר אויסשטייער. זי האָט צעוואָרפן אַ העמד מיט אַן אויסגע-
האַפטענעם קאַרטשיק, זיך פאַרטראַכט, עס צונויפגעלייגט, געפאַקט
ווייטער און אַ גליקלעכע געשלונגען דעם ריח פון פריש געבעקס.

תרצה מיט שרהן זיינען געשטאנען אין קיך אָן בלוזקעס און
געצייילט דאָס געבעקס, וואָס דער בעקער האָט נאָר וואָס געבראַכט.
פון מאָל צו מאָל איז תרצה אַריין צו שלמה, פאַרוואָרפן איר
פאַרטוך אויף דער נאַקעטער ברוסט:

— שלמה?

— וואָס איז?

— און וואָס הערט זיך מכה פיש?

— דאגה נישט, תרצה! מיר וועלן האָבן איינמאָל פיש! לעבע-

דיקע, צאַפלידיקע! פינף שקצים זיינען נאָר וואָס אַרויס צו דער „זשאָל-
דעווקע“.

תרצה האָט אַ שטופ געטאָן שלמהן מיטן עלעבויגן און אים
געוויזן אויף חנה, וואָס איז געשטאנען אַ צעפלאַמטע און באַטראַכט
איר בלוין-זיידן קלייד.

— ווי לאַנג איז ווי איך בין אַזוי געשטאנען? — האָט תרצה
אָפגעזיפט — שלמה, נו, אויף אַ טשיקאוועס, געדענקסט פאַרע חופה-
קלייד איך האָב געטראָגן?

— פּרעג מיך עפעס בעסערס! — האָט שלמה געענטפערט מיט

אַ שמייכל.

די טיר האָט זיך געעפנט און ישראל לערער, אַ דאָר מענטש
אין ברילן, האַלב-קורץ געקליידט איז אַריין. מיט איין האַנט האָט ער
פאַריכט זיין גומענעם קאַלנער, וועלכער האָט זיך אים אַרויסגערוקט,
און מיט דער צווייטער האָט ער אַראָפגענומען דאָס היטל און זיך אָפ-
געווישט דעם שווייס פון שטערן.

— ברוך הבא, אַ ייד! — האָט שלמה געזאָגט, אים אויסגעשטרעקט

אַ האַנט און מיט דער צווייטער האָט ער אים אַרויסגערוקט אַ שטיל.

— ברוך נמצא! — האָט דער לערער געענטפערט מיט אַ שמייכל—

הייסט עס, אַז חנה, מיין תלמידה, האָט שוין חתונה! די וועלט
רוקט זיך!

חנה האָט געשטעלט בראָנטן מיט לעקעך.

ישראל האָט געטרונקען לחיים צו שלמה, „צום וואַהליינין“ צו

חנה און זיין דאַרע נאָז האָט זיך פאַרוויטלט. ער האָט אַרויסגענומען

פון בוועם א פעדער מיט טינט און חנה האָט אים דיקטירט די נעמען,
צו וועמען מען האָט געדאַרפט שיקן חתונה-קאַרטן.

שלמה האָט געקוקט ווי ישראל'ס האַנט פלייט איבער די קאַנווערטן,
ווי זי דרייט זיך, צוקט און מאַכט אַזעלכע שיינע בוכשטאַבן. עס האָט
אים געווונדערט, פאַרוואָס אַזאָ געלערנטער ווי ישראל זאָל זיך אַזוי
מאַטערן, גיין לערנען קינדער פון שטוב צו שטוב פאַר אַ רובל אַ חודש.
און אַז ישראל איז אַביסל מיד געוואָרן, האָט ער גענומען אַ
שטיקל פאַפיר, אָפגעווישט די פעדער, געמאַכט נאָך אַ שנעפסל און גע-
לומען דערציילן שלמהן וועלט-זאַכן. ער איז קלאָר געווען אין אַלע
קסרים, געוויסט גענוי ווי איינער איז שטאַרק און אַז ער פלעגט ריידן
לעגן אַ מלחמה - איז דורך אַ גרויל דורכן לייב.

שלמה האָט פאַרייסן דעם קאַפּ, זיך צוגעהערט מיט אַן אָפן מויל
און תמיד פאַרפירט אַ שמועס וועגן דער טערקישער מלחמה. ער האָט
געוויסט אויף אַ פריער וואָס ישראל וועט אים דערציילן, נאָר גאָרנישט,
ער האָט לייב געהאַט צו הערן ווי ישראל רעדט.

חנה איז געווען די גאַנצע צייט מיט אַראָפגעלאָזטע אויגן. ישראל
איז אַמאָל געווען איר לערער, פלעגט ער זי אַרומנעמען און קושן. און
איינמאָל ווען ער האָט זי געהאַלטן אויף זיין שויס איז אָנגעקומען
ישראל'ס ווייב מיט אַ קינד אויף דער האַנט - פון דעמאָלט אָן האָט
זי אויפגעהערט לערנען ביי אים און טאַקע מער ווי דאַוונען האָט זי
זיך נישט אויסגעלערנט.

דער שמש מיט עטלעכע „בעטערקעס“ זיינען אַריינגעקומען נאָך
די חתונה-קאַרטן.

אַז שלמה איז מיט זיי אַרויס פון שטוב, איז ישראל געוואָרן
לעבעדיקער. ער האָט אַ פאַר מאָל אַ שטיף געטאָן מיט חנהן און איר
געשטעלט אַזעלכע פראַגן, אַז ס'איז איר פון חרפה פינסטער געוואָרן
אין די אויגן.

ישראל האָט געענדיקט זיין אַרבעט, צוגענומען אַ פאַפירענעם
רובל און געמאַכט אַ שנאַפּס. חנה האָט אים איינגעפאַקט אַ טיט מיט
לעקעך פאַר די קינדער און אים געבעטן אויף דער חתונה.
- געוויס, געוויס, ווי דען! האָט ער געשמייכלט און איז אַריין
אין קיך מיט אַ וויץ. תרצה מיט שרהן האָבן זיך געבויגן פון געלעכטער.

אין דרויסן איז געשטאנען זאנוול מיט עטלעכע יינגען און גע-
שטעלט אַ סאָפּע פון ברעטער, וווּ דער עולם וועט עסן. די סאָפּע האָט
זיך געצויגן איבער דעם גאַנצן הויף

13

די פּלע איז געזעסן ווי אַן אויסגעגאַסענע אויף אַן אויסגעבעטן
פּאָטעל אין איר בלוז-זיידן חופּה-קלייד, באַפּוצט פון פּאַרנט מיט
שוטאַש-בלוימלעך. אויפן סאָפּ האָט זי געטראָגן אַ גערלאַנדע פון מירטן-
בלעטער. פון אונטער דער גערלאַנדע האָט זיך געשפּרייט אַ ווייסער,
ברייטער טול און איז לייכט אַראָפּגעפּאַלן איבער אירע פּלייצעס, ביז
איבער דער טאַליע.

איבערן זאָל האָט זיך צעגאַסן אַ וואַלס.
מיידלעך האָבן זיך גענומען פּאַרן, זיך לייכט געטראָגן אין זיי-
ערע קאָלירטע, רוישנדע קליידער, געוונקען מיט אַלע גלידער,
האַרציק געלאַכט.

און חברה יינגען האָבן אַרויסגעקוקט אויף די מיידלעך פון
פּליי-זמרים-שטיבל און האָבן הנאה געהאַט.
מענדל „פּאַדראַיטישיקס“ טעכטערל, אין וועמעס הויז די פּלע
איז איינגעשטאַנען, האָט פאַרבעטן אירע חברטאַרנס פון דער פענסיע,
פאַרקליבן זיך מיט זיי אויפן באַלקאָן און הנאה געהאַט ווי „פּראַס-
טאַקעס“ פירן זיך אויף אַ חתונה.

דער זאָל איז געוואָרן אַלץ ענגער און ענגער. עס זיינען צו-
געקומען יונגערע און עלטערע פרויען.

תרצע מיט צוויי מחותנתעס זיינען אַרומגעגאַנגען איבערן
זאָל מיט קלאָשן צוקעריוואַרק און מכבד געווען דעם עולם.

אויף דער שוועל האָט זיך באַוויזן ביילע, גראַדולס ווייב. זי
האַט געטראָגן אַ גרין זיידן קלייד פון דער זייט צו קנעפלען און גע-
שימירט מיט צוויי שורות „פאַרגעס מיך נישט“. דאָס קלייד איז

פמעט געוועזן אן ארבל, איבערגעצויגן מיט אַ שוואַרץ זיידענעם טול. אירע רונדע אַקסל מיט דעם האַלז זיינען געוועזן איבערגעהילט מיט אַ גע- שטריקטן הימל-קאָלירטן שאַץ, וועלכער האָט זיך גערוקט און געבויען ווי אַ שלאַנג. אויף די הענט האָט זי געטראָגן לאַנגע ווייס-זיידענע האַנטשן. די שוואַרצע האָר געקעמט סעצעסיע און פון ביידע זייטן קאָפּ זיינען די דיקע צעפּ פּאַרלייגט געוועזן אין קאָקסן. ביילע איז אַריין מיט אַ גערודער. זי איז ראַשיק דורך דעם זאַל, אַרויסרופנדיק מיט אירע געטאַקטע פּיסלעך אַ פאַרבאַרגענעם רייץ. זי האָט זיך פאַנאַנדערגעקושט מיט דער פּלֶה און ווי נישט פאַמערקנדיק קיינעמס בליקן אויף זיך, האָט זי זיך גענומען שפּילן מיט דעם דינעם גאַלדע-נעם קייטל, אויף וועלכן אַ פּלאַקאַנטשיקל פּערפומען איז געהאַנגען.

— אודאי אַ וואַרשעווערן! — האָבן זיך די ווייבער איבערגע-וואָרפן וועגן איר.

ביילע האָט פאַמערקט זאַנוולען, האָט אַ שמיכל געטאָן און אים צוגערופֿן מיט אַ פינגער. זאַנוול האָט נישט געוואוסט וואָס צו טאָן: יאָ אַריינגיין? נישט אַריינגיין? נאָר ער האָט לאַנג נישט גע-דאַרפט טראַכטן: דאָס קליינע שוואַרץ-חנעוודיקע ווייבל האָט זיך גע-טראָגן צו אים מיט אַ גערויש.

— מזל טוב, זאַנוול! — האָט ביילע געזאָגט און אים דערלאַנגט איר קליין הענטל מיט דער ווייסער הענטשקע.

זאַנוול איז רויט געוואָרן, געהאַלטן איר האַנט און געדאַנקט.

— פאַר וואָס זעט מען אייך נישט, זאַנוול? ווי כ'זע, זענט איר אַ שטאַרקער וואַרטסמאַן! איר האָט דאָך, דאַכט זיך מיר, צוגעזאָגט אַריינקומען? זעט מען אייך נאָך!

זאַנוול האָט עפעס גענומען שטאַמלען, זיך נישט געקאַנט אַרויס-דרייען און זיך גאָך שטאַרקער פאַרוויטלט. ביילע האָט אויף אים גע-קוקט און אַ פנים הגאה געהאַט, ווי אַזאָ געזונטער בחור רויטלט זיך ווי אַ יונג מיידל.

— דאָס מאָל בין איך אייך מוחל, נאָר פון היינט אָן זאָלט איר מיר זיין אַ גוט יינגל, איר הערט? — האָט ביילע געזאָגט, זיך שעלמיש איינגעבויען און אים אַ שטופּ געטאָן מיט איר קני. זאַנוול האָט דער-פּילט אַ כוואַליע פּלוט אין פנים.

— און יעצט, זאנוול, ווארטט אריין אין קאָן און מיר וועלן טאנצן!
— אָבער, די ווייבער... וועלן דאָך... — האָט זאנוול אָנגע-

הויבן שטאַמלען.

— ווייס איך וואָס?! כ'וועל זאָגן, אַז איך בין אייערס אַ מומע.
גוט?— האָט זיך ביי'לע צעלאַכט און אַ בליץ געטאָן מיט אירע קוילן-אויגן.
זאנוול האָט איינגעוואָרפן די פלי-זמר אויף אַ טאַנץ, אַרומגענו-
מען ביי'לען און זיך אַריינגעטראָגן צווישן די פאַרלעך. עלטערע ווייבער
האַבן אַ ביסל קרום געקוקט, נאָר עס איז דאָך אַ חתונה! אַלע האָבן
געקוקט ווי ביי'לע שוועבט, טראָגט זיך לייכט ווי אַ יונגער פויגל.
רירט קוים אָן די פאַרלאַגע. זאנוול האָט זי לייכט געהאַלטן, עטוואָס זיך
איינגעבויגן און איז פאַרשפורט געוואָרן פון איר שמעקעדיקן
בוזים. ער האָט אָן אַלץ פאַרגעסן. ער האָט נאָר געפילט ווי ער טראָגט
זיך עפעס אין אַ כשוף-טאַנץ, און די פערפומען האָבן אַלץ מער און מער
אים געקלאַפט אין פנים, באַרוישט, און דאָס זיידענע קלייד האָט גערעדט,
זיך געבויגן און געשיפעט ווי אַ מחנה שלאַנגען. ביי'לע האָט אַ גע-
שריי געטאָן צו די פלי-זמרים: פארעספאָן!

קיינער האָט גישט געטאַנצט. ביי'לע איז געשטאַנען אין איין עק,
זאנוול אין צווייטן. ביי'לע האָט אויפגעהויבן מיט דער רעכטער האַנט
איר שלעפּ און די ליאָקירקעס מיט די שוואַרצע דורכזיכטיקע זאָקן
האַבן זיך געהויבן פון אַרט. זי האָט גענומען שטיל מיט-זינגען, זיך
פאַרמאַסטן צום טאַנץ, און דער הימל-בלוינער שאַל האָט זיך גערוקט
איבער דעם האַלז, געבלענדט די אויגן. זי האָט אַ הויב געטאָן אַ פוס,
לייכט אַפּערגעוואָרפן די קורצע ווייסע האַלקע, גראַציעז אַ פויג גע-
טאָן דעם עלאַסטישן קערפּער, פאַרשייט אויפגעצויגן די אַקסלען און
זיך געטראָגן אַנטקעגן זאנוולען, זיך געטראָגן אַנטקעגן אים מיט בלי-
צן אין די שוואַרצע אויגן... אַט האָבן זיי זיך אַרומגענומען. זאנוול
האַט געפילט, ווי זי דריקט זיך אַלץ מער צו אים און זי פרעגט אים:
פאַרוואָס זענט איר גישט געקומען? ...

ווען זיי האָבן זיך אַפּגעשטעלט, האָט זאנוול גענומען אַפּווישן
זיין נאַסן שטערן און זיך גלייך געוואָלט אַריינשאַרן צו די פלי-זמרים,
נאָר באלד האָט ער באַמערקט ווי רחל קוקט אים אָן.
רחל האָט געזען ווי זאנוול האָט געטאַנצט מיט דעם שיינעם

ווייב און דאָס האַרץ האָט איר פאַרקלעמט. זי האָט זיי די גאַנצע צייט נאָכגעקוקט און איר האָט זיך געדאַכט, אַז זאַנוול איז פאַרליבט אין דעם ווייב. רחל האָט באַמערקט, אַז דורך דעם גאַנצן טאַגן האָט ער נישט אַראָפּגעלאָזט די אויגן פון איר, געהאַלטן זיינע ליפּן אַזוי נאָנט צו אירע שוואַרצע האַר, ווי ער וואָלט זי געוואָלט קושן. און זי איז האָך אַזאָ שיינע! און ווי שיינ זי טאַנצט! רחל איז געוואָרן מיט אַמאָל אומעטיקן עס האָט איר באַנג געטאָן צו וואָס זי איז געקומען און האָט גענומען זוכן אַ געלעגנהייט צו פאַרלאָזן דעם זאַל.

רחל האָט זיך געטראָפּן מיט זאַנוולס בליק און עס איז איר אויף אַ וויילע לייכטער געוואָרן. באַלד אָבער האָט זי אַראָפּגעלאָזט די אויגן און איז נאָך טרויעריקער געוואָרן.

זאַנוול איז אַריין אין צווייטן צימער, האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ שטול, אָפּערגעוואָרפּן זיינע פיס און אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ. אים האָט זיך געוואָלט צוגיין צו רחלען, זאָגן איר, אַז ער איז נישט שולדיק, אַז ער וואָלט אויף דעם טאַגן זאַל אינגאַנצן נישט געקומען; ער איז געקומען זען ווי זי וועט אויסקוקן אין איר ווייס באַלאָוע קלייד. . .

— וואָס איז מיט אייך, זאַנוול? נעמט, פאַרזוכט!
זאַנוול האָט אַ אַפּל געטאָן. לעבן אים איז געשטאַנען ביילע מיט אַ קליאַש צוקערוואַרג אין דער האַנט. זי האָט געלאַכט און אים געשטופּט מיט איר ליאַקירענעם שיכל.

ער האָט גענומען אַ שאַקאָלאַדקע.
ביילע האָט זיך געזעצט לעבן אים, אַרויפגעלייגט איר האַנט אויף זיין שויס און גענומען אים עפעס דערציילן.

ווי-א-ווי איז געשטאַנען רחל אַ בלאַסע, אין איר ווייס זיידן קלייד ביז צום טריט, די צוויי לאַנגע צעפּ אַראָפּגעלאָזט און האָט גע-קוקט אויף דעם פאַרל.

זאַנוול איז בלאַס געוואָרן ווי קרייד.

— וואָס איז מיט אייך? ס'איז אייך נישט גוט געוואָרן? — האָט ביילע אים געפרעגט און האָט זיך אויסגעדרייט. זי האָט באַמערקט רחל'ן. רחל האָט זיך באַגענגט מיט ביילעס בליק און געשפּירט ווי עס זוערט איר קאלט.

— דאָס לאַכט ער נאָך פון מיר, ווייזט יענער דאָס מיידל, וואָס
ליבט אים! — האָט רחל אַ טראַכט געטאָן און געפילט בשעת מעשה.
ווי דאָס האַרץ פלאַצט איר און אין די אויגן זיינען געשטאַנען טרערן.
זי איז אַרויס אויפן באַלקאָן, זיך אויסגעווישט די אויגן און געבעטן
גאָט עס זאָל שוין זיין נאָך דער חופּה.

זאָנוולען האָט עס געהויבן פון אָרט. עס האָט זיך אים געוואָלט
באַליידיקן ביילען: „וואָס האָט זי זיך אָנגעטשעפּעט אָן מיר זי?“
— ווער איז יענץ מיידל? — האָט ביילע געפרעגט אויף רחלען
— מיין שוועסטערס אַ באַקאַנטע, — האָט זאָנוול געענטפּערט און
איז רויט געוואָרן.

— וואָס קוקט זי אונז אַזוי נאָך? זי איז אייפּערויכטיק?
זאָנוול האָט נישט געענטפּערט. ער האָט אַראַפּגעלאָזט די אויגן
און גענומען בייסן די נעגל.
ביילע איז אַריין אין טאַנץ-זאַל.

זאָנוול איז געזעסן און געפילט ווי עס זשומעט אים אין די
אויערן. ער האָט זיך עטלעכע מאָל אויפגעשטעלט, צוגעקנעפלט דעם
ראַק, געוואָלט אַריינגיין צו רחלען, נאָר די פיס האָפּן זיך פון אָרט
נישט גערידט.

רחל האָט זיך אַוועקגעזעצט אין אַ ווינקל, קיינער זאָל זי נישט
באַמערקן, און האָט געוואַרט מיט אומגעדולד, מען זאָל וואָס גיכער
גיין צו דער חופּה. זי האָט געשפּירט, אַז אויב עס וועט איר נאָך
לאַנג אויסקומען צו פאַרבלייבן דאָ, וועט זי זיך צעוויינען.

מיט אַמאָל האָט זי דערזען ווי זעכצן מיידלעך טאַנצן אַ
„ליאַנסער“. אַכט זיינען געשטאַנען אין איין זייט אַלס „הערן“ און
אַכט אין דער אַנדערער זייט אַלס „דאַמען“. די מיידלעך האָבן גע-
טאַנצט איינע אַנטקעגן די אַנדערע, געהויבן די הענט, דורכגעשוומען,
געמאַכט אַ ראָד, געדרייט און געבויגן גראַציעז זייערע קערפּערס, זיך
פאַנאָדערגעטיילט און ווייטער געטאַנצט.

רחל איז געזעסן און איר האָט זיך געדאַכט, אַז אַזע קוקן אויף
איר, ווייזן מיט די פינגער. זי האָט גענומען אויסמיידן זייערע בליקן
און, ווי אויף צו להכעיס, האָט זי זיך יעדע וויילע באַגענגט מיט

ביילעס פארשייטע אויגן און געשפירט בשעת מעשה ווי עס גיט איר
א שטארקן ברי.

— וואָס איז דער מער, רחל? וואָס זיינט איר אַזוי אומעטיק?—
האַט זי שרה געפרעגט, אינגאַנצן אַ פאַרפלאַמטע פון טאַנצן.

רחל האָט געפילט, אַז אָט, אָט פלאַצט זי אַרויס מיט אַ געוויין.

זי האָט געטאַן אַ טרייסל מיטן קאַפּ, אַ פיס געטאַן זיך אין דער אונ-
טערשטער ליפּ און געענטפערט מיט אַ לייכטן געמאַכטן שמייכל:

— עפעס טוט מיר דער קאַפּ וויי, נאָר ס'מאַכט נישט! אויב
איר ווילט, שרה, וואָרף איך איין אויף אַ טאַנץ.

רחל איז פלינק אויפגעשפרונגען, איינגעוואָרפן און גענומען

פליען מיט שרהן איבער דעם זאַל. זי האָט געפילט ווי דאָס אויסגע-

פוצטע ווייפל שטייט און לאָזט קיין אויג נישט אַראָפּ פון איר. אין

מיטן טאַנצן האָט רחל זיך אָן אַלעם פאַרגעסן און געפרעגט שרהן

אויף ביילען:

— דאָס איז זאַנוולס אַ באַקאַנטע, אַ וואַרשעווערן?

מיט אַמאָל איז שטיל געוואָרן. באַלד האָבן די פלי-זמרים גע-

נומען שפילן אַ פריילעכס און פון אַלע זייטן האָט געטראָגן:

— צו דער חופּה! צו דער חופּה! אין אַ מזלדיקער שעה, אין

אַ מזלדיקער שעה!..

אַז זאַנוול האָט זיך אויפגעשטעלט איז שוין קיינער אין זאַל

נישט געוועזן. ער איז גיך אַראָפּ אויף דער גאַס, זיך גענומען דורכ-

שטופן אַ וועג דורך דעם עולם, וואָס האָט אָנגעפילט די גאַס פון

מאַרק אָן ביז צו דעם שול-הויף.

מאַנקע איז אים אַנטקעגן געקומען מיט עפעס אַ געלן יינג.

— מזל-טוב דיר, זאַנוול! אַ שיינער מענטש ביסטו,—האַט מאַנקע

צו אים געזאָגט, — שעמסט זיך גאָר מיט דיינע אַלטע באַקאַנטע! אַ

שוועסטער האָט חתונה, שטייט דיר נישט אָן מיך צו בעטן?!

— נאַרישע מאַנקע, אַז איך וועל חתונה האָבן און דיך נישט בעטן,

וועסטו האָבן אַ פרעטענויע! כ'דאַנק גאָט, אַז מען האָט מיך געבעטן!—

האַט זאַנוול געענטפערט מיט אַ שמייכל.

די סאָפּע פון ברעטער, וואָס זאָנוול האָט אויפגעשטעלט, איז געווען באַלויכטן מיט די בליץ-לאַמפּן סון דעם בעל-עגלהשן מנין. צוויי טישן האָבן זיך געצויגן איבער דער גאַנצער סאָפּע: פאַר מענער און פאַר פרוי־ן.

אַ חברה יינגען זיינען געשטאַנען און מיט דרך-ארץ אַריינגע-קוקט ווי שלמה „קראַדניק“ פראַוועט אַ חתונה.

זאָנוול איז געזעסן צווישן דעם עולם און געגאַסן אין זיך ווי אין אַ פּאַס אַריין. ער האָט געפילט ווי אַלץ ביי אים הויבט זיך, שפּאַרט זיך צום קאָפּ; נאָך אַ וויילע און דער מח וועט אַרויסזעצן ווי אַ פּרופּן פון אַ פאַרמאַכטע פּלאַש.

— זאָנוול, קומט מיר העלפּן אַריינעמען נאָך אַ קאַש בראָנפּן; ס'איז שוין מער נישטאָ! — איז צו צו אים ביילע אַ פאַרפלאַמטע.
— אַ שעלמאָ! — האָט ביי זאָנוולען אַ בליץ געטאַן אין מח, און ער איז מיט איר אַרויס.

אַבער אָנשטאַט צו גיין אין שטוב אַריין, זיינען זיי אַוועק אונטערן עפל-בוים.

— זאָנוול, וווּ איז דער בראָנפּן? — האָט ביילע געפרעגט און אים געקוקט פאַרשייט אין די אויגן.

— שווייגט! — האָט זאָנוול געענטפערט און זי פעסט אַרומגע-בומען.

— זאָנוול, ניטע! גענוג. . . מיין מאַן גייט!
זאָנוול האָט זי גלייך אָפּגעלאָזט, זיך אַרומגעקוקט און אַ ברייל געטאַן:

— מאַרש, צום מאַן!
ביילע איז אַוועק אַ באַליידיקטע און זאָנוול האָט זיך אויסגע-צויגן אונטערן בוים.

ער האָט געפילט פּאַסקודנע אין מויל. דאָס בלוט האָט אין אים געקאָכט, געשלאָגן צום מח, וועלכער האָט זיך אַלץ העכער און העכער געהויבן. ער האָט געפילט אַ שרעקלעכן עקל צו ביילען. עטלעכע מאָל איז אַרױפגעשווומען רחל, נאָר איר געשטאַלט האָט זיך לאַנג נישט געוואָלט האַלטן. . . ער וואָלט זיך אפשר גאָר געלייגט שלאָפן, נאָר ווי אויף צו להכעיס איז אים רחל ווידער געקומען פאַר די אויגן... עס האָט אים גענומען שטעכן אין די שלייפן. איז ער צו צום ברונעם, אָנגעשעפט אַ קובל וואַסער און גענומען נעצן דעם קאָפּ. פון דער סאָפּע האָפּן זיך נאָך אַלץ געטראָגן פריילעכע נגונים און אַ ווילד געלעכטער.

זאַנוולען איז אַלץ געוואָרן דערווידער. ער האָט גענומען שפּאַ-נען ווי אויף שטאַלצן איבער די שטילע גאַסן. ווי-ניט-ווי אין אַ ווינקל איז געשלאָפּן אַ נאַכט-וועכטער מיט דעם גראָבן שטעקן אין דער האַנט. זאַנוול איז נישט ווילנדיק צוגעקומען צו רחלס הויז. דאָס הויז איז געשטאַנען אין דערמיט פון אַ קליין סעדר, אַרומגערינגלט פון אַ הויכן פּלוט פון ברעטער. ער האָט זיך אָפּגעשטעלט ביי דעם פאַרקאָן און זיך פאַרטראַכט. שטיל. ער האָט אויפגעשפיצט די אויערן און אים האָט זיך געדאַכט, אַז עמעצער וויינט. דאָס וויינען פאַרגייט באַלד אין אַ כליפען. . .

זאַנוול האָט פיל נישט געטראַכט, האָט זיך אַריבערגעכאַפט איבערן פאַרקאָן און איז צו צום הייזל.

דאָס פענסטער איז געווען אָפּן און באַלויכטן פון לבנה-שיין. אויף דעם בעטל איז געלעגן רחל אין אַ ווייס נאַכט-העמד. זאַנוול האָט נישט לאַנג געטראַכט, האָט זיך אַ כאַפּ געטאַן מיט די הענט פאַרן ראַם פון פענסטער, איז אַריין אין צימער און מיט אַמאָל געבליבן שטיין אַ צעטומלטער.

רחל האָט זיך אַ לייכטן טרייסל געטאַן, עטוואָס צעעפנט די אויגן און זיי צוריק פאַרמאַכט. באַלד אָבער האָט זי זיך ווי דערמאָנט אָן עפעס, ברייט צעעפנט די אויגן און האָט אַ שטאַרקן קוויטש געטאַן.

זאַנוול איז בלאַס געוואָרן און זי גענומען איינשטילן, באַרויקן. - אַרויס! ס'פאַסט פאַר אַ גנב! ווי נעמט מען זיך די חוצפה

ביינאכט אריינצוגנבענען זיך צו א מיידל? גייט ארויס פון דאנען!
באלד!

זאנוול האָט דערפילט ווי א דונער וואָלט אים דערשלאָגן. ער
האָט גאָרנישט געענטפערט, איז גיך אַרויס דורכן פענסטער, זיך פאַר-
טשעפעט, אויסגעהאַקט אַ שויב און אַ דערשראָקענער געבליבן שטיין
לעבן פאַרקאַן. באלד האָט ער אַ שפיי געטאַן, אַראָפּגערוקט דאָס
היטל איבער די אויגן און זיך אויסגעדרייט. אים האָט זיך געדאַכט,
אַז רחל שטייט לעבן פענסטער. ער האָט אַרויסגעלאָזט אַ קללה און
איז אַריבערגעשפרונגען דעם פאַרקאַן. עס האָט זיך אים געדאַכט, אַז
מען רופט אים. ער איז נאָכאַמאָל אַרויף אויפן פאַרקאַן, האָט אָבער
קיינעם נישט געזען און האָט זיך שטיל אַוועקגעלאָזט איבערן שטאָט.

זאנוולען האָט זיך געדאַכט, אַז דער מח פלאַצט, צעפאלט אויף
שטיקער, און אין די אויערן האָט פסדר געקלונגען: - דאָס פאַסט
פאַר אַ גנב! פאַר אַ גנב!

ברר... זיי זיינען אַלע אַזוי! אַז משה קוניאַרוש טרעפט מיך
צווישן מענטשן, קען ער מיך נישט, און אַז ער דאַרף מיך, לעקט ער
מיך. אַ כאַליערע! כאַוועל אים די בעפעכעס אַרויסנעמען! יעצט בין
איך ביי רחלען אַ גנב, און אַז זי האָט מיך געדאַרפט, בין איך גע-
ווען אַ פרינק! ניין, מער גיי איך צו איר נישט! נישט פאַר אונז
הסידישע טעכטער! ניין! גראַדול איז גערעכט געווען: מען טאָר
נישט גיין אין צו ווייטע דרכים מיט אַ מויד...

זאנוול האָט פלוצלינג דערפילט אויף זיין היציק פנים קאלטע
טראַפנס רעגן און האָט זיך אָפּגעשטעלט.

איבער דעם הימל איז געלעגן אַ שווערע, פינסטערע כמאַרע.
די כמאַרע איז געוואָרן געדיכטער און האָט זיך אַלץ מער און מער
אַרפּגעלאָזט איבערן שטעטל.

פון ערגעץ וווּ איז אַרויס אַ היימלאָזער הונט מיט דעם עק
צווישן די פיס און האָט זיך גענומען רייבן לעבן זאנוולען. זאנוול
האָט פון פאַרדרוס און פעס דערלאָנגט דעם היימלאָזן הונט אַ שטאַרקן
קאַפע מיטן פוס. דער הונט האָט זיך פאַנאַנדערגעקוויטשעט און איז
אַוועק אַ הינקעדיקער. דאָס בילעריי פון דעם הונט האָט עפעס אַזוי

מאָדנע אָפגעקלונגען אין דער שטילער, פינסטערער נאַכט און אָנגע-
יאָגט אויף זאָנווילען אַ שרעקלעכן אומעט.

אַ ווייס-פייערדיקער שלאָנג האָט מיט אַמאָל דורכגעשניטן די
געדיכטע כמאַרע און ס'איז נאָך פינסטערער געוואָרן. באַלד האָט זיך
געהערט אַ שרעקלעכער קראַך און עס האָט אָנגעהויבן גיסן ווי מיט
צעבערס.

זאָנוויל איז געשטאַנען גלייך, דער קאָפּ עטוואָס פאַרריסן, דאָס
מויל אָפּן און דער רעגן האָט געפאַטשט און געשמיסן איבער זיין
פנים. די שווערקיט איז אים ביסלעכווייז אַוועק און ער האָט געפילט
ווי עס ווערט אים לייכטער, פונקט ווי עמעצער וואָלט געשטאַנען און
אים געלייגט קאַלטע קאָמפרעסן צו זיין ברענענדן מח. דער רעגן
האָט לאָנג נישט אָנגעהאַלטן. באַלד איז ליכטיקער געוואָרן. די כמאַ-
רע, אַ צעשפאַלטענע, האָט זיך ביסלעכווייז אַוועקגערוקט און אַ קלאָרע,
אויסגעוואַשענע לבנה איז אַפּערגעשווומען.

זאָנוויל האָט דערפילט אַ דורכטרייסלענדע קעלט. ער איז געוועזן
אינגאַנצן נאַס, דורכגעווייקט. ער האָט אויפגעשטעלט דעם קאַלנער פון
זיין רעקל, אַראָפגערוקט דאָס היטל און זיך גענומען שפאַנען דורך
די שטילע געסלעך. אונטער דער שטאַט ביי אַ קליין הייזל האָט ער
זיך אָפגעשטעלט: דאָרט האָט מאַנקע געוואוינט. ער איז געשטאַנען אַ
וויילע, זיך געישובט וואָס צו טאָן, האָט אַ שפיי געטאָן און גיך פאַר-
שוונדן אין פינסטערן הייזל.

כמעט דעם גאַנצן טאָג נאָך דער חתונה איז זאָנוויל דורכגע-
שלאָפּן ביי מאַנקען אין בעטל. זי האָט אים עטלעכע מאָל געוועקט,
געמאַכט עפעס צו עסן. זאָנוויל האָט זיך איבערגעוואָרפן ווי אַ בער
סוף ווינטער, עטוואָס אויפגעהויבן זיין קודלאַטן קאָפּ, אַ בורטשע גע-

טאָן, אויסגעזופט אַ שעפּ וואַסער, זיך איינגעקאָרטשעט אין דרייען
און געטראַכט. ער האָט געטראַכט ווי אזוי צו פאַליידיקן רחל'ען, זי
זאָל עס אויף תמיד געדענקן. אים האָט זיך געדאַכט, אז ער האָט
שוין אויסגעפונען אַ מיטל און ער האָט געפלאַנט ווי אזוי אים דורכ-
צופירן. זיינע אַלע געדאַנקען האָבן זיך קאַנצענטרירט אויף איין
פונקט און אַלץ ביי אים האָט זיך צעשפּילט, געוואַקסן, זיך צעוואַקסן
זייער שנעל, דערגרייכט דעם העכסטן פונקט אין זיין מוח. און עס
זיינען אַלץ גייע און גייע פלעגער געבוירן געוואָרן, איינער בעסער
פאַר דעם צווייטן, יעדער גייער פלאַן, האָט זיך אים געדאַכט, וועט
רחל'ען מער קרענקונג פאַרשאַפן און זי וועט זיין געזונטער אים אי-
בערצובעטן. זי וועט קומען אַזאַ בלאַסע מיט אַראָפּגעלאָזטע אויגן,
וועט זיך אַוועקשטעלן לעבן טיר און שווייגן, און ער וועט זיך מאַכן
אַז ער קען זי נישט; ער וועט זיך אַרומשפּאַצירן איבערן צימער,
רעדן מיט זיינע חברים, זי גאַרנישט באַמערקן! און אָט וועט רחל'
אויפהויבן אירע פאַרווייניגע, שוואַרצע אויגן און אינגאַנצן אַ צעשראַ-
קענע וועט זי נעמען גיין צו אים.

זאָנוול האָט דערפילט ווי דאָס האַרץ האָט שטאַרקער גענומען
קלאַפן און האָט מיט אַמאָל אויסגעגלייכט זיינע פאַרקוועטשטע אויגן,
אויפגעשנירלט דעם פאַרקנייטשטן שמערן, עטוואָס געעפנט אין אויג
און עפעס אַ מאַדע פליג איז אַרויס פון דעם צעעכנטן אויג. די
פליג איז געפלאָגן, זיך אַרויפגערעדלט; אַ צווייטע האָט זיך נאָכ-
געיאָוט, איינגעשלונגען די ערשטע און באַלד איז אַ דריטע אַרויס -
זאָנוול'ען האָט זיך געדאַכט, אז ער האָט עפעס פאַרלוירן. ער האָט
אַנגעשטרענגט דעם מוח, געטאָן אַ שטאַרקן שוונג, געוואַלט עס כאַפן.
מיט אַמאָל האָט עפעס אַ פלאַץ געטאָן און ער האָט זיך אַ שטאַרקן
טרייסל געטאָן אין בעטל. ער האָט צעעפנט ברייטער די אויגן,
זיך דערמאָנט, אז ער ליגט ביי מאַנקען, אז רחל' האָט אים אַרויס-
געיאָגט, ווי מען טרייבט אַרויס אַ הונט, - האָט ער פון פאַרדראָס
איינגעקוועטשט די פויסטן און אַ שטאַרקן רעווע געטאָן.

- שלאָף נאָך אַ ביסל! קיין עין הרע אַ שלאָף! ווילסט עפעס,
זאָנוול? - האָט מאַנקע אים געפרעגט.
- אַ טרונק!

– ווי גיסט דאָס אַ מענטש אַזויפיל וואָסער אין זיך אַריין?
הָסֵט דֵךְ נאָךְ היינט גאַרנישט אין מויל געהאַט!

זינט דער האָט נישט געענטפערט, האָט אויסגעטרונקען אַ האַלבע
שעפּ וואָסער מיט איין צי, זיך אויסגעצויגן מיט דעם פנים צום סופיט
און זיך צעגענעצט. אים האָט זיך געוואָלט כאַטש שוין פאַרלאָזן די
שאַט, אָנו טלען אַ פערר און אַוועקפאַטשן אין דער ווייטער וועלט
אַריין. . . ער האָט געפילט, אַז אויב ער וועט בלייבן אין שטאַט, וועט
ער אָפּטאָן די געפערלעכטע זאַכן, און יעדעס מאָל איז אים אַרויסגע-
שוומען עפעס אַ שוידערהאַפט בילד, פאַר וועלכן ער איז געוואָרן אַן
אויפגעציטערטער.

וואוּהין פאַרט מען? – ער האָט לאַנג נישט געדאַרפט טראַכטן.
עס איז געווען צוויי טאָג פאַרן לויטשער יריד. ער האָט באַשטימט
זיך אויפצוהויבן, אַריבער צו גראַדולן און נאָך היינט ביינאַכט אַוועק
נאָך לויטש. דאָרט וועט ער זיך געוויס אָן אַלעם פאַרגעסן.

זאָנוויל האָט גענומען שרייבן אין געדאַנק אַ בריוו צו רחלען.
דער בריוו האָט זיך ביי אים אין מח זייער פליסיק געשריבן. אַלץ
איז זוי גלאַטיק אַרויס און די בוכשטאַבן האָבן זיך עפעס אַזוי צע-
וואַקסן, אַזעלכע גרויסע, שוואַרצע, כאַטש נעם און טאַפּ זיי אָן. און
אָט האָט זיך באַוויזן רחל מיט די דינע פאַרקוועטשטע ליפּן און אינ-
גאַנצן אַזאַ צעטראַגענע, האָט געהאַלטן זיין בריוו און פון די אויגן
האַבן געקאַפעט טרערן.

זאָנוויל האָט זיך מיט אַמאָל דערמאָנט, אַז ער קען נישט שרייבן
און האָט פון גרויס פאַרדרוס אַ שפיי געמאַן גלייך אין סופיט אַריין.

– מאַנקע, מיר דאַכט זיך, אַז דו קענסט שרייבן?

– כ'האַב אַמאָל געקענט. וואָס עפעס אין מיטן דערינען?

– שרייב מיר אַבריוו.

– צו וועם?

– דאָס וועסטו שפעטער זען! זען דיך און שרייב!

מאַנקע האָט אויפגעזוכט אַ בייגעלע פאַפיר, אָן אַלעין פאַר-

שטיבטן טינטער און זיך אַוועקגעזעצט. זאָנוויל האָט זיך אויפגעכאַטש
און אַ באַרוועטער זיך אַוועקגעזעצט לעבן טישל.

— נו, צו וועם גייט דער בריוו? — האָט מאַנקע זיך געפרעגט
און איינגעטונקט די פעדער. — כ'מין וואָס פֿאַר אַ טיטול?
זאָנול האָט באַלד נישט געענטפערט, געקלערט אַ ביטל:
— אָן אַ טיטול!

— וואָס הייסט אָן אַ טיטול? וואָס פֿאַר אַ משוגענער שרייבט
אַ בריוו אָן אַ טיטול? אַ טיטול מוז זיין!
זאָנול איז געוואָרן בינו.

— „כלאָפּ סוואַיע, אי פֿאַפּ סוואַיע!“ מען זאָגט דיר אָן אַ טיטול,
איז אָן אַ טיטול!

— אַלץ גוט, זאָנול. לֵאָז זיין אָן אַ טיטול. בין איך ווייטער
בדלות! אָבער צו וואָס זיינען די געשרייען? נו, בקיצור? —

ביי זאָנול'ען אין מח איז עפעס געוואָרן אַ מיש-מאַש, עס האָט
זיך ביי אים אַלץ פֿאַרדרייט מיט די פֿיס אַרויף. דער פֿליטיקער בריוו,
וואָס ער האָט ערשט נישט לֵאָנג געהאַט אָנגעשריבן אין געדאַנק, איז
מיט אַמאָל אַרויס פֿון מח. ער האָט זיך געוואָלט דערמאָנען, געריבן
מיט זיין גרויסע האַנט איבער דעם שטערן. נאָר — גיי טו עפעס, אָז
דער מח איז פֿוסט!

— נו? — האָט זיך מאַנקע צעשמייכלט.

— איין רגע, מאַנקע! גלויב מיר, דער בריוו ליגט מיר אויף
דער שפיץ צונג. נאָר, פֿאַרשטייט, כ'האָב לֵיב, אָז אַ בריוו זאָל זיין
געשריבן גלאַטיק, ער זאָל זיך לעזן ווי אַשרי. אָט איז ער! שרייב!
„כ'האָב קיינמאָל נישט געגלויבט, אָז צווישן אונז וועט דאָס פֿאַסירן,
וואָס עס האָט נעכטן פֿאַסירט.“

דאָ האָט זיך זאָנול אָפּגעשטעלט, געקוקט ווי מאַנקע האָט
איינגעקוועטשט די פעדער מיט אירע דינע פינגער. זי האָט געשריבן
פֿאַמעלעך, יעדע ווילע איז זי אַראָפּ פֿון דער ליניע און די בוכשטאַבן
זיינען אַלע געווען עפעס אַזוי מאַדנע צעדרייט. זאָנול'ען האָט זיך
געדאַכט, אָז מאַנקע שרייבט גאָר נישט, נאָר זי מאַלט פֿייגל. ער האָט
באַמערקט ווי מאַנקעס פנים איז געוואָרן ערנסטער, האָט זיך עטוואָס
פֿאַרוויטלט און יעדעס מאָל ווען זי האָט געמאַכט מיטן פעדער אַ
בוכשטאַב, פֿלעגט זי אין דער זעלבער צייט מאַכן דעם בוכשטאַב מיט
דער צונג, דאָ אויף איין באַק, דאָ אויף דער צווייטער.

זאנוולען איז דאָס שרייבן מיט דער צונג זייער געפעלן געוואָרן
 און ער האָט זיך צעלאַכט.

- וואָס לאַכסטו ?

- אַז דו שרייבסט שענער מיט דער צונג ווי מיט דער פעדער!
 - ס'געפעלט דיר נישט ? איז נישט געפידלט ! - האָט זיך
 מאַנקע צעלאַכט. - נו, פאַר ווייטער !

זאנוול האָט גענומען קלערן און האָט בשום אופן מער נישט
 געקאָנט צוטראַכטן. יעדעס מאָל ווען עס איז אים עפעס געקומען אין
 געדאַנק אַרײַן, האָט ער עס נישט געקאָנט אויסדריקן אין ווערטער
 און עפעס אַנדערש האָט עס פאַריאַגט. זאנוול איז ביזו געוואָרן, גע-
 כאַפט דאָס בייגעלע פאַפיר און צעריסן.

- אַ כאַליעער ! כ'שרייב נישט מער ! אַז מען קען אַליין נישט
 שרייבן איז עס גוט אויף טויזנט שאַק פפרות !

- וואָס איז מיט דיר היינט, זאנוול ? ווי כ'זע מאַכסטו באַצייטנס
 תמוז ! און צו וועמען ווילסטו דאָס שרייבן ?

זאנוול האָט נישט געענטפערט, דורכגעשפּאַנט עטלעכע מאָל אַ
 באַרוועסער די שטוב און זיך גענומען אויף גיך אַנטאָן.

- ווהין גייסטו ? - האָט אים מאַנקע געפרעגט.

- צו גראַדוילן.

- וועסט זיך לאַנג זוימען ?

- כ'ווייס נישט ! - האָט זאנוול געענטפערט און איז אַרויס
 פון שטוב

אַז זאנוול איז אַרײַן צו גראַדוילן, האָט ער דאָרט קיינעם נישט
 געטראָפן. פון דער קיך האָט זיך אָבער באַלד דעהערט ביילקעס קויל:
 ווער איז דאָרט ?

זאנוול האָט נישט געענטפערט, איז גלייך צו צו די פאָרהאַנגען, זיי לייכט פאָנאָדערנענומען און אריינגעשטעקט דעם קאַפּ. ביילקע, אַ באַרוועסע, אָן אַ בלווקע, דאָס קורצע געשטרייפטע אונטער-קליידל אַריינגעמאַכט צווישן די פיס, איז געשטאַנען לעבן אַ קליינע פלעכענע באַליע און געוואָשן. איר קליינער קערפער האָט זיך געבויהן אין פאַרשיידענע ליניען, דער לאַנגער צאַפּ האָט זיך לייכט באַוויגן. זאנוול האָט זיך זאָט נישט געקאַנט אָפּרייסן פון די קליינע, ברוינע פיסלעך און ביי יעדן בויג פון ביילקעס קערפער האָט ער געפילט אַ חשק זי אַרומצונעמען. ער האָט אַ הוסט געטאַן. ביילקע האָט אויפגעהערט וואָשן און האָט זיך אומגעקוקט. זי האָט דערזען זאנוולעך, פאַרדעקט דאָס האַרץ מיט אירע קליינע הענט-לעך און זיך פאַרשעמט.

זאנוול האָט זיך צעלאַכט און איז צוריק אַריין אין ציימער אַ צופרידענער. ביילקע איז באַלד אַריין אין אַ ווייסע גאַנצעלע מיט שוואַרצע אייגעלעך, דער צאַפּ אַריבערגעוואָרפן פון פאַרנט און אויף די באַרוועסע פיס אַ פאַר אויסגעהאַפטענע שטעק-שיכלעך.

— בנאמנות, כ'האָב געמיינט ס'איז גראַדול, — האָט ביילקע געזאָגט מיט אַ שמייכל. — וועמען זאָל דאָס איינפאַלן, אַז איר וועט היינט צו אונז קומען? וואָס שטייט איר, זאנוול? זעצט אייך. איר וועט דאָך מיר געוויס אַנטשולדיקן — האָט זיך ביילקע צעשמייכלט, עטוואָס אויפגעהויבן אַ פיסל, אַנווייזנדיק זאנוולעך אויף איר קאָסטיום. זאנוול האָט קיין אויג נישט אַראָפּגעלאָזט פון ביילקען און געפילט ווי ער ווערט אַן אַנגעצונדענער.

— אַ שיינער מענטש זיינט איר! — האָט ביילקע ווייטער גע-רעדט און אַנגענומען זאנוולעך פאַר דער האַנט. — פאַר וואָס האָט איר מיך נעכטן אַוועקגעטריבן, האַ? שעמט אייך, זאנוול! דערנאָך, אַז איך בין נאָך אַמאָל אַרויס, זיינט איר שוין נישט געוועזן. וווּ זיינט איר דאָס פאַרפאַלן געוואָרן?

זאנוול איז געשטאַנען, געקוקט ביילעך אין די אויגן, געפילט ווי די האַנט וואַרעמט, בריט, צינדט אין אים אָן אַ פייער, אין ער האָט זי מיט אַמאָל אַרומגענומען און אויפגעהויבן. ער האָט געפילט ווי עפעס האָט זיך געבויהן, געצאַפלט אין זיינע הענט, ווי די לייכטע פאַלעס פון

דער גאַברעלע זיינען זיך צעפלווגן, אים איינגעוויקלט און ער האָט באַמערקט אַ ווייס שלייפל פון איר לייפל. ער האָט זי נאָך שטאַרקער אַרומגעקלאַמערט, צוגעפרעסט זיינע ליפן צו אירע. באַלד האָט ער זי אָפּגעלאָזט. זיך פאַרשעמט. ער איז צו צום פענסטער און גענומען כאַפּן אַ זשומעדיקע פּליג אויף דער הייסער שויב.

— וווּ איז ערגעץ אייער גראַדול? — האָט זאַנוול געפרעגט אַרויסקונדיק.

— ער איז אַריבער צום שמיד, — האָט ביילע געענטפערט. — איר וויסט? גראַדול קלייבט זיך דאָך צו פאַרן נאָך לויויטש אויפן יריד. אָט גייט ער!

גראַדול איז אַריינגעקומען מיט אַן אייזערנע הענטשקע אין דער האַנט:

— שלעכט, גוטער ברודער! — האָט גראַדול געזאָגט, פאַרקאַ-טשעט דאָס היטל און זיך גענומען קראַצן. — דו האָסט עפעס אַ צו גוט לעבן מיט מיין ביילען!

זאַנוול איז רויט געוואָרן, זיך באַריש צעשמייכלט.

ביילע האָט זיך אַוועקגעזעצט, אַריינגעמאַכט די גאַברעלע צווישן די פיס, פאַרלייגט איין פוס אויף דעם צווייטן און געזאָגט האַלב פאַרשייט:

— פאַרוואָס דען נישט? אויף מיר געזאָגט, ווי אַ שיינער בהור זאַנוול איז!

— דו וויסט צו וואָס איך בין געקומען? — האָט זיך זאַנוול אָנגערופן, — כויל זיך אַריבערכאַפן קיין לויויטש.

— טאָ לאַמיר פאַרן צוזאַמען! — האָט גראַדול געזאָגט, — כ'קלויב זיך דאָך אויך. ס'איז דאָך מיר שוין נמאס געוואָרן צו זיצן אין דער היים! כ'געדענק שוין נישט די צייט ס'זאָל זיין עפעס אַ שטאָך אַרבעט, און צו זיצן און עסן פון גרייטן איז גאָר קיין תכלית נישט! אַ שמאַלץ-גרוב שעפט זיך אויך אויס!

— ווער פאַרט גאָך? — האָט זיך זאַנוול געפרעגט.

— כ'ווייס — — — כ'האַב געוואַלט פאַרן מיט משהלע ביק, נאָר יעצט וועלן מיר פאַרן זאַלבע-דריט. בנאמנות, כ'בין צופרידן

וואָס דו פּאַרסט מיט. כּוואָלעט געהאַט פּאַראַיאַרן אַזאַ שוואַך ווי דו
וואָלעט איך געמאַכט אַן עשירות.
- בקיצור, ווען רעכנסטו צו פּאַרן? - האָט אים זאַנוול איבער-
געשלאָגן.
- נאָך היינט! - האָט גראַדוול געענטפערט.
- גוט! גיי איך טאַקע אַהיים זיך צוגרייטן צו דער יאָודע.

17

פון גאַנץ פּוילן זיינען אָנגעקומען נאָך לוייוויטש פּאַרטיעס
סוחרים, מחנות פּויערים, סטאַדעס בהמות, פּערד, חזירים.
די שמאַלע גאַסן זיינען געוועזן נישט דורכצוגיין. די וועגן מיט
די פּריטשקעס האָבן זיך געצויגן פּיז הינטער דער שטאָט אַרויס און
פון דער ווייטנס האָט עס אויסגעזען, ווי דאָס שטעטל וואָלעט געווען
באַלאַגערט פון אַ האַלב ווילדן שונא, וואָס איז מיט אַמאָל אָנגעפאַלן
מיט זיין גאַנצן האַב און גאַב, פאַרשטעלט אַלע וועגן און זיך געריסן
מיט אויפּטרייסלענדע קולות אין שטאָט אַריין.
זאַנוול מיט זיינע חברים זיינען באַלד אין דער פּרי אַרויס אויפן
יריד, זיך אַרומגעדרייט, באַקוקט יעדע זאַך און אַ שטיק נאָכמיטאָג
זיינען זיי אַרויס אויפן פּערד-מאַרק.
דער גאַנצער פּערד-מאַרק האָט אויסגעזען ווי אַ לאַגער, וואָס
ריכט זיך אין וועג אַריין. אַרום מאַרק זיינען געשטאַנען וועגן, פּריטש-
קעס. די פּערד אויסגעשפּאַנט, אַריינגעשטעלט צווישן די דיטלעס, די
סוחרים זאָלן זיי קאָנען אָנקוקן. אין מיטן מאַרק זיינען געשטאַנען
פּריזישע סטאַדעס פּערד. פון איין סטאַדע צו דער צווייטער האָט זיך
געצויגן אַ לאַנגער וועג, וווּ מען האָט די פּערד פּרופּירט אין לויפן.
מען פּירט אַרויס אַ פּערד פּאַרן סוחר. דער סוחר באַטראַכט,

קוקט דאָס אַרײַן אין מויל, קוועטשט דאָס ביים האַלז – ס'פּערד צע-
ניסט זיך, אַ שײגעץ לאָזט זיך מיט דעם לויפן איבערן וועג.
זאָנוול איז דורך דעם מאַרק, געוואָרפן רעכטס און לינקס מיט
פליקן, געפילט זיך היימיש צווישן די פּערד.

אַ יינג איז אים אַנטקעגן געקומען מיט אַ קאָש פּלעכענע הענער.
דער יינג האָט געהאַלטן אַ האָן אין מויל און האָט געקרייט.
זאָנוול האָט זיך געקויפט אַ האָן, גענומען קרייען. באַלד איז עס אים
אַבער נמאס געוואָרן, עס אַוועקגעוואָרפן.

אַ ברייט-בייניקער יינג, מיט אַ קאָסע אויג און מיט אַ צעשפּאַל-
טענעם דאַשעק, האָט זיך שפּאַצירט איבערן מאַרק, געהאַלטן די הענט
אין די הויזן-קעשענעס און ווי געזוכט עמעצן.

– צו אַלדע שוואַרצע יאָר, וועמען כ'זע! וואָס טוסטו דאָ,
זאָנוול?

– הא, הא, הא! – האָט זאָנוול אויסגעשאָסן און זיך אַרומ-
געכאַפט מיט קישקען – און איך האָב גערעכנט, אַז דו זיצסט אין
שער-הרחמים?

קישקע האָט נישט געענטפּערט, געוואָרפן אַ פליק פון אויבן
אַראָפּ אויף זאָנוול'ס חברים, אויסגעשפיגן, אָנגענומען זאָנוול'ען פאַר די
אַרעמס, אים אָפּגעפירט אין אַ ווינקל:

– ווילסט אָפּלעקן אַ ביינדל?

– אַ שאלה!

– טאָ הער – האָט קישקע שטיל געזאָגט – נישט ווייט שטייט
אַ פּויער מיט פינף סוסים ווי די לייבן. אויב ס'עסק זאָל גיין ביים
גלייכן, וועלן מיר אַרום צען ביי נאַכט האָבן די ממתקים.

זאָנוול איז באַשטאַנען, צוגערופן גראַדולן מיט משהן און זיי
האָבן גענומען אויסאַרבעטן אַ פּלאַן.

ביי אַ בריטשקע איז געשטאַנען אַ יונגער פּויער, געהאַלטן אַ
ווייצן ברויטל אונטערן אָרעם, געבראַכן שטיקער און מעלה-גרה
געווען.

הינטער אים זיינען געשטאַנען פינף שיינע פּערד. זאָנוול איז
האַרט פאַרבייגעגאַנגען דעם פּויער און אים אַ טרעט געטאָן מיטן
גאַנצן כּח אויפן פּוס. דער פּויער האָט געכאַפט זאָנוול'ען מיט ביידע

הענט און אים א שליידער געטאָן פון זיך. זאָנוול האָט זיך אָנגעשפּיגן
 אין די הענט, פאַרקוועטשט די פּויסטן און זיך געוואָרפן אויפן פּויער.
 ביים ערשטן קלאַפּ איז דער פּויער געלעגן. ער האָט זיך געוואָלט
 אויפהייבן, נאָר זאָנוול האָט אים אַ פּלאַם געטאָן מיט דער פּויסט
 צווישן די אויגן, אַז ער האָט זיך איבערגעדרייט.
 באַלד זיינען אָנגעקומען פּויערים מיט יידן פון אַלע זייטן. פון
 די וועגן האָט זיך געטראָגן: - שלאַגט דעם זשיד, די הינטישע
 נאמנה, שלאַגט!

גראַדול מיט קישקען האָבן דערווייל אָפּגעבונדן די פּערד און
 זיינען שטילערהייט אַוועק מיט דריי. די איבעריקע האָט משהלע געהיט
 ביז נאָכן געשלעג. און ווען די פּויערים האָבן שוין געהאַלטן אין
 שלום מאַכן, האָט משהלע אַ יאָג געטאָן די פּערד אין אַ צווייטער
 זייט. די פּויערים האָבן זיך גענומען יאָגן נאָך די אַנטלאָפּענע פּערד.
 זאָנוול מיט משהן האָבן דערווייל אָפּגעצויגן.

שפּעט ביידערנאָכט איז זאָנוול געזעסן אַ אַ שענק מיט אַ
 חברה פּערד-הענדלער און געטרונקען.
 - חברה, לאָמיר גאָר אַריבערפּאַרן אין דער „וויקטאָריע“
 אַריין - האָט גראַדול אַ געשריי געטאָן און זיך צעפּייפט.
 - אין דער „וויקטאָריע“ אַריין! - האָבן עטלעכע אונטערגע-
 כאַפט „האַלב שכור און אַרויס אויף דער גאַס.
 - נאָר זעט, חברה, פאַרהויליעט זיך נישט! - האָט קישקע
 געזאָגט, - מאַרגן נאָכמיטאָג איז דאָ אַ ניי שטיקל אַרבעט.
 זיי האָבן געכאַפט אַ קאַטש, זיך אַריינגעוואָרפן און געהייסן
 פאַרן צו דער „וויקטאָריע“. דער דראָזשקאַר האָט מיט חשד געקוקט

אויף די געסט, זיך געקווענקלט, אויס געשפיגן און גענומען טרייבן די פערד איבער הינטערגעסלעך.

די חברה זיינען אריין אין קאנטאר פון דער וויקטאריע מיט א געפילדער. אונטער א בופעט איז געשטאנען א יונגע בלאַנדינקע פון א יאָר ניינצן, שיין פאַרקעמט מיט אַ דעקאָלירט, ווייס האַרץ און געשמועסט מיט אַ דיקן מאַן אין אַ פאַר ברייטע הויזן אין פּאַסן מיט אַ ווייסע פיקענע וועסט, אויף וועלכער עס האָט געהאַנגען אַ גאַלדענע קייט.

די בלאַנדינקע האָט באַמערקט זאַנוולס בליק, ווי ער ערלינגט זי מיט די אויגן, האָט זי אַ שמיכל געטאָן און אים אָנגעקוקט – זיך געשפּילט, ווער עס וועט אויסהאַלטן דעם צווייטנס בליק. מיט אַמאָל האָבן זיך אירע ווייסע באַקן גענומען צינדן, זי האָט אַ ציטער געטאָן, אַראָפּגעלאָזט אירע אויגן מיט די לענגלעכע ברעמען, ציגע-נומען די פּאַפּירלעך, וואָס זאַנוול האָט געלאָזט ליגן אויפן טיש און אַ געשריי געטאָן:

– איגנאָן, פיר אַריין די געסט אין זאַל!

פון אַן אַלקער איז אַרויס אַ שייגעץ אין אַ פּראַק, האָט זיך פּאַרנייגט פאַר די געסט און זיי אַרויפגעפירט. דער זאַל איז געווען אויסגעקלעפט מיט גרינע טאַפעטן. אויף די ווענט האָבן געהאַנגען פּרויען אין פיקאַנטע פּאָזן. אין אַ ווינקל איז געווען אַן עלטערער מאַן מיט אַ פליך און געשפּילט פּיאַנאָ. אַרום דעם זאַל האָבן זיך גע-צויגן בענק אויסגעבעט מיט גרינעם פּליוש, דאָ און דאָרט ביי מאַר-מאַרנע טישלעך זיינען געווען בחורים מיט מיידלעך און געטרונקען. איבערן זאַל האָבן אַרומגעשפּאַצירט שורותווייז יונגע מיידלעך מיט שיקסעס אין קורצע זיידענע קליידער. די קליידער זיינען געווען דורכזיכטיק און האָבן רייצנד אָפּגעשפּיגלט די געטאַקטע מיידלעשע קערפּערס ביז איבער די לידקעס. צוויי מיידלעך האָבן געטאַנצט, ליידנשאַפטלעך אָפּערגעוואָרפן טיילן פון זייערע קערפּערס, געוונקען מיט די טיפע אויגן, און זייערע לייבער האָבן אָפּגעשרינגן פון אונטער פאַרשיידענע קאַלירטע טיילן.

די מיידלעך האָבן אונטערגעהאַלטן די געסט מיט קופּלעטן.

זיך געסטארעט זיי זאָלן וואָס מער געבן צו לייזן און דערנאָך זיי-
נען זיי פאַרשוונדן אין זייטיקע צימערלעך.

זאָנוול מיט די חברים זיינען אַריין, זיך אַרומגעקוקט, דערזען
דאָ און דאָרט באַקאַנטע, זיך אַוועקגעזעצט לעבן אַ ווינקל טישל און
באַשטעלט עטלעכע פלעשער שאַמפּאַן. פון אַלע זייטן האָבן זיך געטראָגן
מיידלעך, טאַנצנדיק און זינגענדיק, צו זאָנוולס טישל. זאָנוול האָט
זיי אַלע באַטראַכט און קיין איינע איז אים נישט געפעלן. עס איז
אים נישט אַרויס פון קאָפּ די פּלאַנדינקע, וואָס איז געשטאַנען אונ-
טערן צאָל-באַנק. ער האָט באַמערקט, אַז זי איז עטלעכע מאָל דורך
דעם זאָל, וואַרפנדיק אויף אים „אייגעלעך“ און איז צוריק אַרויס.
זיינע חברים האָבן זיך באַלד אויסגעקליבן מיידלעך און יעדער פון
זיי איז פאַרשוונדן. זאָנוול איז געבליבן איינער אַליין ביים טישל.
לעבן אים זיינען געשטאַנען עטלעכע מיידלעך מיט דער פּלאַנדינקע
אין דער מיט און זיך געשושקעט.

— וואָס זאָגט איר נישט צו דעם יאָלד! — האָט געזאָגט אַ מויד

מיט אַ פאַריסן נעזל ווי ביי אַ מאַפּסיק — זיך אַוועקגעזעצט ווי אַ
הון אויף די אייער; ווער עס קומט צו שיקט ער אַוועק! און געלט,
ווייזט אויס, האָט ער ווי קרח! ער צאָלט פאַר זיינע חברים.

— אַודאי אַ כניאַק — האָט זיך אָפּגערופן אַן עלטער מיידל
און זיך צעלאַכט.

— געטראָפּן ס'אַרט — האָט זיך די פּלאַנדינקע אַריינגעמישט —
ער זעט שוין גאָר נישט אויס ווי אַ יאָלד! די צרה איז, וואָס איר
טויגט אויף כּפּרות. אָט ווייז איך אייך, כ'גיי צו, און דער בחור
לויפט מיר נאָך ווי אַ לעמעלע.

— וועט מען טאַקע זען — האָבן זיך עטלעכע מיידלעך אָפּגע-

רופן מיט אַמאָל.

זאָנוול האָט זיך צוגעהערט צו דעם גאַנצן שמועס, האָט חרטה
געהאַט צוואָס ער איז אַהער געקומען, גענומען קלערן עפעס אַזעלכס,
פון וואָס די פּלאַנדע זאָל זיך באַליידיקן.

— פּאַניע „עקס“, וואָס זיצט איר עפעס אַליין און דערצו אַזוי
טרויעריק? — האָט געזאָגט די פּלאַנדינקע און זיך געזעצט לעבן
אים.

זאנוול האָט איר געוואָלט זאָגן, אַז עס איז נישט איר באַבעס
דאָגה, זיך באַגעגנט מיט אירע חן-גריבלעך און זיך פאַרלוירן:

— כ'ווייס — — — —

— נאַרישקייטן! — האָט די בלאַנדע געזאָגט און אַרויפגעלייגט
איר האַנט אויף זאָנוולס קני — מען קלייבט זיך אויס אַ שיין מיידל
און מען פאַרברענגט. אָט אייערע חברים אַמוזירן זיך אויפן בעסטן
אופן. אויב די „וויקטאָריע“ וועט אייך נישט העלפן, וועט אייך שוין
קיין דאָקטאָר נישט העלפן! — האָט די בלאַנדינקע זיך צעלאַכט.
— ביילקעס גענג! — האָט זיך דורכגעוואָרפן זאָנוולען אין מח.
ער האָט פאַרגעסן אין אַלעם און בשעת מעשה חשק געהאַט זי אַרומ-
צונעמען.

— און אַז כ'וועל זיך אויסקלויבן אייך? — האָט זאָנוול געזאָגט
מיט אַ שמייכל.

די בלאַנדע האָט זיך אויך צעשמייכלט און איז באַלד ערגסט
געוואָרן.

— וואָס דאַרפט איר אַ פאַרהיראַטע פרוי, קנאַפּ מיידלעך זיי-
נען דאָ פאַראַן? איר ווילט מיין „אַלטער“ זאָל זיך מיט מיר גטן? —
און זי האָט זיך צעלאַכט.

זאָנוול האָט זיך געפילט ווי אַן אָפגעפאַטשטער און האָט גאָר-
נישט געענטפערט. מיט אַמאָל האָט ער דערפילט ווי זי נעמט אים
אָן פאַר דער האַנט.

— הערט, פאַניע, עקס, פאַרברענגט דאָ דערווייל, און אויב עס
וועט נאָר מעגלעך זיין — — האָט זי זיך רייצנד צעלאַכט, אַ שאַקל
געטאָן מיטן קאָפּ און אַרויס פון זאָל.

זאָנוול האָט געטרונקען אַ פלעשל נאָך אַ פלעשל. עטלעכע מאָל
איז גראַדול אַ האַלב-שכורער אַריין אין זאָל אַרומגעכאַפט זאָנוולען,
אים גענומען קושן און שלעפן צו זיך אין נומער אַריין. זאָנוול איז
געזעסן און געטרונקען. ער האָט געפילט ווי די גלידער ווערן אים
אַלץ שווערער און שווערער, ווי מיט בליי אָנגעגאַסן. אַ שטיק אין דער
נאַכט איז צו אים צו דער קעלנער, אַרויפגעפירט אויפן דריטן שטאָק,
געפֿונט אַ טיר און אים אַריינגעלאָזט. דאָס איז געווען אַ קליין פיר-
עיק שטיבל מיט ראַזע טאַפעטן. אַ קליין לעמפעלע מיט אַ ראָזן

אָבאַזשור איז געשטאַנען אויף אַ ווינקל־טיש'ל און געוואָרן אויף
אַלץ אַ לייַדנשאַפטלעכן שיין. אין דער זייט איז געשטאַנען אַ גרויס
הילצערן הימל־בעט מיט ראָז־זיידענע פּאַרהאַנגען, מיט דריי טרעפלעך
אַרויפצוגיין. דאָס שטיבל האָט געשמעקט מיט פּערפּום און פּרויען־ריח.
זאנוול איז געבליבן שטיין ווי פאַרכשופט, ברייט צעעפנט די
אויגן און גאַרנישט געזען. ער האָט באַמערקט ווי אַ ווייסע האַנט באַ־
ווייזט זיך אין דער לופט און רופט אים. אויף אַ פּליושענע אָטאָמאַנע
אין דער פּאַרם פון אַ לייב איז געלעגן די בלאַנדע אין אַ ראָז־זיידענעם
שלאַפּראַק, אין אַ פּאַר זילבער־געהאַפטענע שטעק־שיכלעך. זאנוול האָט
געפילט בשעת מעשה ווי אַלץ ביי אים שטאַרבט אָפּ און אים האָט
זיך געדאַכט, אַז ער חלומט.

זי האָט אויסגעשטרעקט איר געטאַקטע האַנט און די פינגער
האַבן אַ בליץ געטאָן מיט אַ ים גרין־רויטלעכע פייערן. דאָס האָט זי
אים געוויזן אויף אַ קליין אויסגעבעט פּוסן־בענקל, וואָס איז געשטאַ־
נען ביי דער אָטאָמאַנע. זאנוול האָט זיך לייכט אַראָפּגעזעצט אויף דער
אָטאָמאַנע און נאָך לייכטער אָפּגעעטעמט.

— ביסט צופרידן? — האָט די בלאַנדינקע געפרעגט מיט אַ
שמייכל און לייכט צעעפנט אירע דינע ליפן, אַ בלישטשע טוענדיק
מיט אירע ווייסע ציין.

זאנוול איז ווי פאַרשפורט געוואָרן פון איר, ער האָט לייכט
אָנגענומען איר האַנט און זי גענומען קושן.

— גלויב מיר — האָט די בלאַנדינקע שטיל גערעדט — אַז כ'האַב
דיך נאָר דערזען, ביסטו מיר געפעלן געוואָרן. איך בין דאָך עטלעכע
מאָל אַרויף אין זאָל דיך אָנקוקן. ווער ביסטו?

די לעיטע פּראַגע האָט זאנוולען עטוואָס צערודערט, נאָר ער
האַט לאַנג נישט געקלערט און געענטפּערט:

— דער פירער פון די ראָדענאָווער גולגים.

די בלאַנדע האָט עטוואָס ברייטער צעעפנט אירע בלויע אויגן
און ווי אַ דערשראָקענע סאַרנע האָט זי אים געפרעגט:

— ביסטו אויך אַ גולן?

— איך בין זייער קיסר.

— און איר וווינט טאַקע אין די וועלדער?

- געוויס! אין אַ גרויסער הייל אונטער דער ערד!
 - און עס איז אייך נישט קאלט?
 - נו, און אז עס איז קאלט, ברעכט מען אָן ביימער, מען צע-
 לייגט פייערן אין מען וואַרעמט זיך - - -
 - אזוי - - -
 די בלאַנדע האָט זיך פאַרטראַכט, שפילנדיק זיך מיט איר זיי-
 דענעם צאָפּ און אינגאַנצן האָט זי אויסגעזען עפעס אזוי קינדיש - -
 - און דו וואָלסט געוואָלט איך זאָל זיין דיין מיידל? - האָט
 די בלאַנדינקע אים געפּרעגט מיט אַ געלעכטער.
 - געוויס... - האָט זיך זאַנוול צעלאַכט.
 - וואָס לאַכסטו?
 זאַנוול האָט בשעת מעשה געקוקט אויף איר געטאַקטע האַנט,
 וואָס איז געלעגן אויף דעם ראָז-זיידענעם שלאָפּראַק. די דורכזיכטיקע
 ווייסקייט פון דער האַנט מיט די צעוואָרפענע געץ פון בלוילעכע זיידן-
 פעדים האָבן זאַנוולען פאַרשכורט.

פאַרטאָג האָט זיך זאַנוול אויפגעכאַפט אַ מידער, זיך אויסגע-
 טשוכעט און זיך אַרומגעקוקט.
 אויף אַ וויגטור איז געזעסן די בלאַנדינקע אין אַ גרין-זיידענער
 גאַברעלע, אייננורענדיק איין באַק אין די ווייסע וואָל פון אַ קליין
 הינטל.
 - ס'איז נאָך פרי! וואָס איילט איר זיך! - האָט די בלאַנדינקע
 געזאָגט מיט אַ שמייכל, זיך אויפגעשטעלט און גענומען גיין צו
 זאַנוולען מיטן הינטל אויף דער האַנט.
 זאַנוולס פאַרלאָפענע אויגן האָבן אויף איר געקוקט מיט אַ
 מאַדנעם ערנסט.
 - וואָס, איר זייט ברוגוז? - האָט די בלאַנדינקע זיך צעשמייכלט
 און אַ שעלמשן וואָרף געטאָן דאָס הינטל אויף זאַנוולען.
 דאָס הינטל האָט אַ קוויטש געטאָן און אַרעפגעשפרונגען.

- וואָס פאַלט אייך איין? - האָט זאָנוול געענטפערט, אָנגעכאַפט
 די פּלאַנדינקע פאַר דער האַנט און בשעת מעשה דערפילט, ווי אַלץ
 אין אים שפאַרט אין מח אַריין.
 דאָס הינטל האָט זיך גענומען וואַרפן מיט אַ בילעריי אויף
 זאָנוולען. די פּלאַנדינקע האָט געכאַפט דאָס הינטל פאַר די אויערן
 און מיט אים אַרויס פון צימער.
 זאָנוול איז געפליבן אַליין, דערפילט ווי אַלץ ביי אים ווערט
 אָפגעקילט, נעמט פאַרגליווערט ווערן, פרירט. ער האָט געפילט פון
 זיינע הענט איר לייב און גענומען זיי רייבן איינע אין די אַנדערע,
 האָט גרויס חשק געהאַט צו צעברעכן איר בעט, צערייסן די ראָז-
 זיידענע פאַרהאַנגען. באַלד איז די פּלאַנדינקע לייכט אַריין, פאַרשליסן-
 דיק נאָך זיך די טיר.
 זאָנוול האָט באַמערקט אירע קליינע, ווייסע פיסלעך, ון ווידער
 אן אַלעם פאַרגעסן.

זאָנוול איז אַרויס פון דער „וויקטאָריע“ צוזאָגנדיק, אַז ער וועט
 ביינאַכט ווידער קומען. ער האָט גיך דורכגעשפאַנט עטלעכע געסלעך
 און אַ מידער איז ער אַריין אין זיין נומער.
 זיינע חברים זיינען נאָך געשלאָפן אין די קליידער. זאָנוול האָט
 אַריבערגעוואַרפן דאָס ליילעך איבערן קאַפּ, זיך איינגעוויקלט, עטלעכע
 מאָל אָפגעזיפצט און איינגעשלאָפן.

אַרום האַלפן טאָג האָבן אים די חברים געוועקט.
 - קריך אַרויס - האָט גראַדול געשריגן און אים געצויגן פאַר
 אַ פּוס - קישקע וואַרט שוין אויף אונז!
 זאָנוול האָט אויסגעלאָצט אַ פאַר אויגן, דערפילט אַ שרעקלעך
 פייער אין גאַנצן קערפער, אַ ריס אַרויס געטאָן דעם פּוס און זיך צע-
 ברומט:

- כ'גיי נישט!

- וואָס הייסט, גייסט נישט? - האָט גראַדול אַ פאַרווונדערטער
 געפרעגט.

זאָנוול האָט נישט געענטפערט.

- נו? - האָט אים גראָדול ווידער געמונטערט.
 - ברעך הענט און פיס! - האָט זאָנול מיט כעס אויסגעשריגן
 און זיך אויסגעדרייט.
 - רייס זיך נישט! - האָט גראָדול בייז געענטפערט און גע-
 זאָנגען צו דער טיר. - און אויב עס ברענט, לעקט מען אַ קאָץ!
 זאָנול איז געלעגן אַ צעבראָכענער, די פיס זיינען געוועזן שווער
 און עס האָט זיך אים געדאַכט, אַז אַלע גלידער זיינען צעשרויפט,
 וואַקלען זיך און קנאַקן. ער האָט זיך עטלעכע מאָל געוואָלט איבער-
 ציען, נאָר די גלידער האָבן נישט געדינט. ער האָט אַראָפּגעלאָזט דעם
 קאָפּ אין קישן און געבליבן ליגן ווי אַ שטיק ליים. סאָר אים איז
 דורך ווי אין חלום דער גאַנצער נעכטיקער אַוונט. ער האָט נאָך יעצט
 געפילט אויף זיינע ליפן אירע הייסע קושן, האָט עטלעכע מאָל צוגע-
 שטעקט די פינגער צו זיינע ליפן - אים האָט זיך אויסגעדאַכט ווי ער
 טאַפט אָן דעם קוש, און האָט מיט אַמאָל דערפילט ווי זיינע מוסקולן
 ציען זיך צוריק אָן, ווערן נאָך שטאַרקער ווי פריער.
 עטלעכע מאָל איז אים דורך אין מח רחל. אָבער ער פלעגט
 נאָר מאַכן אַ גרימאַסע מיטן פנים, גלייך ער וואָלט איינגעשלונגען אַ
 ביטערן פיל און ווידער געטראַכט וועגן דער בלאַנדער.
 - ער וועט קומען מיט דער בלאַנדער אַהיים, גיין מיט איר גע-
 אַרעמט ווי אַ שררה. אַלע וועלן זיך אָפּשטעלן, קוקן וואָס פאַר אַ שיין
 מיידל זאָנול האָט זיך געבראַכט און ווי זי גייט דאָס אויסגעפוצט?
 שענער ווי אַ כראָביאַנקע! און אָט וועט אים אַנטקעגן קומען רחל,
 וועט צעמישט ווערן, נישט גלויבן אירע אייגענע אויגן - - - און
 ער? ווי קיינמאָל גאָרנישט! גייט זיך שטייף און רעדט מיט זיין דאַמע!
 פאַרנאַכט האָט זיך זאָנול ווידער איבערגעטרייכלט, זיך אַרומ-
 געקוקט און רייק געלעגן. ער האָט געפילט אַ העליש פיער אין די
 ביינער. די פיס האָבן אים שטאַרק געצויגן, גלייך פיאָווקעס וואָלטן
 דאָס בלוט אויסגענאָגט. אַלץ האָט אים געעקלט, און אים האָט זיך
 געדאַכט, אַז ווען ער זאָל יעצט די בלאַנדע טרעפן וואָלט ער זי דער-
 שטיקט, אַז זי האָט אים איבערגעפירט, האָט אויסגענאָגט זיין בלוט
 און מאַרן. ער האָט זיך מיט אַמאָל דערפילט שוואַך ווי אַ קינד און אַ
 שרעק האָט אים אַרומגענומען.

— און ווער ווייס צי זי איז נישט אַ קראַנקע? — האָט זאָנוויל אַ טראַכט געטאָן, אייגראַפּנדיק טיף דעם קאָט אין קישן — זי האָט מיך איבערגעפירט!

ער וועט אַהיימקומען אַ קראַנקער, ער ווייס, אַז די קרענק איז די מיאוסטע, אַז ס'איז כמעט אוממעגלעך זיך אויסצוהיילן פון איר. און טאַקע „טל-ומטר“ איז דאָך געוועזן אַ העלר, פון זיינע גבורות איז מען דאָך נשתומם געוואָרן, און אַז ער איז קראַנק געוואָרן און גענומען צעפאלן שטיקערווייז, האָבן די חברים אים פאַרלאָזט. און ער אַליין געדענקט אים: אַ הויכער מיט צוויי ווילדע אויגן, מיט אַ רוי-טער אָפגעפויילטער נאָז, מיט אַזעלכע רויטע פלעקן איבערן גאַנצן פנים, און געגאַנגען איז ער ווי אויף שטאַלצן.

זאָנוויל האָט דערפילט אַ קאַלטן שוידער איבער זיין גאַנץ לייב, ער האָט פאַרקוועטשט די פויסטן און זיך פאַרטראַכט: ער איז אין דער היים. אַלע ווייסן, אַז ער איז קראַנק, מיידן אים אויס. און ער איז געצוונגנען צו שלאָפן אין הקדש. פון טאָג צו טאָג ווערט ער שוואַכער, ער קאָן שוין נישט אַרויס אויף דער גאַס. און אַלץ איבער רחלען, איבער די פאַרריפעטע חסידישע טאַכטער!

מיט אַמאָל האָט זאָנוויל דערהערט קולות אונטער זיין פענסטער. ער איז אַראָפּ פון בעט און זיך גענומען אָנטאָן. משהלע האָט גע-רעדט הויך מיטן בעל-הבית פון האָטעל. באַלד האָט זיך די טיר אויפ-געפראַלט און צוויי פערדס-הענדלער מיט משהלע ביק האָבן אַריינגע-טראָגן עפעס אַ פאַרבלוטיקטן קערפער און אים געלייגט אויפן בעט. זאָנוויל האָט אין די קליידער דערקענט גראַדוילן, וועלכער איז געלעגן און געקרעכצט. עס איז כמעט אוממעגלעך געוועזן אים צו דערקענען, אַזוי צעממיתט איז ער געוועזן. די אויגן האָט מען נישט אַרויסגעזען, זיי זיינען געווען פאַרלאָפן מיט צוויי שוואַרץ-בלויילעכע לאַנטערנעס. פון מויל און פון קאָפּ איז גערונען בלוט.

— וואָס איז דאָס? — האָט זאָנוויל אַ געשריי געטאָן.
משהלע האָט זיך אַוועקגעזעצט אויפן פאַרענטש פון בעט און אַפּערגעוואָרפן זיינע פיס:

— די גאַנצע צייט געכראָפעט און איצט שרייט ער!
זאָנוויל האָט נישט געענטפערט.

— איר וועט זיך שוין שפעטער קריגן — האָט זיך אַ פּערד-
הענדלער אַריינגעמישט — יעצט לויפט נאָך אַ דאָקטאָר! דער יינג קאָן
דאָך אָפּגיין מיט פּלוט! און מאַכט גיכער אַ ויברח! פּאָליציי זוכט אים!
— בייך, נישט קיין פּיפּס! הערסט! — האָט זיך זאַנוול געווענדט
צו משהלען — גיי שוין נאָך אַ דאָקטאָר.
משהלע איז אויפגעשפרונגען און איז אַרויס.
— ווי ר'נאָך איז דאָס געשען? — האָט זיך זאַנוול געפרעגט ביי
די יידן.

— פשוט! ער האָט געוואָלט נעמען אַ פּאַר פּערד, האָט מען אים
געכאַפט, און ווען נישט מיר, וואָלט ער דערהרגעט געוואָרן.
זאַנוול האָט גענומען אַ שיסל וואַסער און גענומען אָפּוואַשן דעם
פאַרבלוטיקטן גראַדולן. ער האָט געפּילט, אַז דורך אים איז דאָס אַלץ.
ער איז זיך עטלעכע מאָל דורך די שטוב און באַשלאָסן נאָך היינט
מיטן קראַנקן אַהיים צו פּאַרן.

19

— גלויב מיר, רחל, — האָט נתן געזאָגט צו זיין טאָכטער — מען
פאַרגינט מיר פשוט ברוכן נישט! און לאָמיר זיך טאַקע נישט נאַרן:
ברוך איז פּאַרט דער בעסטער בחור אין שטעטל, האָט היטר-הוראה,
האַלט ביים צושטעלן זיך צום עקזאַמען, און טאַקע באַלד, אם ירצה
השם, נאָך דער חתונה לאָז איך זיך קאָסטן עטלעכע הונדערט רובל
און ברוך וועט קריגן אַ „שטאַט“ און ווערן רב. וואָס קאָן זיין עפעס
בעסערס?

דאָ איז נתן אַנטשוויגן געוואָרן, געטאָן אַ שמעק טאַבאַק און
געקוקט אויף דער טאָכטער.
רחל האָט גאַרנישט געענטפּערט. זי איז נאָר בלאַסער געוואָרן.
אַרעפּגעלאָזט די אויגן.

- נו, טאָכטערשי! - האָט דער אַלטער אַ הוסט געטאָן.
 רחל האָט אויפגעהויבן אירע פאַרלאַפּענע מיט טרערן אויגן.
 - טוט וואָס איר ווילט! - האָט זי אויסגעשאָסן מיט אַ געוויין
 און אַריין אין אַן אַנדער חדר.
 - אַ יונג קינד, שעמט זיך מן הסתם - - לאָז זי זיך אַ ביסל
 אויסוויינען, ס'מאַכט נישט - האָט נתן אַ טראַכט געטאָן און זיך צו-
 געשפּאַרט אויף דער קאַנאַפּע.

רחל איז אַריין אין איר שלאַפּצימער. זי האָט גענומען שפּאַנען
 הין און צוריק איבערן קליינעם צימער און האָט געפילט, אַז דאָ טוט
 זיך עפעס, אַז מענטשן גייען אַרום, טראַכטן, פּלאַנעווען, ווי אזוי זי
 גליקלעך צו מאַכן... רחל האָט האַטטיקער געשפּאַנט איבערן קליינעם
 צימערל און מיט אַ שנעלקייט האָט זיך ביי איר אין מח געוועבט אַלץ
 בייע און בייע פּלענער ווי אזוי פּטור צו ווערן פּון שדוך. מיט אַמאָל
 האָט זיך ביי איר אין מח ווי עפעס אָפּגעריסן. דעמאָלט האָט זי זיך
 אָפּגעשטעלט, אויפגעשנירלט איר ווייסן שטערן, עטוואָס אַראָפּגעלאָזט
 אירע אויגן-לעפּלעך און געקוקט, געזוכט - נאָר ווי אויף צו להכעיס
 האָט זי זיך נישט געקאָנט דערמאָנען, האָט אַ טופּע געטאָן פאַר כעס
 מיטן פּוס און גענומען שפּאַנען ווייטער. ווען זי האָט דערפילט אַ
 שטאַרקע מידיקייט אין אירע פּיס, האָט זי זיך אויסגעצויגן אויף דער
 סאַראַטענער קאַנאַפּע און באַשלאָסן נאָך היינט ביינאַכט צו זאָגן דעם
 פּאַטער, אַז זי וויל נישט דעם שדוך, אַז זי וועט זיין אומגליקלעך
 איר גאַנץ לעבן מיט ברוכן, אַז - - - אַז זי ווייס אַליין נישט פאַר-
 וואָס... און פאַר איר איז עפעס ברוך אויסגעוואַקסן מיט אַמאָל פיל
 מיאוסער ווי ער איז געווען. די נאָז - האָט זיך איר געדאַכט - איז
 דאַרער און לענגער, צעוואַקסט זיך אין מויל אַריין און דאָס יונגע,
 פּלאַסע פנים האָט אין זיך עפעס אַזאַ אַלטקייט, און דער קנייטש, וואָס
 טיילט אָפּ די נאָז פּון שטערן, האַלט זיך אין איין באַוועגן, גלייך
 אימיצער וואָלט ביי אים דאָרט געזעסן און געפיקעט, און אין גאַנצן
 זעט ער אויס ווי אַ מילך פּון אַ הערינג.

רחל האָט געפילט, ווי עס ווערט איר קאַלט. זי האָט שטאַרק
 איינגעקוועטשט אירע ביידע שליפּן מיט די פּויסטן און באַשטימט עס
 זאָל איר גיין אין לעבן, וועט זי מיט ברוכן נישט חתונה האָבן. און

אין איר אייגענעם טראַכטן האָט זי געפילט, אַז דאָס וועט קיינמאָל
נישט זיין, אַז זי וועט דעם פּאָטער קיינמאָל נישט זאָגן, אַז זי ליבט
זאָנוולען דעם פּערד-גנב, אַז איר גאַנצער טראַכטן איז נישט מער ווי
אַ זיסער צייט-פאַרטרייב, אַז זי גענאַרט זיך זעלבסט, און זי האָט זיך
מיט אַמאָל דערפילט אַזוי שוואַך און הילפּלאַז ווי אַ קינד...

די שנאה צו ברוכן איז ביי איר מיט אַמאָל פאַרשווונדן. דער
סאַטע האָט איר געזאָגט, אַז ברוך וועט באַלד נאָך דער חתונה ווערן
רב. זי וועט זיין רביצין. אַלע ווייבער וועלן איר קוקן אין מויל אַריין.
יערע וועט זיך שעצן גליקלעך מיט איר צו פאַרברענגען, הערן איר
מיינונג און וווּ נאָר אַ שמחה אין שטאָט, וועט מען זי פאַרבעטן, זעצן
אויפן אָן, מכבד זיין מיטן בעסטן. רחל האָט זיך אָנגעשטרענגט וויי-
טער צו ציען דעם געדאַנק, נאָר פּלוצלינג איז פאַר איר אַרויסגע-
וואַקסן די רביצין פון שטאָט אין איר זיידענער קופּקע מיט די לאַנגע
דימענטענע אוירינגען, און אַז באַלד נאָכן באַדעקנס וועט מען זי
אַוועקזעצן אויף אַ ברויסן שטול, צעלאָזן אירע פלעכטן און די רביצין
וועט זיי אָפּשערן. רחל האָט אַ כאַפּ געטאַן אירע צוויי לאַנגע צעפּ,
זיי באַטראַכט, גענומען זיי קושן, גלייך ווי זי וואָלט זיך צעשיידט מיט
זיי אויף אייביק און פאַר איר איז מיט אַמאָל אַרויסגעשווומען די
אַלטע קריינדל, די חלות-און טשאַלנט-בעקערן. ווי רחל איז איינמאָל
פרייטאָג נאָך מיטאָג צו איר אַריין. אונטער אַ שפּאַנישע וואַנט איז
געשטאַנען די אַלטע קריינדל, געמידלעט אַ יונג ווייבל דעם קאַפּ
מיט אַ האַריקן פענזעל, גענומען אַ בריטווע און געגאַלט. און דאָס
יונגע ווייבל האָט אויסגעזען ווי אַן אויסגעצוואָגן קעצל.

רחל האָט ווידער אַמאָל דערפילט אַ שנאה צו זיי אַלע, אַפילו
צו איר פּאָטער. איר האָט זיך געדאַכט, אַז אַלע האָבן זיך צונויפגע-
רעדט זי אומגליקלעך צו מאַכן, אַז קיינער פאַרשטייט זי נישט, וויל
זי גאַרנישט פאַרשטיין... זי האָט פאַרגעסן, אַז זי איז ברוגז מיט
זאָנוולען און זי איז געווען זיכער, אַז ער וועט זי ראַטעווען, פון אונ-
טער דער חופּה אָפּערנעמען און האָט באַשטימט אים גלייך צו זען.
ווי אַ פאַרסטעטע איז רחל אַרויס פון שטוב, און שנעל געשפּאַנט
צו שלמהס הויז. אין פענסטער איז געווען ליכטיק. זי האָט נישט
געטראַכט און אַריין:

א, סקאצ'ל קומט! א גאסט! - האָט תרצה געזאָגט און אָפּ-
געווישט מיטן פאַרטוך אַ בענקל.

רחל איז רויט געוואָרן, זיך צעטומלט, האָט אַ פינטל געטאָן
מיט די אויגן, ווי איינער וואָס וויל זיך אָן עפעס דערמאָנען:
- אַ דאַנק, תרצה! זייט אייך נישט מטריח, כ'האַב אייך נאָר
געוואָלט זאָגן, איר זאָלט צונעמען די מערן.

- וואָס פאַרע מערן?!
- איר ווייסט גאָרנישט? אַ חידוש! - האָט רחל געענטפערט
אינגאנצן אַ צעפלאַמטע, - אייער זאָנוול האָט יענע וואָך באַשטעלט אַ
קערץ מערן פאַר די פערד און ער קומט זיי נישט נעמען, - ס'האַט
דאָך אין איין רעגענען, זיי קאָנען פאַרפּוילט ווערן...
- און ער האָט אייך באַצאָלט? - האָט זיך תרצה געפרעגט.

- געוויס! וואָס דען?!
- גלויבט מיר, רחל, דער יינג מאַכט מיך בדייל הדיל! אָט זעט
איר, געקויפט מערן און גאָרנישט! דער יינג איז דאָך שוין באַלד
אַ וואָך אויפן לויוויטשער יריד, און גיי זיי אַ נביא, אַז ער האָט גע-
קויפט מערן! אַ שיינעם דאַנק, רחלשע, וואָס איר זייט געקומען. בלייב
נדר, מאָרגן שיק איך מיין „אַלטן" נאָך זיי. וואָס האָב איך געוואָלט
זאָגן? יאָ! - האָט תרצה געהאַלטן אין איין מאָלן, - איר, רחל, האָט
דאָך אונז אינגאנצן פאַרשעמט. נישט געבליפן צו דער סעודה, מיין
זאָנוול האָט אייך אַרומגעזוכט.

רחל האָט אָנגעקוקט תרצהן, און איר האָט זיך געדאַכט, אַז די
אַלטע תרצה אָן ציין ווייס אַלץ און שמייכלט, אַז זי ווייס, אַז
זאָנוול האָט קיינמאָל קיין מערן נישט געקויפט און אַז דאָס האָט זי
זיך פאַרבענקט נאָך איר זאָנוולען און איז דאָס געקומען מיט אָן אויסרייד.

אין אָוונט איז זאָנוול געקומען פון יריד און געוואָר געוואָרן,
אז רחל גייט אַ פֿלע ווערן פֿאַר ברוך גיטלס. ער איז געוואָרן מאָדנע
אומרויק. ער האָט מער נישט געקאָנט איינזיצן אויף אַן אָרט, איז
ארויס אין גאַס און זיך געלאָזט גיין צו גראַדולין.

אַ ווינט האָט זיך פון ערגעץ אָפגעריסן און גענומען שטאַרק
פֿלאָזן, אויפהייבנדיק גאַנצע קופּעס שטויב. דער ווינט האָט זיך גע-
דרייט, געיאָגט איבער דער גאַס מיט אַ פּייף
זאָנוול האָט גענומען גיכער שפּאַנען.

ער האָט זיך מיט אַמאָל אָפגעשטעלט.

נתן מיט רחלען זיינען אים אַנטקעגן געקומען.

דער ווינט האָט זיך שטאַרקער צעפּייבט, ערגעץ-ווי אויף אַ דאָך
אַ הויב געטאָן אַ שטיק אָפגעריסענע פֿלעך, אַ ריס אַראָפּ געטאָן פון
נחנס קאָפּ זיין טוכן היטל און מיט אַ שנעלקייט עס גענומען טראָגן
איבערן גאַס.

דער אַלטער מיט דער טאָכטער זיינען געפֿליבן שטיין אומבאַ-
האַלפענע זיך איבערגעקוקט און באַלד זיך געלאָזט נאָכן היטל.
זאָנוול האָט געטאָן אַ שפרונג, געכאַפט דאָס היטל און מיט
דרך-ארץ עס צוגעטראָגן נתנען.

— אַ שיינעם דאַנק, וואָס איר האָט זיך מטריח געוועזן, זאָנוול!
דאָס הייסט אַ ווינט! — האָט דער אַלטער געזאָגט און אָנגעטאָן דאָס
היטל.

זאָנוול האָט עפעס געוואָלט זאָגן, אָנגעקוקט די איבערגעשראַ-
קענע רחל, נאָר מער ווי אַ נאַרישער שמייכל איז ביי אים אויפן
פנים נישט אַרויס.

ווען נתן מיט רחלען זיינען שוין געוועזן אַ שטיק פון אים,
האָט זיי זאָנוול נאָכגעיאָגט אַ צעטראָגענער:

— גייט גיכער אהיים, ר' נתן! ... עם וועט באַלד אַ גאָס טאָן
אַ רעגן! — האָט זאָנוול אויסגעשאָסן און איז רויט געוואָרן.
— הלואי! — האָט נתן געענטפערט, — די קארטאָמל דאַרפן
רעגן ווי אַן אויג אין קאַפּ.
זאָנוול האָט באַמערקט ווי רחל האָט געשמייכלט און ער איז
עפעס צופרידענער געוואָרן.
ער איז זיי נאָכגעגאַנגען.

אַ בליץ האָט אָנגעצונדן די גאַנצע גאַס.
ערגעץ ווייט האָבן גענומען פּלאַצן גרויסע פעלדן, געפּלאַצט און
געקייקלט זיך אַלץ נענטער, זיך צעקראַכט ערגעץ אין דער הויך, זיך
פּאַנאַדערנעשאָסן ווי מחנות פּויקן.

עס האָט באַלד אַ גאָס געטאָן אַ רעגן, געפּליוכעט ווי מיט צעבערס.
זאָנוול איז אַריין אין הויז קעגנאיבער נתנען.
ביי נתנען איז געוועזן ליכטיק.
זאָנוול האָט אַ נערוועזן ציטער געטאָן:
אין דער טיר פון נחםס הויז איז געשטאַנען רחל.
ער איז לייכט צו צו איר.

רחל, דערזענדיק זאָנוול'ען, האָט זיך דערשראָקן און זיך אַרייַנ-
גערוקט אין הויז אַריין. באַלד איז זי צוריק אַרויס.
זיי זיינען געשטאַנען עטלעכע מינוט, זיך אָנגעקוקט מיט ערנסטע
פּנימער.

זאָנוול האָט אַרפּגעלאָזט די אויגן און געזאָגט:
— רחל, איך דאַרף דיך זען! כ'האָב עפעס מיט דיר צו רעדן.
זיי מאַרגן אַכט אַ זייגער אין פעלד! וועסט זיין?
— כ'וועל זיין! — האָט רחל געענטפערט, נישט געזאָגט קיין
גוטע נאָכט און פאַרשווינדן אין פינסטערן קאַרידאַר.
זאָנוול איז געבליבן שטיין עטוואָס אַ צעמישטער. לאַנג האָבן
אין זיינע אויערן געקלונגען רחל'ס טריט און דער סקריפּ פון דער טיר.
ער האָט דערפּילט, אַז דער גרונט אונטער זיינע פּיס באַוועגט זיך,
נעמט אַפּערשווימען פון אונטער אים און ער בלייבט ערגעץ אין דער לופט.
מיט אַ מידיקייט אין קערפּער האָט זיך זאָנוול אַוועקגעזעצט
אויף אַ טרעפל, איינגעגראָבן דעם קאַפּ אין זיינע גרויסע הענט, שטאַרק

פארקוועטשט די אויגן און פון די ציין האָט זיך געהערט אַ מאַדנע קריצעריי, גלייך אַ שאַרפע זעג וואָלט געשניטן אָן אַלטן דעמב. זאַנוול האָט געשפּירט, אַז עס הויבט אים פון אָרט, אַז אַזוי גלאַט אַוועקגיין אָן אַלעם קאָן ער נישט, אַז ווען ער וואָלט יעצט געכאַפט רחלען, וואָלט ער זי דערשזיקט, נישט געלאָזט זיך אַזוי טרעטן און בלאָזן אין דער קאַשע אַריין. וואָס מיינט זי? — אַ גנב האָט קיין האַרץ נישט? און וואָס האָט זי דאָס פאַרקאַכט אַ קאַשע מיט די מערן? ! ווען האָב איך ביי איר געקויפט מערן? זי ליגט שוין מסתמא יעצט אין בעט און לאַכט אין די פּויסטן אַריין ווי ר'נאָך זי איז פּטור גע- וואָרן פון מיר. אַ כּאָלעיערע! זי וועט זיך נישט לאַנג פּרייען. כ'וועל איר באַלד ווייזן, אַז כ'שטיי נאָך, אַז מיך צו פּטרן איז נישט אַזוי לייכט! כ'נעם באַלד אַ שטיין און טו אַ טראַסק אין פּענסטער אַריין, עס זאָל פון אים קיין זכר נישט בלייבן!

זאַנוול האָט גענומען ווכן אַ שטיין, איז דורכגעלאָפּן אַ האַלב גאַס, געזוכט, און אַלע שטיינער, וואָס האָבן זיך דאָרט געוואַלגערט, זיינען אים עפעס נישט געפעלן געוואָרן. ער איז באַלד צוריקגעקומען צום פּענסטער און געהאַלטן אין איין טענהן צו זיך: ווי קריגט מען עפעס אַזאַ קיילעכריקן, שפיציקן שטיין? ער איז צו צום פּענסטער און אַריינגעקוקט מיט ביידע אויגן, נאָר ער האָט גאָרנישט געזען.

פון דערווייטנס איז געשטאַנען דער נאַכט-וועכטער מיט זיין גראָבן שטעקן און געקוקט מיט פאַרדאַכט אויף זאַנוולען. דער וועכ- טער האָט גענומען פאַמעלעך צוגיין. זאַנוול איז אַזוי געווען צעטראַגן, אַז ער האָט נישט געהערט ווי דער וועכטער איז צו צו אים. נאָר ווען דער וועכטער האָט אים שטאַרק אָנגעכאַפט פאַר דער האַנט און אַ געשריי געטאָן: „קום מיט מיר, נאַכט-פּויגל!“ האָט זיך זאַנוול ווי אויסגעניכטערט און זיך אויסגעדרייט.

דער נאַכט-וועכטער האָט אַ הויכן פּייף געטאָן און געהאַלטן זאַנוולען פּעסט מיט ביידע הענט. זאַנוול האָט מיט אַן איבערנאַטירלעכע קראַפט פון אַן אומנאָרמאַלן מענטש זיך אַ שליידער געטאָן אויפן וועכטער, זיך עטלעכע רגעס געאַמפּערט, אים אַ וואָרף געטאָן אויף דער ערד, אַ זעץ מיטן פּוס אין האַרץ אַריין און איז אַריבער דורכן פאַרקאָן פון גתנס סאָד.

פון אַלע זייטן האָבן זיך געהערט פייפערײען און באַלד האָבן זיך אין דער שטילער נאַכט אַריינגעטראַגן די שווערע טריט פון די וועכטערס. זאָנוול האָט געוואָסט, אָז יעצט צו אַנטלויפן איז אַ סכנה, מען וועט אים געוויס כאַפֿן. ער האָט גענומען זוכן אַן אָרט וווּ זיך צו באַהאַלטן.

אין עק גאָרטן איז געוועזן אַ גרוב פון קאַרטאַסל, פאַרמאַכט מיט אַ גרויסן שטיין. זאָנוול האָט אָפּגערוקט דעם שטיין, איז אַריין, צוריק פאַרמאַכט, האָט זיך אַרונטערגעלייגט אונטער אַ דריבעז פון וואַסער און געלעגן אין געהאַקטע צרות.

עס האָבן זיך באַלד דערהערט קולות אין גאָרטן. מען האָט אים געזוכט. ער האָט געהערט נתנס קול און עס האָט זיך אים אויס-געדאַכט, אָז מען האָט אים שוין, מען פירט אים אַרויס, יעדער איינער שלאָגט אים און רחל שטייט און קוקט. ער האָט באַשלאָסן צו זיין גרייט אויף אַלץ, אַפילו זיך צו פאַרטיידיקן מיטן רעוואָלוער, האָט בשעת מעשה אַרויסגענומען פון דער קעשענע אַן אייזערנע הענטשקע און זי זיך אָנגעטאָן אויף דער האַנט.

עס איז שטיל געוואָרן. זאָנוול איז נאָך געלעגן אַ לענגערע צייט. דערנאָך איז ער אַרויס און אַוועק אַ דורכגעווייקטער דורך הינטערגעסלעך צו גראַדולן. ביי גראַדולן איז געוועזן ליכטיק.

אין אַ גרויס הילצערן בעט איז גראַדול געלעגן. זיין פנים האָט אויסגעזען ווי באַשאַטן מיט אַש. ער איז געלעגן און געכאַרכלט מיט זיין ברוסט ווי אַ גאַנז. ביים טיש איז געזעסן ביילע אַ פאַרוויינטע.

— וואָס הערט זיך ? דער דאָקטאָר איז געוועזן ? — האָט זיך זאָנוול שטיל געפרעגט.

— געוועזן ! — האָט ביילע מיט אַ זימף געענטפערט.

— נו, וואָס האָט ער געזאָגט ?

— וואָס מיר דאָקטאָר ! — האָט דער קראַנקער אָפּגעהוסט און אויסגעשפיגן אַ שטיק בלוט ווי אַ קופּערנער צענער. — הערסט, זאָנוול, איין גאָט זאָל מיר העלפֿן, ס'איז נישט גוט, ברודער, ס'האַלט

שמאל... די פחות גייען אויס... בלי נדר, מאָרגן פרי טראָג אוועק
דעם גבאי פון דער תלמוד תורה אַ פינפערל מען זאָל זאָגן תהילים.
זאָנוול אַזי געשטאַנען, זיך געקראַצט דעם קאַפּ, גלייך ווי ער
זוואַלט געוועזן דער גאַנצער בעל-חייב, וואָס גראַדול איז קראַנק. באַלד
האַט זיך ביילע צעכליפּעט. ער האָט נישט געקאָנט מער צוהערן, איז
אַריין אין שלאָף-צימער און זיך או סגעצויגן אויף גראַדולס בעט.
עס האָט זיך אים אַלץ געפּלאַנטערט, אַז מען יאָגט אים, אַז
באַלד קומט מען אַרויף, מען נעמט אים פון בעט אַרויס און מען
פירט אים אַ געשמידטן אוועק.

מיט אַמאָל האָט זיך אַ געוואַלדיק-הויכער מענטש מיט איין אויג
אין שטערן גענומען פאַקן צו אים דורכן פענסטער. ער האָט זיך
געפאַקט און געפּאַקט, אָנגעפילט די גאַנצע שטוב, יעדעס ווינקל, יעדע
שפאַרע, און דאָס אויג האָט געשאָסן מיט פאַספאַר-שטראַלן.
דער מענטש האָט זיך געהאַלטן פאַר זיין גרויסן, געפאַלדעוועטן
בוך, געפלאַצט פון געלעכטער, געוונקען מיטן אויג:

— אָבע! רחל! האָט דיך אַוועקגעוואַרפן! אַוועקגעוואַרפן!

פון פאַרדרוס האָט זאָנוול אוינטערגעשפאַרעט זיין פאַרשוימטן
פערד, אַרויסגעכאַפט די לאַנגע, קרומע שווערד און אַ ביטערע מלחמה
האַט אויסגעבראַכן צווישן אים און דעם איין-אויגיקן מענטש.

מיט יעדן פאַך פון דער שאַבלע האָט זאָנוול געשפאַלטן דעם
מענטש אין צווייען, און פון דעם מענטש זיינען באַלד צוויי מענטשן
געוואָרן, און אין אַ וויילע אַרום אַ פולע שטוב מיט איין-אויגיקע
מענטשן, און אַלע האָבן זיך געהאַלטן פאַר די געפאַלדעוועטע בייכער,
געלעכט און די אויגן האָבן געשאָסן ווי פאַספאַר-שטראַלן...

זאָנוול איז געוואָרן שטאַרק ביזו, איז אַראָפּ פון פערד, געכאַפט
איין מענטש פאַרן גערדיק, אים אויסגעשטאַכן דאָס אויג און באַלד
האַט אַ קראַך געטאַן אַ דונער — אַלץ איז צעשווומען.

זאָנוול האָט זיך אויפגעכאַפט אַן אָפּגעגאַסענער פון שווייס, גע-
עפנט די אויגן: פינסטער, און אין דרויסן האָט געגאַסן מיט
צעבערט.

ביילע איז געזעסן אויף איר בעט און זיך אויסגעטאַן. זי האָט
איינגעטוליעט דעם קאַפּ אין קישן און שטיל געווינט.

זאנוולדען האָט עס געהויבן פון בעט. ער האָט נישט געקאָנט
הערן ווי ביילע וויינט.

— ביילע ?

— זאנוולד, איר שלאָפט נישט ?

— ניין ! — האָט זאנוולד געענטפערט. — ביילע, וואָס וועט איך
העלפֿן אייער וויינען. גלויבט מיר, גראַדול וועט נאָך געוונט ווערן.
איר וועט זען. — —

— אָ, זאנוולד, — האָט ביילע וויינענדיק געזאָגט און זיך אויפֿ-
געזעצט. — קיינער ווייסט נישט, ווי שלעכט מיר איז. — אַ האַלב
יאָר נאָך אַ התונה — און דער דאָקטאָר זאָגט, ס'איז קיין האַפנונג
נישטאָ. . .

ביילע האָט זיך צעוויינט אויפֿן קול.

זאנוולדען האָט באַנג געטאָן צו וואָס ער איז געקומען נעכטיקן.
האָט נישט געקאָנט הערן ווי ביילע וויינט, האָט פאַרשטאָפֿט די אויערן
מיט די פינגער און איינגעגראָפֿן דעם קאָפּ אין קישן.

ביילע איז געוואָרן שטילער, גענומען דערציילן ווי ר'נאָך זי
האָט זיך באַקענט מיט גראַדולן, ווי ער האָט זיך אין איר פאַרליבט,
ווי ער פלעגט זי אַרומטראָגן אויף די הענט, פלעגט איר דאָס אָרט
אַפהויכן, און וואָס האָט איר טאַקע געפעלט ? — — —

זאנוולד האָט געשפירט ווי די מידקייט איז אַוועק. ער האָט זיך
געפילט קרעפטיק פון ביילעס מעשיות און זיך געדרייט אין דרייען
אונטער דער קאָלדרע. ער האָט מער נישט געהערט וואָס ביילע דער-
ציילט אים. אים האָט זיך אויסגעדאַכט, אַז ער איז גראַדול, טראָגט
אַרום די קליינע ביילקע מיט די ברענענדע „שליפיעס“*, מיט די
לאַנגע האָר אויף זיינע הענט...

פון דעם „היילד“, וואָס האָט זיך געפונען וויז-א-ווי גראַדולס
פענסטער, האָט זיך געהערט אַ קרעכצן, ווי אַ פאַרשטיקט געוויין.
זאנוולד האָט אָנגעשפיצט זיינע אויערן און אים האָט זיך געדאַכט, אַז
אַ פרוי וויינט. דאָס געוויין איז שטאַרקער געוואָרן און זיך דערנענט-
טערט אַלץ מער. אַפנים, אימיצער האָט געשלאַגן אַ פריילעכע שוועסטער.

(* „שליפיעס“ — אויגן

און דער רעגן האָט געפליוכעט גאַנצע צעבערס אין פענסטער

צריין.

דאָס געוויין האָט זאָנוולען אויפגערעגט, געקאָרטשעט אין דרייען.
ער האָט פּלוצלינג דערזען ווי ביילקע שטעלט זיך אין אַ ווייס לאַנג
העמד, שפּרינגט אַראָפּ פון בעט און גייט צו צום פענסטער. דאָס
חייסע העמד מיט די צעלאָזטע האָר האָבן זאָנוולען נישט געלאָזט
רוען. ער איז געלעגן ווי אויף שפּילקעס מיט ברייט צעעפנטע אויגן...
ביילע האָט געקוקט דורכן פענסטער, קיינעם נישט געזען און, אַ
קוועטש טוענדיק מיט די פלייצעס, האָט זי גענומען צוריקגיין...

זאָנוול האָט איר לייכט אַ ציפּ געטאָן פאַרן העמד.

ביילע האָט אים גענומען גלעטן מיט איר ווייך הענטל איבערן
פנים... זאָנוול האָט אין דער רופט דערפילט ביילקעס אָפּגעהאַקטן
אַטעם און האָט זי אַרומגעכאַפט ווי אַ צערייצטער לייב.

21

פּאַרטאָג. זאָנוול האָט זיך דורכגעטרייסלט. לעבן אים איז גע-
לעגן ביילע, די פיס איינגעוויקלט אין איר ווייס העמד, די שוואַרצע
האַר צעשאַטן איבערן ווייסן קישן און אין מויל האָט זי געהאַלטן דעם
קליינעם פינגער פון דער רעכטער האַנט.

פון צווייטן צימער האָט זיך געהערט אַ כאַרכלען און אַ קרעכצן.
זאָנוולען איז קאַלט געוואָרן. ער איז לייכט אַראָפּ פון בעט, זיך אויף
גיד אָנגעטאָן און גענומען גיין צום קראַנקן. ער איז אָבער באַלד
געבליבן שטיין. עס האָט זיך אים אויסגעוויזן, אַז דער קראַנקער
האַט אַלץ געזען... דורך דער וואַנט... דאָס רופט ער אים, וויל
זיך מיט אים אויסשמועסן צי אַזוי האַנדלט מען געגן אַ קראַנקן חבר.
אַ קאַלטער שווייס האָט דורכגעשלאָגן זיין שטערן. באַלד אָבער האָט
ער זיך צעשמייכלט:

— וואָס, ווער געזען! — — יענער לייגט דאָרט אין זיינע צרות! — און איז אַרײַן מיט אומזיכערע טריט.
 גראַדול איז געשלאָפֿן. די נאָז איז געווען לענגער און שפיציקער, די אויגן טיף אַרײַן, גלייך ווי מען וואָלט זיי אַרײַנגעקלאַפט און צו-געמאַכט. פֿון מאָל צו מאָל האָט זיך דערהערט אַ כאַרכל פֿון האַלדן. דעמאָלט פֿלעגן זיך די אויגן-לעפּלעך עטוואָס עפענען און אַ פּאָר היבערשע אויגן האָבן אומבאַשטימט געגלאָצט. . .
 זאַנוולען האָט עס אויפגעשוידערט. ער האָט אַ שפּײַ געטאָן און זיך לייכט אַרויסגעגנבעט.

זאַנוול האָט געשפּאַנט איבער די ליידיקע גאַסן.
 בײַ אַ קליין הייזל איז געזעסן ר' יעקב, זאַנוולס געוועזענער רבי, אין אַ פּאָר הויזן מיט אַ לאַנגן טלית-קטן. ער האָט געהאַלטן צווישן די פיס אַ גאַנז, איר געעפנט דעם שנאָבל און אַרײַנגעשטן צו לעפּלעך הירוש. די גאַנז האָט געגלאָצט מיט אירע פּאַרצעלאַענע אויגן, זיך געקערקט און אַרפּאַג-שלונגען.
 זאַנוול האָט זיך צעשמייכלט:

— גוטמאַרגן, רבי!

דער אַלטער האָט זיך אומגעקוקט:

— אַ גוטמאַרגן, גוטמאַרגן! וואָס מאַכסטו עפעס, זאַנוול?

— אַ דאַנק! און איר, רבי? פּאַשעט נאָך אַזײַך די גענולעך?

— ווי דען, קינד, אויף דער עלטער, קיין מלמדות נישט?

מער — די לייטוואַקעס, ימח שמם, זיינען זיך אָנגעלאָפֿן, אַרויס-עריסן דעם ביסן פֿון מויל, און די ציין אויף דער פּאָליצע לייגן ווילט זיך נישט. . . נו, פּאַשעט מען גענו? . . מען מוטשעט זיך!

זאַנוול האָט אַפילו נישט געוואָסט, וואָס דער אַלטער פּלאַפּלט,

נאָר ער האָט פּאַרשטאַנען, אַז עס איז בײַ אים נישט יום-טובדיק.

— רבי, נאָט אייך אויף טאַפּאַק! — האָט ער אים דערלאָנגט

אַ פּאַפּירענעם רובל און גענומען שפּאַנען צו דער תּלמוד-תּורה.

דער גבאי, אַ דיקער ייד מיט אַ ברייטע שוואַרצע באָרד, אין אַ

טאַמעטענער וועסט, האָט אויסגעהערט זאַנוולען און זיך צעשמייכלט:

- גיין, כ'קאָן נישט שיקן די קינדער זאָגן תהילים!
 - פאָרוואָס? - האָט זאָנוול אַ פאָרווונדערטער געפרעגט.
 - ווייל... כ'זוייט - אַז דער חלף ליגט אויפן האַלד, ווערט
 מען פרום... כ'קאָן נישט! ...
 - וואָס קאָנט איר נישט? - האָט זאָנוול אַרויסגעפלאַצט בייז.-
 איך פאָרלאַנג נישט בחנם. אָט האָט איר פינף רובל, און אויב ס'איז
 ווייניק - זאָגט!
 דער גבאי האָט אים אָנגעקוקט, געוואָרפן אַ בליק אויפן פינג-
 פערל און אָפּגעהוסט:
 - גלויב מיר, זאָנוול, אַז איך בין דאָ גאָרנישט אויסן! גראַדוול
 איז דאָך פון דור-דורות אַ גנב. און יעצט שיקן די קינדער זאָגן
 תהילים? ! נו, זאָג דו אַליין, וואָס פאַר אַ פנים האָט עס?
 זאָנוול איז געוואָרן בלייך ווי קאַך. ער האָט געהאַט חשק
 אַראָפּצולאָזן דעם גבאי אַ פראַסק און אַרויס.
 - אודאי איז ער אַ גנב, נישט קיין סופר! און איך בין אויך
 אַ גנב! איר הערט? אָבער יידן זיינען מיר! כ'זאָג אייך נאָכאַמאָל,
 איר זאָלט שיקן די קינדער זאָגן תהילים! איר וועט שיקן? זאָגט!
 דער גבאי האָט זיך דערשראָקן, געקוקט אויף זאָנוולען, אויפן
 געלט, אַריינגעשנייצט מיט אַ טרוקענע תקיעה אין אַ רויט טיכל אַריין:
 - נו, וואָס וועל איך מיט אייך מאַכן? כ'וועל שיקן.
 זאָנוול האָט אַרויסגענומען פון דער קעשענע נאָך אַ פינפערל,
 אַנידערגעוואָרפן עס אויפן טיש און געזאָגט:
 - זעט, אַז מען האַנדלט מיט מיר ווי אַ מענטש, בין איך אויך
 קיין חזיר נישט!

מיטאַג-צייט איז זאָנוול אַרויס אין גאַס, אויספייפנדיק אַ ניגון.
 ער איז אַריין אין מאַרק, פון אַ זייטיק געסל האָט זיך געשלעפט אין
 מאַרק אַריין דער אַלטער פראַנעק מיט זיין גרויסן באַראַבאַן. ער האָט
 אַוועקגעשטעלט אין מיטן מאַרק די פויק, זיך אָפּגערוט אַ ביסל און
 גענומען פויקן וואָס פח נאָר.

פון אלע זייטן האָבן זיך גענומען שיטן מענטשן. דער מאַרק
איז באַלד שוואַרץ געוואָרן. דער אַלטער האָט באַטראַכט אלעמען און
מיט אַ שטימע פון אַן אַלטן קאָמאָנדיר האָט ער אויסגערופן:
„ס'איז פאַרלאָרן געגאַנגען אַ חויר מיט אַ שוואַרצן פּלעק.
ווער עס וועט עס געפינען, איז געבעטן עס צו ברענגען אין ראָט-
הויז אַריין.“

„נתן אָגראַדניק האָט מען די נאַכט געוואַלט באַגנבענען. זייט
פאַרויכטיק!“

דער אַלטער האָט געענדיקט זיין דרשה. געטאָן דריי קלעפּ אין
באַראַבאַן און גענומען גיין אונטער דער באַגלייטונג פון אַ קינדערשע
קאַץ-מוזיק.

זאַנוול איז געשטאַנען און געשמייכלט. אים איז עפעס דאָס
באַנצע עסק געפעלן. ער האָט אַ פֿייף געטאָן און לייכט גענומען
שפּאַנען איבערן שטאָט.

זאַנוול. זאַנוול איז געווען אין פעלד און געוואַרט אויף רחלען.
ער האָט פון פאַרדרוס גערויכערט איין פאַפּיראַס נאָכן צווייטן, ברייט
צעעפנט די אויגן אין דער נאַכט אַריין און געזוכט, געוואַרט אויף
רחלען.

ער האָט מיט אַמאָל דערפילט, אַז ער איז אויסגעשפּילט, אַז
זאַנוול איז מער נישט זאַנוול, אַז עפעס אַ מיידל מיט אַ פאַר שוואַרצע
אויגן האָט אים בפּשוט. און צום מיינסטן האָט אים געקערענט פאַר-
וואָס זי לאַכט נאָך פון אים. זי האָט דאָך אים געקאָנט זאָגן, אַז זי
ווייל נישט קומען, אַז זי ווייל אים מער נישט זען, אַז זי ווייל נישט
האַפּן צו טאָן מיט אַ גנב. נו, וואָלט ער געוואוסט קלאַרע דבורים,
זיך איינגמאַל אַרויסגעשלאָגן פון קאַפּ און באַסטאַ! אָבער זיך גאָר
רייצן מיט אים? צוואַנג און נישט קומען, אַ כאַלעיערע! ער וועט זיך
נישט לאָזן בלאָזן אין דער קאַשע אַריין! ניין! ער גייט באַלד צו
איר און מאַכט דאָרט אַ חתונה, אַז עס וועט איר פּינסטער ווערן אין
די אויגן!

זאנוול האָט גענומען שפרייזן אין שטאָט אַרײן. ער איז גע-
בליבן שטיין ביי נתנס הויז. די פענסטער זיינען געווען באַלויכטן,
די ראָלעטן אַראָפּגעלאָזט. זאנוול איז פאַמעלעך צו און האָט אַרײנגע-
קוקט. ביים טיש איז געזעסן רחל אַן אויסגעפּוצטע און געשמועסט
מיט ברוכן. זאנוול איז געבליבן שטיין ווי אַ צוגעשמידטער און גע-
קלערט, אַז אויב ער וועט זיי יעצט נישט שטערן, איז ער אַ הינטי-
שער לעבער! זאָלן זיי וויסן, אַז זאנוול איז נאָכנישט געשטאַרבן.
און אים, דעם בלאַסן לאַבסערדאַק, וועט ער נאָך ביינאַכט אַ זשעברע
צעברעכן, גלאַט אַזוי!...

זאנוול האָט מיט אַמאָל אַרויסגעלאָזט אַ שענדלעך וואָרט, גע-
כאַפט אַ שטיין און פון הינטער אַ הויז אַפער האָט ער אים אַ שליי-
דער געטאָן גרייך אין פענסטער אַרײן.

עס האָט זיך באַלד דערהערט אַ קוויטש און אַ קלימפערײ פון
גלאַז. זאנוול איז אַרונטער אונטער אַ הילצערנע טרעפּ. ער האָט גע-
זען, ווי אַלע זיינען אַרויס, געקוקט אין אַלע זייטן, לאַנג גערעדט און
ס'איז צוריק שטיל געוואָרן.

זאנוול האָט מיט אַמאָל דערפילט, אַז ווייטער אַזוי לעבן קאָן
ער נישט, אַז ער איז נישט מער ווי אַ טרום! אַן אַנדערער אויף זײן
אַרט וואָלט בשום אופן נישט דערלאָזט, מען זאָל אים צונעמען אַ
מיידל! און ער ליגט דאָ אונטער אַ טרעפּ אַ גאַנצע נאַכט אין גע-
האַקטע צרות! דאָ האָט זאנוול גענומען שפאַרן די טרעפּ מיט זיינע
פלייצעס וואָס פּח נאָר, געפילט אַז עס קנאַקט, נאָך אַ קרעכץ און די
הילצערנע טרעפּ האָט זיך איבערגעדרייט.

זאנוול האָט זיך אָפּגעשאַקלט און געטיילט ווי אַ שווערע משא
וואָלט אַראָפּ פון אים. צו גראַדולן אַרויפגיין האָט זיך אים נישט גע-
גלוט.

— ס'וועט זיך געוויס איבערחזרן די נעכטיקע געשיכטע! — האָט

ער אַ טראַכט געטאָן און אויסגעשפיגן.

ער האָט זיך אַ דערשלאָגענער גענומען שלעפּן אַהיים. באַלד
האַט ער זיך אָפּגעשטעלט, אַ שמייכל געטאָן. ער האָט ערגעץ אויפגע-
זוכט אַ שמאַטע, זי איינגענעצט, אויסגעשמירט מיט סאַזשע און זיך
אָוועקגעשטעלט ביי נתנס הויז.

שפעט אין דער נאכט איז ברוך אַרויס.
 זאָנוויל האָט אים אָנגעכאַפּט, איינגעוויקלט דאָס פנים אין דער
 שמאַטע און אים פּוֹסט געהאַלטן.
 ברוך האָט זיך גענומען ראַנגלען, מאַכן קולות.
 רחל איז אַרויס.
 זאָנוויל, דערזענדיק רחלען, האָט אָפּגעלאָזט ברוכן און געמאַכט
 פּליטה.

אין שענק ביי אַ גרויסן טיש זיינען געזעסן עטלעכע יינגען מיט
 זאָנווילען אין דערמיט און געטרונקען.
 צייט גראָדויל איז געשטאַרבן און ביי'ע האָט זאָנווילען פאַרטרויט
 אַ סוד, אַז זי טראָגט, איז ער ווי צעמישט געוואָרן, זיך געפילט
 שוילדיק און זי גענומען מיט אַמאָל אויסמיידן. איינזיצן מער אין שטוב
 האָט ער שוין נישט געקאָנט. עס האָט אים געטריבן פון יעדן ווינקל.
 ער פלעגט נאָר אַראָפּרוקן דאָס היטל איבער די אויגן, שפּרייזן אין
 שענק אַריין און שכורן.
 יעצט איז זאָנוויל געזעסן ווי אַ הילצערנער, דעם קאַפּ איינגע-
 ראַמט אין זיינע גרויסע הענט און אַריינגעקוקט אין דעם נישט-דער-
 טרונקענעם קופּל ביר. זיינע פלויע אויגן האָבן זיך ווי איבערגעצויגן
 מיט אַ מוטנע, וואַסערדיק הייטל און האָבן אויסגעדריקט עפעס טעמפּט,
 אידיאָטישס. . . עפעס האָט ער פאַר זיך געזען קלויסטער-גלאָקן,
 גרויסע, קליינע. די גלאָקן האָבן געהאַלטן אין איין קלינגען. דער מוח
 האָט זיך געהויבן און געטאַנצט ווי אויף שפּרינגפּעדערס.
 משהלע ביק איז אַרויס פון אונטער אַ טיש אָן אַ היטל מיט אַ
 צעשוּבערען קאַפּ האָר. ער האָט זיך אַוועקגעשטעלט אין מיטן שענק,
 זיך צעגענעצט, פאַרהוסט און גענומען שפּיען אויף אַ שטח פון צוויי
 איילן.

ער איז צו צו מאַנקען, וועלכע איז געשלאָפֿן אויף אַ באַנק, אַיינגעוויקלט אין אַ וואַרעם ווינטער-טוך, מיט דער הַט צוקאַפֿנס, און זי פעסט אַרומגענומען.

מאַנקע האָט צעפֿנט אַ פּאַר פּאַרשלאָפֿענע אויגן און זיך געבעטן:
- משהלע, טשעפע נישט! לָאָז מיך שלאָפֿן!
משהלע האָט מאַנקען גוט אַיינגעוויקלט אין דעם טוך, איר אַ לייכטן קניפֿ געטאַן. איז צו צו זאַנוולס טישל און גענומען רעדן מיט זיינע חברים.

זאַנוול האָט דערהערט דאָס וואָרט „נתן אַגראַדניק“, און ער האָט זיך ווי אויסגעטשוכעט. נישט אויפהויבנדיק דעם קאַפּ, האָט ער אויפֿגעשפּיצט די אויערן און זיך אַיינגעהערט וואָס זיי רעדן.

- און ווען האָט זי דאָס חתונה? - האָט זיך אַ געלער יינג מיט אַ געשפּאַלטענער לייפֿ געפרעגט.

- איבער אַכט-טאַג. שבת חנוכה, - האָט משהלע געענטפֿערט.
- טאָ לָמיר צוגיין רעדן מיט מאַרטשינען, - האָט דער געלער ווייטער געזאָגט.

- נישטאָ וואָס צו רעדן, - האָט משהלע ווילעריש געענטפֿערט. - פּאַראַיאָרן האָב איך מיט זאַנוולען כמעט קיין איין פֿלח נישט דורכגעלאָזט! דעם טאַג, ווען מען וועט פירן די פֿלח אין מקוה אַריין, וועלן מיר אַריין צו מאַרטשינען, אים געבן אַ פֿלעשל פֿער-ציקער און זיין ווייב וועט אונז אַרויפֿלאָזן וווּ דער קעסל שטייט. נאָר דאָרט, חברה, מוז מען זיך היטן! איין איבעריקן דריי און דו לייגסט מיט די קאָפיטעס אין אַ קעסל אוקרָפּ.

- ס'וועט זיך כאָטש לוינען? - האָט דער געלער געפרעגט און זיך באַלעקט.

- וואַרט, וואַרט, וועסט זיך ערשט אָנהויבן צו באַלעקן, - האָט משהלע געענטפֿערט מיט אַ געלעכטער, אַ ווינק געטאַן מיטן אויג און געוויזן מיטן פינגער אויף זאַנוולען - דאָס איז אַמאָל געווען זיינע פֿלעגט זיך מיט איר אַרומשלעפֿן גאַנצע בעכט.

זאַנוול האָט פּאַרשטאַנען, אַז משהלע רעדט פון אים און איז בלאַס געוואָרן. ער האָט געכאַפּט דעם קופֿל ביר און אַ גאַס געטאַן משהלען אין פנים אַריין.

— ס'איז אפשר אַ ליגן? — איז משהלע צו צו זאנוולען מיט פאַרקוועטשטע פויסטן.

מאַנקע, וועלכע איז שוין מער נישט געשלאָפן, האָט זיך אַוועק-געשטעלט צווישן משהלען און זאנוולען און געוואָלט מאַכן שלום. זי האָט אָנגעכאַפט משהלען פאַר דער האַנט און אים אַוועקגעשלעפט:

— יענער מאַכט אַ שפּאַס און דו צינדסט זיך אָן!
משהלע האָט זיך געריסן מיט קולות פון מאַנקען און אַלץ גע-שטאַנען אויפן זעלבן פּלאַץ.

— לאָז מיך אָפּ! וואָס מיר שפּאַס! וואָס מיינט ער, וואָס? ווער שרעקט זיך פאַרן? כ'האָב חוטא בעגל געוועזן פאַרן פּריץ! געזאָגט, אז ער האָט זיך אַרומגעשלעפט מיט נתנס טאַכטער! ס'איז אפשר אַ ליגן? זאנוול איז האַסטיק אויפגעשפרונגען, אַוועקגעשליידערט מאַנקען, זיך אַרויפגעוואָרפן אויף משהלען און באַלד זיינען זיי ביידע געלעבן אויף דער פּאָדלאָגע, זיך געקאַטשעט ווי צוויי גרויסע קודלאַטע הינט, אַרויסלאָזנדיק מאַדנע קולות, אַריין איינער דעם צווייטן אין די אויגן, אין די האַר, אַ צערייצטער איז זאנוול אויפגעשפרונגען, אַ שפּיי געטאַן משהלען אין פנים אַריין, וועלכעס איז געוועזן פאַרלאָפן און באַגאַסן מיט בלוט און איז אַרויס אויף דער גאַס.

עס איז געוועזן פינסטער און פּראָסטיק.
זאנוול האָט געשפּאַנט איבערן שאַסיי, וווּ די שענק איז געשטאַנען, געקוועטשט די פויסטן און גערעדט צו זיך אַליין:

— ס'מוז נעמען אַ סוף! ס'מוז! ווייטער אַזוי לעבן קאָן איך נישט!

זאנוול האָט אויפגעשטעלט דעם קאַלנער פון האַלבן פעלצל, אַריינגעמאַכט די הענט אין די בוים-קעשענעס און געוואָלט עפעס טראַכטן. וואָס ער האָט נישט געטראַכט, זיינען באַלד אָנגעשפרונגען טויזנט אנדערע זאַכן, מעשיות און קלייניקייטן, וועלכע ער האָט שוין לאנג פאַרגעסן, און האָבן אים צעמישט.

— און וואָס וויל גראַדול פון מיר? — האָט זאנוול גענומען טראַכטן.

און אָט איז ער אין אַ געדיכטן וואַלד — — —
ער זיצט אויף אַ גרויסן פּיען.

ארום ברענען גרויסע פייערן, ס'בראָטן זיך גאַנצע זייטלעך
קאַלב-פלייש, ס'שטייען באַרלעקעס מיט בראַנפן, טונדלעך ביר.
זיין „חברה“ ליגן אויפן גראָז, טרינקען, עסן און לאַכן. אַרום
זיי פאַשען זיך דאָנסקע פערד מיט לאַנגע עקן, אַלע געזאָטלט.
ביילע מיט רחלען זיצן לעבן אים.

פלוצלינג דערהערט זיך פון דער ווייטנס אַ טראָמביע.
שנעל וואַרפן זיך אַלע אויף די פערד, כאַפן די ביקסן, שטעלן
זיי אָן גרייט צום שיסן.

ס'באַווייזן זיך מחנות מענטשן אויף הויכע, ווייסע פערד, מיט
שוואַרצע פלעקן אויף די בייכער.

פון פאָרנט רייט אויף אַ שוואַרץ פערד אַ מענטש בלויז פון ביי-
נער אָן פלייש. ער רייט אָן אַ צוים, דעם קאַפּ אַראָפּגעלאָזט און אין
האַנט האָט ער אַ לאַנגע שפיז.

זאַנוול ציטערט.

דער ביינערדיקער מענטש שפּרינגט אַראָפּ פון פערד, צעלאַכט
זיך ווילד און טוט אַ מאַך צו זאַנווילען מיט זיינע קנאָכן:

— העל, דו ווילדער יינג, קום אַהער! מיר וועלן זיך אַפּרעכענען!
זאַנוול טוט אַ טרייטל מיטן קאַפּ, שפּרינגט אַרונטער און נעמט
זיך באַרען מיטן טויטן.

ער שפּירט ווי דער סקעלעט מאַכט אים לעכער אין דער ברוסט
מיט זיין דאַרע גאַמבע.

זאַנוולס קלעפּ טרעפן בלויז אין דער לופט. וואָס זאַנוול פאַר-
מעסט זיך, טרעפט ער נישט — די ביינער צעשפּרייטן זיך ביים סקעלעט
און זיין פּויסט טרעפט אַ הוילן פּלאַץ.

און אַ ווילד געלעכטער טראָגט זיך אין וואַלד. — — — — —

זאַנוול האָט אָפּגעווישט דעם שווייס פון שטערן און געשפּאנט
ווייטער. ער איז געגאַנגען און געציטערט, אַז גראַדול זאָל אים ערשט
נישט אַנטקעגן קומען. ער האָט געוויסט, אַז גראַדול איז גאַנצע נעכט
נישט אין קבר, שלעפט זיך אַרום איבער דער שטאַט, שרעקט איבער
מענטשן. און די מאַמע אַליין איז שיער נישט געשטאַרבן פון שרעק:
זי איז פאַרטאָג געגאַנגען אַריינעמען אַ קובל וואַסער, זי קוקט זיך

ארום, זי שטייט ביז איבערן גארטל אין שניי; ס'איז גאר קיין פרו-
נען נישטאָ. און מיט צמאָל שפּרינגט אַרויס ווי פון דר'ערד אַ ציג אין
הכריכים און לאַכט.

זאָנוול האָט געפילט קאָלטע דרעטשעס איבערן גאַנצן לייב.
ער האָט זיך מיט אַמאָל דערמאָנט אָן ביילען. ער האָט געוואָסט, אַז ביילע
ריכט זיך יעדן טאָג אין קימפעט אַריין, ליגט גאַנצע נעכט אַריין
און וויינט, און ס'האָט אים פאַרקלעמט ביים האַרצן.

— אַ כאַליערע! — האָט זאָנוול מיט זיך געטענהט. — כ'בין
נישט מער ווי אַ „פּסו-בראַט“, אַ הינטיש לעבער! זיך פאַרדרייט אַ
קאָפּ מיט נתנס טעכטער! זי וועט נאָך ביי מיר אין פּלאַכטעס צוועק
פון אונטער דער חופּה. ווי איך בין אַ ייד! גלייך ווי כ'קום נאָר
אַהיים, נעם איך ווילנען מיט ביילען! אַלע אויף צו להכעיס!
זאָנוול האָט זיך אָפּגעשטעלט.

עס האָבן זיך געצויגן אין דער וועלט אַריין ווייס-זילבערנע
פעלדער. דאָס ווייסקייט האָט געבלענדט די אויגן, זיך געשפּיגלט אין
טיפּן, פּיאָלעט-שטאַלענעם הימל.

זאָנוולען האָט זיך געדאַכט, אַז די ווייסע שניי-פעלדער הויבן
זיך, וואַקסן העכער און העכער, גלייכן זיך אויס מיטן וואַלד, וואָס
אַנטקעגן אים, האָט ער נאָך לייכטער אָפּגעאַטעמט, זיך דערפילט
היימיש צווישן די לאַנגע, טיפע פעלדער. ער איז פּריילעכער געוואָרן
און אויסגעשריגן — ע, ברעכן דאָרט אַלע נקבות דעם קאָפּ! ער איז
אַרויפגעשפרונגען אויף דער לאַנקע, וווּ דער שניי איז געווען טיפּער
און זיך אויסגעצויגן ווי גרויס ער איז. אַזוי איז ער געלעגן עטלעכע
מינוט און געקוקט גלייך אין קאַלטן פּיאָלעטאָון הימל.

נאָכדעם איז ער אויפגעשפרונגען, באַט-אַכט דעם שניי-מענטש,
וואָס זיין קערפּער האָט אויסגעפרעסט, און זיך צעלאַכט.

אַן עכאָ ווי פון מעטאַל האָט הייליך אָפּגעקלונגען. ער האָט צע-
שפּרייט די הענט, זיך אויסגעצויגן אין דער לופּט, אַ קרעכץ געטאָן,
און די הענט האָבן גענומען הייליך קלאַפּן אין זיינע פלייצעס ווי אין
אַ באַראַפּאָן.

זאָנוול האָט זיך אַרומגעקוקט, זיך דערמאָנט, אַז ער האָט צוגע-
זאָגט דעם פּאָטער זיך אַריבערצוכאַפּן נאָך „שידלאָווקע“ און בשעת

מעשה געוואָר צו ווערן, וואָס עס הערט זיך ביים עקאָנאָם אין שטאַל
ער האָט אַראָפּגערוקט דאָס היטל איבער די אויערן, אַריינגעשטעקט
די הענט אין די בוזעם-קעשענעס און ווייטער געשפּאַנט.

— פאר אַ לייטישן גנב — האָט זאָנוול געטראַכט — איז אַרויס-
פירן פּערד גאָר קיין געשעפט נישט! וואָס הייסט? יעדער יינג מיט
אַ ביסל מאַרץ אין קאָפּ קאָן עס טאָן. ביינאַכט, ווען קיינער איז
נישטאָ אין שטאַל, גייט מען צו, מען עפנט אַ ברעט און מען פירט
אַרויס אַ פּערד. נו, סאַרע תורה איז עס?! אַ-אַ, אַריינגיין אין אַ
שטוב, וווּ מענטשן שלאָפן, אויפהאַקן אַ קאַסע, אַרויסנעמען אַ
„זשמעיע“ מיט געלט, פאַרשטיי איך נאָך! אָבער פּערד? דאָס איז אַן
עסק פאַרן „אַלטן“.

זאָנוול האָט באַמערקט ביים צלם אַ פּרוי. ער איז צוגעקומען
נענטער און דערקענט די משוגענע באַשע.

זי האָט געטראָגן אַ קאַפּטן אָנגעשטופט מיט פּעדערן, אַ שטרוי-
ענעם קאַפּעליזש מיט בלומען אויפן קאַפּ און שטיל געוונגען.

— באַשע, וואָס טוסטו דאָ? — האָט זי זאָנוול געפּרעגט.

באַשע האָט געעפנט דאָס מויל, ס'האַבן זיך באַוווּזן צוויי שורות
פּערל, און זי האָט זיך אידיאָטיש צעלאַכט.

— כ'זוך מיין חתן, — האָט זי געענטפּערט מיט אַ פאַרשטיקט
געלעכטער. — ער האָט מיר געשריבן, אז ער וועט קומען נאַ-שפיץ
אין פיר פּערד מיט אַ קאַטש. דאָס גיי איך אים אָפּוואַרטן, כע, כע!

זאָנוול האָט זיך צעלאַכט און איר אַ קלאַפּ געטאָן אין פלייצע.

באַשע האָט אויסגעשאָסן מיט אַ ווילד געלעכטער.

— ווער האָט דיר אָנגעשטופט דעם קאַפּטן מיט פּעדערן? —

האַט זאָנוול געפּרעגט.

— וו'הייסט ווער?! מיין חתן האָט מיר דעם קאַפּטן פון דאָנציג

געשיקט!

זי האָט אויפגעקנעפּלט דעם קאַפּטן, אַרויסגענומען אַ פאַפּירענע
פּאַטאָגראַפיע, אויסגעשניטן פון אַ ביכל:

— נאַ, זע! דאָס איז מיין חתן! אַ שיינער? כאַ, כאַ, כאַ!...

אונטערן קאַפּטן האָט די משוגענע באַשע גאַרנישט געטראָגן.

אַ ווייס וואַרעם לייב האָט אָפּערגעקוקט.

זאנוול האָט אַ ציטער געטאָן, אויסגעשפיגן און איז אַוועק.
אָפּגייענדיק עטלעכע טריט, האָט ער ווידער דערהערט ווי די
משוגענע זינגט. ער האָט אַראָפּגערוקט דאָס היטל נאָך טיפּער איבער
די אויערן און זיך אומגעקערט.

באַשע איז געשטאַנען, געקוקט אויף זאָנוולען און געלאַכט.

זאָנוול האָט זיך געוואָרפן ווי אין אַ פיבער.

— באַשע, ווייז מיר נאָכאַמאָל דיין חתן!

— אַיאָ אַ שיינער? כע, כע, כע...

זי האָט צעקנעפּלט דעם קאַפּטן.

אַ ווייס וואַרעם לייב. ער האָט ווידער דערפּילט דעם פּריערדיקן

עקל, נאָך האַסטיקער אַ שפּיי געטאָן און איז אַוועק.

די משוגענע איז אים נאָכגעלאָפּן:

— מיין חתן! מיין חתן! מיין חתן! ...

זאָנוול האָט פאַרקייצט מיט די ציין. ס'בלוט האָט זיך אין אים

אויפּגעקאַכט. ער האָט זיך אויסגעדרייט, זיך פאַרמאַסטן מיט דער

פּויסט באַשען אין האַרץ אַריין און זי איז ווי אַ גולם אַ פּאַל געטאָן

אין שניי אַריין.

ער איז געלאָפּן גיכער, פעסטער.

הינטער זיך האָט ער געהערט אַ ווילד געוויין, אַ שוידערלעך

רעווען, אַז ס'בלוט האָט אין אים גענומען גליווערן.

— מיין חתן! מיין חתן! — האָט געקלונגען אַזוי ווילד און

אָפּגעהילכט צווישן די ווייסע, ברייטע פעלדער.

23

נאַכט. אַ גרויסע שטוב.

שלמה „קראַדניק“ האָט אַרויסגענומען פון קופּערט אַ געלאָרע-

נעם רעוואָלווער, אַריינגעלייגט אין זעקל עטלעכע פּאַר שטייזל, גע-

וואָרפן אַ בליק צום וואַנט-זייגער מיט וואָגעס:

— הם! צוועלף. נאָך אַ גאַנצע שעה.

אין בעט אונטער אַ פּערינע איז געלעגן תּרצה און געכראָפּעט
מיט משונהדיקע קולות.

— זיך צעפּייפט מיטן שופּר! — האָט „קראַדניק“ אַ בורטשע
געטאָן און אויסגעשפּיגן.

ער האָט באַטראַכט זיין טאַכטער שרה, וואָס איז געשלאָפּן אין
אַ שלאָף-באַנק מיטן רעכטן אויג אָפּן, און האָט אָפּגעוּיפּצט:

— ביי לייטן איז דאָס שוין אַ מאַמע!

שלמה האָט געפּילט, אַז ער איז שולדיק, וואָס שרה איז נאָך אַ
מויה. ער האָט שוין געקאָנט זיין אַ זיידע פּון אַ האַלב טוין אייניק-
לעך.

— געווען בעסערע צייטן. מען האָט געמאַכט דעם רובל לייכטער
ווי היינט. שדכנים האָבן די טירן אָפּגעקלאָפּט, יינגען פּלעגן זיך אַליין
שדכנען, פּאַרכאַפּט ווערן פּאַר שרה. און איצט?

דער גאַנער מיט די שוואַרצע פּלעקן, וואָס איז געשלאָפּן אונט-
טערן אויוון, האָט זיך פּלוצלינג אויפגעכאַפּט אין זיין שטייג, זיך אויס-
געצויגן אויף זיינע דינע פּיסלעך און גענומען קלאָפּן מיט די פּליגלעך.
דער גאַנער האָט אַ כאַפּ געטאָן מיטן שנאָבל עטלעכע האַבערס, איינ-
געטוקט דעם קאַפּ אין אַ שיסל מיט וואַסער, אויסגעצויגן דעם האַלז,
פּאַרגלייזט די אויגן און אַראָפּגעשלונגען.

— יאָ, — האָט שלמה געטראַכט, — אויב ס'עסק וועט זיך מיר,
אם ירצה השם, איינגעבן, איז ס'ערשטע אַ נדן פּאַר שרה! אַראָפּ אַן
עול פּון קאַפּ! מישטיינס געזאָגט, וואָס וועט זי אויסזיצן?

שלמה האָט אַרויסגענומען פּון בוזעם אַ פענכער מיט טאַבאַק,
אויסגעוויקלט אַ פּאַפּיראַם, געעפנט דאָס טירל פּון קיך, אַרויסגעשאַרט
אַ גליינדע קויל און פּאַררויכערט. ער האָט אַרויסגעלאָזן עטלעכע גע-
דיכטע קנוילן רויך און געוואָרפּן אַ בליק צום פענסטער.

די טונקעלע ווענט, איינגעהילט אין שאַטנס, האָבן געוואָרטן
אויף „קראַדניק“ אַ מרה-שחורה.

אין דרויסן האָט זיך צעפּייפט אַ ווינט.

שלמה האָט אַ ציטער געטאָן: אַ קרירה!

ער האָט זיך געשטעלט מיט דער פּלייצע צום וואַרעמען קאַכל-
אויוון און זיך ווידער פּאַרטראַכט:

אויפן שאַסיי, וואָס פירט צום וועלדל, שפּאַנט יעצט זיין זאַנוול.
אויב אַלץ וועט זיין ביים גלייכן, וועלן זיי דורכשניידן דאָס וועלדל,
שטיל אַרויספירן די צוויי קאָפּילעס, זיי צופירן צום בערגל און
דערנאָך – וויאָ צו משה „קוניאַרזש“. אַזאָ שטיקל אַרבעט וועט אַרייַן-
ברענגען איבער צוויי הוגדערט קערבלעך. דער געדאַנק אַליין מאַכט
שלמהן פּריילעכער.

– בלי נדר – האָט שלמה צו זיך געזאָגט – אַז כ'קריג נאָר,
אם ירצה השם, די פּאָר גראָשן, איו ראשית – אַ חופּה מיט שרהן!
מיט אַ שמיכל אויפן פנים האָט ער זיך צוגעזעצט און טרערן
האָבן זיך באַוויון אין זיינע גרויע אויגן. ער האָט אַרויסגענומען פון
דער כאָפּי. ווע אַ פּלאַטשיק פּלעשל מיט שנאַפּס, געטאָן אַ צוויי-דריי
זופ. ער האָט איינגעקאָרטשטעט דאָס פנים, געעפנט דאָס שפייז-שענקל
און פּאַרביסן מיט אַ שטיקל דאַרן קעז.

פון גאָט האָט זיך געטראַגן אַ לאַנגער פיף פון אַ נאַכט-וועכטער,
באַלד נאַכדעם – אַ וואָרען פון אַ היימלאַזן הונט.
שלמה האָט געוואָרפן אַ בליק צום פענסטער:
– הם, דער פּראַקט פּאַקט זיך שוין! ער האָט זיך דאָס צעלייגט
אויף די שוויבן!

ער האָט אַרויסגענומען עטלעכע ציגל טאָרף, געעפנט אַ פייערקע,
זיי אַרייַנגעשטופּט, זיך ווידער געשטעלט צום אויוון און זיך פּאַר-
טראַכט:

– און טאָמער כאַפט מען זיי? – איו שלמהן דורך אַ געדאַנק,
און זיין דאַרער, אַלטער קערפּער האָט געציטערט.
– ווי לאַנג איז, ווי מען האָט אים געכאַפט מיט דעם „וויטס“
שקאַפעס? – ער פילט נאָך יעצט ווי עס רעגנט מיט שטעקנס, עס
שניידט דאָס לייב, די הויט פּלאַצט און בלוט רינט. זיי האָבן אים
אַזוי צעקילט, אַז ער איז אַוועקגעלעגן אַ חודש צו בעט.
פון דעמאָלט אָן האָט שלמה אַלץ גענומען טראַכטן זיך צו
נעמען צו אַן אַנדער פרנסה און יעדעס מאָל, ווען עס מאַכט זיך אַ
פּריש גנבהלע, טענהט ער, אַז דאָס איז דאָס לעצטע מאָל.
– אַ הינטיש לעבן – האָט שלמה געקלערט – אַפּגעלעפט שוין
איבער פּופציק יאָר, און וואָס? שרעק און שרעק! און געלט? קדחת!

שלמה האָט גענומען זיין שיטער בערדל, עס געשטעלט פערפענ-
דיקולאָר צו דער גאַמבע און באַמערקט עטלעכע גרויע האָר :
— המ', אַ פּאַויעסטקע — דאָס רופט מען שוין אויף יענער
וועלט !

שלמה האָט זיך דערמאָנט ווי איינמאָל, אַ שבת נאָכמיטאָג, איז
ער געזעסן אין אַלטן בית-המדרש און געהערט ווי אַ לייטווישער מגיד
האָט געמאָלט יענע וועלט, דאָס גן-עדן, דאָס גיהנום, ווי באַלד נאָכן
טויט קומט דער מלאך „הדומה“, קלאַפט דריי מאָל אָן אין קבר,
פרעגט דעם נאָמען, אויב ס'איז אַ צדיק ענטפערט ער באַלד, אַ זינדי-
קער פאַרגעסט און ווערט נע-ונד...

שלמהן דאַכט זיך ער איז טויט. דער מלאך „הדומה“, עפעס אַ
הויכער, בייגיכער ייד מיט לאַנגע ברעמען, פונקט ווי שמחה גרעפער,
פרעגט אים דעם נאָמען און ער — פאַרגעסן...

שלמה האָט געפילט ווי עס ווערט אים קאַלעמוטנע אויפן האַרץ,
האָט זיך אַ שטאַרקן שיער געטאָן מיט די פלייצעס אָן איווון און
זיך גענומען קראַצן דעם קאַפּ.

ער האָט מיט אַמאָל דערפילט אַ שטאַרקע שנאה צו משה
„קוניאָרוש“. מיט אַ דרייסיק יאָר צוריק האָבן זיי צוזאַמען געגנבעט
פערד און אויסגעלאָזט האָט זיך: שלמה איז דער גנב און משה — דער
סוחר. משה איז היינט אַ שיינער ייד, גבאי אין אַלטן בית-המדרש,
געפירט פאַראַיאָרן אַ ספר אין שול אַריין, גיט די טעכטער צו צוויי
טויזנט קערבלעך נדן, נעמט זיך איידעמס אויף קעסט. און ער? שלאַפט
קיין נעכט נישט, קלערט אַלץ רייכער צו מאַכן משהן.

שלמה זעט ווי משה שלאַפט יעצט ביי זיך אין אַ „ווינער“ בעט
מיט געשניצטע מצבות. די לאַנגע, ברייטע באַרד צעשפרייט אויף זיין
פעטע ברוסט, דער „קאַלדן“ הויפט זיך אויף און אָפּ, און עס הלומט
זיך אים געוויס ווי מען קלויפט אים אויס דאָזער אין שטאַט... און
ער — שלמה — אַ דאַרער, אַלטער, זיצט יעצט נאָך האַלבע נאַכט
און גרייט זיך גנבענען אַ פאַר פערד, פאַר וועלכע ער וועט קריגן
העלפט און משה העלפט. און ווער וויסט, צי מען וועט אים נישט
כאַפּן ? — — —

שלמה האָט אַ טעמפן זיפּץ געטאָן און געקוקט אויפן זייגער:

— נו, צייט זיך אַרויסצושאַרן!

ער אָט זיך אָנגעטאַן אַ וואַרעמע מאַרינאַרקע, זיך אַרומגעגאַרטלט מיט אַ גרינעם גאַרטל, אַריינגעשטופט אין גאַרטל אַ פּאַר וואָלענע הענטשקעס מיט איין פינגער, אַרויפגעצויגן די לאַנגע כּאַליאוועס, אַראָפּגעדרייט דאָס לעמפל און איז אַרויס.

הינטערן שטאָט נעבן וועלדל האָט שלמה „קראַדניק“ אַראָפּגענומען דאָס זעקל פון די פּלייצעס און זיך אָפּגעשטעלט. שלמה האָט אויסגעצויגן זיין לאַנגן, דאַרן האַלז, אויסגעגלעצט זיינע גרויע אויגן און ווי אַן אַלטער הונגעריקער וואָלף זיך איינגע-הערט אין דער שטילקייט. ער האָט אַריינגעלייגט צוויי פינגער אין מויל און אַ פּיף האָט זיך דורכגעשניטן.

פון דער צווייטער זייט וועלדל האָט מען געענטפערט מיט אַ פּיף. — אַ כּוואַט אַ יינג! — האָט שלמה געטראַכט — ווען ער וואָלט נאָר נישט געווען אַזוי ווילד און זיך געלאָזט רעדן פון אַ טאַטן, האַ, דעמאָלט בין איך אַ פאַרזאַרגטער אויף דער עלטער! אַ יינג גייט, ווערט פּריש, געזונט און משוגע און ליבט זיך איין אין גראַדולס אלמנה. מען זאָגט עפעס אַן אשה, ס'זאָל זיין וואָס אָנצוקוקן — — נו, מילאַ, אַ יינג! דער יצר הרע שטופט — — אָבער ווייס איך וואָס? אַ יינג אַ גבר נעמט און פאַרליבט זיך אין אַזאַ קליין, שוואַרץ ווייבעלע! זי האָט נאָך קיין חליצה נישט גענומען און בשעת-מעשה זיך „פאַריאַטלט“ מיט זאַנוולען. און איצט די שטאָט? כ'בין דאָך שוין באַלד אַ האַלב יאָר אין בית-המדרש נישט געווען, כ'באַגראַב זיך דאָך פאַר חרפה!

זאַנוול האָט זיך באַוויזן פון וואַלד און אויסגעשריען:

— טאַמע, קום, ס'איז שפעט!

שלמה האָט געכאַפט דאָס זעקל און זיך אונטערגעאייילט.

— וואָס הערט זיך מכה די פערד? — האָט שלמה געפרעגט.

— וואָס זאָל זיך הערן? — זיי שלאָפן אין שטאַל.

שלמה מיט זאַנוולען האָבן געשפּאַנט אַלץ פעסטער און פעסטער

און געשוויגן.

זיי האָבן אויסגעזען ווי צוויי וועלף, וועלכע דער טיגער טרייבט

אַרויס פון וואַלד אויפן ברייטן שאָסיי.

דער אַלטער האָט זיך געהאַלטן אין איין טאַפן פאַרן בוזעם
צו דער רעוואָלוציער ליגט און גערעדט צו זיך אליין:
— בולאַן, גניאָדע, קאַשטאַן, שפּאַק, כאַלעריע, משה קוניאַרוש... —
פיל מאָל האָט ער אָנגעכאַפט זאַנוולען פאַרן אַרבל:
— שטיי, מען גייט!

זאַנוול האָט זיך אָפּגעשטעלט, געעפנט צרייטער די אויגן, אויפ-
געשטעלט די אויערן, זיך אַרומגעקוקט, קיינעם נישט געזען, האָט ער
אַ שמייכל געטאַן — דער „אַלטער“ האָט זיך שוין אויסגעוועפּט —
און געשפּאַנט ווייטער.

שלמה האָט דערפילט אַ דורכדרינגענדע קעלט אין זיינע אַלמע
ביינער און ער האָט זיך דערמאַנט ווי זיין תּרצה ליגט יעצט אונטער
זיין וואַרעמע פּערענע און כראָפּעט.

— אַ הינטשי לעבן — האָט ער ווידער געטראַכט — ס'וואָלט שוין
צייט געווען זיך צוריקצוציען פון דער שיינער פרנסה.

עס האָט זיך געהערט אַ וואַיען פון אַ הונט.
— אוי, די הינט — האָט שלמה געזאָגט — אַ מיתה משונה אויף
זיי! צו וואָס האָט זיי נאָך גאָט באַשאַפן?!

פון בערגל האָבן זיך געזען עטלעכע צעוואָרפענע הייזלעך.
אַרום איז געווען שטיל.

זאַנוול האָט גענומען דאָס זעקל מיט די שטיוול און געגאַנגען
אין דאָרף אַריין.

אַ שוואַצער קודלאַטער הונט איז אַרויסגעשפרונגען מיט אַ
בילעריי. זאַנוול האָט זיך צוריקגעצויגן, דער הונט נאָך אים. באַלד
האָט ער זיך אַ וואַרף געטאַן אויפן הונט, געכאַפט אים מיט זיינע
קלעשטשעס ביים גערדיק און גענומען שטיקן. דער הונט האָט זיך
נישט לאָנג געאַמפּערט, פאַרגלייזלט די אויגן, אַרויסגעשטעקט אַ לאַנגע
רויט-שפיציקע צונג און געבליבן אָנמעכטיק אין זאַנוולס הענט.

זאַנוול האָט זיך אויסגעגלייכט, באַטראַכט דעם אויסגעצויגענעם
הונט מיט דער אַרויסגעשטעקטער צונג, אַ שפיי געטאַן דורך די ציין.
ער האָט זיך אַרומגעקוקט: דער „אַלטער“ איז נישט געוועזן.
אונטערן בערגל איז געשטאַנען שלמה, געקלאַפט אַ יאָסע אָן אַ

יאסלע פאר שרעק. ער האָט נישט געקאָנט זען ווי זאָנוול דערשטיקט
דעם הונט און ער איז אַוועק אונטערן בערגל.
זאָנוול האָט געכאַפט דאָס זעקל און מיט דער שנעלקייט פון אַ
יונגן ציגיינער האָט ער לייכט אַראָפּגענומען די טיר פון די זאָוואַסעס.
אַ וואַרעמע פאַרע האָט אים געשלאָגן אין געזיכט אַריין. ער האָט
אַרויסגענומען בראָנפן, אָנגעשפורט די פערד, אָנגעטאָן זיי שטיוול און
זיי לייכט אַרויסגעפירט פון שטאָל.
אונטערן בערגל האָט שלמה אַריינגעלייגט די שטיוול אין אַ זעקל,
פאַרשנורעוועט אויף דער פלייצע.
זיי האָבן זיך אויפגעזעצט אויף די פערד און אַוועק אין דער
ווייסער נאַכט אַריין.

1912, בראָנקס, ניו-יאָרק

אויף יענער זייט פריק

א בלויער פרימאָרגן. «משון כאַפּט זיך אויף, רייבט די אויגן,
וואַרפט אַ קוק צום פענסטער, וואָס גייט אויף דער לאַנקע:

— גרויסער טאָג, נו, מען וועט זיך אויפהויבן!
ער שפּרינגט אַרויס פון בעט, קנאַקט אויס די פינגער, גענעצט
געשמאַק אָפּ און באַטראַכט די שטייגעלעך מיט פייגל, וואָס הענגען ביים
פולאַפּ. ער וואַרפט אויך אַ בליק צום קינד, וואָס שלאָפט ביי דער קיך
אין אַ מולטער, זאָגט אָפּ, אַ שוואַרץ יאָר" גלאַט אין דער וועלט אַריין,
שפייט אויס און פאַרוויכערט אַ פאַפּיעראָס.

אַ באַרוויסער אין גאַטקעס שפאַצירט זיך שמשון דורך עטלעכע
מאָל איבערן צימער ביז — ער נעמט זיך איינוואַשן. מיטן האַנטוך
אויפן אַקסל, מיט נאַסע צעשויערטע קודלעס, גייט שמשון צו צום ווייבס
בעט און שרייט איר אין אויער אַריין:

— ביילע! גענוג געכראָפּעט! שטיי אויף און מאַך עפעס אין
מויל אַריין!

ביילע טוט פון שרעק אַ שטאַרקן שיפּ, זעצט זיך אויף, גלאַצט
אויס אַ פאַר פאַרראַפּעטע אויגן, דערזעט ווי שמשון שטייט און לאַכט,
האַלט זיך פאַר די זייטן פון לאַכן, טוט זי אַ שפיי:
— טפוי, מיינע וויסטע חלומות צו דיין קאָפּ!

דאָס קינד אין דער מולטער קומט אויף אויף צעוויינט זיך. עס
ווערט אויף אַ וויילע אַנטשוויגן, הויבט ווידער אָן, פאַרנעמט זיך העכער
און העכער.

ביילע מיט שמשונען הויבן מיט אַמאָל אָן רופן:
— וועלוול! וועלוול! גיי וויג צו דאָס קינד!
ס'הערט זיך אַ בורטשען פון פּיעקעליק:

— אזא „בענקאץ“! אפילו שלאָפן לאָזט ער נישט!
וועלדו, אַ יינגל פון אַ יאָר גיין, צען, מיט אַ פאָר שוואַרצע,
פינקלדיקע אויגעלעך, אין אַ קורץ העמדל ביז צום פופעק, קריכט
אַרונטער. ער שאַקלט די מולטער און וואַרטשעט צו:

— שאַ-אַ. שאַ-אַ-אַ-אַ-אַ-אַ. . .

דאָס קינד וויינט אויף צו להכעיס נאָך העכער. וועלדו גיט עס
אַ קניפּ און זעצט זיך אַוועק.

— ממזר, וויג! — שרייט ביילע, כאַפט אַ שוך און וואַרפט
וועלדען אין קאַפּ אַריין.
וועלדו צעוויינט זיך.

דאָס געשריי ווערט גרעסער און גרעסער.

רוזשקע, אַ מאַטע ברונעטקע מיט אַ פאָר לאַנגע רייפן-אויפרינגלעך
אין די אויערן, כאַפט זיך אויף, זעצט זיך אַוועק אויף דער שלאָף-באַנק
און הויפט אָן סטראַצען ביילען, אַז אויב זי וועט נישט אויפהערן צו
מאַכן אַלע פרימאָרגן אַזעלכע חתונות, וועט זי זיך זוכן אַן אַנדער
ווייבונג.

— בין איך ווייטער בדלות! — זאָגט ביילע און קריכט אַרויס
פון בעט.

די שוואַרצע קאַץ, וואָס ליגט אויף דער קיך איינגעוויקלט ווי אַ
בייגל און דרימלט, כאַפט זיך אויף, שפּרינגט אַרונטער, שטעלט אויף
אַ הויקערדיקן רוקן, גלאַצט אויס אַ פאָר פינקלדיקע אויגן און נעמט
זיך ציען.

וועלדו פאַרגעסט זיך אָנבן וויינען, גנבעט זיך גיך אונטער און
גיט דער קאַץ אַ שטאַרקן צופּ פאַרן עק. די קאַץ גיט זיך אַ ריס.
פאַנגט אָן פּריסקען און דער הויקערדיקער רוקן נעמט קאַנווולסיש זיך
צאַפּלען.

אַלע שיסן אויס מיט אַ געלעכטער.

ביילע וואַרפט אויף זיך אַרויף אַ האַלב קליידל און גרייט צום
טיש. שמשון טוט זיך אָן אַ פאָר טריקאַטענע הויזן, אַ טריקאַטן העמדל,
געשניטן דעקאַטע אָן אַרביל און באַפּוצט מיט זיבּערנע און גאַלדענע
בלעכלעך. ער פאַרררייט ווילדעריש זיינע וואַנסן און זינגט בשעת-
מעשה אַ ניגון.

רוזשקע גייט צום שפיגל. די שווארצע האָר באַדעקן אירע
 בלאַסלעכע באַקן. זי באַנעצט די האָר מיט אַדעקאָלאָן, פּודערט זיך,
 צינדט אָן אַ שוועבעלע און מיט דעם סאַושע-קעפּל מאַכט זי האַלבע
 רינגן אונטער די אויגן. זי טוט זיך אָן שמשונס היטל מיט די גלעק-
 לעך, נעמט די קורצע האַלקע אין דער האַנט און לאָזט זיך אַ באַרוויסע
 איבערן צימער מיט אַ פּאַדיספּאַן.
 גיט שמשון אַ ווונק צו וועלוולען, שפּרינגט וועלוול צו צו דער
 קאַטערינקע, נעמט שפּילן אַ וואַלס.
 כאַפט שמשון אַרום רוזשקען פּאַר דער טאַליע און זייערע פּיס
 באַוועגן זיך לייכט אין דער לופּט.
 ביילע, טראַגנדיק אַ גרויסע ערדינע שיסל מיט שטשאַוו, שטעלט
 זיך אָפּ, מאַכט מיט די אַקסלען צום טאַקט, קוועלט פּון איר שמשונען.
 אין אַ וויילע אַרום זיצן שוין אַלע ביים טיש און שליינגען גע-
 שמאַק דעם שטשאַוו.

נאָכן עסן נעמט שמשון די קאַטערינקע אויף די פּלייצעס, אין
 דער האַנט האַלט ער אַ שטייגל מיט ים-חזרימלעך, וועלוול טראַגט
 אים נאָך אַן אַלטן דיוואַן, אַ צימבעלע און אַ קעסטל מיט פּאַקוס-פּליים.
 אַזוי גייען זיי איבער דער שטאַט. שמשון שטעלט אַוועק די קאַטערינע-
 קע, שפּרייט אויס דעם דיוואַן און גיט אַ ווונק צו וועלוולען. די קאַטע-
 טערינקע שפּילט:

— מאַלאַגאָשאַ — אַטאַ, מאַלאַגאַ — אָזשאַטאַ. . .

שמשון אַקאַמפּאַנירט אויפן צימבעלע און דער עולם העלפט אונט-
 טער. די קאַטערינקע ווערט אַנטשוויגן. שמשון פּאַרלייגט זיינע נאַקעטע
 הענט אויף זיין בולטער ברוסט און מעשה-אַרטיסט באַטראַכט ער דעם
 עולם. געלאַסן ציט ער זיך אויס אויפן דיוואַן מיטן פנים צום הימל.
 פאַמעלעך נעמט זיך זיין ברוסט הויבן, זיך ציען. זי וואַקסט אַלץ הע-
 כער און העכער. דאָס פנים ווערט רויטער, און די אויגן, ווי פּאַרגליי-
 ווערט, גיבן זיך קיין ריר גישט. אָט זעט שמשון אויס ווי אַ פּאַראַ-
 באַלאַ אין אָט ווי אַ האַלבער קרייז.
 חברה עפענען די מיינער און שטופן זיך אַלץ נענטער און נענטער.

וועלול, אין אַ פּאָר קורצע, טריקאַטענע הייזלעך, אַ פּאָר לעטש-
לעך, אין אַ שוואַרץ-סאַמעטענעם פּאַסעק ביז איבער דעם בייכל,
כאַפט זיך פלינק אַרויף אויף שמשונס ברוסט און שטעלט זיך אויפן
קאַפּ. ביסלעכווייז ציט שמשון אויס זיינע פיס, זיין ברוסט זינקט
פאַמעלעך. אָט ליגט ער ווי פריער מיטן פנים צום הימל. ער נעמט
וועלולען פאַר די הענטלעך, גיט אים אַ שליידער. וועלול מאַכט אַ
קאָזשעלעק אין דער לופטן און בלייבט שטיין ווי קיינמאַל גאַרנישט.
- וויוואָט! בראַוואָ! - שרייט דער עולם.

שמשון גיט אַ וואָרף זיין קערפּער, ווי אַ פּיש אויפן ברעג, און
בלייבט שטיין אויפן דיוואַן. ער גייט זיך עטלעכע מאָל דורך און
זיין עלאַסטישער קערפּער צייכנט אויס קרייזן הין און צוריק אין דער
לופטן.

אָט ליגט ער ווי אַ בייגל, די פיס אַרום האַלן. וועלול שטעלט
זיך אַרויף אויף שמשונס פּאַדעשוועס. מיט אימפעט גיט שמשון אַ צי
אויס זיינע פיס. וועלול דרייט זיך אין דער לופטן און בלייבט
שטיין.

דער עולם גאַפט.

וועלול נעמט שפּילן אויף דער קאַטערינקע און קוקט צי מען
ווארפט נישט עפעס איינגעוויקלט אין אַ פּאַפּירל פון די הויכע פענס-
טער אַראָפּ.

שמשון נעמט דערווייל אַרויס פון קעסטל עטלעכע שפיציק-
בלאַנקענדע מעסערס מיט שוואַרצע הענטלעך און נעמט זיי וואַרפן אין
דער לופטן.

מיט אַן אומגעהויערע שנעלקייט הויבן זיך די מעסערס, פליען
העכער, יאָגן זיך. די בלישטשענדע שאַרפן שניידן דורך די לופט,
בלענדן די אויגן און, ס'דאַכט זיך, אַז אָט שטעכן זיי דורך שמשונס
האַנט.

אָט נעמט שמשון אַרויס אַ בליץ-לאַמפּ מיט אַן אַבאַזשור, צינדט
זי אָן, שטעלט זי אויף אַ שטעקן און גיט אַ שליידער. די לאַמפּ דרייט
זיך, דרייט זיך און פּאַלט צוריק אויפן שטעקן. ער נעמט אַרויס ביינד-
לעך, באַנעצט זיי, צינדט זיי אָן. די ביינדלעך פּלאַקערן און שמשון
שלינגט זיי ווי לאַקשן.

— ווינאט! בראוואָ! — פאטשט דער עולם.
— מאַלגאָזשאַ-אַטא, מאַלגאָ-אַזשאַטא. . . שפילט די קאטערינקע.
וועלול נעמט דאָס צימבעלע און פאַרשיידענע מטבעות שיטן
זיך צריין.

אַרום האַלבן טאָג גייען זיי אַריין אין אַ קעלערשענק עסן מיטאַג.
דער בעל-הבית פון שענק, אַ דיקער ייד מיט אַרומגעשוירענע
האַר, ווי ביי אַ קאַצאַפּ, מיט אַ פאַר קעלבערנע אויגן, איז שמשונס
אַ חבר. זיי קענען זיך נאָך פון דער אַלטער טורמע.
די שענק שמעקט מיט קרויט, אַנגעברענט און ווילגאַטש. כמעט
אַלע געסט, וואָס זיצן אין שענק, טראָגן לאַקירטע שטייול און היטלען
מיט לאַקירטע דאַשקעס. טייל פון זיי שפילן אין קאַרטן, טייל — אין
דאַמינא, און טייל — אין ווערפל.

שמשון גייט זיך געלאָסן דורך די שענק, וואַרפט רעכטס און
לינקס מיט ווערטלעך. חברה קייקלען זיך פון געלעכטער.

ביי עטלעכע טישלעך כאַפט ער אַריין צו קופּל ביר און גייט
אַריין מיט וועלולען אין אַ צווייטן חדר עסן.

אין מיטן עסן קומט אַריין די „מומע גאַלדע“, דערלאַנגט שמשונען
אַ קליין, דיק הענטל און זעצט זיך אַוועק.

וועלול האָט מורא זי אַנצוקוקן — אירע קליינע חזירשע אוי-
געלעך קוקן קוים אַרויס פון די געשוּפּלטע באַקן. זי נעמט אים
אויף דער שויס, קושט אים, גיט אים קיבלעך און זאָגט אים, אַז זי
איז זיינס אַ מומע.

נאָכן עסן גייט שמשון מיט גאַלדען אין אַ צווייטן צימער אַריין
און הייסט וועלולען אַכטונג געבן אויף די שטייגעלעך.

אין אַ פּערטל שעה אַרום קומט שמשון אַריין אָן גאַלדען. ער
איז בייז, נעמט די קאטערינקע אויף די פלייצעס, טוט אַ מאַך צו וועל-
ולען מיט דער האַנט און גייט אַרויס. אויפן וועג זאָגט ער אָן וועל-
ולען ער זאָל גאַרנישט אין דער היים דערציילן.

— די מאַמע ווייס וווּ מיר עסן מיטאַג. — זאָגט וועלול.

— בהמה! נישט דאָס — מיט איין וואָרט — רעד נישט! — צע-
ביזערט זיך שמשון, לאָזט אַראָפּ דעם קאָפּ און שלעפט זיך אַ מידער
איבער דער שטאַט.

שבת נאַכמיטאָג.

אין שטוב איז שטיל, נאָר דורך דעם אָפּענעם פענסטער לויפט
דורך מיט רעש אַ זאָמדיקער ווינט, טראָגנדיק אין דער לופטן עטלעכע
צענדליק אָפּגעריסענע בלעטער און ווערט פאַרלוירן מיט אַ קרעכץ ווייט
ערגעץ דאָרט אין פרייען פעלד.

דרויסן ערגעץ צעקרייט זיך אַ האָן גלאַט אין דער וועלט אַריין
און ווערט אַנטשוויגן.

אויפן בעט צופוסנס, אָנגעשפאַרט מיט דעם קאָפּ אויף דער
האַנט, זיצט ביילע און קוקט זיך איין ווי איר שמשון כראָפעט. זי באַ-
מערקט ווי שמשון שמייכלט אין שלאָף.

— דאָס חלומט זיך אים אַודאי די „מומע גאַלדע“—קלערט ביילע
און זיפצט אָפּ.

זי האָט גרויס חשק זיך אַריינצוואַרפן אין בעט, האַלזן שמשונען,
אים שטאַרק קושן.

דאָס קינד אין דער מולטער קומט אויף און צעוויינט זיך.
ביילע עפנט די טיר, רופט אַריין וועלוולען, וועלכער שפילט
מיט די חברים אין קנעפּ. וועלוול קומט אַריין אַ צעהיצטער, טופעט פון
פעס מיט די באַרויסע פּאָדעשוועס, קריצט מיט די ציין, לויפט צום
קינד און וואַרפט מיט פעס די מולטער. דאָס קינד פאַלט אַרויס און
פאַרקייכט זיך.

ביילע כאַפט אַ האַלץ און נעמט וועלוולען שלאָגן.

ווי אַן אָפּגעברייטער שפּרינגט שמשון אַראָפּ פון בעט, כאַפט ביי-
לען פאַר די האַר און נעמט זי שטיקן.

וועלוול באַהאַלט זיך דערווייל אין אַ ווינקל, קוקט ווי די מאַמע
ליגט ביי דעם טאַטנס פיס, ווי אַ געקוילעטע הון, אַמפּערט זיך.

— נא, נא — טראַכט וועלוול — שפיר אַ טעם פון שלאָגן! ווייס,
אַז מיר טוט אויך וויי!

שמשון קריצט מיט די ציין און שרייט :
 - נבלה! .. כ'וועל דיר די ביינער ברעכן, אויב דו וועסט אים
 נאָך איין מאָל אָנרירן! געדענק אַלטע מכשפה! .. געדענק! ...
 - שלאַג! - סאָפּעט ביילע און גלאַצט אויס אַ פּאָר אויגן -
 כ'ווייס, דו ווילסט מיך פּטרן! נישט דערלעבן וועסטו עט, דו כאַליע-
 רע איינער! דו ווילסט אַ מויד! .. כ'וועל היינט די „מומע-גאָלדע“
 מיט אַ קאָפּ קירצער מאַכן!
 שמשון ענטפּערט נישט, גיט איר אַ קאָפּיע און גייט אַרויס פּון
 שטוב.

וועלוול מיינט, אַז יעצט איז זיין טויט. די אויגן פאַרמאַכט ער
 און וואַרט, אַז די מאַמע זאָל זיך אַ וואַרף טאָן אויף אים און אים
 אויסרייסן מיט אירע לאַנגע, דאַרע פינגער שטיקער פּלייש.
 ביילע הויבט זיך אויף, ווישט אָפּ די טרערן, טוט אויס וועל-
 ווען ביז צום העמד און פאַרשליסט די קליידער אין קאָמאָדע. זי איז
 אים מכבד מיט עטלעכע קלעפּ, זאָגט אָן וויגן דאָס קינר און גייט
 אַרויס.

וועלוול גייט זיך דורך איבער דער שטוב, זיפצט אָפּ און שטעלעט
 זיך ביים פענסטער.

פּון דער לאַנקע הערן זיך לאַנגזאַמע טענער פּון אַ „פּויאַרקע“.
 וועלוול דערמאָנט זיך ווי ער וואַנדלט אַרום מיטן טאַטן אויף דער פּריי.
 ער שפּירט אין די טענער אַ בענקעניש, פאַרלייגט זיינע הענטלעך אויף
 דער ברוסט און מיט אַ דין קולעכל הויבט ער אָן צו זינגען:
 - פּאַטשעמו-ו מעניאַ מאַ-אַט ראָזי-ילאַ - - - - -

ביילע איז אַרויס פּון שטוב אַ פאַרוויינטע. מיט פאַרמאַכטע
 פּויסטן לויפט זי און אין מח פּלאַנטערט זיך איר די „מומע גאָלדע“.
 - אַלץ דאָס גראַבע חויר, אַלץ זי! - טראַכט ביילע - זי מאַכט
 מיר אַזאַ פינטטער מזל ביי שמשווען! כ'וועל איר אויסדראַפּען די אויגן!
 כ'וועל איר ווייזן ווי אַזוי מען רעדט אָפּ אַ מאַן!
 אויף דער צווייטער זייט טייך, וווּ ס'וואַסער איז פּלאַך, שטייען

יונגע שיקסעס ביז איבער די קניען אין וואסער און קלאפן מיט קיענ-
קעס וועט. זיי קלאפן און לאפן הייליך צו די פארקאפערט, וואס פאשען
פערד אויף דער לאנגע.

אט פארגנבעט זיך א יונגער „פארקאפערט“ אין א פאר ברייטע
צייגענע הויזן מיט א רויטן שפאנצער און כאפט אן א שיקסע פאר א פוס.
די מיידלעך נעמען פליאסקען, קוויטשען, זייגען מכבד דעם בחור
מיט נאסע שטיקער וועט.

די פארקאפערט פלאצן פון געלעכטער.
ביילע שטעלט זיך אפ.

זי באטראכט די רויטע מיידלעך מיט די בארוויסע גראבע פיס,
מיט די פלאסקענע צעפ, מיט די רויט-געשטרייפטע „בארכאנקעס“ און
זי דערמאנט זיך :

זי איז א מיידל. אין א שווארצע סאמעטענע בלוזקע מיט ווייסע
אויגעלעך, א שווארץ סאמעטל אויפן האלד, די האר געקעמט, סעצע-
סיע - זיצט זי און האלט שמשונס קאפ אויף איר שויס. אירע לענג-
לעכע, מיט עטוואס אויסגעבויגענע שפיצן פינגער באדן זיך אין שמשונס
לאפן און זי דערציילט - - - זי דערציילט אזוי שטיל וועגן דעם
„שווארצן-יונגמאנטשיק“, וואס זי האט נאר וואס געלעזן. . .
שמשון לאזט קיין אויג נישט אראפ פון איר און ביילע דערציילט
אזוי זיס, אזוי מחיהדיק. - - -

פלוצים דערפילט ביילע א הייסע טרער אויף איר האנט. זי גיט
א ציטער, גראפט טיפער אירע פינגער אין זיינע האר, און איר
דאכט זיך, אז דאס זיצט זי א קליין מיידעלע ביי איר מאמען אויף
א בענקעלע. - - -

- - - זי באהאלט דאס קעפל אין דער מאמעס שויס. . . און
די מאמע דערציילט וועגן א צייגינערן, וואס ווינט איינזאם אין א
שטיבל, אויף הויכע סקאלעס, צווישן געדיכטע, באוואקסענע סאסנעס. . .
און די צייגינערן פארכשופט די גאנצע געגנט ארום. . . און די צי-
גינערן פארנארט צו זיך צווישן די מעכטיקע סקאלעס אלע מיידלעך, וואס
פאלגן נישט זייערע מאמעס. - - -
שמשון טרעט זיך צו ביילעס ברוסט, נעמט זי פעסט ארום און
שעפטשעט :

— ביילקע קרוין, זאג מיר, כ'בעט דין, בין איך גאר איינער
ביי דיר? ביסכו מיר געטריי? זאג!

און אלץ שטארקער, שטארקער קלאמערט ער זי ארום.
— ביילעשי — זאגט שמשון ווידער — דו וועסט נישט בלייבן א
קארטן-לייגערן. ניין! מיר וועלן באַרד נאָך דער חתונה אַוועק נאָך
וואַרשע. כ'וועל אַריין אין אַ צירק און דו וועסט ווערן אַ מאַדאַם. . .
מיין מאַדאַם! — — — —

אַט ציט זיך שמשון אויס אויף דער שלאַף-באַנק. ביילע קריכט
אַרויף אויף אים, שפילט זיך ווי אַ קינד פאַרטאָג מיט זיין פאַטער.
דאָ רייט זי אויף אים, און דאָ בייסט זי ליידנשאַפטלעך זיין אונטער-
שטע ליפּ; דאָ לאָזט זי אַריין אירע פויסטלעך אין זיינע קודלעס, רייבט
אירע פּוכאַווע באַקן אָן זיינע עטוואַס שטעכעדיק-באַוואַקסענע. . . און
וואָס טוט זי נישט?!

— טראַ-טראַ-טראַ-טראַאַאַ! — צעטראַמביעט זיך דער פאַטש-
טאַרזש, אַריינפאַרנדיק אין שטאַט און וועקט ביילען אויף פון איר
הלום. ערשטוינט קוקט זי זיך אַרום, זעט נישט קיינעם, זעצט זי זיך
אַוועק ביים ברעג טייך און פאַרטראַכט זיך.

— שוין זעקס חדשים — זיפצט ביילע — ווי שמשון ווייכט מיך
אויס. די לעצטע צייט האָט ער מיך גאָר גענומען שלאַגן!... אלץ
די „מומע גאַלדע“, אלץ זי...

און אפשר רוזשקע?! — בלייבט זי שטיין אַ ווילדע און צע-
וויינט זיך.

אַ ווינטל צעווייגט זיך. לייכטע וואַלן קלאַפּן, שווענקען אָפּ דעם
ברעג. דער טייך זשומעט.

טרערן גרויסע ווי אַרבעט קאַטשען זיך אַראָפּ פון ביילעס באַקן.
קאַטשען זיך און פאַלן אין וואַסער אַריין. — — —

אויפגערעגט גייט שמשון אַרויס פון שענק.
ער צעשפרייט די פיס, שטעקט אַריין די הענט אין די הויזן-
קעשענעס, קוקט זיך אַרום, גלייך ער וואָלט געקלערט ווהיין צו גיין.

די שענק מיט די חברים זיינען אים יעצט נמאס. ס'ווילט זיך אים זיין אליין, גאנץ אליין ערגעץ ווייט און רויק טראכטן. מיט פעסטע טריט שפאנט שמשון אין דער „בוזשעושינקע“, וואָס געפינט זיך אויג' טער דער שטאָט.

דאָס וועלדל שמעקט מיט זומפן און פריש געשניטן היי. די בוזשעושינע-ביימער זיינען פון אונטן ווי צונויפגעוואַקסן אין איין גרויסן, אומענדלעכן, פרייטבייניקן בוים. די נאָכט ווי אַ כּשופּמאַכערן לאָזט זיך פאַמעלעך אַראָפּ איבערן וועלדל, שטעלט איבער ביימער, קוסטן, פלעכט ביי יונגע בעריאָזקעס די לאַנגע צעפּ, אַז ס'ווערט אַזש אומהיימלעך.

פון צווייטן זייט וועלדל הערן זיך אומעטיקע טענער פון קלויס-טער-גלאָק.

שמשון זעצט זיך אונטער אַ בוים, שפייט אויס און פארציט אַ ציגאַר. ער זיצט און קלערט ווי אַזוי פטור צו ווערן פון ביילען, זי איז אים שוין דערעסן.

— נישט דאָס וואָס אַמאָל!— זיפצט שמשון און לאָזט אַרויס דינע שלענגלעך רויך.

— אפילו די „מומע גאָלדע“, דאָכט זיך אַ שעלמע, האָז אָבער אַליץ נישט רוזשקע! נישט דאָס!
ס'האַרץ ציט אים צו רוזשקען.

אַז זעט ער זי אין איר לאַנגער, טערקישער גאַברעלע מיט האַלבע, פרייטע אַרבל. די האָר צעשאַטן, די לאַנגע רייפן-אויערינגלעך וואַקלען זיך אין די אויערן. רוזשקע זעצט זיך אַוועק, מאַכט אַריין די גאַברעלע ציווישן די פיס און אירע שוואַרצע, שעלמישע אויגן לאָזן נישט רוען, ברענען...
שמשון שמייכלט:

אַ פאַרשפורנדע קראַפט הייבט אָן וואַקסן אין אים, צעגיסט זיך מיט אַ שנעלקייט איבער זיין גאַנצן קערפער, פילט אָן יעדן שפאַלט, יעדן נערו... ער קאַרטשעט זיך איין אונטערן בוים ווי אַ פאַנטעראַ און גיט אַ ברייל:

— אַ מויד אַ ברען!
שמשון ערינערט זיך:

ער גייט מיט רוזשקען כאפן פיש. זיי זיצן ביז שטאקידיקע
נאכט. הונגערן זיך גוט אויס און מער ווי עטלעכע פלאטקעס כאפן
זיי נישט. מידע גייען זיי אהיים. אויפן וועג פארגלוסט זיך רוזשקען
געבראטענע קארטאפּל.

שמשון גראָבט אויס יונגע, פרישע קארטאפּל, געמט אַראָפּ
אַביסל היי פון סטאָג, רייסט אָן קאָרע פון די ביימער און אַ פייערל
צעפלאַקערט זיך אין מיטן דער לאָנקע.

זיי שליינגען מיט אַפעטיט די קרוכע קארטאפּל.
שמשון ציט זיך אויס נעבן פייער אויפן בויד, שפאַרט אונטער
דעם קאָפּ מיט זיינע צוויי הענט און פאַרטראַכט זיך. שטייל. ערגעץ
דאָרט ווייט, ווייט קוואַקען זשאַבעס.

מיט אַ ווילדע הנאה באַטראַכט ער די פלאַמען-צינגלעך, וואָס
הויבן זיך פֿון פייער. און ס'דאַכט זיך, אַז די פלאַמען-צינגלעך בויגן
זיך אַלץ נענטער און נענטער צו שמשונען. שפּילן זיך מיט אים: בויגן
זיך צו און שפּרינגען אָפּ.

שטייל. יעדע רגע ווי אַ זיג-זאָג שניידט דורך אַ בליץ.
רוזשקע זעצט זיך געבן שמשונען אויף די קניען, לאָזט פאַנאַנ-
דער אירע שוואַרצע פלעכטן, צעשפרייט איר קלייד, ווי אַ קוואַקע
די פליגל, געמט אַרויס פון בוזעם אַ פעשל קאָרטן, טאַשט עס און
צעלייגט עס אויף שמשונס פלייצע.

זי ציט אַרויס אַ קאָרט:

— מלכה אייכל —

— אַ ברונעטקע מיט אויגן ווי די נאָכט, וואָרט אויף דיר
ערגעץ גאַנץ ווייט, ווייט.. זי בענקט. שלעכטע מענטשן לאָזן זי נישט
צו דיר... זי וועט אויסשטיין פיל צרות, אָבער צום סוף וועט זי דיך
קריגן, שמשון! — — — — —

— פונקט ביילקע, אזוי פלעגט זי אַמאָל רעדן, „וורושען...“
אירע אויגן! אַ העליש פייער! — קלערט שמשון און פילט ווי עפעס
פלעגנטערט זיך ביי אים אין מה, שפּרינגט אָן סדר.

רוזשקע הויבט אויף אַ קאָרט:

— אויבער שעל —

--- א פרינץ מיט בלאַנדע לאַקן איז שטערבלעך פאַרליבט
אין דער ברונעטקע. ער פאַנגט זי, פאַרשליסט זי אין זיין פשוט-
פאלאַץ. די ברונעטקע אַנטלויפט פון זיין שלאַס און קומט צו דיר,
שמשון! -----

רוזשקע ווערט שטיל. די באַקן רויטלעך זיך. אַ זאַנפטיק ווינטל
טראַגט זיך לייכט איבער דער לאַנקע. דאָס פייערל דערברענט זיך.
אָט זעט שמשון ווי אַ פאַר לאַנגע הענט אָן געשטאַלט
שטרעקן זיך אויס... די הענט ציען, רופן אין שלאַס אַריין, וווּ די
געפאַנגענע ברונעטקע ליגט.
שמשון כאַפט אַרום רוזשקען, קושט זי, שטופט אַריין זיין קאָפּ
אין איר שויס.

רוזשקע האַלזט אים און שעפטשעט:
- שמשון, אָט, דאָ אַריין קוש! - און ווייזט אויף איר בראַן-
זענעם האַלז.
שמשון נורעט אַריין זיין קאָפּ אין איר האַלז, שפילעט בשעת
מעשה אויף איר בלוזקע, העקלט אָפּ איר קלייד.
- וואָס טוסטו? - שעפטשעט רוזשקע און דריקט זיך אַלץ
פעסטער צו שמשונען.

שמשון ענטפערט נישט, נעמט זי אויף דער האַנט און וואַרפט
זיך מיט איר געבן פייער -----
פון דעמאָלט אָן בענקט ער אַלץ מער און מער נאָך רוזשקען.
שמשון דרייט זיך איבער אויף דער צווייטער זייט, לאַזט אַרויס
אַ פאַר קניגליך רויך און פאַרטראַכט זיך:

זיין חבר, שלמה "קראַדניק", האָט אים קומענדיק פון וואַרשע
דערציילט, אַז מיט אַזאַ מיידל ווי רוזשקע, קאָן מען אין וואַרשע
מאַכן אַ בכבודיק לעבן. עס האָט פיל נישט געפעלט, שמשון זאָל פאַר
אַזאַ עצה אַריינפאַרן "קראַדניקן" אין פּיסק אַריין.

- וואָס מיינסטו עפעס, קעלבאַסניק! - האָט שמשון אַרויסגע-
זאָגט ביז - רוזשקע איז פון יענע? ! ניין! רוזשקע איז מיינע!
מיט אמאָל פאַרגעסט זיך שמשון און אים דאַכט זיך, אַז ער
איז אַן אַלפאַנט.

ער שפאצירט זיך איבער „טאָואַראָווע“ אין אַ פּאָר ברייטע
העלע הויזן מיט קעסטלעך, אין אַ ווייסע פיקענע וועסט, אַ גאַלדע-
נעם זייגער מיט אַ קייט. אויף די פינגער ברייליאַנטן. ער שפאצירט
און קוקט ווי „יאָלדן“ פאָקן זיך צו אים. די „מומע גאַלדע“ זיצט
ביי דער טיר און נעמט צו די פּאָר גראָשן.

אויף יום-טוב קומט שמשון אַהיים צו זיך אין שטעטל. אַן
אויסגעפּוצטער גייט ער זיך צו דער „השכמה“, קויפט מפּטיר, איז מנדר
אַ שיינע נדבה. נאָכן דאָוונען פאַרבעט ער זיינע חברים אין שענק
אַריין. מען עסט, מען טרינקט און שמשון דערציילט ווי ס'לעבט זיך
אין וואַרשע. די בריהשקייט פון וואַרשעווער גנבים. חברה זיצן מיט
דרך-ארץ און שלינגען זיינע ווערטער. -----

טריט. אַ הויכער יינג און אַ פּאָר לאַקירטע שטיוול מיט אַ פּאָר
געפּאָסטע הויזן גייט פאַרביי. ער רוקט זיין קליין היטל „נא-באקער“,
פען זאָל בעסער אַרויסזען זיין קאָזאָצקע פאה.

דאָס איז „יאן“. אַ שייגעץ, וואָס רעדט אויך האַלב-יידיש. ער
איז תמיד אין דער „בושעושינקע“, כאַפט קאַנאַרקעס און לערנט זיי
אַרויסזיען בילעטן. זיין צעשויערטע פאה מיט די שטיקלעך שטרוי
ווייזן, אַז ער איז נאָר וואָס פון שלאַף אויפגעשטאַנען.

— העי, דו גוי, ווהיין שלעפּסטו זיך? — שרייט שמשון, יאן קוקט
זיך אַרום, דערזעט שמשונען, שרייט אויס:

— יעזוס-מאַריאַ! — און צלמט זיך — כ'שלעפּ זיך צו דיר,
שמשון. עפעס אומעטיק היינט, ברודער. ס'ווייט זיך דעם האַלז נאָס
מאָכן און דערצו בין איך הונגעריק ווי אַ האַלף!

שמשון שטעלט זיך אויף, ציט זיך אויס, עפנט דאָס מויל. אַ
ווילדער אַ-אַ! שניידט דורך די שטיקלייט פון וועלדל.

— שמשון, האָסט אפּשר אַ פּאפּיעראָס? — פרעגט יאן.
שמשון שטעקט אַריין צוויי פינגער אין וועסטל-קעשענע, שלעפט
אַרויס אַ ציגאַר, איז מכבד יאַנען.
זיי פאַרשווינדן אין וועלדל.

אין מיטן שטוב ביי א קיילעכדיקן טיש זיצט רוזשקע מיט
ביילען און שפילן אין „אָקאָ“. אויפן טיש אין אַ מערזש ברענט אַ
לעמפל מיט אַ געלאַטעוועט גלעזל. נאָך יעדער קאָן הויפּן די שפּילערס
אויף דאָס לעמפל און וואַרפּן אַריין „שוידער-געלט“ אויף נאַפּט.
רוזשקע פּאַרלייגט איין פּוס אויפּן צווייטן, טאָלירט די קאָרטן
און מיט אַ פּריילעכע מינע זינגט זי פּאַרשידענע קופּלעטן. ביילע
אַקאָמפּאַנירט איר - און אויפּן טיש קלימפּערן מטבעות.

אויפּן פּיעקעלעק קאָפּטשעט אַ קנייטל אין אַ פּלעשל נאַפּט -
דאָרט זיצט וועלוו און אַרבעט אַ פּלי-שלאַנג.
די טיר עפּנט זיך. שמשון מיט יאַנען קומען אַריין. שמשון איז
פּריילעך, רעדט מיט ביילען, גלייך צווישן זיי וואָלט גאַרנישט פּאַר-
געקומען. ער שטעלט אַוועק עטלעכע פּלעשלעך בראַנפּן און הייסט
ביילען עפעס מאַכן צו פּאַרבייסן.

רוזשקע אין אַ פּאַר שנורעוואַנע שטיוועלעך מיט הויכע אָפּצאַסן,
אין אַ קורץ געשטרייפּט אונטער-קליידל, פּון אונטער וועלען עס קוקן
אַרויס קאָלירטע זאָקן, גייט אונטער צום שפיגל טאַנצנדיק.
זי נעמט איבערפּלעכטן מיט די בויגיגע הענט אירע צעפּאַטלעטע,
לאַנגע צעפּ. די באַרדע בלווקע ציט זיך איין און יעדער בויג פּון איר
קערפּער שניידט זיך אַרויס, רייצט.

שמשון שטופּט יאַנען און שעפט נחת. ער גנבעט זיך אונטער,
כאַפט רוזשקען אַרום און פּאַרשטעלט איר די אויגן. רוזשקע טוט
פּלומרשט פּון שרעק אַ צאַפּל און רייסט זיך אַרויס:

- ווי קאָן מען דאָס אַזוי אַ מענטשן איבערשרעקן?! דאָס
גאַנצע האַרץ קלאַפּט דאָך מיר - צעבייזערט זיך רוזשקע און שטעקט
שמשונס האַנט צו איר ברוסט - נא, זע!

שמשון רוקט אַרונטער זיין האַנט אונטער דער בלווקע. רוזשקע
טוט אים אַ פעטשעל. אַלע צעלאַכן זיך. רוזשקע פּאַרשעמט זיך, לויפט
צו שמשונען, נעמט אים רייסן פאַרן אויער:

- דו, חזיר איינער!

שמשון בויגט איין דעם קאָפּ, שמייכלט און לאָזט זיך.
יאַן שלעפּט דערווייל אַראָפּ וועלווען פּון פּיעקעליק, זעצט אים
צו זיך אויף דער שויס און מאַכט נאָך אַלע חיות און פייגל. ער טוט

א צי אויס זיין לאנגן האלד - און א קאנאריק שפילט ; א קורטשע
איין - א האן קרייט ! א לאז אראפ דעם קאפ - א הונט בילט. ער
צייט ארויס פון זיין כאליעווע א פייפל און פייפט אויס א מאזורקע.
דער עולם ווערט פריילעכער און צעזעצט זיך ארום טיש.
רוזשקע גייט ארום די געסט מיט א פלאש. די גלעזלעך ווערן גע-
שווינט ליידיק און מען גיסט זיי ווידער אן. די פנימער קאלירן זיך,
מען גיט זיך צו קוראזש, מען וויצלט זיך און מען דערציילט מעשיות...
רוזשקע מאכט עטלעכע פוסות, ווערט פריילעכער, לאָבוואָואַטער...
זי זעצט זיך אויף שמשונט שויס.

שמשון נעמט זי ארום און הייבט זי אן קושן.

ביילע ווערט שטארק בלאָס און באַלד פילט זי ווי אַ כוואַליע
בלוט שלאָגט איר אין פנים אַריין. זי קוועטשט אין די פויסטן, וויל
כאַפּן אַ פלאַש, כמאַליען איבער די קעפּ.

מיט אַ שוידער זעט זי ווי דער האַלב-שפורער שמשון גלעט
רוזשקען און רעדט אָפּגעריסענע ווערטער. זי ציטערט פון פעס, און
ס'דאַכט זיך, אַז זי וויל שמשונען אויפעסן מיט אירע אויגן.

זי שפּרינגט אויף. מיט וואַקלדיקע טריט גייט ביילע צום קינד
און נעמט שליידערן די מולטער. דאָס קינד פאַלט אַרויס און צעשרייט
זיך. טרערן באַווייזן זיך אין ביילעס אויגן. זי קריגט רחמנות אויפן
קינד, הייבט עס אויף, טוליעט עס צו איר ברוסט און קושט עס. זי
פילט זיך אַזוי שוואַך, אַזוי הילפלאָז...

יאָן גיט וועלווען בראָנפן און פאַפּיעראַסן צו רויכערן, וועלווען
טוט עס שטארק הנאה - עפעס פילט ער זיך גאָר עלטער, גרעסער...
אין גיכן אָבער דערפילט ער קאָפּ-ווייטאַק און אַלץ אין שטוב הויבט
זיך אָן דרייען. - - -

נאַכט. וועלווע קומט אויף. דאָס לעמפל אויפן פּיעקעליק צאַנקט
און באַלייכט קוים די פנימער פון די שלאָפנדע.

ער דערשרעקט זיך - די מאַמע אויף דר'ערד, די האָר
פאַנאַנדערגעלאָזט. זי כראָפעט. נעפן איר ליגט יאָן אויסגעצויגן ווי אַ
ליעשטש אויף ברודיקע וועש אָן זיכלעך. דער טאַטע אין די קליידער
ליגט מיט רוזשקען אויף דער שלאָף-באַנק.

דאָס פאַרוויכערטע לעמפל צעטראָגט איבערן צימער אַ שווערן,
שטיקענדן ריח. אויפן ברודיקן פּאַל וואָלגערן זיך: שטיקלעך פּאַפּיר,
אויסגעברענטע פּאַפּיראַסן, שוועבעלעך. אין אַ ווינקל ליגן צוויי שטולן
איבערגעדרייט און נעבן זיי צוויי פּלעשלעך פון נישט לאַנג אויסגע-
טרונקענעם בראָנפן. צו דער טיר צו ביי אַ בערגל מיסט ליגט אַ
צעבראַכן גלאָז, שטיקלעך צוקער.

וועלוול דערזעט דאָס אַלץ ביים ערשטן בליק און שרעקט זיך
שטאַרק. צומייסטן אָבער האָט ער מורא צו קוקן אין דער זייט וווּ די
מאַמע ליגט. ס'דאַכט זיך אים, אַז אַ פּאַר גרינדלעכע אויגן קוקן אויף
אים פון אונטער די פּאַנאַנדערגעלאָזטע האָר.

פון פיעקעליק טראָגט זיך דאָס פישטשען פון אַ גריל. די
יס-חורימלעך וואָרטשען. משונהדיקע שאַטנס שפּרינגען און טאַנצן איבער
די ווענט.

וועלוול האָט מורא, פאַרמאַכט די אויגן — בלויע רעדער מיט
גאַנצע פּאַלאַצן זעט ער פאַר זיך... דאָרט אין ווינקל שטייט עמעצער
און בלעקט אויף אים אַרויס די צונג... טיפּער, טיפּער באַהאַלט וועלוול
דעם קאַפּ אין קישן און ציטערט פון שרעק.

לייפקע מזיק

לייבקע, א יינגל פון א יאָר צען, מיט אַ פאַרשאַרצט נעול, האָט פרימאָרגן אויפגעכאַפט זיך אין אַ גרויסער קעלערשטוב און זיך אַרומגעקוקט:

— ווידער מיך געלאָזט אַליין!
ער האָט זיך אַ זעץ אויף געטאָן, זיך אָנגעבויגן און אַרונטערגעקוקט אונטערן בעט:

— די שטיוול אויך פאַרשלאָסן! — האָט זיך לייבקע שטיל צעוויינט, אָן טרערן, בשעת-מעשה אַריינגעלאָזט זיינע צען פינגער אין קעפל האָר און זיך גענומען שיבערן.

יעדן פרייטאָג איז אַ מאַרק אין שטעטל. דעמאָלט שטייט דבורה אויף באַגינען, גייט אַרויס הינטערן שלאַגבוים, קויפט אויף ביי פויערים הינער, אייער און פאַרקויפט עס צווישן די רייכע באַלעבאַסטעס. פאַרן אַוועקגיין דאַנקט זי דעם רבוננו של עולם, וואָס איר מזיק שלאָפט, באַהאַלט אים די שטיוול אין קעמערל, גייט אַרויס און פאַרשליסט די שטוב.

— ניין — האָט לייבקע געטראַכט — ס'זאָל מיר גיין אין לעבן בלייב איך דאָ נישט אַליין! אַן אַיטע קען! אָפגענאַרט גאָר! נעכטן בעט זי מיך — לייבקעלע, גיי שעכט מיר די עופות, וועל איך דיך מאַרגן מיטנעמען אויפן מאַרק. מער גלויב איך נישט! וואָס הייסט, יעדן פרייטאָג וועט זי דאָס אַוועקגיין מסחרן און איך וועל איר היטן די שטוב? כ'שפרינג באַלד אַרויס דורכן פענסטער אויף דער לאַנגקע! כ'האַב נישט קיין שטיוול! איז נאָך בעסער! כ'וועל קראַנק ווערן, דעמאָלט וועט זי שוין אַרומלויפן ווי אַ פאַרסמטע, עפענען די „קניפּעלעך“, שיקן נאָך אַ דאָקטאָר, נישט רופן מיר מער לייבקע מוזק! ניין!

זי וועט צוקומען אזוי שטיל, אָפּשפרעכן אָן עין-הרע און זאָגן מיט אַ
שמייכלע - לייבקעלע, ווילסט אפשר אַ פּאָמעראַנג? נאָ, פּאַרזוך, אויף
מיין וואָרט, אַ פּיבוד! און איך? ווי קיינמאָל גאַרנישט! און בשעת
מעשה וועל איך דאָס אַריינכמאַליען די פּאָמעראַנצלעך, אַז אַ רויך
וועט גיין! ..

ס'מיל' ביי לייבקען איז פול געוואָרן מיט סליונע און ער האָט
געשמייכלט, באַלד האָט ער דערמאָנט זיך, אַז ער זיצט איינער אַליין
אין בעט. שטאַרק אין כּעס געוואָרן, אָנגעקוועטשט די פּויסטלעך און
גענומען שלידערן אויפן דיל איין קישן נאָך דער צווייטער.

ער האָט זיך גענומען אַנטאָן, געבליבן שטיין אויפן בעט און
געקוקט דורכן פענסטער אויף די לאַנגע פעלדער באַדעקט מיט שניי.
ס'האָט זיך אים געלוסט אַרויסלויפן פּונם האַלב-פּינסטערן קעלער צו
די יינגלעך, וואָס האָבן געמאַכט אַ שניי-מענטש. ער איז מיד געוואָרן
קוקנדיק, אַרויסגענומען אַ גראָשן און געמאַכט גראָשנס אויף דער
פּאַרפּרוירענער שויב. אַ מחנה קראָען זיינען דורכגעפּלויגן. לייבקע
האָט זיך גענומען זיי איבערצוציילן, זיך טועה געווען און אַראָפּגעלאָזט
די אויגן צו די יינגלעך, וואָס האָבן זיך געגליטשט אין ראָוו. אַ יינגל
האָט זיך אויסגעצויגן ווי גרויס ער איז געווען. די חברה אויף דעם
גליטש האָבן אויסגעשאָסן מיט אַ געלעכטער, לייבקען האָט עס שטאַרק
הנאה געטאָן און ער איז אונטערגעשפרונגען פאַר פּרייד. ס'האָט זיך
אים שטאַרק געוואָלט גליטשן. ער איז אַראָפּגעשפרונגען פון בעט,
אַרויסגענומען אַ האַלץ פון אונטער דער קיך, עס צעשפּאַלטן מיט
אַ האַק-מעסער אויף צווייען, אָפּגעריסן פון דער מוטערס פּאַרטוך אַ
בענדל און צוגעבונדן דאָס האַלץ צו דער באַרוועסער פּאַדעשווע. ער
האָט זיך אַ ריטש געטאָן איבער דער פּאַדלאַגע און דאָס האַלץ איז
אַרויסגעפּאַלן.

— כּוואָלט געגאַנגען אין שטיוול - האָט לייבקע אָפּגעזיפּצט -
וואָלט דאָס האַלץ נישט אַרויסגעפּאַלן.

ער האָט געוואָרפן אַ בליק אויף די טונקל-ברודיקע ווענט, אויף
דעם צעוואָרפענעם בעטגעוואַנט אָן ציכלעך, אויף די טעפּ מיט די אָפּ-
געבראַכענע ראַנדן און אַ בענקעניש האָט אים אַרומגענומען. די פּיס

זיינען ביי אים שטייף געוואָרן פון קעלט, ער האָט גענומען שילטן די
מוטער און געוואָלט צוריק אַרײַנשפּרינגען אין בעט. ער האָט דערזען
די מוטערס אַלטע „כאַדאַקעס“, זיי אַרױסגענומען, אָנגעטאָן, אַרומגע-
בונדן מיט שמאַטעס זיי זאָלן נישט אַראָפּפּאַלן, גענומען דעם בעזים
צווישן די פיס און זיך געלאָזט גאַלאָפּ איבער דער שטוב רײַטנדיק.
ער איז דורכגעלאָפּן עטלעכע מאָל, אַריבערגעשפרונגען אַ פּוס-בענקל
און זיך אָפּגעשטעלט. ס'האָט אים געהונגערט. ער איז צוגעגאַנגען צום
שפּײַז-שענקל, זיך אָפּגעשניטן אַ פּליטש ברויט, באַשמירט מיט פּוטער
און גענומען קײען. אין שענקל איז געשטאַנען אַ קאָשיקל מיט אײער.
זיינע חברים פּלעגן אים דערציילן, אַז מען וויל האָבן אַ גוטע שטימע,
פּוּז מען טרינקען רױע אײער, און טאַקע בערקע דעם חונס האָט אים
אַמאָל דערציילט, אַז זײַן טאַטע טרינקט יעדן טאָג אויס עטלעכע רױע
אײער. לײבקע האָט אַרױסגענומען אַן אײ, עס צעקלאָפּט אין אַ גלאָז
אַרײַן, לאַנג געמישט מיט אַ פינגער און עס אַ לעק געטאָן. ער האָט
אויפגעצײטערט, באַלד פאַרמאַכט די אויגן און מיט שרעק אויסגעטרונ-
קען דאָס אײ. זײַן גאַנץ קערפּערל האָט זיך געטרייסלט ווי אַ הינטל,
האָס שפּרינגט אַרױס פון וואַסער. ער איז אַרױף אויף אַ שטול, אַראָפּ-
גענומען דעם פּאַטערס טלית-זאַק, זיך אײַנגעוויקלט אין טלית, געעפנט
אַ גראָבן סידור און גענומען נאָכמאַכן דעם חזן.
אין דער האַנט האָט ער געהאַלטן אַ בלעכענעם לעפל, יעדער
ווילע אַ קלאָפּ געטאָן מיט אים אין טיש, אים צוגעלייגט צום אויער
און זיך צעזונגען אויף זײַן קינדיש-קוויטשיקער שטימע.
ס'האָט זיך אים געדאַכט, אַז ער איז חזן אין שטעטל, שטייט
מיט דער גאַנצער קאַפּעליע משוררים ביים עמוד און דאַוונט. ער האָט
בפּיוון אַראָפּגעוואָרפּן אײַן פּאַלע פון טלית אויף דער פּאַדלאָגע, די
צווייטע פאַרשאַרצט אויפן אַקסל, אויסגעצויגן די האַרדעטשקע פּונקט
ווי ר' יוסל חזן, געוואָרפּן אַ בײַז בליק אויפן אַלט, אַ שטורכע געטאָן
דעם טענאָר און דיריזשירט מיט זײַנע הענטלעך.
ס'איז אים דערעסן געוואָרן. ער האָט אויסגעטאָן דעם טלית און
זיך געוואָרסן אין די קליידער אין בעט אַרײַן. אונטערן אויוון האָט זיך
צעקרייט אַ האָן און לײבקע האָט פאַרגעסן אַן אַלץ און איז אויפגע-
שפרונגען.

א יונג הענדל מיט א בלוטיקן קאם איז געשטאנען מיט צע-
שפרייטע פליגל און זיך געגרייט ארויסצולאָזן א קריי. דאָס הענדל
האָט אויסגעצויגן דעם האַלז. געעפנט דעם שנאָבל און גענומען קרייען.
לייבקע האָט א קלאַפ געטאָן דעם הענדל איבער די פליגל, דער
קריי איז געוואָרן איבערגעריסן און דאָס הענדל איז אַוועקגעשפרונגען
אַן אַ זייט מיט אַ שאַקלדיקן קאַפּ און מיט אַ האַלבן קריי אין גרגת.
ער האָט געכאַפט דאָס הענדל, עס געלאָסן באַטראַכט, צעשפרייט די
פליגל, געעפנט דעם שנאָבל און זיך מיטאַמאָל דערמאָנט אין מאַטקע
שוחט.

אַט שטייט מאַטקע אויפן ליידיקן פּלאַץ לעבן דער מקוה. אַרום
אים שטופן זיך מיידלעך און ווייבלעך מיט עופות. מאַטקע, אַ הויכער,
מיט אַ ציגן בערדל, מיט פאַרוויינטע אויגן, פאַרקאַטשעט די פּאַלעס
פון זיין גלאַנציקן כאַלאַט אין גאַרטל אַריין און אַ טייל-קטן מיט
לאַנגע גראַבע ציצית באַמבלט זיך צווישן זיינע פיס. מאַטקע נעמט דעם
חלף אין מויל אַריין, כאַפט אַן עוף צווישן די פיס, פאַררייטט ס'קעפל,
צופט אויס עטלעכע פעדערן און בלוט שפּריצט, רינט... עופות צאַפּלען
זיך, לויפן מיט איבערגעשניטענע העלער, גלאַצן מיט די אויגן און
בלוט שטראַמט דורכן האַלז, דורכן שנאָבל...

לייבקע האָט געכאַפט דאָס הענדל צווישן די פיס, פאַרריסן דאָס
קעפל, געוואָלט אויסצופן עטלעכע פעדערן - אויפגעציטערט און עס
אַפגעלאָזט.

- ס'וואָלט געווען אַ מצוה - האָט זיך לייבקע געטראַכט - צו
שעכטן דאָס הענדל! נאָ, לאָז מיר נאָכאַמאָל נישט איבער אַריין אין
שטוב! אַ שיינע ריינע כפרה.

און פאַר זיינע אויגן האָט געשוועבט דער שוחט מיטן חלף אין
האַנט. מאַטקע האָט געשלעפט דעם חלף, געשלייפט, אים אַפגעגאַסן
מיט וואַסער, אים געגלעט איבער זיין הוילער, דאַרער האַנט, אים גע-
פירט איבערן לאַנגן נאָגל...

אַ האָן איז געלאָפן מיט אַן איבערגעשניטענעם האַלז, געפאַלן,
זיך איבערגעדרייט, געגלאַצט מיט די אויגן און ס'בלוט האָט גערעדט.
געקרעכט - כליאָ, כליאָ! ..

לייבקע האָט אַרויסגענומען דאָס מוצא-מעסער, עס אָנגעשטאַרט
אָן אַ ציגל פון דער קיך, זיך אַרומגעבונדן מיט אַ שטריק, אַריינגע-
מאַכט די פּאָלעס פון זיין כאַלאַטל, גענומען דאָס מעסער צווישן די
ציינער, געכאַפט דאָס הענדל צווישן די פיס, פאַרריסן דאָס קעפל און
מיט אַ ווייטאַק אויפן פנים גענומען צופן די פעדערן. ווען ער האָט
אויסגעצופט אַ פעדער, האָט עס אים דורכגעשוידערט און זיין קליין
פנימל מיטן פאַרשאַרצטן נעזל האָט זיך אַ קרים געטאַן.

מיט אַ ציטערדיקער האַנט האָט ער גענומען פירן מיטן מעסער
איבער דעם הענדלס האַלז, געטראַכט, אַז ס'איז צו לייכט, האָט ער
פאַרקוועטשט די ליפן, פאַרזשמורעט די אויגן און אַ שטאַרקן קוועטש
געטאַן מיטן מעסער. ס'האָט זיך באַוווּיזן אַ קראַץ, וואָס איז גלייך רויט
געוואָרן, און אַ שנירל בלוט האָט זיך אַרויסגעשעלענגלט.

לייבקע האָט אַוועקגעוואָרפן דאָס הענדל און זיך געטרייסלט ווי
אין פיבער. ס'האָט זיך אים געדאַכט, אז דאָס הענדל צעשפרייט די
פליגל, שטעלט זיך אויף, ווערט גרעסער, וואָרפט זיך אויף אים, און
דאָס בלוט רינט, שפריצט. . .

לייבקע האָט זיך אַ וואָרף געטאַן אין בעט אַריין, זיך איבער-
געדעקט מיט דער פערינע איבערן קאַפּ און זיך צעוויינט:

— כ'בין נישט שולדיק! כ'האַב נישט געוואָלט! אַז זי לאָזט מיך
איבער אַליין! ער האָט געהערט דאָס צאַפּלען פון הענדל, דאָס קלאַפן
פון די פליגל. ער האָט זיך איינגעקאַרטשעט אין דרייען און געלעגן
אָן אַטעם.

לייבקע האָט געבעטן גאַט, ער זאָל שטאַרבן. ס'האָט זיך אים
אַזוי שטאַרק געגלוסט שטאַרבן. . . לאָז די מאַמע אַהיים קומען און זען,
אַז איבער איר איז ער געשטאַרבן. . . די מאַמע וועט מורא האָבן פאַרן
טאַטן. . . אים נעמען וועקן, רייסן, דערנאָך וועט זי אַריינרופן די
שכנטע לאַהן. . . וועט אָנהויבן וויינען, רייסן זיך די האָר. . . אי קושן. . .
און ער? — ער וועט האָבן הנאה:

— נאַ, וויין. . . האַסט מיך נישט געוואָלט מיטנעמען אויפן מאַרק. . .
האַסט מיך שטענדיק געשלאָגן, נאַ, וויין! איצט וועל איך שוין נישט
היטן דיין שטוב! נאַ, וויין. . .

קאנטראפאנדריסמן

דער פרייוויליגסטער נאכט-צוג, וואָס גייט פון דער דייטשער גרענעץ נאָך וואַרשע, האָט זיך געשלעפט אזוי פאַמעלעך, אז ס'איז שווער געווען צו זאָגן אויב ער שטייט נישט אין גאַנצן. אין אַ פּריש אויסגעפאַרבטן וואַגאָן, וווּ ס'איז געווען דושנע ווי אין אַ שוויץ-פּאַד און די פאַרב האָט געהאַט אַ טבע זיך אַריינצוקלעפּן אין געזעס אַריין, איז געפּרין משה לידו, דער גביר פון גרענעץ-שטעטל מיט זיין זון דוד, אַ פּופּצן-יעריקן גימנאַזיסט.

אין מיטן וואַגאָן האָט געברענגט אַ גרויסער אייזערנער אויוון. צוויי ליכט-לאַמטערנען, וואָס האָבן געהאַנגען ביי די טירן, האָבן קיים באַלויכטן דעם וואַגאָן און עס האָט אויסגעזען, ווי אַ געדיכטער געביל וואָלט געהאַנגען איבער אַלעמענס קעפּ.

אין וואַגאָן איז געווען אַן אמתער יריד.

חסידים האָבן זיך כּראַנק און פּריי איבערגעטאַן. קיין בושע געהאַט פאַר די ווייבער, וואָס זיינען געזעסן אַנטקעגן. די ווייבער מיט פאַרקאַשרטע שייטלען איבער די אָפּגעגאַלטע קעפּ האָבן צעשפּילעט די בלווקעס און געצויגן שטיקער זיידנס. אַנדערע האָבן איינגענייט אין די קליידער זיידענע שאַלן, אויפגעטרענט דעם אונטערשלאַק. איינגענייט זיידענע פּאַלעס און עס האָט זיך געדאַכט, אז דער קוים-באַלויכטענער וואַגאָן איז עפעס אַ פּשוף-פּלאַץ, וווּ באַוואַקסענע פּשוף-מאַכערס זיצן און שלעפּן פון די בוזעמט גאַנצע פּערג מיט זאַכן.

אין אַ ווינקל איז געשטאַנען אַ ייד, געהאַלטן אין איין אויסטאַן זיין ברייטע קאַפּטע, זערווייל פאַרשטעלט דאָס ווייב מיט דער גע-פּוּדערטער טאַכטער, וואָס זיינען געזעסן אויף די קני און צוגענומען פון אַ יונגן שייגעץ זילבערגע זייגערלעך. דער שייגעץ איז געשטאַנען

צווישן דער מאמען און דער טאכטער, געשלעפט די זייגערלעך פון זיינע טאפלטע שטיבלעטן און די וויבער האָבן עס אַריינגעפאַקט אין די אָפּשטייענדע קאַרסעטן. דער שייגעץ האָט יעדע וויילע אַליין אַריינגעלייגט דער טאכטער אין בוזים אַ זייגערל און די מויד האָט אַ קוויטש געטאָן :

— מאמע, דער גוי קנייפט זיך !

— זע נאָר ווי עס שרייט פון איר אַרויס ? וואָס קאָן איך מיר העלפן, וואָס ? — האָט די מוטער זיך געבייזערט, וואָס די טאכטער מאַכט קולות און גלייך זיך געווענדט צום שייגעץ — אַנטעק, וואָס ווילסטו פון מיידל ?

אַ יידל, קיילעכדיק ווי אַ פעסל, איז געשטאַנען אין מיטן וואַ-גאַן אין אַ לאַנגן טלית-קטן, לויז געמאַכט דאָס שטריקל פון די הויזן, געהאַלטן אין איין אַראָפּציען פון זיך לייבלעך, רעקלעך און סתם שטיקער סחורות, אַז ס'איז געווען אַ ווונדער ווי אַ מענטש האָט גע-קאָנט אָנפאַקן אויף זיך אַזוי פיל סחורה און אָנפאַרן די באַאַמטע אויף דער „קאַמער“.

— אַי, אַי, — האָט דאָס יידל, וואָס איז פון אַ קיילעכדיק פעסל פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ קליין, אויסגעדאַרט מענטשל, זיך צעשריען— ווער זאָל זיך ריכטן, אַז „המן“ וועט היינט נישט זיין ביי דער רעוויזיע? — נישטאָ קיין מזל — האָט זיך אַ יידענע אָנגערופן — פּוּגקט היינט, ווי אויף צעפלאַצעניש, איז מיר איינגעפאַלן דורכצופירן אַלטע „לאַכעס“.

דער עולם האָט געוואַלדעוועט, געשריען. אַ דיקער קאָנדוקטער מיט אַ לאַמטערנע אין דער האַנט איז געגאַנגען מיט אַ הויכן חסיד, אַ „שמייסער“, און געציילט די אַלטע בילעטן, וואָס דער „שמייסער“ האָט אויסגעטיילט זיינע פּאַסאַזשירן.

דער „שמייסער“ האָט זיך אָפּגעשטעלט ביי משה לידו און מיט אַ חניפה-שמייכל אָנגעהויבן :

— נו, ר' משה, איר האָט זיך, אויף מיין וואָרט, געקאָנט איינ-ברענגען אַ רובל, אַט קוקט, דער גאַנצער וואַגאָן פאַרט „בלאַט“ און כ'פאַרוזכער אייך, עס וועט היינט קיין קאָנטראָלער נישט זיין !

— און ווען דו וואָלסט מיך אָפגעגאָלטן — האָט לידז אַריינגע-
 נומען זיין שוואַרצע באָרד אין דער האַנט אַריין — וואָלט איך מיט דיר
 געפאָרן? אַלע צרות, וואָס קומען אויף יידן, איז דאָך איבער אייך,
 שווינדלערס! גוט, — האָט לידז צעעפנט די האַנט און אַרויסגעלאָזט די
 באָרד — ס'קאָן זיך דאָך אָבער מאַכן, אַז אין מיטן וועג כאַפט זיך
 אַרויף דער הויפט-קאָנטראָלער, געפינט אַזאַ געפאָקטן וואָגן יידעלעך
 און קיינער האָט קיין בילעט נישט? קאָן זיין אַ גרעסערער חלול השם?
 — גייט עס אויס צו אַ פּאָר רובל, ר' משה — האָט דער „שמי-
 סער“ געשמייכלט — מיט „לאַפקע“ קאָן מען צוקומען צום סאַמען
 קיסר, ס'איז שוין אַזאַ וועלט! מען זאָל אייך פּאָלגן, ר' משה, וואָלטן
 מיר אַלע געדאַרפט לייגן די ציין אויף דער פּאָליצע! יאָ, אַ בילעט
 האָט איר שוין געקויפט, רייכער געמאַכט „פּאַניען“ מיט אַ רובל, אַ
 מצוה געטאָן, כ'האָב אָבער אַן עצה איר זאָלט זיך אויסשלאָגן די הוצאות
 און נאָך מאַכן אַ קערבל. נעמט פאַר מיר די צוויי גאָלדענע זייגער-
 לעך — גוט? טוט אַמאָל אַ יידן אַ טובה!

— קיין טובות — האָט משה ביין געענטפערט — כ'האָב איינמאָל
 אַ נדר געטאָן קיין מגע ומשא צו האָבן מיט אייך, טשעפעט אייך אָפּ!
 דוד, וואָס איז די גאַנצע צייט געזעסן און קיין אויג נישט
 אַראָפגעלאָזט פון אַלעם, וואָס איז פּאָרגעקומען אין וואָגאָן, האָט זיינע
 אויגן נישט געגלויבט. ער האָט געזילט אַ מאָדנע שנאה און עקל צו
 די פּאַרוואַקסענע יידן מיט די קרומע לאַנגע בעז, וואָס שאַרפן טאַג
 און נאַכט זייערע קרומע מוחות ווי איינער דעם צווייטן אָפּצונאַרן.
 און דאָס איז דאָך דער רוב מנין ורוב בנין פון יעדער שטאָט! און
 וואָס פאַר אַ שייכות האָבן די שלעפּערס צו אים?
 דער פּאָטער האָט אַרויפגעלייגט אויפן יינגל אַ האַנט, ווי ער
 וואָלט פאַרשטאַנען זיינע געדאַנקען:

— מיינסט, כ'האָב נישט קיין עולה געטאָן? כ'מייך נישט וועגן
 בילעט, וועגן די זייגערס, אין פּלוג, דאַכט זיך, זיינען זיי גנבים, מען
 דאַרף זיי עוקר מן השורש זיין, און אַז דו פּאַטראַכסט זיך וואָס זאָל
 טאַקע אַזאַ ייד ווי פּתריאל טאָן? ווערן אַ בעל-מלאכה? מיר האָבן זיי
 שוין די וותר, בעל-מלאכות שטאַרבן אויך פון הונגער, בלייבט דאָך
 ווידער סוחרים... ווי לאַנג דו לעפסט ווילסטו עסן, העי פּתריאל! —

הָאָט לידו אַ געשריי געטאָן צום „שמייער“, וואָס איז אַרומגעלאָפֿן אַ צעיאַכמערטער.

כתריאל איז צוגעקומען מיט צעפראַלטע פּאַלעס פון דער קאַפּאַטע :

— נו, ר' משה, איר וועט נעמען...

— כ'וועל נעמען, כ'וועל נעמען — הָאָט לידו זיך מעשה נגיד געפיינערט — גיב אהער די זייגערס !

— אָט אַזוי — הָאָט כתריאל געשמייכלט און אים געגעבן די זייגערס — איר וועט אַריינכאַפֿן צוויי רובל ווי געפונען.

— האַלט דיר דאָס געלט — הָאָט משה אַ געשריי געטאָן — נישט דערלעבן וועסטו דאָס, שנאָרער דו, אַז משה לידו זאָל ביי דיר פאַרדינען !

ביסלעכווייז איז אין וואַגאָן געוואָרן אַלץ שטילער און שטילער. די ווייבער מיט די קינדער האָבן זיך צעלייגט איבער די בענק און אַנטשלאָפֿן געוואָרן. מיט אַמאָל איז אין וואַגאָן געוואָרן נאָך טונקעלער — אַ לייכט איז אין אַ לאַמטערנע אויסגעגאַנגען. לידו הָאָט זיך געדרייט אויף דער באַנק, זיך אויסגעצויגן און איידער דוד הָאָט זיך אַרומגעקוקט הָאָט דער פּאָטער שוין געשמאַק געבאַָן מיט די ליפֿן אין דער באַרד אַריין, אַז די האָר זיינען זיך אַזש צעפּלויגן. דודן הָאָט נישט געשלעפערט. ער הָאָט אַרויסגעקוקט דורך דער פּאַרלאָפּענער שויב, גאַרנישט געזען פון ערשטן אויגנבליק און, אַז ער הָאָט זיך אַ לענגערע צייט איינגעקוקט, האָבן שטיקלעך שניי זיך אַרויסגעבלייכט פון די זאַקעטע פעלדער. עס הָאָט אים דורכגעשוידערט. ער הָאָט באַמערקט ווי דער קאַנדוקטער איז שטיל אַריין, אַ וונק געטאָן צו עמעצן אויף אַ באַנק און איז צוריק אַרויס. באַלד הָאָט זיך פון דער באַנק אויפגעשטעלט דאָס געפודערטע מיידל, זיך איינגעקוקט צי די מוטער שלאַפֿט און הָאָט לייכט ווי אַ שאָטן זיך אַרויסגעשאַרט.

פון צעגליטן אייזערנעם אויוון הָאָט געשלאָגן אַ רויטע שיין, זיך צעלייגט איבער דער פּאַדלאָגע, אַפּגעגאַסן אַ קופּקע קאַנטראַבאַנדיסטן ווי מיט קופּער. די קאַנטראַבאַנדיסטן מיט כתריאל אָן דער שפיץ זיינען געזעסן אויפן קוילן־קאַסטן, צוגעוואָרפֿן קוילן אין אויוון און זיך געוואָרעמט. כתריאל הָאָט זיי דערציילט די מעשה מיט משה לידו,

ווי ער האָט זיך אָפגעזאָגט פון די צוויי רובל און אַן עלטערער ייד, אַ
חסיד, האָט זיך אָפגערוּפן :

— אַ יידישע קישקע קאָן מען נישט שאַצן!

— וואָס מיינט איר — האָט זיך אַ צווייטער אַריינגעמישט —
משה איז אַ יודע-ספר, זיין פאָטער, ר' שלמה'לע ז"ל, איז דאָך געווען
אַ פאַרברענטער חסיד פון די אַלטע קאָצקער און ער אַליין, כאָטש
נישט קיין גרויסער צדיק, וועט פונדעסטוועגן פאַר אַ ייד גיין אין פייער...
דוד האָט דערהערט זיין פאָטערס נאָמען, האָט ער זיך אַ ניי-
געריקער אונטערגערוקט, ער איז געזעסן אָן אַ זייט און זיך איינגעהערט.
— שיינע יידן געווען די קאָצקער — האָט זיך איינער אָפגערוּפן —

מוח-מענטשן, אַז ווי זעט מען עס היינט ?!

— און ר' מענדעלי אַליין, דערציילט מען — האָט זיך אָן על-
טערער חסיד נענטער צוגערוקט צום פאַנאָנדערגעברענטן אויוון, אַריי-
געמאַכט די הענט צווישן די פיס — פלעגט שבת בין השמשות
אַרומגיין אַ קליינער, אַ גרויער, מיט לאַנגע ברעמען איבער די אויגן,
די גראָבע פינגער אין גאַרטל און מאַכן אַזעלכע געוואַלדן, אַז די
חסידים איז אָן אימה באַפאַלן! און וואָס, מיינט איר, האָט ער געשריען?
כ'האָב תמיד געהאַפט צו האָבן אַ מגין חסידים, אַ מגין, אַרומגיין
מיט זיי אין די וועלדער, אין די וועלדער, אין די וועלדער! אַז היינט
האָב איך אַקסן! כ'האָב געהאַפט צו ווערן אַ מענטשן-דאָקטאָר און
איר, בהמות, האָט מיך געמאַכט פאַר אַ קאָנאָואַל..."

דוד איז געזעסן אַ פאַרגאפּטער, זיך איינגעהערט מיט לייב
און לעבן צו יעדן וואָרט זייערס, געזען ווי די וואָכעדיקייט איז
פון זיי אַוועק, זיצן מיט צעשטראַלטע פּגימער און נישט געגלויבט, אַז
דיזעלבע יידן זיינען אַ מינוט צוריק גרייט געווען קריכן איינער דעם
צווייטן אין גררת. ער האָט זיי ליב באַקומען.

דער צוג האָט זיך געשלעפט נאָך פאַמעלעכער, אָנגעיאָגט אַ
דרימל, די חסידים האָבן זיך גערוקט אַלץ נענטער צום אויוון, זיך
געטוליעט, פאַרקוועטשט די אויגן און זיך איינגעהערט, וואָס דער
עלטסטער צווישן זיי האָט דערציילט. דאָס געפודערטע מיידל האָט זיך
שטייל אַריינגעגנבעט, פאַרבייגעגאַנגען דעם אויוון מיט אַראָפּגעלאָזטע
אויגן און מיט אַ קרעכץ זיך אַראָפּגעלאָזט ערגעץ אויף אַ באַנק.

א פ ר י נ צ ע ס י ן

סאלקע, שמעון „פויערס“ יונגסטע שנור, איז געזעסן אין פענס-
טער, געקוקט אויף די אומענדלעכע לאַנקעס, וואָס האָבן שלעפּעריק
גערוישט, זיך אָפּגעיאָגט פון די פּאַרעקשנטע פּליגן און נישט גע-
גלויבט, אַז ס'וועט אַמאָל אָוונט ווערן. די הינער, וואָס האָבן זיך
געבאָדן אין זאַמד, אויפן הויף, האָבן גענומען לויפן מיט אַ קוואַקעריי,
אויפּגעטרייסלט די שטילקייט – שמעון „פויער“ איז אָנגעפּאַרן אויף
זיין רייט-וועגעלע, געשפּאַנט אין אַ צוגאָווע פּערד. ער האָט אַראָפּגע-
וואָרפן זיין גרויען שטויב-מאַטל, דאָס היטל מיטן לעדערנעם דאַשעק
און זיך גענומען איינוואַשן ביי דער ברונע, וואָס אין מיטן הויף.
סאלקע איז כמעט יעדן נאַכמיטאָג געבליבן איינע אַליין אין הויז.
דאָס גרויסע הויז מיט די צוויי פּליגל איז געשטאַנען ביים טראַקט,
ווי לאַנקעס האָבן זיך געצויגן פון ביידע זייטן זשאָלדעווקע. שמעונס
דריי זין זיינען געווען אויף די לאַנקעס, אַכטונג געטאָן די פויערעם
זאָלן שניידן דאָס גראָז, געהאָלפן עס אַראָפּנעמען פון די זומפן. דער
פּאַטער, אַ צעוואַקסענער ייד מיט פּליישיקע ליפן, איז אַרומגעפּאַרן אין
די שכנישע שטעטלעך, ווי מיליטער איז געשטאַנען, געשלאָסן קאָנ-
טראַקטן צוזושטעלן ווינטער אין די פולקן היי און געוואוסט די סודות
פון יעדן אָפּיצער. די צוויי שנורן, האָרעפּאַשנע ווייבער, האָבן גע-
אַרבייט איינינעם מיט די דינסטן פון באַגינען ביז וון-אונטערגאַנג.
זיי האָבן געמאַלקן די קי, אויסגעשלאָגן פוטער, געמאַכט קעז, און
יעדן טאָג האָט אָן אַנדערע געפירט ס'מילכיסקס אין שטאָט אַריין. זיי
זיינען געווען אָנגעשטויסן אויף סאלקען, דער וואַרשעווער „פּרינצעסן“,
וואָס יצט אַ גאַנצן טאָג אין שטוב, פּוצט זיך פאַר די פיר ווענט,
און נישט מיד געוואָרן צו דערציילן פאַר יעדן איינעם, ווי סאלקע האָט

אמאל אויסגעמאלקן א קו אין א פאר קאלירטע הענטשקעס און אָנגע-
מאלקן א טעפל מיט בלויע מילך. זיי האָט אויך פארדראָסן, וואָס דער
שווער האָלט מיט איר און ברענגט איר מתנות.

סאלקען האָט זיך זייער געוואָלט ווערן אַ גוט-באַזיצערן, געחלומט
אַז זי וועט יעדן נאָכמיטאָג אויסרייטן, אַז נישט וועט זי זיך הייסן
איינשפאָנען אַ בריטשקע און וועט אַליין אַנטרייבן. צייט אָבער זי איז
אָנגעקומען אין הויף אַריין, האָט זי זיך כמעט איינע אַליין אַרומ-
געדרייט אין די ליידיקע צימערן. דער מאַן איז גאַנצע טעג געזעסן
אויף די לאַנקעס, די שוועגערנס זיינען קיינמאל מיטן טאָג נישט
אויסגעקומען און ווען נישט דער שווער, וואָס איז געווען לעבעדיקער
פון די זין, וואָלט זי פון זינען געקומען אין דעם גרויסן ליידיקן
הויז. זי איז געזעסן ביים פענסטער אין אירע זיידענע קליידער, צום
צענטן מאל אָנגעהויבן ליינען „דאָס גאַלדענע הענטל“, אַ פּוילישן
דראַמאַ, וואָס זי האָט זיך מיטגעבראַכט פון וואַרשע, געליינענט אַן
אויפהער און געחלומט, אַז פון טראַקט וועט אָנפאַרן אַ יונגער שררה,
זי אַן אָפיצער, זען ווי זי איז פאַרשפאַרט אין דעם ליידיקן הויז,
דרייט זיך ווי אַ שאַטן פון איין צימער אין צווייטן, בענקסט, גייט
אויס פון בענקעניש... און פון די לאַנקעס איז קיינער נישט אָנגעקום-
מען, אפילו קיין גולן נישט, וואָס זאָל זי איבערגעוואָלט אַרויסנעמען
און אַוועקפירן.

פון טאָג צו טאָג האָט סאלקע זיך דערווייטערט פון די שווע-
גערנס. זיי האָבן זיך געבליאָזן, געטענהט, אַז זיי זיינען נישט מחויב
צו אַרבעטן פאַר דער „פרינצעסין“. למאי זי האָט איידעלע הענט אַ
לאָז מען איר געבן אָנצושאָבן אַ שאַף מיט קאַרטאָפּל, אויסצומעלן אַ
צוועלף קי, וועט מען דעמאלט זען וואָס פון אירע ווייסע הענט
וועט ווערן!

סאלקע האָט דעם גאַנצן פעס אויסגעלאָזט צום מאַן, געסטראַ-
שעט, אַז זי וועט אַנטלויפן פון דער תּפּיסה, האָט ער יעדן טאָג צו
אָונט-דריט געמאַכט חתונות, געשריען, אַז ער וועט נישט ערלויבן
מען זאָל באַליידיקן זיין ווייב, נישט אַלע זיינען באַשאַפן געוואָרן צו
זיין דינסטן און מעלן קי. די שוועגערנס האָבן נישט פאַרשוויגן און
איבערגעחזרט כמעט יעדן טאָג דאָסעלבע.

- געהערט - האָט זיך איין שוועגערן אָנגערופן צו דער צוויי-
 טער - מיר זיינען דינסטן... זיינע איז אַ פּרינצעסין.
 - טאָ לאָז ער זי אַריינשטעלן אין אַ שויבן-שענקל!
 - דו וועסט אין אַ שויבן-שענקל נישט אַריין! - האָט זיך
 סאַלקעס מאַן געקאַכט.
 - כ'בין נישט קיין פּאַרצעלאַיענע „פּאַנפּאַראַנקע“...
 - נו, גענוג, - האָט זיך דער פּאַטער יעדעס מאָל אַריינגע-
 מיטט - שמעונס שנורען דאַרפן נישט אַרבעטן, קאַנען זיך לעבן ווי
 אַפּיזערקעס! ס'פרעגט זיך נאָר וואָס וועט איר טאָן אַ גאַנצן טאָג?
 סאַלקעס ליינט ביכער, איר, אַבער, וועט דאָך משוגע ווערן!
 נאָך אַזאָ שמועס איז זיך דער עולם שטענדיק צעגאַנגען אַן
 אָנגעברוגזער.
 איצט, ווען שמעון האָט זיך איינגעוואָשן אין מיטן הויף און אַ
 פּרישער זיך געלאָזט אין שטוב אַריין, איז סאַלקעס אים אַנטקעגן געגאַנגען
 - הייס, שווער?
 - אַ חמימה!
 - העי, סאַלקע, האָסט עפעס אַ פּיס?
 - וואָס וועט דער שווער עסן?
 - האָסט אַ קאַלט ביסל שמואַגט?
 - ס'איז דאָ.
 - איז גוט, טאַכטער! גיב מיר שמאַנט און ברויט מיט פוטער!
 - איר וועט אַבער מוזן מיט מיר גיין אין קעלער אַריין...
 - אַליין וועסטו נישט טרעפן? - האָט דער אַלטער געשמייכלט.
 - ס'איז פּינסטער...
 - ע, סאַלקע, זיי זיינען דאָך גערעכט - האָט דער שווער זי
 אָנגענומען פֿאַר דער וויכער גאַמבע און איר געלאַכט אין די אויגן
 אַריין.
 - אַז כ'בין אַ פּרינצעסין?
 - אַפּי דו ווייסט! נו, גוט, טאַכטער. אָט האָב איך אַ לייכט,
 קום, וועל איך דיר העלפן!

שמעון האָט געעפנט אַ שווערע, דעמבאָווע טיר, און זיי זיינען אַרײַן אין פינסטערן קעלער. אַ קאַלטע פייכטע פאַרע האָט אַ שלאָג געטאָן אין די פנימער אַרײַן, אַז זיי האָבן פון פאַרגעניגן אַזש די מיילער געעפנט.

סאַלקע איז געוואָרן שטיפעריש, געוואָרפן מיט דער צונג ווי אַ פאַרשייט ייגל מיט אַ הייסער קאַרטאָפּל, און איידער שמעון האָט זיך אומגעקוקט, וווּ דער שמאַנט שטייט, האָט זי אַ בלאָז געטאָן, אויסגע-לאָשן ס'דיכט, און אין קעלער איז נאָך פינסטערער געוואָרן.

דער אַלטער האָט געשמייכלט, אַרויסגענומען אַ שוועבעלע און עס אָנגעצונדן. סאַלקע האָט ווידער אויסגעלאָשן. דער אַלטער האָט אַרויסגענומען נאָך אַ שוועבעלע, געזען ווי די שנור שנירט איין אַ שנעבעלע, וויל ווידער אויסלעשן, האָט ער אַ שטעק אויס געטאָן אַ האַנט, זי געוואָלט כאַפן. סאַלקע איז אָפגעשפרונגען.

— ע, טאָכטערשי — האָט שמעון געוויגט מיט אַ פינגער הין און צוריק, — וועסט מאַכן שפּאַס פון אַ שווער ? דאָס גייט נישט !

ער האָט זיך גענומען יאָגן נאָך דער שנור. זי איז געשפרונגען איבער ערדענע שיסלען מיט זויערמילך, איבער טעפלעך שמאַנט. דער אַלטער איז איר פאַרלאָפן דעם וועג, געסאַפעט, און אַז ער האָט זי געכאַפט, זיינען די אויגן ביי אים געקראָכן פון קאַפּ, דער קאַרק איז געוואָרן שטייף און ס'האַט אים גענומען איבער אַ רגע ביז ער האָט געקאַנט אויסרעדן אַ וואָרט.

— אַזאַ בחורטע ביסטו, שנור מיינע ? וועסט דאָס לאַכן פון אַן אַלטן שווער, האַ, זאָג ?

די הענט האָט ער איר פאַרנומען אויף הינטן, געבויגן איר צאָ-פּלדיקן קערפּער אין דער העלפט, אויפגעזוכט אין דער פינסטער איר בליק, אַ פייכטן, אַ מילדן, וואָס גיט זיך אונטער אַן תרעומות, איר עטלעכע מאָל אַ קוש געטאָן אין די צעפאַטלטע האַר און נישט אויפגעהערט איבערצוחורן :

— לאַכן פון אַ שווער ? האַ, שטיפערקע? פרינצעסן, וואָס שווייג-טו ? וועסט לאַכן ? זאָג, אַז נישט לאַז איך דיך נישט אָפּ !
— כ'ועל נישט... כ'ועל נישט...— האָט זיך סאַלקע געפיעשטשעט.

ער האָט זי אָפגעלאָזט. אַ צופרידענער גענומען די שיסל מיט
שמאַנט, און אז זיי זיינען אַרויס טון קעלער, האָט דער אַלטער זיך
געשעמט צו קוקן איר אין די אויגן, אויסגעמיטן איר בליק און נישט
אויפגעהערט איבערצוחורן:
— וועסט נאָך לאַכן טון אַ שווער ? וועסט נאָך לאַכן ? אזא
שטימערקע !

אין וואלד

אין עק ליפאָווצער וואָלד, אויף אַ בערגל, וווּ דאָס דאָרף
זאָוואָד האָט זיך אָנגעהויבן, איז געשטאַנען אַ שוואַרצע קרומלעכע
געביידע, געמאַכט פון פיר-עקיקע קלעצער. די קלעצער זיינען געווען
צעשפּאַלטן פון אַלטקייט און פאַרשמירט מיט ליים און בהמה-מיסט.
חיים שמיד, אַ שווערער, אויסגעאַרבעטער ייד מיט גרויסע
פיינערנע קנאָכן, מיט רויטע פון פייער אויגן, מיט אַ צעאַקערט פנים,
באַדעקט מיט סאָזשע, איז געשטאַנען אין דער קוזשניע אין אַן אַלטן
פאַרשימלטן קאַפל מיט אַ לעדערנעם פאַרטוך. ער האָט געהאַלטן מיט
אַ לאַנגע צוואַנג אַ צעגליטע שטאַפע און מיט הנאה געקוקט ווי זיין
זון שלמה, אַ נידעריקער, ברייטפייניקער יינג אַ שוואַרץ העמדל
אַן אַרבל, האָט אויסגעהאַקט לעכער אין דעם אייזן.

אין דרויסן האָט חיימס עלטסטער זון, לייזער, אַ באַווייבטער
יונגערמאַן מיט עטלעכע צעוואָרפענע האָר אויף דער גאַמבע, געשמידט
אַ גניאַדן זשערבאַק פּאַדקאָוועס. לייזער האָט געהאַלטן דעם זשערבאַקס
פוט צווישן זיינע און געשיילט מיט אַ דלאַטע די קאַפעטע. דער פויער
האַט צוגעהאַלטן דעם זשערבאַק פאַר דער מאָרדע, אים געגלעט, גע-
געבן ווייסע מייערן, און דער זשערבאַק האָט זיך געוואָרפן ווי אין
קדחת. יעדע וויילע האָט ער אַ שטעל אויף געטאַן די אויערן, אַ ריס
געטאַן דעם הינטערשטן פוט און זיך צעהירזשעט, עפענענדיק ברייטער
זיינע רויטע נאָז-לעכער.

חיימס מוזשיניק, לייבקע, אַ שוואַרץ אָפּגעריסן יינגל פון אַ יאָר
דרייצן מיט אַ אַרריסן פויליש נעזל, איז געשטאַנען אין אַ זייט מיט
עטלעכע שקצים און זיי געוויזן אַ „שיסער“. דער שיסער איז באַשטאַנען
פון אַ גרויסן שליסל. ביים שליסל האָט געהאַנגען אַ לאַנג שטריקל

און ביים עק פון שטריקל - א גרויסער טשוואַק מיט א פלאַטשיקן שפּיץ.

- העי, חברה, - האָט לייבל זיך געווענדעט צו די שקצים, קראַצנדיק בשעת מעשה דאָס רעכטע באַרוועטע פּיסל מיטן לינקן - ווער וויל קויפן אָט דעם שיסער? נישט מער ווי פינף קאָפּיקעס, קוקט, דאָס איז איינמאָל אַ כּלי! מיט איין שאַס הרגעט מען א וואַנע!
די שקצים האָפּן דעם „שיסער“ באַטראַכט, באַטאַפּט, נאָר קיינער האָט זיך נישט געאַיילט צו קויפן.

- נו, דו, וולאָדעק, - האָט זיך לייבל געווענדעט צום אַרגאָ-ניסטערס שייגעץ - דו האַסט דאָך אַ רייכן טאַטע, פאַר וואָס קויפּסטו נישט?

- באַ - האָט וולאָדעק געענטפּערט און זיך גענומען שייבערן זיין פּלאַקסן קעפל - אפשר שיסט ער גאָר נישט. לאַמיר פּריער זען ווי ער שיסט!

- גלויבסט נישט - האָט לייבל געענטפּערט - אָט וועל איך באַרד שיסן, און אויב דו האַסט נישט דאָס גאַנצע געלט - האָט לייבל ווייטער גערעדט - מאַכט אויך נישט אויס, ביזוועל ליר געטרויען. גיב שוין אַ קאָפּיקע און דאָס איבעריקע וועסטו מיר אויסצאָלן, גוט?

לייבל האָט אַרויסגענומען פון דער קעשענע אַ פעקל „שוועקע“ שוועבעלעך, וואָס צינדן זיך אַליין אָן, גענומען אַפּפּרעכן די קעפלעך, זיי אָנגעשטופּט אין דעם לאַך פון דעם שליסל, פעסט אָנגעשטופּט און אַריינגעזעצט דעם טשוואַק אין דעם לאַך. ער האָט געהייסן אַלעמען אַוועקגיין אָן אַ זייט, אָנגענומען דאָס שטריקל מיט דער רעכטער האַנט און וואָס פּאָ נאָר אַ שליידער געטאָן דעם „שיסער“ אזוי קונציק אָן אַ שטיין, אַז דער טשוואַק האָט דורכגעלעכערט דעם שוועבל. אַ קנאַל ווי פון אַ פּיסטאָלעט האָט זיך דערהערט און אַ וואַלקן רויך איז געבליבן שטיין אין דער לופט.

דער זשערעבאָק האָט זיך אַ ריס געטאָן, אַמוואַרפנדיק דעם שמיד מיטן פּויער און אַוועק, שפּרינגענדיק איבער פּלעטער.
דער אַלטער היים איז אַרויס מיט שלמהן. פּויערים האָבן זיך גענומען טראַגן פון אַלע זייטן, געלאָפּן נאָכן זשערעבאָק.

לוי בקע האָט דערווײַל אָפּגעצויגן און זיך פּאַהאַלטן הינטער אַ
סטאַד אַלע. דער אַלטער היים איז אַרומגעפּלויגן איבערן הויף, געזוכט
לייבלען און גערעדט צו זיך אליין.

— ס'אָ ממזר! כ'וועל אים היינט די הויט אָפּשינדן, און דאָס האָט
קיין עול נישט, וואַקסט מיט די שקצים אין דאָרף, ס'וועט זיך נאָך
שמדן! בלי גדר, נאָך שבת, פיר איך אים אין שטאַט אַרײַן, אונזער
געבן צו משה שוקטער און דאָרט וועט ער וויסן וואָס קאַרן גילט!
ער האָט געשריען, גערופן:

— לייבל, לייבקע, קום נאָר אַהער!

לייבל האָט זיך אַרויסגערוקט פון הינטער דער סטאַדאַלע, זיך
געריבן אָן דער וואַנט ווי אַ פעט חזירל און ברוגזדיק געזאָגט:
— כ'וועל נישט גיין!... וועסט מיך שלאָגן — און איך בין נישט
שולדיק!

— ווער וועט דיך שלאָגן, ווער, דו הינטשיסער לעבער — האָט
חיים געקריצט מיט די ציין און געהויבן די ברייטע הויז, — קום
שוין אַהער, הערסט?!

דערווײַל האָט זיך שלמהקע אונטערגעגנבעט און צוגעטראָגן
לייבקען צום פּאַטער.

חיים האָט אָנגעכאַפט דעם יינגל פאַר די האַר, אים געשלאָגן
מיט זיינע ביינערנע קנאַכן, גערעטן מיט די פיס און גערעוועט.
— באַנדיט, כ'וועל דיך איינמאַל דערהרגענען, דערשטיקן וועל
איך דיך, גנב איינער! דו זאָלסט מיר נישט גיין אין וואָלפּס דרכים,
הערסט? נישט פאַרשוואַרצן אויף דער עלטער מיין פנים! — און אויף
ס'ניי גענומען טרעטן דעם יינגל מיט די פיס.

לייבקע האָט קיין טרער געלאָזט, איז געלעגן אויף דער ערד
איינגעקורטשעט ווי אַ טויט חיהלע, און פאַרקוועטשט די אויגן. ער
האָט בשעת מעשה געקלערט וועגן זיין ברודער וואָלף, ער האָט
געוואָלט, און ביי וואָלפּן, וווּ די זעברעס ענדיקן זיך, הייבט זיך אָן אַ
ביינערנע רייף און און דער גרעפּסטער שטעקן שפּאַלט זיך אָן איר
אין צווייען. נישט איינמאַל האָט לייבקע געזען ווי וואָלף האָט זיך
אויסגעצויגן ביי מעכלען אין שענק. ער האָט אַויפגעשטעלט אָן אײַ-
זערנע קאָוואַלע אויף זיי בלויז האַרץ און די שטאַרקסטע פּויעריים

פון דאָרף האָבן מיט גרויסע האַמערס געשמידט שטיקער אייזן. אזאָ
רייף, האָט ער געוואָסט, קריגט מען פון אַ סך קלעב, און ער איז זיכער
געווען, אז ווען ער וועט עלטער ווערן וועט ביי אים אויסוואַקסן אזאָ
רייף. דעמאָלט וועט דער „אַלטער“ מער אים נישט שלאָגן.

חיה, דעם שמידס ווייב, אַ הויכע דאַרע יידענע פון אַ יאָר עטלעכע
פופציק מיט שוואַרצע וואַנסן, איז פונקט אָנגעקומען פון דאָרף.

— מערדער, דו וועכט נאָך דעם יינגל דערהרגעבען, גענוג זאָל
שוין זיין, הערסט, דו אַלטער קרח! ?

— אַ קלאָג אויף דיר מיט דיין זון ציוואַמען — האָט חיים זיך
געווענדעט צו זיין ווייב, האַלטנדיק בשעת מעשה דעם יינגל פאר אַ
האַנט — אז דו ביסט נישט בעסער פאַר אים! זי נעמט זיך אָן, גע-
הרגעט איר מוזשיניקל — — אַ דערהרגעט זאָלסטו ווערן, באַטשאַן!
דו! ווען כ'וואָלט מיט דיר געשלאָגן פפרות צומאַרגנס באַלד נאָך דער
חתונה וואָלט איך געווען אַ גענעזענער! ניין, — האָט חיים אויסגע-
שפיגן מיט אַ קרעכץ — — כ'בין אַריינגעפאַלן! ס'איז פאַר מיר קיין
שידוך נישט געווען!

פון וואָלד איז אָנגעקומען וואָלף, חיימס צווייטער זון, אַ שוואַר-
צער בחור ווי אַ ציגיינער, פון אַ יאָר אַכט און צוואַנציק. ער האָט
געטראָגן אַ קליין טוכן היטל מיט אַ לעדערנעם דאַשעק, אַ פאַר לאַ-
קירטע שטייב מיט געפאַדיוועטע כאַליעוועס. אין דער האַנט האָט ער
געהאַלטן אַ לאַנג צווייגל און עס ווילעריש געדרייט צווישן די פינגער.
זענדיק ווי דער פאַטער האַלט לייבקען און קריגט זיך מיט
דער מאַמען, האָט וואָלף אים איבערגעשלאָגן מיט אַ בייזער:

— נו, טאַטע, האַסט זיך שוין צעדערשנט, לאָז שוין נימען אַ
סוף, ס'גאַנצע דאָרף קומט זיך צונויף אויף אייער שוואַרץ ווונדער!
גיי, גיי בעסער אין דער קוזשניע!

דער אַלטער, דערזענדיק וואָלפן, האָט זיך עטוואָס פאַרלוירן,
אַפגעלאָזט לייבקען, אַ שפיי געטאַן, אויפהויבנדיק די הויזן און
געשלאָסן אין דער וועלט אַריין:

— פארשרפעט זאָלן זיי ווערן! חיים שמיד וועט זיך אָנפרעגן
ביי ר' וואָלף גנב צי ער זאָל שלאָגן לייבקען! אַ נישט דערלעבן
וועט ער עס! זיי וועלן זיך נאָך אַלע דערשפילן!

לייבקע האָט זיך אַ האַסטיקן שטעל אויף געטאָן, זיך אָפגע-
 שאַקלט פון די קלעפּ, ווי אַ הינטל, וואָס שפּרינגט אַרויס פון וואַסער,
 זיך געטאַפט פאַרן צעקלאַפּטן געזעס און געוואָלט מאַכן פּליטה.
 — העי, לייבקע, קום נאָר — האָס וואָלף אים צוגערופן —
 וואָס, דער „הינטן“ ברייט? האַ, האַ, — האָט זיך וואָלף צעלאַכט —
 כ’האַב מורא עס וועט דיר גאָר נישט זיין! נאָ, דאָ האַסטו אַ זעקסער
 און קום מיט מיר אין וואַלד אַריין. הער זיך איין, אויב יעקב
 „שרייבער“ וועט זיין אין וואַלד וועסטו גלייך גיין צוריק און אויב
 נישט וועסטו צוגיין צו לאַהן און איר זאָגן, אַז כ’וועל היינט אָוונט
 זיין ביי איר. נו, נישט געזוימט, שטעל אַ פּאַלקע!

טיפּ אין וואַלד ביים „באַראַק“ האָט זיך וואָלף אָפגעשטעלט.
 — הער, לייבקע, כ’גיין צו וווּ מען האַקט דעם דאָמב.
 — און איך?

— דו וואַרט דאָ, הערסט? כ’וועל נאָר אַ קוק טאָן צי יעקב איז
 דאָרט נישטאָ. וואָס האַב איך געוואָלט זאָגן? יאָ! אויב כ’וועל נישט
 זיין צוריק אין אַ צען פּופּצן מינוט מעגסטו גיין אַהיים. נאָר הער זיך
 איין — דאָ האָט וואָלף צוגעלייגט דעם פינגער צו דער נאָז — האַלט
 מויל!

לייבקע וואָלט געגאַנגען פאַר וואָלפּן אין פייער. זיך תמיד גע-
 חורט וואָלפּס ווערטער: אויב דו ווילסט ס’זאָל פון דיר זיין אַ לייט,
 לערן דיך אויס שווייגן! אַז מען וועט אפילו שניידן דאָס לייב אין
 פּאַסן — שווייג! לאַז קיין טרער נישט!

זיין קינדיש מוחל האָט פאַרשטאַנען וואָס קומט פאַר צווישן
 וואָלפּן און לאַהן, כאַטש ער האָט נישט געוויסט ווי עס אָנצורופּן. און
 אזוי ווי ער האָט ליב געהאַט אַלץ נאָכצומאַכן וואָלפּן — האָט ער גע-
 טראַכט, אַז ווען ער וועט גרעסער ווערן, וועט ער זיך אויך אזוי טרעפּן
 מיט פייגלען — יעקבס מיידל.

לייבל האָט אַרויסגענומען דעם זעקסער פון מויל, אים אָפגע-
 ווישט אָן זיינע הויזן און גענומען שפּילן מיט זיך אַליין „קאָפּשלאַק“.

ער האָט זיך מיט אַמאָל אויסגעצויגן אויפן מאַך, פאַרושמורעט
 די אויגן און געקוקט אין די ברענענדיקע זון אַריין. אַ מילכיקער
 רעגנבויגן האָט אים איינגעהילט אין גאַנצן געוואָרעמט דאָס פנים. עס
 האָט זיך מיט אַמאָל דערהערט אַ קלאָפּ. לייבקע האָט זיך אויסגעכאַפּט.
 נישט ווייט פון אים איז אַרויס פון מאַך אַ „סקאַווראַגעק“ און שנעל
 גענומען רעדלען אַרויף. אָט איז ער שוין זייער הויך, פונקט אין דער
 מיט פון דער זון. און דער פויגל צעטרעלט און צעפויפט זיך אלץ הע-
 כער, גיט מיט אַמאָל אַ קנאַל, פלאַצט, רייסט זיך איבער און שיט זיך
 פאַנאָדער ווי אַ ווייטער דונער. לייבקע האָט פאַרקוועטשט נאָך שטאַר-
 קער זיינע אויגן און דערפילט ווי אַ פאָר פליגל וואַקסן אים אויס
 אונטער די אַרעמס, הייבן אים אויף און טראָגן אים טיף אין הימל
 אַריין. דאָס גאַנצע דאָרף שטייט און ווונדערט זיך – לייבקע פלייט.
 און אַז דער טאַטע גייט שלאָגן, גיט ער אַ הייב אויף די הענט, אַ
 פאַטש מיט די פליגל – און כאַפּ מיך! און אַז פייגעלע וועט וועלן
 וועט ער זי נעמען אויף די פליגלען און וועט איר ווייזן, ווי ביי פרי-
 וועסן אין שלאָס טאַנצן אַרום דייטשלעך און ער קען זיך מיט זיי.
 ער האָט דאָך אַליין געזען מיט דעם אַלטן באַרטעק, דעם
 פאַסטוך, ווי דער אַלטער ישראל פּריוועט זיצט אַ טויטער אין שלאָס,
 האַלט אַ שטיקל ברענענדיק קין, עפנט קופּערס און ציילט גאַלדענע
 רענדלעך. די דייטשלעך האָבן צוגענומען זיין קליין ברודערל אויך און
 די מאַמע האַלט אין איין וויינען, אַז פישעלע איז געשטאַרבן. ער זעט
 אים יעדע נאַכט. די דייטשלעך פירן אים אין שלאָס אַריין און דאָרטן
 פון אונטער אַ גאַלדענע הייל שפּרינגען אַרויס פיל קינדער, פישעלע
 אויך צווישן זיי. ער האָט אים באַלד דערקענט, זיך געפרעגט וואָס די
 מאַמע מאַכט. נאָר ער שווייגט – וויל קיינעם נישט אויסזאָגן. אויף אַ
 גרויסן שטורץ האָט ער דאָרט געזען פייגעלעם מאַמע, די שיינע גיטל,
 ווי זי איז געזעסן מיט אַ גרויסע גאַלדענע קייט אַרום האַלז. ער וועט
 פייגלען דערציילן. וואָס הייסט? אז ער וויל איז ער מיט איין מאַך
 פון די פליגל אויפן שפיץ פון אָט דעם בוים. און באַלד – נאָך אַ
 מאַך – און ער איז שוין אויפן צווייטן בוים און אַ צי אַזוי מיטן
 קערפּער – און ער פלייט אַריבער גלייך צו מרדכי שרייבער...
 פון שטאַט איז אַנגעקומען דער דאָרפּס-סטראָזשניק. אַ פּופציק

יעריקער קאצאפ מיט א פאָר קליינע קאַלמייצק אױגן. ער איז געגאַנגען
גען שטייף, קלינגענדיק מיט זיין פאַררעסטעטע שווערד.

— העי, זייבא, וואָס וואַרפסטו זיך אַזוי? האָסטו ס'קדחת?
לייבקע איז האַסטיק אויפגעשערונגען, דערזען דעם פּאַליציאַנט,
האַט ער אַ שמייכל געטאָן, זיך אַוועקגעשטעלט אין דער גאַנצער לענג,
צוגעשטעלט צוויי פינגער צום אָפגעריסענעם דאַשעק און ווי אַ זעל-
נער אים אָפגעגעבן „טשעסט“.

— זדראווי זשעלאַיעם, גאַספּאַדין באַבורין!
— און וואָס טוסטו דאָ אין וואַלד — האָט באַבורין געשמייכלט
אַרפּגענומען זיין שווער טיכן היטל און זיך געווישט דעם רויטן, פאַר-
שוויצטן שטערן — היטסט וואַלפס קאָנטראַבאַנדע?

— טאַק טאַטשנאַ! — האָט לייבקע געענטפערט, אַרויסגענומען
בשעת מעשה דעם זעקסער — נאַ, זע, דאָס האָט מיר וואַלף געגעבן
כ׳זאָל אים היטן דאָרט אין גרוב עטלעכע בלוון בראַנפן —

— יאַ, יאַ, יאַ! ס'וואַקסט אַ „מאַשעניק“! — איז זיך דער קאַ-
צאַפּ פאַרגאַנגען אין אַ געלעכטער — הע, ווייז נאָר דעם זעקסער!

— ער איז אַ פאַלשער — האָט לייבקע געלאַכט — און אים גע-
געבן די מטבע.

דער קאצאפ האָט אים געדרייט, באַקוקט, געקלאַפט אין דער
שווערד און אָנגעמענדיק לייבקען פאַרן קאַלנער האָט ער שטרענג
געזאָגט:

— וווּ האַסטו גענומען דעם זעקסער, דו, „זשידאָווסקאַיאַ מאַרדאַ“.
זאָג? מען דאַרף אייך אַלע יידן אויסשחטן! אַלע! דער זעקסער איז
אַ פאַלשער!

— וואַלף האָט אים מיר... — האָט לייבקע אָנגעהויבן און באַלד
חרטה געקריגן.

— אַזוי, וואַלף האָט איהם דיר געגעבן, זאָג, דער קעשענע-אַר-
טיסט? קום שוין מיט מיר! כ'נעם דיך גלייך מיט דיין טאַטן, מיט
דיין ברודער, דעם גנב, און איר אַלע גייט ביי מיר אַוועק נאָך סיביר!
אין קייטן! נאָך סיביר!

לייבקע האָט זיך גענומען רייסן. דער קאצאפ האָט אים גוט אָג-

בעריסן פאר די אויערן, דערלאנגט אים עטלעכע בענקלעך אין געזעס צריין און גענומען אוועקגיין.

לייבקע איז אן אויפגעקאכטער געוואָרן, זיך געטרייסלט אין גאַנצן, געוויסט, אַז דער קאַצאַפּ האָט אים צוגענומען דעם זעקסער, איז ער נישט אַ פאַלשער, האָט ער גענומען נאָכלויפן נאָך באַבורינען מיט אַ שטיין, געשרייען ער זאָל אים אָפּגעבן. דער קאַצאַפּ האָט נישט געענטפערט. לייבקע האָט אים גלייך אין קאַפּ צריין אַ שללידער גע- טאָן דעם שטיין און פאַרשווונדן צווישן די ביימער.

פּויערים אין די פּלויזע העמדער זיינען געשטאַנען מיט שאַרפע העק און אויסגעהאַקט קרייזן אַרום די אַראָפּגעלאָזטע דעמבעס. שיק- סעס און עלטערע גויעס האָבן צריינגעזעצט קלינעס אונטער דער קאַרע, זי אָפּגעריסן און עס געלייגט אין קופּעס. טייל האָבן זיך געווישט זייערע נאַסע, צעפּלאַמטע פּנימער מיט די אויסגעשמירטע הענט און געלבּלעכע פּלעקן זיינען געבליבן דאָ און דאָרט.

— גאָט זאָל העלפּן! — האָט יעקב, אַ ייד אין די זעכציקער, אויסגעשריען צוקומענדיק נענטער.

— אויף אימער און אייביק! —

די פּויערים, זעענדיק דעם „פּאַן פּיסאַרזש“, האָבן זיך גענומען פּלייסיקער פאַר דער אַרבעט.

— נו, וואָס זאָגט איר, טאַטע, — האָט זיך יעקב געווענדעט צו אַן אַלטן פּויער — וויפּל קופּעס דאָמב וועלן מיר היי-יאָר האָבן?
— באַ כּווייס — האָט דער פּויער זיך פאַרטראַכט, אַרויפגעצויגן גשעת מעשה זיינע צייגענע הויזן — אַ טויזנט וועט זיין, אויב נישט מער!

יעקב האָט זיך אוועקגעזעצט אויף אַן אָפּגעהאַקטן בוים. ער האָט זיך געוונדערט ווי דער אַלטער קאַצפּער, אַ גוי פּון אַ יאָר עט- לעכע אַכציק, שטייט נאָך אַ גאַנצן גיג מיט דער האַק אין דער האַנט און שטייט נישט אָפּ פּון די איבעריקע פּויערים.
קאַצפּער איז נאָך ביי יעקבס פּאַטער געווען „עשניק“ אין וואַלד. דעמאָלט איז דער וואַלד געווען געדיכטער, ס'איז אוממעגליך געווען

יאם דורכצוגיין - אזוי געדיכט זיינען די ביימער געווען. אלטע דעמבעס זיינען פון אלטקייט אליין געפאלן, געלעגן צענדליקער יארן צעפאלן און פרישע דעמבעס זיינען ארויסגעוואקסן פון די צעפולטע ביימער.

נישט איין מאל אין א ווינטער פארנאכט האט זיך קאצפער פארקליבן אין א ווינקל און גענומען וואיען ווי א וואלף. באלד האבן זיך הונגעריקע וועלף גענומען אפרופן פון אלע זייטן און פינקלדיקע, וועלפישע אויגן האבן ארויסגעברענט פון וואלד.

יעקב קוקט אויף קאצפערס צעקנייטשט, ווי א געבאקענער ווינט טער-עפל, פנים, אויף זיינע כמעט צוגעמאכטע פון אלטקייט אויגן און ווען נישט די הענט, וואס האבן זיך פאמעלעך באוויגן, וואלט מען גע- מיינט, אז קאצפער שלאפט שטייענדיקערהייט.

- עם דומה לחמיר - האט יעקב צו זיך געזאגט.

ער האט געקוקט אויף דער אלטער פיאטעצקא מיט איר טאכטער קאשאן-די ארעמסטע פון דארף, האבן איין, מארג"לאנד און א "לעפראנקע", קאשא איז געשטאנען מיט עטוואס צעשפרייטע, בארוועסע פיס, גיך געריסן די קארע און דערלאנגט איר מוטער. קאשא מיט אירע קליינע הענט האט אויסגעזען ווי א קינד. יעקב האט באמערקט, אז דאס קלייד ביי קאשאן איז פיל קורצער פון פארנט ווי פון הינטן:

- דאס טראגט זי שוין ווידער - האט ער געטראכט.

פאראיארן האט קאשא געהאט א קינד מיטן ארגאניסטער. ער האט זיך געקליבן התונה האבן מיט איר, דערוויל איז ער פאר- שוונדן און זי טראגט שוין ווידער.

א פויער האט באמערקט ווי יעקב קוקט אויף קאשאן און שמייכלט, איז ער עטוואס אויפגערוימטער געווארן און געזאגט:

- קאשא, גאט איז מיט דיר, האסט זיך געמוזט איבערעסן, זע נאך ס'ארא בויך האסט געקריגן?

קאשא איז רויט געווארן און גארנישט געענטפערט.

- דו וואלסט שוין גאר געוואלט דיין ווייב זאל זיך איבער- עסן - האט קאשאס מוטער ביזן געזאגט - קוק אים נאך אן, דעם כוואט, דאכט זיך א, כלאפ" ווי א דאמב אין דאס קאן א קאן א

וויידר נישט צופינדן, אזא צעקן צוכענער! נישט בחנם שלעפט זיך
די יין ווייב ארום מיט אנדערע!

- אָט אזוי, אָט אזוי גיב אים! - האָפּן זיך עטלעכע שיקסעס
אָנגערופן - לָאָז זיך נישט, פּיאַסעצקאָ!

- דו, אַלטע, סוקע, ביסט דאָך ערגער פון דיין טאָכטער -
האַט דער פּויער אָן אויפגעקאָכטער געזאַגט - ווער געדענקט זיך
נישט ווען דו האָסט זיך אַרומגעשלעפט מיטן יונגן, פאַן" און יעדעס
יָאָר געהאַט אין דער סטאַדאַלע אַ ממזר!

- דו חורזיש אויער, דו! דיין פראַנקע האָט נישט געהאַט אַ
ממזר מיטן "סאַלטיס" און דו אַליין ביסט אויך אַ "שווער". נישט
בחנם איז דיין מאַמע געווען בעל-הביתטע ביים גלח צוועלף יאָר! און
מיך אַליין האָט נישט דער אַלטער וויקאַר אַרומגענומען ווען כ'האַב
זיך פאַר אים מתודה געווען? נאָר איך בין נישט קיין נאָר! כ'האַב
פאַרן קוש געקראָגן פינף רובל און אַלע זינד בחנם פאַרגעבן!
- וואָס אמת, איז אמת! - האָפּן אַלע געלאַכט.

- אַ ביסל אַ יחוס - האָט יעקב געשמייכלט אין זיך, מער
נישט איינגעהערט, וואָס די פּויערים האָפּן גערעדט.

אַ גרויסער זשוק איז געשטאַנען אויף אַ יאַגדע-ביימל, אַן אָנ-
געכמורעטער, מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן שנוק. אַ צווייטער האָט זיך
אַרומגערעדלט מיט אַ זשומעריי. ער האָט דורכגעשניטן פאַרשירענע
קרייזן, יעדע ווייזע צו צום זשוק אויפן ביימל, אים געגלעט מיט
די פליגלעך, געלעקט מיטן שנוק און איז באַלד ווידער פאַרשוואַנדן,
זשומענדיק אַלץ העכער. מיט אַמאָל האָט זיך דער זשוק אַוועקגעשטעלט
אויפן ביימל, עפעס אויסגעשפונען מיט די הינטערשטע פּיסלעך, גע-
הויבן די פליגלעך. די זשוקעס זיינען פאַמעלעך צו איינער צום
צווייטן, איינגעפלאַכטן זיך מיט די פּיסלעך, געקלאַפט מיט די פליגל
און צוזאַמען אַוועקגעפליגן.

יעקב האָט זיך פאַרטראַכט און גענומען שפּאַצירן איבערן וואַלד.
צייט מען האָט אים איבערגעגעבן, אַז "וואַלף ר' היימס" איז ביי
אים אַן אָפּטער בן-בית, איז דער אַלטער יעקב אַרומגעגאַנגען ווי אַן אַ
קאָפּ. און פטור צו ווערן פון וואַלפּו, ווי ער האָט געמיינט אין אָנ-

הויב, איז נישט געווען אזא ייכטע זאך. דען גאָט זאָל שומד ומציל זיין -
 אזא יינג קאָן לייכט אונטערצינדן, שטעכן און וואָס קאָן ער נישט ?
 מיט אַן אמת, האָט זיך דעם אַלטן עפעס נישט געגלויבט, און
 צווישן וואָלפן און לאהן זאָל זיין עפעס ערנסט. נו, טאָקע ? וואָס
 פאַראַ יידישע טאַכטער וועט דאָס האָפּן צו טאָן מיט אַ גנב? על אחת
 כמה וכמה וועט דאָך אַן אַשת-איש אודאי נישט האָפּן צו טאָן ! אלא
 מאי ? וואָס דען ? האָט דער אַלטער יעקב טאָקע נישט געפונען קיין
 תירוץ און געפילט, אַז ער איז מיאוס אַריינגעפאלן, אַז ס'רוקט זיך
 אויף אים אָן אַ פינסטערע עלטער - און ווער ווייט ? טאָמער שטאַמט
 אים גאָט, ער האָט דאָך צוגעזאָגט גיטעלען, זכרונה לברכה, דער
 ערשטער ווייב, אַז ער וועט נישט נעמען קיין בתולה - נאָר גיי
 זיי אַ בריה ! געוויס איז עס פאַר אים נישט געווען קיין שדוך, דער
 שווער, שלמה פאַכטער, איז נישט זיין שטאַנד - - נאָר גאַרנישט !
 פאַרפאלן !

אזוי האָט זיך יעקב אַרומגעשלעפּט איבערן וואָלד ביז פאַר-
 נאַכט. נישט ווייט פון „באַראַק“ האָט ער דערזען קאַשאַן.
 - וואָס טוסטו דאָ ? - האָט זי יעקב געפּרעגט.
 - די מאַמע האָט מיך געהייסן וואַרטן אויף אַ קוויטל - האָט
 זי געענטפּערט און נישט אויפגעווייבן די אויגן.
 יעקב האָט רחמנות געקראָגן אויפן שיקסל, ווי זי איז געזען
 אַן איינגעקורטשעטע, מיט פאַרלייגטע הענט - האָט ער איר אויסגע-
 שריבן אַ קוויטל, געגעבן אַ קופערנעם צענער אַ מתנה און זי גע-
 הייסן גיין אַהיים.
 דאָס שיקסל איז צוגעפאלן צו יעקבן און אים גענומען קושן
 די האַנט.

- ניטע, קאַשאַ, מען דאַרף נישט - האָט יעקב געשטאַמלט -
 כ'בין דאָך נישט קיין „קשאַנדו“ - און ער האָט צוגעכאַפּט די האַנט.
 יעקב האָט זיך מיט אַמאָל גענומען אַרומקוקן אין אַלע זייטן,
 געקוקט אויף קאַשאַן און עס האָט אים עפעס אַ ברי געטאָן אין אַלע
 גלידער. ער איז צוגעגאַנגען נענטער צום שיקסל, גלייך זיך פאַר-
 לויפן, אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנט און אוועקגעגאַנגען.

אז יעקב איז צוגעקומען צו זיין הויז און דערזען ווי וואָלף שפּרינגט דורך זיין פּאַרקאָן, איז ער אויף אַ רגע צעמישט געוואָרן, זיך באַלד געטאַמעוועט און אַ געשריי געטאָן :

— הע, וואָלף!

וואָלף האָט דערזען יעקבן, אינסטינקטיוו אַרונטערגערוקט דאָס היטל איבער די אָיגן און צוגעגאַנגען, אויספייפּנדיק עפעס דורך די פאַרמאַכטע צייַן.

— וואָס שפּרינגסטו עפעס איבער די פּלעטער ווי אַ קאַץ — האָט דער אַלטער געשמייכלט — כ'ווייס, פאַר מענטשן איז דאָכט זיך געמאַכט אַ טויער ?

— איר ווייסט דאָך, ר' יעקב — האָט וואָלף גוטמטיק געענטפּערט — כ'האַב שוין אַזאַ טבע ! די פּרנסה אונזערע ברענגט עס מיט — און ער האָט זיך צעלאַכט.

— און דו לעבסט נאָך אַלץ, האַ ? — האָט דער אַלטער אים אַ קלאַפּ געטאָן אין דער פּלייצע.

— וואָס פרעגט איר, ר' יעקב ! כ'הויב איצט אָן צו לעבן !

— אַווי, האַ, האַ, האַ — האָט זיך דער אַלטער פּלומרשט צעלאַכט. יעקב איז קיין נאָר נישט געווען, האָט ער דערווייל פאַרצויגן דעם שמועס און בשעת מעשה געפּלאַנט ווי ר'נאָך אונטערצורוקן וואָלפּן אַ פּיסל. ער האָט געפּילט, אַז איצט האָט ער די בעסטע געלעגנהייט.

— און ווי גייט עס מיט פּרנסה ?

— שוואַך, ר' יעקב.

— הער, וואָלף, ווילסט מאַכן אַ פאַר רובל ?

— כ'וויל שוין גאָר !

יעקב האָט אָנגענומען וואָלפּן פאַר אַ האַנט, מיט אים אָפּגעגאַנגען עטלעכע טריט און זיך אָפּגעשטעלט.

— הער זיך איין, ס'וואָלט געווען אַ מצוה פיי מיגאַצקען אַרויס-צונעמען דעם „שימל" — דאָס איז אַ „הונטצוואָט" אַ גוי, ער קאָן נישט קוקן אין די דלדל אמות וווּ אַ ייד שטייט ! ברויכסט מער ? דעם שימל רופט ער „ראבין". איך אַליין וואָלט ביי דיר צוגענומען דאָס פּערדל. כ'וואָלט דיר געגעבן אַ פינג און צוואַנציקער אַפי דעם ערל אַנלערגען. און וואָס מיינסטו, ס'איז אַ שווער שטיקל אַרבעט ? —

אָסור ! קאָנסט גלייך דעם סוס אַרונטערפירן פון דער לאַנקע. ס'וועט
אָסור אַ הונט אַ ביל טאָן ! נו, וואָס שווייגסטו ?

— ס'גייט ! — האָט וואָלף געענטפערט — גיט אַהער אַ פינפערל
האַנטגעלט.

— געמאַכט !

פאַרנאַכט האָט חיים פאַרמאַכט די „קוזשניע“ און געגאַנגזין מיט
די בנים אַהיים. לייבקע האָט זיך אויך געפלאַנטערט צווישן זיי.
אַפניא דעם טאַטנס קלעפ האָבן אים ווייניק געאַרט. ער האָט געוואוסט,
אַז אַזוי דאַרף זיין, אַז אַ טאַטע האָט געוואנטע, אייזערנע הענט צום
שלאָגן און אַז ער וועט גרויס ווערן וועט ער אויך האָבן שטאַרקע
הענט און וועט אויך שלאָגן. דערפאַר טאַקע האָט ער מער דרך ארץ
געהאַט פאַרן טאַטן ווי פאַר דער מאַמען, כאָטש די מאַמע האָט אים
אַליץ נאַכגעגעבן. און מיט אַן אמת האָט חיים לייבקען אויך ליב גע-
האַט, וואָס ער מאַכט זיך פון די קלעפ קיין וועזן. אַריינגעכאַפט, קיין
פּיפּס געטאָן און פאַרטיק ! — אַזוי דאַרף עס זיין — האָט זיך חיים
געטראַכט. גייענדיק פון דער „קוזשניע“ אַהיים, האָט חיים עטלעכע מאָל
אַ קניפ געטאָן לייקען אין דער באַק אַריין און עפעס אונטער-
געברומט. אַלע זיינען געווען הונגעריק, נישט גערעדט צווישן זיך
און געטראַכט ווי מען וועט דאָס „אַריינכמאַליען“ די געוואַטענע
קאַרטאַפּל מיט פוטער-מילך.

חיה, דערזענדיק די חברה פון דערווייטנס, איז גאָר לעבעדיג-
קער געוואָרן. גיך אַרנינגעקאַטשעט אין מיטן שטוב אַ פאַס פון הערינג,
אַרפּאָפּגענומען דאָס ברעט פון דער שלאָף-באַנק, אַרויפגעלייגט אויף
דער פאַס, אַוועקגעשטעלט אַן ערדן שעפל מיט צוויי אויערן מיט
פאַריקע, מעליקע קאַרטאַפּל, צוויי קרוגן פוטער-מילך, אַן אייגן גע-
באַקענעם לאָבן ברויט און אַ שיסל פוטער.

חיים איז אַריין מיט די בוי אַ באַקוקט וואָס עס שטייט אויפן
טיש און אַ געשריי געטאָן :

— נו, חברה, נעמט אייך צו מנחה, גיכער !

אליין האָט ער אָנגעריבן אָן דער נאַסער, קופּערנער שעפּ זיינע
הענט, זיך אַרומגעאַרטלט מיט אַ קאַלירט נאַז-טיכל אַנשטאַט אַ
גאַרטל און אויסגעשריען:

— אוי, אשרי יושבי ביתך עוד יהלךך סלה! —
די חברה האָבן זיך צעשאָטן איבער דער שטוב און עפעס גע-
מאַלן מיט די מיילער.

— אוי, אָשימה אספרנה! — לייבקע, האָסט אַהיים געטריבן די קוז?
— יי-א-א! — האָט לייבקע געענטפערט, וואָרפנדיק אַ הייסע
קאַרטאָפל פון איין פּאַק אויף דער צווייטער.

נאָך מנחה האָבן זיך אַלע צעזעצט אַרום טיש, גענומען די
בלעכערנע לעפל אין די הענט אריין און מיט לייב און לעבן זיך
אַריינגעטאָן אין עסן.

אויף דער שוועל האָט זיך באַוויון אַן עלטערער ייד מיט אַ פּאַק
אויף די פלייצעס. דער ייד האָט אָנגעקלאַפט מיטן שטעקן אָן דער שוועל.
— ברוכים היושבים, מיט אַ גוטן אָפעטיט! איר האָט דאָך
געוויס פאַר אַן אָרעמען יידן אַ לעפל געקעכץ?

— געוויס האָבן מיר — האָט חיה אַ צוטרידענע געענטפערט —
נעמט נאָר אַראָפּ, פעטער, דעם פּאַק און זעצט אייך צום טיש.
דער ייד האָט געטראָגן אַ צייגן כאַלאַטל, אַ פּאַר שטייהל, וויי-
סע פון בלאָטע, מיט שווערע כאַליעוועס. די פּאַלעס זיינען געווען
אַריינגעמאַכט אין דעם שטריק, מיט וועלכן ער איז געווען אַרומגע-
גאַרטלט. ער האָט פּאַמעלעך אַראָפּגענומען דעם פּאַק, זיך געוואַשן
און הויך המוציא געמאַכט.

— פון וואָנען קומט אַ ייד? — האָט חיים אים שלום געגעבן.
— פון וואָנען איך קום? — האָט דער אורח געצויגן די ווער-
טער און געשניטן דאָס ברויט אין קליינע רייפלעך — הם, פעטער
לעבן, פון דער גאַנצער וועלט! היינט בין איך דאָ, מאָרגן — דאָרט,
און אזוי שטופט מען דורך דאָס ביסל יאָרן, אַבי ווייטער!

דער עולם האָט זיך באַלד אַרומגעזעצט אַרום דעם אורח ווי
אַרום אַן אבן-טוב, אָנגעשטעלט די אויערן און זיך איינגעהערט צו
יעדן וואָרט זיינס. דען וואָס איז אַ חידוש? ס זיינען דורך חדשים און
אַ לעבעדיקן מענטשן אויסער די דאָרפישע האָט מען אויפן ישוב נישט

געזען, האָט טאַקע דער ישוב דערעסן און ס'האַט זיך געוואָלט דורכ-
שמועסן מיט אַ יידן, הערן וואָס עס טוט זיך אויף דער וועלט. און
ווי דער עולם איז אַזוי געזעסן און זיך געשמאַק איינגעהערט
ווי ס'לעבט זיך יידן אין טיף "ראַשעיע", האָט זיך די טיר געפנט
און באַפֿורן סטראַזשניק, דער "סאַטיס" און נאָך זיי אן עולם פֿויערים
זיינען אַריין אין שטוב.

חיים האָט זיך צומאָל פֿון אָרט נישט גערירט. ער איז שוין
געווינט געווען צו די צרות, געוויסט, אַז דאָס זוכט מען זיין גן-עדן-
פירער, וואָלפֿן.

די פֿויערים האָבן געשריען, געוואָלדעוועט, געסטראַשעט זיי
וועלן אונטערצינדן, אויסגעזוכט די שטוב, דעם בוידעם - וואָלף איז
נישט געווען. דער אַלטער חיים האָט זיך מיט אַמאָל אַ שטעל געטאָן,
אַריין צווישן די פֿויערים און גענומען רעדן:

- פּאַנאָויע, איר קענט אַלע חיים שמיד, אמת? און נישט פֿון
היינט! איך בין אין זאָוואַד געבוירן געוואָרן און אַז מען האָט אייך
„געוואַשטשעט“* האָב איך זיך פֿון מיין חלק אָפּגעזאָגט, אַוועקגע-
געבן אייך מיין „וויקע“ לאַנד. וואָס שווייגט איר?

- אמת, אמת, - האָבן די פֿויערים אויסגעשריען.

- און איצט, ווער האָט אייך די וועגן, די בריטשקעס געמאַכט?
ווער שמידט אייך די פּערד? אַלץ חיים שמיד, אמת? האָב איך אייך
אַמאָל גענאַרט? זאָגט! אמת, כ'בין אַ ייד - אָפּער אַן ערלעכער ייד!
- וואָס אמת, איז אמת - האָבן די פֿויערים געשריען - חיים
איז אַן ערלעכער ייד!

- טאָ וואָס ווילט איר פֿון מיר? וואָס בין איך שולדיק, אַז
כ'האַב אַ זון אַ גנב? איר ווייסט דאָך, אַ טאַטע פֿאַר אַ זון הענגט מען
נישט!

די פֿויערים האָבן זיך ביסלעכווייז גענומען אַרויסרוקן. חיה
האַט געוויינט, געזוכט לייבקען, נאָר לייבקע איז שוין לאַנג געווען אין
וואַלד, געגאַנגען אָנזאָגן דעם ברודער ער זאָל אָפּציען.

אין אוונט האָט געכאַפּט אַ מאַיאָווע פרעסטל.
 וואָרף איז געלעגן אין אַ האַלב איינגעפאלענער סטאַדאַלע, וואָס
 איז געשטאַנען אין וואַלד און געוואַרט אויף לאַהן.
 ער האָט אַריינגערוקט דעם קאַפּ צווישן די אַקסלען, איינגעטו-
 ליעט זיך אין רעקל און געציטערט פון קעלט. ער האָט אויפגעזוכט
 אין אַ וועסטל-קעשענע אַ שטיקל פאַפיעראַס און פאַררויכערט. אַרום איז
 געווען שטיל, נאָר עפעס אַ שוואַרצער קאָטער איז געלעגן אויסגעצויגן
 אויף אַ בעלעק, נעבן דאָך, געווארטשעט און געשאָסן מיט די גרינע
 פאַספּאַר-אויגן.

וואָרף האָט פאַרשטאַנען, אַז ס'איז נישט גלאַט, וואָס לאַה זוימט
 זיך אַזוי שפעט און זיך בשום אופן נישט געקאָנט שענקען ווי ר'נאָך
 ער איז געווען אַ חמור און זיך נישט געכאַפּט, אַז יעקב שטעלט
 אים אונטער אַ פיסל. און איצט מעג ער זיך שוין אָפגעוועגענען מיטן
 אייגענעם דאָרף, אויב ער וויל נישט לעבעדיקערהייט די קאָפּיטעט
 אויסציען. די נכפה האָט אים געגעסן. ער האָט זיך מיט אַמאָל אויס-
 געגלייכט, פאַרקוועטשט פון פעס די פויסטן און געשאַלטן. ער האָט
 געפלאַנט נאָך מיט אַלע זיך אָפצורעכענען, זיי אָנטאָן געברענטע צרות.
 און יעקבן, דעם חסיד, וועט ער היינט נאָך אַרויסנעמען די פערד! ווי
 ער איז אַ ייד!

עס האָבן זיך דערהערט טריט. לאַה אן איינגעהילטע אין אַ פאַ-
 טשיילע איז שטיל אַריין אין דער סטאַדאַלע.

— וואָס אַזוי שפעט, לאַהשי? וואָס הערט זיך?
 — ס'הערט זיך, יאָ — האָט לאַה זיך געבייזערט, — כ'האַב זיך
 קוים אַרויסגעריסן, דיינע געשעפטן — און אַצינד זוכט מען דיך,
 ס'גאַנצע דאָרף איז אויף, טראָג זיך בעסער באַצייטנס אָפּ, הערסט?
 — וואָס דו רעדסט, נאַרעלע, וועמען וועט דאָס איינפאַלן מיך
 דאָ פיינאַכט צו זוכן? און ווייסטו ווער ס'האַט „געסליחעט“? זיין
 אַלטער! ס'אָ שיי...! קום אַהער, טייבעלע, ס'איז מיר אַזוי קאַלט!
 וועסט דאָ זיין מיט מיר ביז פאַרטאָג, גוט?
 — וואָס פאַלט דיר איין, וואָס? דו הער מיך בעסער, און צי
 שוין אָפּ, דען מען קאָן יעדע מינוט דאָ אַהערקומען. דאָס גאַנצע
 דאָרף פויערים איז אַוועק דיך זוכן.

— זיי קיין קינד נישט, לאה, מען וועט וואָלפֿן נישט כאָפֿן —
און ער האָט זי אַרומגענומען.

זיי האָפֿן זיך אַריינגעזעצט אין אַ קופּע אַלטע גראַכאַווינע, זיך
אַרומגענומען, זיך צוגעטויליעט און פאַרגעסן אין אַלעם.

עס האָפֿן זיך דערהערט קולות. לאה איז אַ פאַרציטערטע גע-
וואָרן און גענומען וויינען. וואָלף האָט זי באַרויקט, זי אַרומגעוויקלט
מיט גראַכאַווינע, מען זאָל מיינען ס'איז אַ „סטאַג“ שטרוי, און אַליין
האָט ער זיך אויסגעצויגן אויף דער ערד און צוגעלייגט דאָס אויער
צו דער טיר.

די קולות זיינען געוואָרן אַליץ העכער. וואָלף האָט זיך נישט
פאַרלוירן, פאַרמאַכט מיט אַ ברעט די טיר, אויפגעזוכט אַ צעבראָכענע
ווידלע מיט צוויי ציין און באַשלאָסן פאַר קיין פאַל זיך נישט אונט-
טערצוגעבן. ער האָט שאַרפּער אָנגעשפיצט די אויערן.

— שלאָגט אים! ער וועט זאָגן! ער מוז זאָגן! — האָט וואָלף
דערהערט קולות און ער איז אַ פאַרציטערטער געוואָרן.

— אויב דו זאָגסט נישט וווּ וואָלף איז, הענגט מען דיך אויף,
הערט, לייבאַ? — האָט ער דערקענט באַבורינס שטימע.

ס'איז צוריק געוואָרן שטיל. מיט אַמאָל האָט זיך דערהערט אַ
טויסטשען ווי מען וואָלט עמעצן געפאַטשט, קולות: „בעסער! בעסער!“
און לייבקע האָט זיך צעוויינט.

ווי אַ צעדייצטע היה איז וואָלף אַרומגעלאָפֿן איבער דער סטאַ-
דאָלע מיט דער ווידלע אין דער האַנט און איין גאָט ווייס פאַרוואָס
ער האָט דוקא געזוכט אן אַנדער ווידלע, צי אַ האַק ער זאָל אַרויס
און וויינן די „פּאַפּראַטע“ ווי צו שלאָגן אַ קליין יינגל, זיין לייבקען.
אין דער סטאַדאָלע איז מער קיין ווידלע נישט געווען. לאה שטיל
געוויין האָט אים אויפגערעגט. ער האָט פאַרגעסן, אַז לאה איז זיין
געליבטע און אָנכאַפּנדיק זי ביי אַ האַנט האָט ער איר איינגערוימט:
— שווייג, נבלה, דען כ'דערשטעך דיך!

פאַר גרויס פעס האָט ער דערלאָנגט דעם קאָטער אַ כמאַל מיט
דער ווידלע, אַז ער האָט קיין צייט געהאַט זיך צו דערהאַטן מיט די
לאַפעס און אַראָפּ אויף דער ערד ווי אַ שטיין.

ער האָט ווידער דערהערט באַבורינס קול :

— פּאַנאָויע, דער קליינער וואַקסט אַ גנב! ער ווייס וווּ וואָלף
איז, אַז נישט וואָס וואָלט ער דאָ געטאָן ביינאַכט אין וואָלד? שלאַגט
אַזוי לאַנג, ביז ער וועט אויסזאָגן.

באַרד האָבן זיך דערהערט לייבקעס געשרייען, אויסטערליש
רעווען, און ס'בלוט האָט וואָלפן גענומען פּרירן אין די אַרענן. ער האָט
געציטערט, זיך פאַרשטעלט די אויערן און געקלאַפּט קאָפּ אין וואַנט.
— וואַנט, אַז ער איז אַזוי דער, לעפּיאַנקע? דו, היצעל, דו!
פאַרוואָס האָסטו באַרד נישט געזאָגט, וואָלסטו דאָך פאַרשפּאַרט אַז
קריגן קלעפּ!?

— צו דער, לעפּיאַנקע, אַז דער, לעפּיאַנקע, נעמט לייבאן
מיט — האָבן זיך געהערט ווילדע קולות.

וואָלף האָט דערהערט ווי ס'זערט אים וואַרעם ביים האַרץ, עס
שטיקט עפעס אין האַלז און ער האָט געשעפטשעט: לייבקעלע, לייבקעלע!
ער האָט אַ פּראַל אויף געטאָן די טור און אַרויס מיט דער ווילדע,
די פּויערים האָבן זיך צעשאַטן. באַרד איז באַבורין געלעגן אַ
דורכגעשטאַכענער. ער האָט געשאַגן רעכטס, לינקס, געכמאַליעט אים
בער די קעפּ, געפּאַלן, זיך גיך אויפּגעהויבן, און ווידער געשאַגן,
געפלעמט — און מיט אַמאָל האָט ער דערפילט אַ בריי איבערן
קאָפּ — ווי מען וואָלט אים אָפּגעמאַסטן מיט אַ דראַנג.

— ס'איז נאָך דיר, וואָלף! — און ער איז אומגעפּאַלן.

אַז ער האָט געעפּנט די אויגן האָט שוין אָנגעהויבן צו טאַגן.
— ער לעבט! — איז לייבקע צו און אים גענומען קושן די הענט.
דער הימל איבערן וואָלד האָט זיך פאַרפלאַמט. וואָלף האָט זיך
לאַנג איינגעקוקט אין דעם פלאַם, זיך געוואָלט עפעס דערמאַנען, גע-
פילט ווי די פּוחות פאַרלעזן אים און דערזען נעבן זיך לייבקען.
ס'איז אים ווי לייכטער געוואָרן, לאַנג געקוקט אויף לייבקען, און
אויף זיינע מיט בלוט פאַרטרוקנטע ליפּן האָט זיך באַוויזן א שמיכל.
און אַז לייבקע האָט זיך דערשראָקן, נישט געקאַנט אויסהאַלטן
וואָלפס בליק און זיך אָפּגעדרייט מיט אַ געוויין, האָבן וואָלפס פאַר-
גליווערטע אויגן נאָך אַלץ געקוקט אויף דעם אַרט, וווּ לייבקעס פּנים
איז געשטאַנען.

ד ע ר מ ש פ ט

שמחה פישער, א פאָרגרעבטער, מגושמדיקער ייד, האָט געוויינט אין שכנות מיט פנחס „שרייפער“. שמחהס פויעריש הייזל מיטן שוואַרצן, שטרויענעם דאָך פון אַלטקייט איז געשטאַנען ביים עק פון דער זשאָלדעווקע, וווּ זי שניידט זיך ווי אַ טרעפּ צווישן שפיציקע סקאַלעס און סאַלט מיט אַ רויש אין דער ווייסל אַרײַן. און פון דערווייטנס האָט זיך געדאַכט, אַז דאָס הייזל איז אַרויסגעוואַקסן פון די סקאַלעס, וויגט און שווענקט זיך אין וואַסער ווי אַ בערלינקע און אַרום און אַרום פלעכטן זיך זילבערנע סטענגעס.

דער פישער מיט דריי בנים זיינען געשטאַנען אָן קאפּאַטעס, באַרוועס, מיט פאַרשאַרצטע איבער די קניען הויזן און געשמירט מיט קעז גרויסע צוויי אויעריקע עמערס. שמחהס ווייב, אַ געזונטע, רויטע יידענע ווי אַ פויערטע, מיט אַ ווייס דריי-עיק טיכל אויפן קאָפּ איז געשטאַנען אַ באַרוועסע, מיט ברייטע צונויפגעוואַקסענע ווי ביי אַ גאַנז פינגער און פאַריכט גרויסע, געשטריקטע שאַטקעס. די מענער האָבן אַריינגעלייגט שטיינער אין די עמערס, דער שטראָם זאָל זיי נישט אַוועקטראָגן. און אַז אַן עמער איז פול געוואָרן מיט פיש, האָבן זיי גיך אָנגעצונדן שטיקער קין, די פיש זאָלן נישט זען וווּ צו אַנטלויפן און האָבן דעם עמער אַרויסגעשלעפט. די צאפליקע פיש האָט מען אַריינגעלאָזט אין די געשטריקטע שאַטקעס און זיי אָנגע-האַנגען אָן אַ פליט, וואָס איז געשוומען אין וואַסער, צוגעבונדן צום ברעג מיט גראַבע שטריק.

אויף דעם פליט איז געזעסן שמחהס מוזשיניק, זעליק, אַ יינגל פון אַ יאָר צען מיט אַ וואַרצל נעבן אויער, און געוואָרפן

קרישקעס אין אַ פּלאַש מיט וואַסער, וווּ אַ גאַלדן פּישל איז אַרומ-
געשוומען.

זעליק איז געוואַקסן אין וואַלד ווי אַ ווילדע ציג, אָפט פאַר-
פאַלן געוואָרן אויף עטלעכע טעג, זיך מיטגעכאַפט מיט אַ בערלינקע
זאַץ, וואָס איז פאַרבייגעשוומען, און אין דערהיים האָט ער קיינעם
נישט אויסגעפעלט, און איינמאַל, אַז ס'איז דורך אַ וואַך און זעליק
איז נישט אַהיימגעקומען, האָט די מוטער געלאָזט פאַלן אַ וואַרט. אַלע
האַבן געשוויגן. און נישט בחנם! ווען זעליק איז געבוירן געוואָרן
מיטן וואַרצל, האָט די מוטער זיך דערשראָקן און געשיקט נאָך דער
אַלטער „טשאַראָוויצע“ זי זאָל אים אָפּשפּרעכן.

די מכשפה האָט געהייסן דעם קליינעם זייער היטן, אַז נישט וועט
די קייסערן פון דער ווייסל, די הייליקע וואַנדע, אים צונעמען.
און דער פּישער מיט די בניים האָבן געגלויבט באמונה שלמה,
אַז דאָס שטיק וואַסער, וווּ זיי וווינען, מוז צונעמען אַ מענטשן, דען
דער פּאַנג ווערט שוואַכער פון יאָר צו יאָר. דאָס וואַסער פּאַדערט
זיינס – דעריבער גייט זיי אַזוי שלים-מזלדיק.

און יעדעס מאָל, ווען זעליק איז פאַרפאַלן געוואָרן אויף עטלעכע
טעג, האָבן אַלע געשוויגן און ביי זיך האָט יעדער געטראַכט, אַז דאָס
וואַסער האָט שוין זיין קרבן, איז, ווי אויף צו להכעיס, דער קליינער
יעדעס מאָל צוריקגעקומען. די ווייסל האָט אים שוין דריי מאָל ארויס-
געוואָרפן. דעריבער האָט שמחה נישט געוואָלט וויסן פון דעם יינגל,
אים נישט געלערנט קיין יידישקייט, איז טאַקע זעליק אַרומגעגאַנגען
קרועה בלויה.

– וואָס האָסטו זיך אַוועקגעזעצט, וואָס, בהמה דו – האָט די
פּישערן אַ געשריי געטאָן צו זעליקן – גיי אַריבער צום „שרייבער“
און פרעג וויפל עיש מען זאָל שיקן אויף שבת.
דאָס יינגל האָט געכאַפט די פּלאַש מיטן גאַלדענעם פּישל
און זיך געלאָזט איבערן וואַלד.

זעליק האָט געטראַכט, אַז ווען ער וועט עלטער ווערן, וועט ער
נישט כאַפן קיין פּיש מיט עמערס. ער וועט זיך אויסבויען אַ פּליט
און כאַפן פּיש מיט סיטשן. און אַז ער וועט רייך ווערן (און רייך
ווערן וועט ער געוויס) קויפט ער זיך אַ פאַר גומענע שטייול, מיט

דאנגע כאַליעוועס, וואָס פאַרבינדן זיך מיט אַ שנאָל אַזש אונטערן
 בויך, אַ לעדערנעם רעקל און ער וועט אַרומפאַרן אין די וואַסערן
 אין אַן אמת פישער-שיפל, מיט אַזאַ גרויסן ראָד. דעמאָלט וועט ער זיך
 אויסבויען פונקט אַזאַ הויז מיט אַ גלעזערנע וועראַנדע, ווי פנחס
 שרייבער האָט. און טאַמער גאָר אַוועקשענקען דאָס גאָלדענע פישל
 רחלען? זי איז דאָך מיט אים שוין ברוגז דעם צווייטן טאַג! ער האָט
 איר שוואַרצער קאַץ דעם עק אָפּגעהאַקט, אַ שיינע ריינע כפרה! אַז
 די פיש וואַרפן דעם רויגן, דאַרף זי זיך נישט פאַרגנבענען און אויפ-
 פרעסן זיין יאָ, דאָס פישל וועט ער אַוועקשענקען רחלען. אמת, גאָלדענע
 פישלעך וואַלגערן זיך נישט אין דער ווייסל, נאָר גאַרנישט, ער
 וועט עלטער ווערן וועט ער כאַפן אַ וואַל-פיש, אים אויסהוילן, זיך
 אויפנייען פון דער שטאָפּן-פעל אַ פאַר הויזן מיט אַ ראָק צוזאַמען, וווּ
 די פלויע אויגן זאָלן זיך נאָר אַרויסזען, און ער וועט זיך אַ לאַז טאַן
 מיט אויפגעשטעלטע פליס-פעדערן צו די גאָלדענע פישלעך, ער ווייס,
 אַז זיי וווינען אין די טיפסטע קעסל-גריבער. ער וועט אָבער רחלען אָג-
 זאָגן זי זאָל טוישן דאָס וואַסער און אַריינבוואַרפן עטלעכע קרישקעס.
 אויף דער וועראַנדע איז געזעסן רחל און זיך אויסגעטענהט מיט
 דער שוואַרצער קאַץ, וואָס איז געלעגן אין אַן אויסגעבעטן קאַשעק
 מיט אַ געשוואַלענעם רוקן:

— מיין אַרעם קעצל! ס'טוט דיר וויי? נו, וויין נישט! מיקאַלאַי
 זאָגט ס'וועט זיך אויסהיילן. דערפאַר וועט זעליקס וואַרצל ווערן אַזוי
 גרויס, אַזוי גרויס, זעסט, אַזוי! — און זי האָט צעשפרייט ביידע
 הענטלעך — וועט דאָס זיין מיאוס — האָט רחל זיך צעלאַכט — זעליק
 מיט אַן עק אויף דער באַק!

— רחל, זעסט, כ'האָב אַ גאָלדן פישל! ווילסט עס?

רחל האָט זיך אויסגעדרייט און אַראָפּגעלאָזט אַ ליפּ:

— כ'בין ברוגז!

— פאַר וואָס ביסטו ברוגז?

— ווייל ביסטו אַ גזלן!

— אַז דער טאַטע האָט מיך געהייסן, אויף מיין וואָרט! ער
 האָט נאָך געהייסן כאַפן דיין קאַץ אין אַ זאַק אַריין און זי אַראָפּ-
 זואַרפן פון בערגל, אַזוי, פלייך, אין וואַסער אַריין!

- און מיינסט ס'וועט דיר זיין געשאַנקען ? גאָט וועט דיר שטראַפֿן;
 מיקאַלאַי זאָגט, אַז דיין וואָרצל מוז ווערן אַזוי גרויס, ווי דער אָפּגע-
 האַקטער עק.
 זעליק איז אויף אַ מינוט צעמישט געוואָרן, זיך אָנגעכאַפט פֿאַר
 דער פּאַק און אים האָט זיך בשעת מעשה מיט אַן אמת אויסגעדאַכט,
 אַז דער וואָרצל ווערט לענגער.
 - ס'איז אַ ליגן ! אין וויפיל וועטסטו אַז מאַרגן האָב איך אים
 שוין נישט ? כ'האַב אזאַ מיטל !
 - וואָס פֿאַראַ מיטל ?
 - מען שמירט אים אויס מיט טויבן-פֿלוט עטלעכע מאָל, ווערט
 ער פֿאַרדאַרט און פֿאַלט אַרונטער.
 - טאָ פֿאַרוואָס טוסטו עס נישט ?
 - ווייל די מאַמע זאָגט דער וואָרצל איז מזלדיק און אַז כ'וועל
 אים אַראָפּנעמען פֿאַר 13 יאָר, וועט ס'מזל אַנטלויפֿן.
 - און דו ביסט מזלדיק ?
 - אודאי, זעסט מיך האָט די ווייסל דריי מאָל אַרויסגעוואָרפֿן
 און כ'וואָלט אַפֿילו אין ים אויך געקאָגט שווימען ! מיינ טאַטע איז
 שוין אַזוי לאַנג פֿישער און האָט נאָך קיינמאָל קיין גאַלדן מישל נישט
 געכאַפּט. און איך ווייס וווּ זיי וויינען אויך ! און דו ווייסט נישט !
 - וווּ ?
 - אין די קעסל-גריבער !
 - זעליק, ס'איז אמת, אַז אַ קעסל-גרוב מוז יעדעס יאָר צו-
 נעמען אַ מענטש ?
 - אודאי, זיי וויינען דאָרט מיט די גאַלדענע פֿישלעך ! דו
 ווייסט, אַז כ'וועל עלטער ווערן וועל איך אַהין צו די גאַלדענע פֿישלעך.
 - און אַז זיי וועלן דיר נישט אַרויסלאָזן ?
 - זיי וועלן יאָ אַרויסלאָזן !
 - און וואָס וועסטו דאָרט טאָן ?
 - ווייסט וואָס, דאָרטן ליגן אַלע ים-אוצרות, וועל איך זיך אָנ-
 לייגן פֿולע קעשענעס מיט גאַלד און ברייליאַנטן און קומען צוריק.
 - און וועסטו מיך אויך מיטנעמען ?
 - דיר ? אַז ביסט ברוגז !

- אוראי בין איך ברוגו!
 - וועל איך דין נישט מיטנעמען!
 - טאָ נעם נישט!
 - טאָ גיב מיר אָפּ ס'גאלדענע פישל!
 - ס'גאלדענע פישל? טאָ פאַר וואָס ביסטו אזא שלעכטער, נעמסט
 מיין קעציל און - - -
 - אויף מיין וואָרט, כ'וועל מער דעם עק נישט אָפהאַקן!
 - אז דו האָסט שוין אָפּגעהאַקט!
 - רחל, וווּ ביסטו? ס'עסן ווערט קאַלט - האָט די אַלטע דינסט
 גערופען.
 - כ'גיי שוין - האָט רחל געענטפערט און זיך אויפגעשטעלט.
 - קום מאָרגן צו אונז, רחל, „באַטשאַנעס“* זיינען שוין גע-
 קומען צו פליען, וועסט קומען?
 - כ'וועל קומען - און זי איז אַריין אין שטוב.

2.

דער וואָלד האָט פריילעך גערוישט, געשמעקט מיט קאלעםאָניע**).
 זעליק, אַן אָפגעברענטער ווי אַ ציגיינערל, איז זיך געבאַנגען אַ
 באַרוויסער איבערן וואָלד, אויסגעמיטן די סטעזשקע וווּ אַלע גייען,
 געשפרייזט איבער דער שוואַרצער, זומפיקער מיט מאַך באַוואַקסענער
 ערד און הנאה געהאַט ווי די קילע, פייכטע ערד צעגייט און פידלס
 אונטער זיינע פיסלעך ווי גוט אויסגעקעטענע טייג. דאָס יינגל האָט
 געהאַלטן אַ שליסל אין מויל און געפייפט אויף וואָס די וועלט שטייט.
 רחל, אַ פריילעכע מיט צעפלאַמטע צעקלעך, טיט די שיך און
 זאָקן אין די הענט איז דעם יינגל גאַכגעבאַנען.
 שטראַלען וואָס זיינען געווען באַהאַלטן טיף אין וואָלד האָבן

* גושלעט.

** גומי איינצורייבן אַ בויגן פון אַ פידל.

מיט אַ מאָל גענומען שטיפן, זיך פלעכטן אַרום רחלן, די שטראָלן
האַבן זיך פּערגנבעט פון הינטן, איר אַ קוש געטאַן, צוריק אָפּגע-
שפּרונגען און מיט אַמאָל זי אַ גאַס אָפּגעטאַן מיט אַזאַ זילבערנע ליכטי-
קייט, אַז רחל האָט אַזש פאַרושוּמערט די אויגן און אַרויסגעלאָזט אַ
אַ פּריילעכן קוויטש.

פייגל זיינען געוואָרן לעבעדיקער, זיך אַרויסגעריסן מיט אַ פאַ-
טשעריי פון טיפן גראָז, געבליבן הענגן אַנטקייגן דער צעפלאַמטער זון
און זיך צעטרעלט.

דער וואָלד האָט פּריילעך גערוישט, געשמעקט מיט קאַלעסאַניע.
און עס האָט זיך געדאַכט גלייך מחנות פּייל-שפּילער זיינען צע-
וואָרפן איבערן וואָלד, ווערן אַליץ מידער, הערן ביסלעכווייז אויף
צו שפּילן — האָבן די פּייל-שפּילער דערזען ווי אַ יונג פּאַרל שטייט
האַנט אין האַנט באַרוויסע אויף דער פייכטער ערד, האָבן זיי זיך
דערסילט יונגער, ראַש און ראשער גענומען רייבן זייערע בויגנס אָן
געל-רויטלעכע שטיקער קאַלעפּאַניע און די הויכע סאַסנעס ווי אָנגע-
צויגענע סטרונגעס האָבן אַ ציטער געטאַן, זיך צעברומט ווי אַ ווייטער,
שטילער ים: יוגנט! יוגנט!

אַרויסגייענדיק פון וואָלד האָט דאָס פּאַרל זיך אַוועקגעזעצט
אויפן ברעג פון דער ווייסל און גענומען שווענקען אין דעם דורכיכט-
טיקן וואַסער זייערע בלאַטיקע פּיסלעך.

אויף דער צווייטער זייט ווייסל האָבן זיך געצויגן ברייטע גרינע
לאַנקעס דורכגעוואָרפן מיט געלן „כאַפּער“.

איבער דער לאַנקע איז זיך אַרומגעאַנגען אַ ווייסער בושל מיט
אַ שוואַרצן עק. ער האָט געהויבן זיינע רויטע פּיס ווי שטאַלצעס,
גדלותדיק פאַרריסן זיין לאַנגן האַלז מיטן רויטן שנאַבל און געשלונגען
מיט אַ „קליו-קליו“ גרינע זשאַפּקעלעך. און אַז די זון איז אַרויסגע-
שוואַמען פון הינטער אַ וואָלקן און גענומען באַקן, האָט דער בושל
זיך אַוועקגעשטעלט אויף איין פּוס, באַהאַלטן זיין רויטן שנאַבל מיט
אַ האַלבן קאַפּ אונטער אַ פּליגל און אַזוי געבליבן שטיין אויף דער
גרינער לאַנקע ווי אַן אויסגעמאַלטער.

- רחל, ווייסט וואָס עס וואָלט געווען אַ גוטע זאָך ?
 - וואָס ?
 - טאָ שווער זיך, אַז וועסט קיינעם נישט דערציילן !
 - אסור נישט !
 - גיי, כ'האַב מורא וועסט יאָ דערציילן !
 - אויף מיין וואָרט נישט, זעליק !
 - טאָ געדענק ! - און זעליק האָט אויפגעוויפן אַ פינגער צו
 דער נאָז - ווייסט וואָס מיר איז איינגעפאַלן ?
 - וואָס ?
 - דו וועסט נישט טרעפן ! - האָט זיך זעליק צעלאַכט.
 - זאָג שוין ! - האָט רחל זיך געבעטן, אָנגענומען זעליקן ביי
 אַ האַנט און געריבן איר נאַס פיסל אָן זיינס.
 - דו ווייסט, ווען מיר קריגן אַ גענון איי, אוי, וואָלט דאָס
 געווען גוט ?
 - צו וואָס דאַרפסטו אַ גענון איי ?
 כ'וואָלט עס אַרנייגעלייגט אין דער גניאָדע צו די „באַטשאַנעס“
 וואָלט אַרויסגעקומען אַ האַלבער באַטשאַן און אַ האַלבע גאַנו.
 - און דער באַטשאַן וועט דיך צולאָזן ?
 - כ'וועל עס פאַרטאָג אַריינלייגן, ווען ביידע פליען אַוועק.
 - זעליק דו ווייסט ווער עס ברענגט קליינע קינדער ? פריינע
 זאָגט, אַז אַ באַטשאַן ברענגט אַ קליין קינד אין אַ קאַשיקל. וווּ וווי-
 גען די אַלע קינדער ?
 - אין הימל !
 - און אַז ס'רענגט ?
 - אַז ס'רענגט ? כ'ווייס נישט ! מסתמא באַהאַלטן זיי זיך, ווען
 די וואָלקנס גייען אראָפּ צו דער ווייסל זיך אָנטרינקען.
 - און דער באַטשאַן, וואָס שטייט אויף דער לאַנגקע, קאָן אויך
 ברענגן קליינע קינדער ?
 - אַודאי !
 - זעליק, און אַז איך וועל שטאַרק וועלן וועט דער באַטשאַן
 מיר אויך ברענגען אַ קינד ?

— אודאי! — און זעליק האָט אויסגעשטרעקט די הענט — אזאָ

באָרג מיט קינדער!

— גיי, כ'וועל זיך שעמען פאַר בריינען צו ברענגען אַ קינד אין שטוב אַריין. אזאָ קליין מיידל ווי איך טאָר נישט האָבן אַ קינד! מען מוז פריער חתונה האָבן, אמת?

— טאָ פאַרוואָס האָט פראַנקע דעם לעשניקעס געהאַט אַ קינד?
די האָט נישט חתונה געהאַט!

— זי איז דאָך אַ שיקסע!

אַ צווייטער בושל, עטוואָס אַ קלענערער, מיט אַ ווייסן פליגל ווי אַן אָפגעקאַלכטער האָט זיך פאמעלעך אַראָפגעלאָזט. דער „ער“ וואָס איז געשטאַנען אין מיטן דער לאַנקע האָט זיך ווי אויסגעטשוכעט, צעשפרייט די פליגל, סאַריסן דעם לאַנגן האַלז, זיך פונאַנדערגעגענעצט און גענומען לויפן אַרום אין אַרום דער „זי“ מיט אַן אַראָפגעלאָזטן קאָפּ און געשריען — קליא-קליא — דער „ער“ האָט זיך אָפגע-שטעלט, אויפגעהויבן זיין רויטן עטוואָס צעעפנטן שנאָבל, ווו ער האָט געהאַלטן אַ גרין זשאַבקעלע, ווילערניש געקוקט אויף דער „זי“, ווי ער וואָלט געזאָגט: „ביי מיר וועט שוין אַ ווייב נישט שטאַרבן פון הונג-זער“, און עס איר אונטערגעטראַגן. בשעת די „זי“ האָט זיך געקרעקט, געהויבן דעם האַלז, געגלאַצט די אויגן און געשלונגען דאָס זשאַבקעלע וואָס האָט זייער קיין חשק געהאַט צו מאַכן אַ שפאַציר איבערן בושלס בגררת, האָט דער „ער“ איר עטלעכע מאָל פון ליבשאַפט וועגן אַ פיק געטאָן מיטן שנאָבל, איינגענורעט זיין קאָפּ צו איר אונטערן פליגל און עפעס געזוכט. ער האָט זיך צוריקגעזעצט, גענומען פאַטשן מיט די פליגל, געפלוויגן נידריק אַרום דער „זי“, געמאַכט חנדלעך מיטן בוי-ביקן, קלוגן האַלז און דער תמיד שטילער מויגל האָט זיך צעזונגען:
קליא-קליא-קווע, קליא-קליא-קווע! —

זעליק איז אַרויס פון וואַסער.

— גיי שוין אַהיים, רחל, און ברענג אַן איי, איצט איז די

בניאָודע ליידיק, גיכער, טו אַן די שיך!

רחל האָט אַ פּרעליכע אָנגעטאָן די שיך, זיך געפילט באַקוועמער

און אַ שפרונג געטאָן.

— נו, וואָס גייסטו נישט? — האָט זעליק געפרעגט.

— כ'פויל זיך אליין!
— וועל איך מיט דיר מיטגיין, גוט?
און די קינדער, אָננעמענדיק זיך פאַר די הענטלעך זיינען שפּרינג-
בענדיק פאַרשוונדן אין וואַלד.

3.

זעליק איז אַ פּריילעכער צו צו דער סטאָדעלע וווּ די בושלעס
האַבן געהאַט דעם נעסט, גענומען פון רחלן דאָס איי, עס צוגעהאַלטן
מיט די ליפּן און לייכט ווי אַ קאַץ גענומען קלעטערן אויף דער גליי-
כער ליימענער וואַנט. ער האָט זיך אָנגעכאַפט פאַר אַן אָפּענע קראַקווע,
געוואַרט אַביסל, ווי ער וואַלט געזוכט דאָס גלייכגעוויכט און זיך אַ
וואַרף געטאָן מיטן קערפּער אויפן דאָך. דער נעסט איז באַשטאַנען פון
אַן אַלטע הילצערנע בראָנע. אין דער בראָנע איז געלעגן אַ קאָש
אויסגעבעט מיט גראַז און צווייגן. אַ טוכלער ריח פון פיש, זשאַבעס
און הינדלעך האָט זעליקן אַ שלאַג געטאָן אין פנים אַריין. אין דעם
נעסט זיינען געלעגן דריי גרויסע אייער. זעליק האָט אַרויסגענומען אַן
איי, אַריינגעלייגט אַנשטאַט דעם דאָס גענוענע און געוואַלט זיך אַראָפּ-
לאָזן פון דאָך, ווי ביידע בושלעס האָבן זיך מיט אַמאָל באַוויזן און
זיך געטראָגן מיט צעשפּרייטע פליגל גלייך אויף זעליקן. זעליק האָט
נאָך צייט געהאַט אַראָפּצושפּרינגען, נאָר ער האָט זיך אַזוי דעשראָקן
די בושלעס זאָלן אים נישט צופיקן, דאָס ער איז געבליבן אַ רגע
שטיין מיט דעם איי אין ביידע הענט.

רחל האָט אַרויסגעלאָזן אַ קוויטש:
— זעליק, שפּרינג אַראָפּ!

זעליק האָט זיך איינגעקורטשעט, פאַרשטעלט דאָס פנים מיט
ביידע הענט, ווי איינער וואָס דערוואַרט קלעפּ און גענומען זיך אַראָפּ-
גלייטשן פון משופּעדיקן דאָך.

דער „ער“ דורכפליענדיק האָט אויסגעצויגן זיין לאַנגן האַלז, זיך פאַרמאָסטן מיט זיין שאַרפן שנאָבל זעליקן אין פנים אַרײַן. זעליק האָט אויסגעמיטן דעם בושעלס שנאָבל, געכאַפט אַ פּיך אין דער פליי-צע און אַראָפּגעמאַלן פון דאָך ווי אַ שטיין. דאָס איי האָט זיך צע-שפּריצט און אָפּגעגאַסן זעליקן מיט אַ געלע פליסיקייט.

רחל האָט געמיינט, אַז זעליק איז געוויס טריט פון דעם קלאַפּ, האָט זי זיך גענומען אויסקנייפן שטיקער פלייש, געמאַלן לעבן זעליקן אויף די קניען, אים אַרומגעכאַפט מיט ביידע הענטלעך, גענומען קושן און זיך צעוויינט:

— זעליקל, טייערער מיינער, ס'טוט דיר וויי, זאָג? אַלץ בין איך שולדיק! צו וואָס האָב איך געבראַכט דאָס איי?
אַז זעליק איז פון דעם קלאַפּ צו זיך געקומען, האָט ער דער-פילט אַ ווייטאַק אין דער פלייצע און זיך דערמאַנט, אַז דער בושל האָט אים אַ פּיך געטאַן. רחל דערזעענדיק, אַז פון רעקל רינט בלוט האָט זי זיך אַ כאַפּ געטאַן פאַרן קעפל.
— אוי — מאַמעש, בלוט!

און זי האָט זיך ווידער אַוועקגעזעצט לעבן זעליקן אויף די קניען און גענומען בעטן:

— זעליקל, טייערער מיינער, קום צו אונז, בריינע וועט דיר עפעס צולייגן, זי וועט אַסור קיינעם נישט דערציילן, וועסט זען, כ'צעט דײַך, זעליקל, קום!

זי האָט אים אַ קוש געטאַן און זיך צעוויינט: אַלץ איבער מירן זעליק זעענדיק, אז מען וויינט איבער אים, האָט ער זיך מיט אַן אמת דערשראַקן, פאַרגעסן אָן דעם ווייטאַק און זיך אויפגעשטעלט.
— קום, רחל, מיר וועלן צוגיין צום וואַסער, וועסט מיר אַפּוואַשן דאָס בלוט, גוט? וויין נישט, מיר וועט גאַרנישט זיין! כ'האָב שוין געהאַט גרעסערע לעכער אין קאַפּ און ס'האַט זיך אויסגעהיילט.

— ביזט בייו, זעליק?

— ניין!

— ווילסט מיר זאָלן אייביק זיין חבר?

— אודאי וויל איך!

— זעסט, כ'האָב דײַך אַזוי ליב — האָט רחל געזאָגט און געכאַפט

איר הענטל איבער דעם עלנבוין אין מויל אריין, פארקוועטשט די אויגן און א שטארקן ביס זיך געטאן, אז אלע אירע ציינדלעך האָפּן זיך, פארלאָפּענע מיט בלוט, אַרויסגעפרעסט.

זיי האָבן געשוויגן, געגאַנגען איבער די דינע, טרוקענע צווייגלעך, וואָס האָבן זיך געבראַכן אונטער זייערע פּיסלעך, געגאַנגען צו דער ווייסל.

רחל, ווי אַ קליינע מאַמע, האָט זיך גענומען פאַרען אַרום זעליקן. זי האָט אים אויסגעטאָן דאָס רעקל, דערנאָך האָט זי אַראָפּגעצויגן דאָס העמדל, זיך אינגאַנצן פאַרגעסן, אז מען טאָר נישט קוקן אויף אַ נאַקעט ייגל, גענומען איר ווייס סאַרטוכל, עס געזונקט אין קאַלטע וואַסער און אַרומגעווישט זעליקן די ווונד. זעליק איז געלעגן אויף אַלע פּיר, ווי אַ פאַרווונדעט חיילע, זיך קיין ריר געטאָן און הנאה געהאַט, וואָס רחל פאַרעט זיך אַרום אים. און אז זי האָט די ווונד אַרומגעווישט, האָט זי אויסגעוואַשן איר פאַרטוכל, עס גוט אויסגעדרייט, אַרויסגעלייגט עס זעליקן אויף דער ווונד, זיך פּערקליבן מיט אים צווישן קוסטעס, אין שאָטן, און אים געהייסן זיך אויסציען מיטן פנים אויף איר שויס, אז די ווונד זאָל זיך עטוואָס צוטריקענען. זעליק האָט אַלץ געפאַלגט און איז גלייך אַנטשלאָפּן געוואָרן ביי רחלען אויפן שויס.

רחל האָט יעדע וויילע אונטערגעהויבן דאָס פאַרטוכל — געקוקט צי די ווונד פאַרטריקנט זיך. די ווונד אָבער האָט געבלוטיקט, האָט רחלען פאַרקוועטשט אונטערן הערצל און זי האָט זיך שטיל צע-וויינט. און אַ פאַרוויינטע, מיט רויטע פאַרלאָפּענע אויגן, האָט רחל אויך איינגענורעט איר קעפל צווישן די פלעטער און איינגעשלאָפּן.

4.

די "זי" בושל האָט אַ גאַנץ פּרימאַרגן נישט אָפּגעטרעטן פון איר נעסט — געקוקט ווי דאָס קליינעוואַרג פּיקט זיך פון די אייער. דער, ער" איז געווען צעטראַגן, געשוועבט איבער דעם נעסט

מיט מאָדנע אויסגעשרייען, געבראַכט יעדעס מאָל דער „זי“ עפעס אין
מייל אַרײַן און געשפּרייזט אַרום דער סטאַדאַלע גיך, מיט אַן איינגע-
קורטשעטן האַלז צווישן די פּליגל אין ער האָט אויסגעזען ווי אַ
יונגערמאַנטשיק, וועמעס ווייבל ריכט זיך מיט אַן ערשטלינג אין
קימפעט אַרײַן.

די „זי“ האָט אַרויסגעלאָזט אַ מאָדנעם, קלײַן-קלײַן. דער „ער“
האַט זיך צוגעזעצט, צעשפּרייט די פּליגל און געזעסן ביים נעסט. ער
איז אויף אַ רגע ווי צעטומלט געוואָרן, געקוקט אויף דער „זי“, וועלכע
האַט אַראָפּגעלאָזט פאַרשעמט דעם קאַפּ, ווי זי וואָלט זיך געבעטן:
אַז כּיפּין אויף מיין וואָרט נישט שולדיק. אַ קלײַן גענועלע האָט זיך
אַרויסגעקייקלט פון דער אויסגעגעסענער שאַל פון אַן איי. דער בושל
האַט דערפּילט, ווי אַלץ אין אים נעמט זיך טרייסלען און ווי אַן
אַפּגענאַרטער סאמעץ האָט ער זיך אַ וואָרף געטאַן אויף דער „זי“,
געפּליקט מיטן שנאָבל אירע פּעדערן. זי זי האָט נאָך טיפּער אַראָפּ-
געלאָזט דעם קאַפּ, זיך נאָך נענטער צוגערוקט צום „ער“ און ווי אַן
אמת שולדיקע האָט זי זיך נישט געווערט, פאַרקערט, אַלץ אין איר
האַט זיך געבעטן: שלאַג בעסער.

דער בושעל האָט אַ פּיק געטאַן דעם קלײַנעם גענול מיטן שנאָבל,
עס געכאַפט פאַרן קעפל און עס אַ שלײדער אַראָפּ געטאַן פון דער
סטאַדאַלע. ער האָט גענומען צעוואָרפן מיטן שנאָבל און מיט די לאַ-
פּעס דעם נעסט, מער זיך נישט אומגעקוקט אויף דער „זי“, געשטאַנען
אַ ווילע און אַוועקגעפּלויגען.

די „זי“ האָט זיך אויסגעגלייכט, גענומען שאַרפן אַן די ציין פון
דער בראָנע איר שנאָבל און געטראַכט, אַז זי איז אַ פאַרלירענע, אַז
דער „ער“ איז געפּלויגן זי פּערמסרן פאַר דער סטאַדע.
די „זי“ האָט אויפּגעהויבן איין פּוס, גענומען שטאַרקער שאַרפן
איר שנאָבל אַן דער בראָנע און זיך צעוויינט אויף איר שטייגער. זי
איז געוועזן זיכער, אַז דאָס איז נישט איר שולד, אַז אַן אומגליק איז
איר געשעען, אַז זי וועט זיי דערציילן, די עלטסטע פון דער סטאַדע...
זי וועט זיי ווייזן די צוויי קינדער, עכטע בושלעך מיט רויטע לאַפּקעס
און רויטע שנעפּעלעך... און זי האָט זיך ווידער צעוויינט.

זעליק מיט רחלן זיינען געזעסן אויף דער פליט.
 - דו ווייסט, רחל?
 - וואָס?
 - פון היינט אָן וועל איך קענען שווימען פונקט ווי אַ קאָטשקע.
 - ווי ר'נאָך?
 - כ'וועל זיך אויפשניידן די פינגער פון - - -
 - זאָלסט עס נישט טאָן, הערסט, זעליק! כ'וועל אויף מײן וואָרט
 אייביק מיט דיר זיין ברוגו, אייביק!
 - אז דו לאָזט נישט! הער מיך אויף אַ פריער אויס!
 - אודאי לאָז איך נישט!
 - זעסט, כ'וועל בעמען די הייטלעך פון גענוענע לאַפּקעס, זיי
 אַריינמאַכן צווישן מיינע פינגער, זיי פעסט אַרומפּינדן ביז זיי וועלן
 זיך איינוואַקסן און דערנאָך - - -
 - און בלוט וועט נישט גיין? - האָט אים רחל איבערגעריסן.
 - אודאי וועט נישט גיין! אָפעלאָ האָט מיך אויסגעלערנט זיך
 צו צעשניידן אַ פינגער מיטן שאַרסטן מײסער און ס'זאָל קיין בלוט
 נישט גיין, איר מאַמע איז דאָך אַ מכשפה!
 - דו ביסט דאָך ברוגו מיט אָפעלאָ?
 - אודאי בין איך ברוגו! דו ווייסט, רחל, אָפעלאָ האָט אזא
 גראָז, אז מען טוט עס אַ לעק שלאַפט מען אַ גאַנצן מעת-לעת.
 גלויבסט נישט? אויף מײן וואָרט!
 - האָט זי!
 זיי האָבן אַ ווײלע געשוויגן.
 - זעליק, ס'איז טאַקע אמת, אז אָפעלאָס מאַמע גייט אין שיד
 פון מענטשישע אָדלערן?
 - אודאי. די ווייסט, אָפעלאָס מאַמע קאָן ווערן אַ שטרוי אויך,
 זיך באַהאַלטן אין קלענסטן שפעלטל! זי איז דאָך אַן אמתע מכשפה!
 די שטילע ווייסל האָט זיך געפלעזלט. פון די פלעזלעך זיינען
 געוואָרן קרייזן. די קרייזן האָבן זיך צעוואַקסן, איינגעשלונגען איינער
 דעם צווייטן, געוואָרן גרעסער און גרעסער און די תמיד רויקע ווייסל,
 וואָס האָט אויסגעזען ווי אַ קריסטאַלענער שפיגל, איז ווי פאַרגליווערט
 געוואָרן, איינגעשלעפּערט אַלין אַרום.

א שוואַלד האָט דורכגעפלאַטערט, דערזען אין וואַסער נאָך
שוואַלדן, האָט ער פון היימעכקייט וועגן זיך אָפגעשטעלט, איינגע-
טונקט דאָס שנעבעלע און די ווייסל האָט זיך אויף דאָס ניי צעבלעזלט.
זעליק האָט דערציילט, אז אונטערן „שוואַרצן שטיין“, אין אַ
גלעזערנעם פאלאָך וווינט וואַנדע, די קייסערין פון ווייכסל. זומער אין
די גרויסע היצן, ווען די ווייסל ווערט פלאַך, פאַרקלייבט זיך וואַנדע
מיט אירע שוועסטער אויפן שטיין און פאַרנאַרן צו זיך קליינע קינדער.
זי האָט שוין אים אויך דריי מאָל געוואָלט כאַפן, האָט ער אָבער אַזאָ
שפּרוך, אז ער זאָגט אים, וואַקסט גלייך אויס אַ פייערדיקע רייף אוי
זי קאָן צו אים נישט צו.

— זעליק, און צו וואָס דאַרף וואַנדע אַזוי פיל קינדער ?
— צו וואָס זי דאַרף זיי ? זי קושט זיי אַזוי לאַנג ביז די נשמה
גייט זיי אויס און דעמאָלט עסט זי אויף זייערע הערצלעך !
די קינדער האָבן דערזען, ווי אַ מחנה בושלעס קומען אָנצו-
פליען, לאָזן זיך אַראָפּ אויף דער „קעמפע“*, וואָס געפינט זיך אין
מיטן דער ווייסל.

— דאָס גייען זיין פראַוון אַ חתונה — האָט זעליק געזאָגט און
זיך געווענדט צו רחלן — קום, מיר וועלן צופאַרן מיט דער לאַדקע.
זעליק האָט אָפגעבונדן פון דער פליטע די לאַדקע. רחל האָט
זיך אַרומגעקוקט צי קיינער פון די היימישע זעט זיי נישט און איז אַ
פריילעכע אַריינגעשפרונגען אין שיפל.

רחל האָט געקוקט ווי די קליינע קריסטאָלענע וועלן פאַלדעווען
זיך, שלינגען איין איינער דעם צווייטן, בלענדן די אויגן, איז זי
פריילעכער געוואָרן און אַרויסגעלאָזט אַ מאַדנעם קוויטש.
זיי זיינען אַרויס פון דער „קעמפע“, אַרויסגעשלעפט די לאַדקע
און זיך אויסגעצויגן אויפן גראָז.

די בושלעס האָבן זיך אויסגעשטעלט אין אַ האַלבן קרייז. אַן
עלטערע פאַרל, ווי צוויי חשובע בעלי-בתים מיט פאַרלייגטע הענט,
האַבן געשפּאַנט אין מיטן קרייז. דער „ער“ איז געקומען צעפליען,
געהאַלטן דאָס מויטע גענזל אין שנאָבל, עס אונטערגעטראָגן דער על-
טערער פאַר — נא, זעט !

(* אינזל.)

די עלטערע בושלעס האָבן דאָס גענוג באַטראַכט, באַשמעקט, געוואָרפן מיט זייערע לאַנגע העלזער, געגורערט אויף זייער שטייגער און צוויי בושלעס זיינען אַוועקגעפלוין.

באַלד זיינען די בושלעס צוריק געקומען מיט דער „זי“. די שלוחים האָבן מיט „קליו-קליאַ, קליאַ-קליאַ“ איבערגעגעבן דער „זיס“ טענות. די בושלעס האָבן זיך ווידער צעגודערט, זיך געקאַכט, אַרויס פון קרייז, זיך צענויפגעשטופט אין איין קופע און פון דערווייטנס האָט זיך געדאַכט, אַז אַ ברייט-בייניק פאַרזעניש מיט צענדליק בויגיקע קעפּ שטייט אין מיטן דער וויכסל און שרייט „קליו-קליאַ, קליאַ-קליאַ!“ — די בושלעס האָבן אַרומגערינגלט די „זי“. דער „ער“ איז דער ערשטער צו, דערלאַנגט זיין ווייבל אַ פּיך גלייך אין קאַפּ אַריין און פון אַלע זייטן האָבן זיך לאַנגע העלזער מיט אַפּענע שנאַבלס געטראָגן צו איר, פּעדערן האָבן זיך געדרייט אין דער לופט און דער פּויגל איז צעריסן געוואָרן אויף שטיקלעך.

עס איז געוואָרן שפּעט. רחל איז געזעסן און געוויינט, געוואוסט אַז זי מיט זעליקן זיינען אין אַלעם שולדיק. זעליק האָט זי אויטגע-
הויבן :

— קום, רחל, מיר וועלן אַהיים פאַרן.

זיי זיינען אַריין אין דער לאַדקע. שווערע וואַלקנס האָבן זיך מיט אַמאָל גענומען שניידן פון דער ווייסל, זיך אַוועקגעשטעלט ווי ווענט, ווי חורבות און עס איז געוואָרן שטאַק פּינסטער. אַ בליץ האָט אַנגעצונדן די גאַנצע ווייסל. רחל איז צעטומעלט געוואָרן, פון צופיל ליכטיקייט גאָר נישט געזען, פאַרגעסן, אַז זי איז אין דער לאַדקע, און איז אויפגעשפרונגען. האָט אַ קראַך געטאַן אַ דונער, גלייך מען וואַלט שטיינערנע בערג צוריסן, און סהאַט אַ גאָס געטאַן אַ מבור.

רחל איז מער אין דער לאַדקע נישט געווען. זעליק האָט אַראָב-געוואָרפן דאָס רעקל, געזוכט רחלען, זיך אַראָפּגעלאָזט אונטערן וואַ-סער — רחל איז נישטאַ.

די ווייסל האָט געשטורמט.

שוואַרצע וואַלן, ווי צערייצטע חיות, מיט שוים אויף די מיילער,

האַבן זיך אויפגעשטעלט אויף די הינטערשטע פיס, גערעוועט, זיך
געוואָרפן אויף זעליקן. און פון אַלע זייטן האָבן בליצן, ווי פייערדיקע
סטענגעס, אים געבלענדט די אויגן. די לאַדקע איז שוין געוועזן ווייט
פון אים, זיך געטראָגן אַליין איבער דער ווייסל. אַ וואָל האָט אים איינגע-
געהילט, און זעליק האָט דערפילט, אַז סווערט אים גרינגער, האָט ער
אַפגעלאָזט הענט און פיס און דערזעען ווי אַ פאַלאַץ מיט גרינע פיי-
ערלעך שווימט צו אים. וואנדע איינגעהילט אין ווייסלעכע בליצן
בלייבט הענגן אין דער לופטן. זי רופט אים צו זיך, ווייזט אים
רחלעך, שיקט צו אים בליצן און די בליצן, ווי לאַנגע צונגען, ווערן
אַלץ דינער. די בליצן קיצלען, קושן, ברענען, און זיין מאַמע שטייט
איבער אים, קוועטשט ציטרין אויף צוקער און לייגט אים אין מויל
אַריין. און מיט אַמאָל צעשפרייט וואנדע אירע וואַסערדיקע האָר. די
האַר ווערן לענגער, וויקלען אים אַרום און, ווי דורך טויזנטער
רינעס, שטראַמט וואַסער, [פאַרלעשט די בליצן און ס'ווערט אים אַזוי
גוט, אַזוי גוט און ער שווימט.

צײַט צו געבן

1.

פייערדיקע פלאַמען זיינען געוואָקסן פון דער ערד אַרויס, גע-
וואָקסן און זיך פאַרצויגן אַלץ העכער און העכער ביז די ווייס-צע-
גליטע שפיצן האָבן זיך צענויפגעגאַסן מיטן הימל און איבערגעלאָזט
אונטער זיך קופער, גאַלד און בראַנן.
אַרום די פייער-פלאַמען האָבן זיך געטאַפיעט קליינע, פורפור-
רויטע פייערלעך.

דאָס האָט זינגמונד בליאַש געברענט זיינע „קאַרפעס“* און גע-
מאַכט פון געוועזענעם וואַלד לאָנקעס.
צווישן די פייערן אַרום אַ ליימענער פּאָדלאָגע זיינען געוועזן
צעוואָרפן קופקעס ציגיינער.

אַ יונגער ציגיינער אין אַ פּאַר ברייטע, בלויע הויזן, אין אַ
פּאַר לאַקירטע שטיול מיט געפאַלדעוועטע ווי אַ האַרמאָניע כאַליעוועס
איז געזעסן מיט אַ ציגאַנקע. מיט דער לינקער האַנט האָט ער זי
אַרומגענומען און די פינגער פון דער רעכטער האָט ער פאַרלייגט אין
אַ פינג, צוגעשטעלט דעם גראָבן צו די ליפן און הילכיק ווי דורך אַ
פיפּל האָט ער אויסגעפיפט אַ פּאַלקע.

עטלעכע פּאַרלעך האָבן זיך לייכט געטראָגן איבער דער ליימע-
נער פּאָדלאָגע.

ווי אַן אויסגערוטער לייב איז געלעגן אויבן אָן דער „סטאַראַס-
טאַ“ מאַראַלע, אַ ציגיינער פון אַ יאָר עטלעכע און פּופציק, מיט אַ
פּאַר לאַנגע גרויע וואַנסן. ער איז געלעגן אין אַ פּאַר בלויע הויזן באַ-

* דער שטאַם פון אַן אָפּגעהאַקטן בוים.

נייט מיט שוטאש-בלומען, אין א צעעפנט באטיסטן העמד, פון אונטער
 וועלכן א קופער-האָריק לייב האָט זיך אַרויסגעזעען, געקוקט מיט אַן
 אָפן פנים צום וואָלד-צו און לאַנגזאַם געצויגן זיין פאַרצעלאַענע פיפקע,
 נעפן אים אויף אויסגענייטע קישנס איז געזעסן זיין ווייב, אַן
 אַכצן יעריקע ציגאַנקע, איינגעהילט אין אַ קאָלירטע זיידענע פלאַכטע.
 די שיינע ציגאַנקע האָט אַוועקגעלייגט איר קאָפּ אויפן אַקסל. ווי אַן
 אומעטיק קינד, צעעפנט אירע גרויסע אויגן מיט די בלויע רייפן אַרום,
 איינגעצויגן די לענגלעכע ברעמען און אומרויק גענומען קלימפערן מיט
 אירע צעפּ, אין וועלכע זילבערנע רובלעס זיינען געווען איינגעפלאַכטן.
 זי האָט אויסגעשטרעקט איר לאַנגן, ברוינעם האַלד, זיך פאַרקוקט אַזוי
 ווייט ווי דאָס אויג האָט געקענט כאַפּן און אַזוי געבליבן זיצן אין דער
 נאַכט אַריין אַ שטאַלצע, אַן אומרויקע.

אַרום איז געווען שטיל. די ציגיינער זיינען געלעגן אויף די
 בייכער, זיך איינגעקוקט אין די פייערן, געפיפקעט זייערע לולקעס
 און געשפיגן.

אַ פולע לבנה האָט אַפּגעגאַסן די ביימער פון צווייטן זייט
 שאַסיי מיט אַ מאַטן שיין און די פלעטער, ווי בלייכע ים-שיסעלעך,
 האָבן געשפרונגען פון אַ ציגיינער אויף אַ ציגאַנקע. די פייערן האָבן
 זיך געהאַלטן אין איין ציען, זיך דערנענטערט און איינגעהילט אַלץ
 אין רויען - איז די לבנה מיט אַ מאַל רויט געוואָרן און די ים-
 שיסעלעך האָבן זיך אויף אַ רגע באַהאַלטן.

די שיינע ציגאַנקע האָט אַ ציטער געטאַן.

- וואָס איז קינד ? אָפעלאַ, פויגל מיינער, וואָס איז ? - האָט
 מאַראַלע זי ליבלעך געפרעגט.

אָפעלאַ האָט אים אַ רגע אָנגעקוקט און זיך אַ שטעל געטאַן אויף
 די קניען. די קאָלירטע פלאַכטע איז געבליבן הענגן אויף איין אַקסל
 און אָפעלאַ איז געבליבן שטייען אין אַ לויז ווייס קלייד, ווי אין אַ
 נאַכט-העמד אָן אַרבל. זי האָט אָנגעכאַפט איר מאַראַלען פאַר די לאַנגע
 האָר, זיך אָפּגערוקט אַזוי ווייט ווי די אויסגעשטרעקטע הענט האָבן
 ערלויבט, פאַרביסן די אונטערשטע לייפ מיט אירע ווייסע, ווילדע ציין
 און געלאַכט און געשאַקלט מיטן צעפאַטלטן, שוואַרצן קאָפּ האָר, וווּ
 אַ צוויי-שאַרפיקער שטילעט איז געווען דורכגענומען.

די בלייכע ים-שיסעלעך, ווי אַ מחנה ווייסע פייגל, האָבן אויף דאָסניי גענומען שטיפן מיט אָפּעלֶאָן, האָט זי זיך האַרציק צעלאַכט און בויגיק, ווי אַ ווילדע קאָץ, גענומען אויסקושן מאַראַלען די אויגן, דאָס האַריקע לייב, טיפּער איינגעגראָבן אירע צען פינגער אין זיינע לאַנגע פאַסמעס האַר, זיך צוריקגעבויגן, און, איינגעהיילטע אין אַ רויטן שייך, זיינען ביירע געבליבן זיצן ווי פון איין שטיק קופּער אויסגעשמידט.

די ציגיינער, וואָס זיינען געלעגן אַרום, האָבן בערוועז גענומען פּיפקען זייערע ליוולקעס, געשפיגן ווי ווייט זיי האָבן נאָר געקענט, כמעט זיך געשעמט צו קוקן ווי מאַראַלע, זייער „סטאַראַסטאַ“, פאַר-געסט זיך און זיך געשראָקן, אַז דער אַלטער זאָל פאַלד קיין נאַריש-קייט נישט אָפּטאָן.

— אמת, אָפּעלאַ איז אַ טייוול, אַ שטיק פייער, פונדעסטוועגן דאַרף זי געדענקען, אַז זי איז נישט מער ווי אַ מויד און איר פּלאַץ איז ביי מאַראַלעס פּיס — האָבן די ציגיינער געטראַכט, זיך דערפּילט מיט אַמאָל יונגער און זיך גענומען צושאַרן צו די ציגאַנקעס.

אָפּעלאַ האָט זיך פאַמעלעך אַראַפּגעלאָזט אויף די קישנס, זיך אויסגעצויגן מיטן פנים צום הימל און אַן אומרויקע גענומען כאַפּן מיט ביידע הענט די ים-שיסעלעך, אונטערגעשטעלט אונטער זיי די באַקן, דעם שטערן, די שוואַרצע האַר, די אויגן.

און בערג פונקען, ווי פּאַלנדע שטערן, האָבן זיך געשאַטן פון אַלע זייטן — דאָס האָבן האַלב-נאַקעטע ציגיינערלעך געוואָרפן גרויסע שטיינער אין פּאַנאָדערגעברענטע קארפעס.

אַרום איז געווען שטיל. פון מאָל צו מאָל האָט פון אַ צעפּראַ-כענע קארפע אַ סענק אויסגעשאַכן.

צעמבאל, דער בלינדער, גרויער פּידלשפּילער, מיט דער קאָלטע-נעוואַטער, ווי פון בראַנז געפּלאַכטענער באַרד, וואָס איז פאַרוואַקסן אַזש אין קאָפּ אַריין און זיך פאַרצויגן ביז אונטער די אויגן, האָט אויסגעזען ווי אַן אויסגעגראָבענער מיט די וואַרצלען קארפע. צעמבאל האָט אַ שאַר געטאָן מיט זיינע ביינערנע קנאָכן איבער די סטרונעס פון אַן אַלטער פּידל, צעפּנט זיינע הינערשע אויגן און מיט אַ צע-

צויגענע פחד-שטימע האָט ער אָנגעהויבן די אַלטע, צום הונדערטן
מאָל דערציילטע געשיכטע :

„געלעפט האָט אַמאָל אַ ציגיינער אָלגאַשי. ער האָט גערעדט
מיט דיר, דאָכט זיך געהאַלטן די הענט אין די הויזן-קעשענעס און
ווי דו ביסט נאָר אַוועקגעגאַנגען, זיך אַ כאַפּ געטאָן – די פּאַר גראָשן
זיינען נישטאָ. און אז מען האָט אים געכאַפט אין אַ שטובּ איז ער גע-
וואָרן אַ ווערעמל און אַרויס דורך אַ שפּאַלט. אַ גוטער ציגיינער איז
אָלגאַשי געוועזן – פּון „קאַשטשאַל“ נישט געוואָלט וויסן און צום היי-
ליקן „דעמב“ תּפילה געטאָן. און פאַרשוונדן איז אָלגאַשי ביי טאָג,
דען פאַר זיין קאַפּ האָט דער „וואַיעוואָדע“ צוגעוואָגט הונדערט זילבערנע
גילדן. און ביי נאַכט איז אָלגאַשי געשווומען איבער דער ווייסל מיט
זיין באַנדע ווילע יינגען. און געקינגט האָט דער ציגיינער אָלגאַשי
ביי נאַכט איבער דער ווייסל גאַנצע דריי יאָר מיט דריי טעג.

„שווערע צייטן זיינען געקומען – מחנות טערקן ווי היישעריקן
האַפּן פאַרפלייצט פּוילן, ליטע און אונגאַרן. יינג און אַלט, ווער עס
האַט נאָר געקאָנט האַלטן אַ שווערד אין האַנט, איז געגאַנגען שלאַגן
דעם טערק און געבליבן זיינען אין לאַנד קינדער און ווייבער,
„געוואָלט האָט אָלגאַשי שלאַגן דעם טערק, שטאַרק געוואָלט, גע-
שמטט האָט זיך דער ציגיינער אָלגאַשי צו בלייבן אין אַ מדינה פּון
ווייבער און קינדער. שטאַלץ איז דער ציגיינער אָלגאַשי געוועזן, גע-
וואָרט דער „וואַיעוואָדע“ זאָל נאָך אים שיקן און אַן אָנגעכמוּרעטער, אַ
בייזער האָט זיך אָלגאַשי געטראָגן אויף זיין שיפּל איבער דער ווייסל
און געפייסט. און דער „וואַיעוואָדע“ האָט נאָך אָלגאַשין נישט געשיקט,
און וואָס נענטער די טערקן האַפּן זיך גערוקט צו דער ווייסל,
געצונדן דערפּער, אַלץ גיכער האָט זיך אָלגאַשי געטראָגן איבער דעם
וואַסער, געפאַכעט מיט זיין קרומער שאַבלע און העכער געפייסט. און
אַז די פייערן זיינען געוואָרן אַלץ גרעסער, איינגעהילט די ווייסל, און
די ווייסע שוים אינטערן שיפּל איז מיט אַמאָל רויט געוואָרן, האָט
אָלגאַשי אָפּגעזיפּצט און אַ שמייכל געטאָן. דאָס האָט אים די ווייסל
אַליין געשיקט שלאַגן דעם טערק. אַ פּריילעכער האָט אָלגאַשי נאָך
דינערלעכע נאַכט געשיקט אַ שליח צום „וואַיעוואָדע“ און שלום געשלאַסן,
און פאַלד האָט מען דערהערט איבער גאַנץ פּוילן אָלגאַשיס גבורות –

ער האָט געשניטן מיט זיין קרומער שאַבלע טערקישע קעפּ, ווי מען שניידט שטרוי.

דער בלינדער צעמבאל איז אַנטשוויגן געוואָרן, זיך אויסגעדרייט צו די פייערן און אַ ווייס-צעגליטע שיין, ווי אַ בליץ, האָט זיך פאַר-פלאַנטערט אין זיין קאָלטענעוואַטע באַרד, זיך אַ הויב געטאָן און ווי אַ בלאַנקדע שאַרף זיך איינגעשניטן אין זיין צעאָקערט און פאַר-וואַקסן פנים.

ער האָט ווידער אַ צי געטאָן מיט די פינגער איבער די סטרו-נעס און אַ צעשטראַלטער האָט ער נאָך פאַמעלעכער גענומען ציען זיינע ווערטער :

„און אַז אַלגאַשי איז צוריקגעקומען פון דער מלחמה, האָט ער דעם „וואַיעוואָדע“ געבראַכט אַ מתנה אַ גאָלדענע שווערד און זיך - אַ גאָלדענע ציגאַנקע. שיין איז געוועזן די גאָלדענע שווערד, שענער אָבער - די גאָלדענע ציגאַנקע. אירע שוואַרצע אויגן האָבן געברענט ווי זיבן זונען און נישט איין יינג איז דורך איר פאַרשרפעט געוואָרן. געפעלן איז דעם „וואַיעוואָדע“ די גאָלדענע שווערד און נאָך מער איז אים נעפעלן - די ציגאַנקע. האָט דער „וואַיעוואָדע“ אַלגאַשין אַפּ-געשיקט די גאָלדענע שווערד און באַפוילן ער זאָל אים שיקן די ציגאַנקע. די ערשטע נאַכט דאַרף זי באַלאַנגען צו אים. אַזא מנהג איז דאָן געוועזן.

- אַ דונער וואָלט איך אים געגעבן! - האָט אַ יינגער ציגיי-נער איבערגעריסן צעמבאלען מיט אַ ביגון.

„און אומעטיק איז אַלגאַשי געוואָרן. ער האָט אַראָפּגעלאָזט זיין שטאַלצן קאַפּ און זיינע וואַנסן זיינען געפאַלן איבער די אַקסלען. ער האָט געשווירן ביים אַלטן „דעמב“ צו זיין געטריי דעם „וואַיעוואָדע“ און עיקן די ציגאַנקע האָט אים דאָס האַרץ נישט געלאָזט, אוי, נישט געלאָזט. און אַלגאַשי איז אַוועק מיט דער ציגאַנקע צו דער ווייכל, געפאַלן פאַרן אַלטן, נאַקעטן „דעמב“, אָן בלעטער, און אָן צווייגן, און אַזוי געזאָגט: „אַלטער דעמב, הייליקער דעמב, אַזוי און אַזוי, אַזוי און אַזוי, צי זאָל איך שיקן די מויד צום „וואַיעוואָדע“? און דער דעמב האָט געענטפערט: „פרעג נישט מיך, פרעג די ווייסל און אויב זי וועט דיר נישט ענטפערן וואַרף איר די גאָלדענע

שווערד פאר א קרבן און דער סימן וועט זיין - די ווייסע פאסן פון הינטער דיין שיפל מוזן רויט ווערן.

„און אַלגאָזשי איז געווען מיט דער שיינער ציגאַנקע אויפן ברעג פון דער ווייסל, געהייסן טרייבן זיין שיפל און געוועזן זיכער, און אַ גס וועט געשען. און ווייס איז די שוים פון הינטערן שיפל געוועזן און נאָך ווייסער זיינען דער ציגאַנקעס ווייסע ציין געוועזן. איז אַלגאָזשי געוואָרן אומרויק, אַ שליידער געטאָן די גאַלדענע שווערד אין דער ווייסל אַריין, גיכער געהייסן טרייבן דאָס שיפל און די שוים איז אַלץ ווייסער געוואָרן, און די שיינע ציגאַנקע האָט צעפלאָטן אירע לאַנגע, שוואַרצע צעפ. אַרומגענומען אַלגאָזשין מיט ביידע הענט און שטאַרק געבעטן ער זאָל זי נישט שיקן צום „וואַיעוואָדע“. און אַז דעם „וואַיעוואָדעס“ שליח האָט זיך באַוווּן פון דער ווייסנס און די ווייסע שוים פון הינטערן שיפל איז נישט רויט געוואָרן, האָט אַלגאָזשי אַ בלאַסער אויפגעהויבן זיין ציגאַנקע און זיך אַ וואָרף גע-טאָן מיט אַיר אויף די שפיציקע, שוואַרצע שטיינער, וואָס האָבן זיך געשווענקט אין דער ווייסל. און די ווייסע שוים האָט גענומען רויט ווערן.

„אזוי איז געשטאַרבן דער ציגינער אַלגאָזשי און זיין גאַלדענע ציגאַנקע - - - -“.

צעמבאל איז אַנטשוויגן געוואָרן, פאַרלייגט אַ פוס אויף אַ פוס, פאַרמאכט די בלינדע אויגן און אַנשפאַרנדיק זיין לאַנגע, קאָלטענע-וואַטע באָרד אויף דער פידל, האָט ער גענומען ציען מיטן בוידן איבער די סטרונגעס, איבער דער באָרד. זיינען די ציגינער לעבעדיג-קער געוואָרן, גענומען מיטפייטן, מיטזינגען און די, וואָס זיינען געלעגן אויף די בייכער, האָבן פאַרריסן די פיס אין דער לופטן און צוגעקלאַפט מיט די טילקעס צום טאַקט.

און אַ פאַרחלומטע איז אָפּעלאַ געווען אויף די ווייכע קישנס, געזען דעם גבור אַלגאָזשי, ווי ער שטייט ערגעץ ווייט אַ הויכער אין אַ פוטערן היטל, האָלט די גאַלדענע ציגאַנקע אויף די הענט. די ציגאַנקע שפרייט פייערדיקע פלאַכטעס. צינדט בויער און דער וואָלד ברענט. אָפּעלאַ האָט אַ ציטער געטאָן, זיך אַ וויילע איינגעהערט ווי די ציגינער זינגען און איז אויפגעשפרונגען, זי האָט אַראָפּגעלאָזט די קאָלירטע

זיידענע פלאַכטע איבער די ברוסטן, זי פעסט איינגעצויגן אַרום דער טאַליע און אין אירע געלע געשנורעוועטע שטיוועלעך מיט די זיידענע קוטאַסן, האָט זי גענומען אַרומגיין איבער דער פּאָדלעגע געלאַסן. זי האָט געהויבן מיט די אַקסלען, געבויגן אירע פולע נאַקעטע הענט, פאַר-לייגט די צוויי צעפּ אַרום דעם קאָפּ ווי אַ קראַנץ און זיך אָפּגעשטעלט.

אַן „אָוטשאַרעק“ האָט זיך צעשאַטן אין דער נאַכט אַריין. אַ יינגער ציגיינער אין אַ פאַר לאַקירטע שטיוול מיט שטאַלענע פּאָדקאָועס, די שוואַרצע געקרוינטע האָר פאַרק מט מיט אַ שרינט אין דער מיט, די וואַנסן וויל-יונגעריש פאַרדרייט, איז אַ פאַל אַריין געטאָן ווי אַ רוח און זיך גענומען טראַגן אויף איין פוס צו דער ציי-גאַנקע. ער האָט אָנגענומען אָפּעלאַן ביי דער האַנט, אויסגעשטעלט אַ פוס, מיטגעוונגען און שטייענדיק אויף איין פלאַץ האָט ער גענומען צוקלאַפּן מיט אַ פוס צום טאַקט, אַז פונקען האַפּן זיך געגאַסן פון אונטער דער פּאָדקאָווע. ער האָט זיך מיט אַ מאַל אַ ריס געטאָן ווי אַ ווינט, געפלאַיגן מיט אָפּעלאַן איבער דער פּאָדלעגע און עס האָט זיך געדאַכט אַז ער קלייבט זיך צו אַנטלויפן מיט דער ציגאַנקע ערגעץ אין פעלד אַריין; האָט ער זיך אָבער ביים ראַנד פון דער פּאָדלעגע אין דעם שטאַרקסטן אימפעט אַ זעץ צו געטאָן, פאַרוואַרפן אַ פוס, אַ זעץ געטאָן אין דער ליאַקירטער כאַליעווע, אַ קנאַל מיט דער צונג, זיך האַסטיק אַ כאַפּ אויף געטאָן, געבליבן שטיין אויף די אָבצאַסן, זיך גענומען דרייען אויף איין פוס צוקלאַפּנדיק מיט דעם צווייטן, גלייך מען וואָלט אַרבעט געשאַטן, געפאַלן אויף די הענט, אויפן בויך, זיך אַרומגעוויקלט ווי אַ בייגל אַרום אָפּעלאַס פיס און אָפּעלאַ אַ צעפלאַמע, אַ שטאַלצע, מיטן פּלאַנקענדן שטילעט אין אירע צעפאַטלטע, שוואַרצע האָר, וואָס האַפּן זיך האַלב צעשאַטן איבער די אַקסלען, האָט זיך פּויגיק צוגעזעצט אויפן ציגיינער, אויסגעשטרעקט איר לאַנגן גאַלדענעם האַלז, פאַרזמורעט די אויגן און ווי אַ קלאַר פייפל גענומען אויסזינ-גען אן „אָוטשאַרעק“.

און אַז די ציגיינער, יינג און אַלט - טונקל-קופערנע, מיט שוואַרצע קעפּ האָר, מיט פלאַמ-פייערדיקע אויגן, רירעוודיק, מיט מיגרישעס אין זייערע אַלע גלידער, האַפּן דערזען פון דערווייטנס די קופער-שמידן מיט די גרויסע זילבערנע קנעפּ ווי גלעקלעך, האַפּן זיי

זיך דערפילט שטאַלצער, וואָס די ציגיינערשע יחסנים פאַרלאָזן זייערע
פייערן ביי נאַכט און שלעפן זיך אָהער, און אַלץ צוליב אָפּעלאָן!
זיי האָבן זיך איינציקווייז אויסגעשטעלט, אַראָפּגעוואָרפן די
בלויז רעקלעך און אַ ציגיינער איז זיך פאַרגאַנגען:
... שוואַרצע אויגן, שוואַרצע צעפּ,

ווייסע ציין, זילבערנע קנעפּ!

האַלא, האַלא, האַלא-לא!

האַלא, האַלא, האַלא-לא!

און אַ כאָר פון מענערשע שטימען האָט זיך געריסן אין דער
נאַכט אַריין, געוואָרן ווילדער, זיך אָפּגעריסן און אָנגעיאָגט אַ מאָדענט
אומעט. האָט זיך אַ ציגיינער ערגעץ צעלאַכט – האָבן אַלע אויסגע-
שאָסן אין אַ קינדיש געלעכטער, זיך געפאַרט און ווילד זיך געטראַגן
איבער דער פּאָדלאָגע.

יונגע פוייערים און שיקסעס האָבן זיך צונויפגעקליבן פון אַרום,
זיך צעזעצט פון דערווייטנס און געקוקט. עס איז געוועזן שטיל. די
פייערן זיינען זיך צעשווומען, אָנגעפילט די לופט מיט אַ רויטלעכן
רויך. די לבנה אַ בלוטיקע, אַ רויטע, איז געשטאַנען איבערן וואַלד
און גרויסע, לאָנגע שאַטנס האָבן זיך געלייגט, געהויבן, זיך אויסגע-
צויגן איבערן שאַסיי און פאַרשוונדן ערגעץ דאָרט אין טיפן וואַלד.

פון די שאַטנס האָט זיך ארויסגעשניטן אַ הויכע פיגור, באַלד
נאָך אַ פיגור און זיי האָבן זיך דערנענטערט צו די ציגיינער. דאָס איז
געוועזן זיגמונד בליאש, אַ הויכער, ברונעט פון אַ יאָר פינף און צוואנ-
ציק, מיט אַ קלוג רירעוודיק פנים, וואָס מאַכט תמיד דעם איינדרוק
אַז עס איז נישט געראַזירט. בליאש, פאַרפאַרנדיק צו זיך אויף אַ טאַג
אין וואַלד אַריין, איז אַ נייגעריקער געגאַנגען באַקוקן די ציגיינער.
נאָך אים האָט זיך נאָכגעשלעפט וואַצעק זיין לעשניק – אַ גידריקער,
פרייטייניקער און איינגעהויקערטער פוייער מיט צעשפרייטע הענט און
פיס, דערמאָנענדיק פון דערווייטנס אַ גרויסן שפּין.

אַ זיגמונד בליאש איז צוגעקומען נענטער און דערווען אָפּעלאָן,
האַט ער זיך אָפּגעשטעלט. די ציגאַנקע אין איר קאָלירטע, זיידענע
פלאַכטע מיט די צעפאַטלעע האָר דורכגענומען מיטן בלאַנקענדן שטי-
לעט, איז געשטאַנען אין דער מיט פון דער פּאָדלאָגע אַ בויגיגע, אַ

שטאַלצע. זי האָט אַ בויג געטאָן איר קאָפּ רעכט — און די לבנה האָט זי אָפּגעגאַסן מיט אַ מאַטע זילבערנע בלייכקייט; לינקס — און די פייערן האָבן זי אייניגעהילט אין אַ רויטלעך זיידענעם טול. זיגמונד האָט אַליין נישט געוואָסט וואָס אין דער צינאַנקע געפעלט אים און פּונקט ווי דער ים אין אַ שיינעם פּאַרנאַכט שטימט אי פּריילעך, אי אומעטיק, אַזוי האָט בליאַש מיט אַמאָל דערפילט ווי עס ווערט אים אי לייכט, אי שווער און אַ צוגעשמידטער איז ער געבליבן שטיין און געקוקט אויף דער צינאַנקע.

דער לעשניק האָט פון גרויס התפעלות פּאַררוקט דאָס היטל, זיך בענומען קראַצן און אויסגעשפיגן: „פּשאַ-קרעו, אַ טייוול אַ מויד!“ די צייגיינער דערזענדיק דעם פּאַן בליאַש האָבן זיי אים גלייך צוגעפירט צום „סטאַראַסטע“.

— גוט אונט, פּאַניע בעל-הבית! געקומען באַזוכן אונז ציגיינער, אמת? זייער שיין, זיך! — האָט דער סטאַראַסטע געצוגן די ווערטער און צוגערוקט בליאַש אַ לייונטן בענקל.

זיגמונד בליאַש האָט זיך אויסגעצויגן נעפן ציגיינער אויפן גראָז. אַ יינג ציגיינערל האָט דערלאַנגט צוויי פלעשלעך ביר.

— יעצט, מיין „גאָלדענער פּאַן“, וועלן מיר טרינקען ברודער-שאַפּט-און דער סטאַראַסטע האָט דערלאַנגט זינמונדן אַ פלעשל ביר.

— אַ דאַנק, איך טרינק נישט!

— בע — האָט דער סטאַראַסטע אויסגעשפיגן — דער פּאַן שעמט זיך גאָר מיט ציגיינער! הע, „פּאַניע זלאָטי“, דאָס גייט נישט! מיר זיינען דאָך קאַטאַליקן, גייען אין דעם זעלבן „קאַשטשאַל“, ליגן אויפן זעלבן בית-עולם, מיר זיינען ברודער! נו, טרינק! באַליידיק נישט אַ ציגיינער!

— ווער איז דיין ברודער, ווער? וואָס מלאַמלסטו? — האָט דער לעשניק זיך חוצפהדיק אַריינגעמישט-דו טרעפסט ווי אַ בלינד סערד! — ווער רעדט צו דיר — האָט מאַראַלע שטאַלץ געענטפערט — אַז מענטשן רעדן, שווייג, דו, חורשע אויער, דו! — און ער האָט ווייטער גערעדט צו בליאַשן:

— אַזוי, דער פּאַן בעל-הבית איז אַ „איוראַעליטאַ“, נו, זיינען מיר דאָך אַודאי און אַודאי קרובים, טאָ טרינק-זשע, פּאַניע! אַ פלעשל

ביר וועט דיך אַ ביסל צעטרייסלעך און יונג ביסטו דאָך - נישט גוט
צו זיצן אויף הייסע קוילן, פּאַניע, עס ברייט! קלויבט מען זיך אויס
אַ ציגאַנקע! פייער לעשט פייער!

זיגמונד בליאַש האָט געשמייכלט.

- עה, פּאַניע, דו ביסט געלערנט, געגאַנגען אין שקאַלעס און
אַזאַ קלייניקייט ווייסט דו נישט. נו, טרינק וועל איך דיר באַלד ערקלערן.
דער סטאַראַסטע האָט אָנגעהויבן:

- מיט טויזנטער יאָרן צוריק, ווען דער שטאַרקער דעבלאַ האָט
געוואָלט מענטשן באַשאַפן, האָט ער אַוועקגעשטעלט מחנות מלאכים
איבער צוויי גרויסע גריבער ליים און געהייסן פון ערשטן גרוב אויס-
קבעטן יידן און פון צווייטן - פּאַליאַקן. די מלאכים האָבן געקנעטן,
געקנעטן ביז זיי האָבן פּמעט דעם גאַנצן ליים אויסגעקנעטן. און יעדן
גרוב איז געבליבן צו ביסל ליים פון וועלכן מען האָט מער קיין מענטש
נישט געקאַנט מאַכן, זיינען די מלאכים געשטאַנען פאַרזאָרגטע, נישט
געוויסט וואָס מיטן ליים צו טאָן. אַז דער שטאַרקער דעבלאַ האָט דאָס
דערהערט, האָט ער זיך צעלאַכט פון איין אויער ביז דעם צווייטן,
צונויפגענומען דאָס ליים פון ביידע גריבער, עס גוט אויסגעקנעטן און
אַרויסגעשפּרונגען איז אַ שוואַרצער ציגיינער.

בליאַש האָט זיך צעלאַכט. אָפעלאַ איז צוגעקומען טאַנצנדיק און
ווי זי וואָלט נישט באַמערקט אַ פּרעמדן מאַן זיצן, האָט זי זיך אַ
וואָרף אַריין געטאָן אין די קישנס.

- נו, פויגל מיינער, ביסט מיר - האָט זיך דער סטאַראַסטע גע-
ווענדעט צו אָפעלאַן - זעסט, דאָס איז דער פּאַן בעל-הבית, געקומען
אונז באַזוכן, ווייבל מיינס!

זי האָט אַ וויילע געקוקט אויף בליאַשן און אים באַגריסט.

- איר האָט אַ שיין ווייב, אויף מיין וואָרט, שיין - האָט בליאַש
געזאָגט דעם ציגיינער אַז זי זאָל אויך הערן און געקוקט אויף דער
ציגאַנקע.

אָפעלאַ האָט צעעפנט אירע גרויסע אויגן און מיט אַ קינדישער
תמימות און איבערראַשונג געקוקט בליאַשן גלייך אין פנים אַריין, ביז
ער האָט נישט אויסגעהאַלטן און זיך פאַרשעמט. האָט זי אויסגעשאַסן

אין אַ הילכיק געלעכטער, אויפגעשפרונגען און פאַרשוונדן צווישן די פאַרלעך אויף דער פּאָדלעאַגע.

— יונג בלוט — האָט דער סטאַראַסטע אַ צופרידענער געזונגען —
קאָן נישט איינזיצן... דאָס איז גאָר קיין מויד נישט, דאָס איז פייער!
און אַלט ווערן לעזט זי נישט, זי וועט גיכער פון טויט לעבעדיק מאַכן!
— איר האָט שוין לענג חתונה געהאַט?—האַט בליאַש געטרעגט.
— לענג? ניין! צום ליוועטשער פערד-מאַרק וועט ווערן אַ יאָר.
אַפעלאָ איז צוריקגעקומען, זיך אַראָפּגעלאָזט אויף די קישנס
און אַן אומצופרידענע געזאַגט.

— קום, טייערער, מיר וועלן אַ היים גיין. איך בין מיד.
— וואָס איז, פויגל מיינער? וואָס האָסטו דו דאָס קעפל
אַראָפּגעלאָזט, זאָג!

— גאָר נישט. איך בין מיד, קום אַהיים!
— גוט!

מאַראַלע האָט זיך אויפגעשטעלט, אָנגעטאָן זיין בלויען, ברייטן
ראַק מיט די קיילעכדיקע שנורענע פעטליעס און זיך צערעדט מיט
אַ ציגיינער.

אַפעלאָ האָט מיט אַמאָל געפרעגט, נישט קוקנדיק אויף בליאַשן:
— דער פּאַן איז רייך? ווי רייך איז דער פּאַן?
— איך בין זייער רייך!
— רייך ווי אַ פרינק?
— רייכער!

— איך זי וואָס דאַרף דער פּאַן אַזוי פיל געלט?
— איך זאָל עס פאַר מיין געליבטע.
— טאַקע? און וווּ וווינט דער פּאַן? אין וואַלד?
— ניין, איך ווױן ווייט פון דאָן, איך ווױן אין וואַרשע.
— אין וואַרשע? דאָרט זיינען דאָך פאַראַן אַזוי פיל שיינע מייד-
לעך!
— פאַרוואָס קלויבט זיך דער פּאַן נישט אויס קיין געליבטע?
— ווען איך געפין אַזאַ מיידל ווי דו ביסט... ווי הייסטו?
— גיי, דער פּאַן לאַכט פון מיר!
— אסור!

— ווי איך הייס? אַפעלאָ! און ווי הייסט דער פּאַן?
— זוגמונד. אַפעלאָ, דו ווייסט וווּ די וועראַנדע איז אין וואַלד?

— אודאי ווייס איך ?
 — קום מאָרגן פֿאַרנאַכט צו דער וועראַנדע. וועסט קומען ?
 — צו דער וועראַנדע ?
 מאָראַלע האָט איבערגעריסן דעם געשפרעך. ער האָט צונויפגענו-
 מען די קישנס, זיי איבערגעגעבן אַ ציגיינער און זיך געזעגנט מיט
 בליאַשן:
 — אַ גוטע נאַכט, פֿאַניע בעל-הבית, אַ גוטע נאַכט.
 — אַ גוטע נאַכט.
 אָפעלאַ איז אויפגעשפרונגען, זיך נישט געזעגנט מיט בליאַשן און
 גענומען אוועקגיין מיטן ציגיינער.
 בליאַש איז געבליבן ליגן, געקוקט ווי דער „סטאַראַסטאַ“ שפּרייזט
 יונג און בויגיק, ווי ווילעריש ער וואַרפט מיט דעם גרויסן קאַפּ האָר
 און פֿאַרשווינדט פּיסלעכווייז מיט דער ציגאַנקע. צוויי גרויסע שאַטנס
 האָבן געשפרונגען פֿון דער לאַנקע אויפן שאַסיי און בליאַשן איז מיט
 אַמאָל שטאַרק אומעטיק געוואָרן.
 די פֿאַדלאַגע איז געוואָרן ליידיק.
 ערגעץ ווייט האָט זיך אימצער צעזונגען, עס האָט זיך געהערט
 אַ געלעכטער און עס איז שטיל געוואָרן.
 בליאַש איז געלעגן מיט פֿאַרמאַכטע אויגן, געקוקט אויף אָפעלאַן,
 ווי אויף אַ ווילדע פּרינצעסן און עס האָט אים באַנג געטאָן ביז טרערן.

2

עס איז געווען אַ הייסער נאַכמיטאָג. די היץ האָט געטרוקנט אין
 האַלז, געקלעפט די אויגן, אָנגעיאָגט אַ פּוילקייט, אַז עס האָט זיך גאָר-
 נישט געוואַלט טאָן, נישט טראַכטן, זיך פֿאַרקלייבן אין אַ שאַטן און
 דרעמלען.

אויפן זאמדיקן וועג, וואָס פירט אין וואַלד אַרײַן, זײַנען געשטאַ-
נען עטלעכע קלײַנע צײַגינערלעך, ווי גאַט האָט זײ באַשאַפֿן. זײ זײַנען
געשטאַנען אויסגעשטעלט אין אַ שורה און געצילעוועט שטינדלעך אין
אַ לעבעדיקער וואַראָנע, וואָס איז געווען צוגעבונדן צו אַ צווייג און
הײזעריק געקראַקעט.
אַ רויטער, פאַרשוויצטער פּויער, אין אַ גראָב לײוונט העמד, איז
אַנגעקומען פֿון וואַלד. דער פּויער האָט געפירט אויף אַ שטריק אַ יונג
ביקל.

— הינטישע אמונה, אַוועק! — האָט דער פּויער זיך צעשריגן
אויף די צײַגינערלעך און אַראַפּגעכאַפּט מיט אײַן האַנט דעם פּאַסעק
פֿון די הויזן. דאָס ביקל האָט זיך דערווייל אַ רײס געטאַן, דער פּויער
האָט זיך מיט אײַן האַנט אַנגעכאַפּט פֿאַר די הויזן, זײ זאָלן נישט
אַראַפּפּאַלן, און פאַרשוונדן מיטן ביקל אין אַ וואַלקן שטויב.
פֿון בײַדע זײַטן וועג, וווּ דער וואַלד איז שוין געווען אויס-
געהאַקט, האָבן זיך געצויגן לײוונטענע פּאַלאַטקעס, ווי אַפּגעקאַלטע
בינשטאַקן. געפענטעטע, מיטלרוקסיקע פּערד האָבן פּויל געצופּט דאָס
גראָז, געשפּרונגען אויף די פּאַדערשטע פּיס און געהאַלטן אין אײַן
אַפּיאָגן די מחנות פֿליגן פֿון אונטער די לאַנגע עקן.
נעבן דער „רוזשיקע“ איז געשטאַנען אַן אַלטער צײַגינער און
געצוואָנגן אַ קלײַן קינד מיט שײַטערן זײַף. דאָס צײַגינערל האָט געמאַכט
קולות, געוואָרפֿן מיט די פּיסלעך. דער אַלטער האָט דאָס קינד אויפֿגע-
הויבן פֿאַרן געקרויזטן קעפֿל און עס עטלעכע מאָל אַפּגעטוקט אין וואַסער.
נישט ווייט פֿון די פּאַלאַטקעס האָט געקאַפּטשעט אַ פּײַערל.
איבערן פּײַערל זײַנען געשטאַנען צוויי אײזערנע שטאַבעס, אויף
וועלכע עס איז געהאַנגען אַ גרויסער קופּערנער קעסל.
פֿון וועג איז אַנגעקומען אַ באַרוויסע, פאַרשטיבטע צײַגאַנקע.
פֿון דער פּלאַכטע, וואָס איז געהאַנגען אויף איר פּלײַצע, האָט אַרויס-
געקוקט אַ קלײַן צײַגינערל מיט אַ פּאַר גנבישע אויגעלעך. די צײַגאַנקע
האָט אַרויסגעשלעפּט פֿון דער פּלאַכטע אַ האָן מיט אַן אַפּגעדרײַט
קעפֿל, אים געלאָזט לײַגן נעבן פּײַער און צוריק פאַרשוונדן אין
שטויבדיקן וועג. אַרום איז געווען שטײל, דושנע, געשמעקט מיט אַפּ-
געסמאַליעטע פּעדערן.

אין דער מיט פון אן אָפּענער פּאַלאַטקע איז געזעסן אַן אַלטע גרויע ציגאַנקע, ווי אַ אמתע מכשפה, מיט איינגעצויגענע פּאַן, מיט אַ לאַנגע, דאַרף נאָך, וואָס איז זיך כמעט ווי צונויפגעקומען מיט דער שפיצקער גאַמבע, און געשריגן:

— וואָס פאַראַ ציגאַנקע וועסטו זיין, אַז דו וועסט נישט קאָנען גיין אויף דער „שפּראַכאַרקע“, נישט קאָנען פאַרדינען פאַרן מאַן און קינדער? דער מאַן וועט דאָך דיך אויפּהענגען! אַ מויד ווי אַ קאָבילע, ראָמאַנסירט מיט יונגען, נו, איז צייט זי זאָל ווערן אַ מענטש!

אַרום זיינען געזעסן נאָך גאָר יונגע ציגאַנקעס, געקוקט אין פּונאָב ערגעוואָרפענע קאָרטן און זיך צוגעהערט ווי איינע פון זיי האָט „געוואָרזשעט“, גערעדט מיט אַ זיסן ניגון, דאָס האָט די אַלטע געלערנט זיי קאָרטן לייגן, געמאַכט זיי פאַר אמתע ציגאַנקעס.

די ציגיינער האָבן אָפּגעגעסן מיטאַל אויפּגערוימט די פּאַלאַטקעס, צוגעגרייט „וויצשערע“ פאַר די ציגאַנקעס, וואָס זיינען פּאַגיינען אוועק אויף דער „שפּראַכאַרקע“, און זיך פאַרקלייבן צו מאַראַלען, מאַראַלע אין זיינע פּרייטע פּלויזע הויזן, אין אן אויסגענייט באַטיסטן העמד, איז גע- זעסן אין דעם אַריינגאַנג פון זיין פּאַלאַטקע אויף אַ לייונטן בענקל און געפּיפקעט אַ לאַנגן ציבעק.

טיף אין דער פּאַלאַטקע, אין אַ באַרג קישנס איז געלעגן אָפּעלאַך, פון הינטער אַ בוימ האָט זיך באַוויזן אַ יונגער ציגיינער אין פּלויזע הויזן, פאַרזיגן מיט אַ ברייטן, לאַקירטן פּאַטעק, וועלכער איז געוועזן אויסגעזעצט מיט ים-שטעקעלעך. ער האָט זיך אָנגעכאַפט פאַר אַ דיקע צווייג פון אַ בוימ, זיך איבערגעצויגן, אַרויסגענומען אַ טאַרבע פון טאַבאַק, געמאַכט פון אַלערליי טאַרביקע שטיקלעך זיידנט, אויסגע- וויקלט אַ פּאַפּיראַס און צוגעגאַנגען צו מאַראַלעס פּאַלאַטקע:

- זיי האָבן דאָך אַפילו די געשטופּלטע ראָמאַ פאַרבעטן.
- ווער? — האָט זיך אן אַלטער ציגיינער געטרעגט.
- די געשוואָלענע.
- ס'אַראַ געשוואָלענע?
- מיר וועלן נישט לאָזן! — איז אַ ברייטבייניקער ציגיינער אַריין דעם יינגן אין די רייד.
- געוויס נישט! — האָט אַ דריטער זיך אָנגערופן.

— איר האָט שוין אָנגעמאַלן אויף דריי וועגן — האָט מאָראַלע
געזאָגט און אַרויסגעלאָזט אַ מויל רויך — און כ'וייס נישט וועגן
וואָס עס האַנדלט זיך, רעדט מענטשן זאָלן פאַרשטיין.

— אָט וועגן וואָס — האָט דער ברייטבייניקער געענטפערט און
זיך אַזש אויפגעשטעלט — די קופער-שמידן האָבן נעכטן פאַרבעטן
אונזערע ציגאַנקעס אויף אַ טאַג און מיר וועלן זיי שיקן אַ כאַלערע
אין די זייטן!

— מיר וועלן זיי נישט דאַרפן שיקן, זיי וועלן אַליין גיין! —
האָט זיך עמיצער אָנגערופן.

— זיי וועלן גאַרנישט גיין — האָט זיך דער ברייטבייניקער גע-
היצט — און אויב יאָ, גיב איך מיין וואָרט, ווי כ'פּין אַ ציגינער, אַז
בלוט וועט זיך דאַרט גיסן!

— האָ-האַ-האַ! — האָט זיך דער יונג פאַרגאַנגען.
— זאָל מיך שוין אַ דונער טרעפן צי כ'זאָג אַ ליגן — האָט
דער ברייטבייניקער זיך געקלאַפט אין דער ברוסט.

— אודאי זאָסטו אַ ליגן!

— זאָג איך!

— דאָס טענה איך דאָך!

אַלע האָפן זיך צעלאַכט.

— און דו — האָט דער ברייטבייניקער פאַרקוועטשט די פויסטן
און זיך געוואָלט וואָרפן אויפן יונג — דו ביסט אַ ים-חזיר!
— ווער איז אַ ים-חזיר?

— דו!

— און קוק אים נאָר אָן, דעם פאַרשוין, אַ פנים האָט עס ווי
מען וואָלט אַ קאַץ אויפן עק געקוועטשט. עה, ברודער, ביסט אַ האַל-
צענער פיסטאַלעט!

— האָ, האָ, האָ! — האָפן די ציגינער געפלאַצט פון געלעכטער. —
ווער איז דיינס אַ ברודער, ווער? — האָט זיך דער ברייטבייניקער
געהיצט — צוזאַמען ביי איין ווייב געווען?

— אָפגעשלאָגן און אַ סוף! וואָס שטייט איר, וואָס, ווי צוויי
הענער? — האָט אַן עלטערער זיך אַריינגעמישט.

אָפּעלֶאָ האָט זיך נישט איינגעהערט. זי האָט פאַרזשמוּרעט די אויגן און געטראַכט וועגן די אונגאַרישע רעסטאָראַנען, וווּ זי האָט מיידלֶווּיז געטאַנצט, וועגן דעם רייכן „פּאַן“. וואָס ער האָט זי נעכטן פאַרבעטן. וועגן די אויסגעוואָרפענע קאָרטן. דריי מאָל איז דער מלך שעל אַרויס – אַ רייכער פּרוּנעט מיט אַ קאַלט-האַרץ. און דריי מאָל איז די מלכה שעל אים אַנטקייגן געקומען – אַ יונגע דאַמע מיט שוואַרצע ווי די נאַכט צעפ, מיט אַ האַרץ פול ליבע. און וואָרעמען וועט די דאַמע דאָס קאַלטע האַרץ, זיין אַ רגע גליקלעך און וועט פאַרפרוירן ווערן. מער אָבער ווי דריי מאָל טאָר מען דאָס אייגענע מול נישט פּרובירן.

אָפּעלֶאָ האָט מאַראַלען ליב געהאַט. אמת, מאַראַלע איז שוין נישט געווען קיין יונגער, טונדעסטוועגן, אַז ער האָט זי אַרומגענומען האָבן אַלע ביינער געקנאַקט און קיינער פון די יינגע ציגיינער האָט זיך צו אים נישט געקנאַנט גלייכן. דערצו האָט ער זי אָפּגעקויפט, באַצאַלט איר פּאַטער טויזנט זילבערנע טאַלער. מאַדנע, זייענדיק אין דער היים האָט זי תמיד געהלומט צו צושטיין צו אַ באַנדע ציגיינער און לעבן מיט זיי אין די וועלדער. די ערשטע צייט איז זי טאַקע נישט איינגעזעסן אין דער פּאַלאַטקע; גאַנצע טעג געשפּאַצירט איבער די גרינע לאַנקעס, פאַרקאַכן טיף אין וואַלד אַריין, זיך מיטגעכאַפט אָן מאַנס וויסן אויף דער „שפּראַכאַרקע“. נאַכט איין, נאַכט אויס האָט מען גרויסע פייערן צעלייגט, די סטרונעס זיינען פון צופיל שפּילן גע-פּלאַצט און זי האָט מיר געמאַכט די בעסטע טענצער. איצט איז איר אַלץ דערעסן. די פּאַלאַטקע, דער וואַלד, דאָס פרייע ציגיינער לעבן – אַלץ וואָס עס האָט איר פריער געצויגן איז איר איצט דערווידער. און צומיינסטן האָבן איר דערעסן די מחנות פליגן, וואָס האָבן אָנגעפילט די פּאַלאַטקע מיט אַ זשומעריי און אַזוי געמיטן אַז מען האָט זיי פון זיך בשום אופן נישט געקענט אָפּיאָגן. און אפשר גאָר גיין צום רייכן „פּאַן“ אין וואַלד אַריין? ער האָט דאָך זי פאַרבעטן? און ווער ווייס? זי האָט דאָך אַזוי פיל מעשיות געהערט, ווי פרינצן פאַרליבן זיך אין ציגאַנקעס, האַלטן זיי געפאַנגען אין שלעסער, אין טיפע וועלדער. יא, זי רופט גלייך די אַלטע קאַרלא. זיך לאָזן „וואַראָזשען“ און אויב זי וועט זאָגן דאָסעלבע גייט זי צום „פּאַן“.

— גוט מאַרגן, שיינע אָפּעלאַ! — האָט די אַלטע קארלא, אַ ציי
באַנקע בלויז הויט און ביינער אויסגעזונגען.

— גומ מאַרגן, קארלא, קום אַריין!

די אַלטע איז אַריין אין דער פּאַלאַטקע און זיך אַרָאָפּגעלאָזט

אויף די קניען:

— ווער האָט אַוועקגערויבט דעם גלאַנץ פון דיין גאַלדן אויג,

שיינער מלאַך מיינער! ווי שלעכט זיז זעסט אויס! וואָס איז דיר? זאָג

דער אַלטער קארלא, זי וועט די שווערע משא אַרָאָפּנעמען פון דיין

האַרץ! שפּם זיך נישט, קינד מיינס, די קאָרט וועט אַלץ אויסזאָגן!

די אַלטע האָט אַרויסגעשלעפט פון בוים אַן אָנגעשוואַלן פּעקל

קאָרטן און עס פּאַנאָדערעגעוואָרפן אויף די קישנס:

— נו, אַצינד, מיין הערצל, לייג אַוועק אַ צענער אויף דער

ערשטער קאָרט, סוועט זיין מזלדיק און די אַלטע קארלא וועט זאָגן

דעם ריינעם אמת!

אָפּעלאַ האָט געשמייכלט.

די אַלטע האָט צעוואָרפן די קאָרטן מיט אירע ביינערנע קנאָכן,

זיי אויסגעלייגט אין דער פּאַרם פון אַ האַרץ, דריי מאַל אויסגעשפיגן,

געוויספערט מיט די ליפן, אויפגעהויבן אַ קאָרט און גערעדט מיט אַ

שטיף, אויסטערליש קול, ווי אַ מת:

— מלך שעל — אַ ברונעט מיט אַ געדרייטער וואָנס האָט אַוועק-

גערויבט דיין רוי, נאָר לָאָז דיין גאַלדן אויג נישט וויינען, שיינע

אָפּעלאַ! סאיז דיר באַשערט אין דער צוקונפט אַ גרויס גליק, מייד

אויס די טריט פון דעם ברונעט וואָס גייט דיר נאָך. מער האָט די

קאָרט נישט וואָס צו זאָגן, אוצר מיינער!

אָפּעלאַ האָט אַרומגעכאַפט די אַלטע:

— מיין גוטע קארלא, זאָג וואָס וואָלטט דו געטאָן?

— כיי-כיי — איז זיך די אַלטע אַראַגאַנגען ווי אַ פּויגל —

ס'אַרץ קינד, דו ביסט, אָפּעלאַ! וואָס פאַר אַ משוגענער וועט זיך

נאַכשלעפּן נאָך אַן אַלטן בעזים, אַז עס גליען אַזעלכע שיינע רויגן

ווי דו? דו מיינסט אודאי ווען כ'בין יונג געווען? פּרעג נישט! געווען

ווילד, ווילד ווי אַ פּויגל! איבערגעשטיגן אייך אַלע! און ווער מיינסטו

איז די בעסטע טענצערקע געווען אין די לָאָמניער וועלדער? דאָס

ווייסן די אַלטע ציגינער! און ווער האָט געהאַט צעפּ ביז איבער די קניען? און ווער האָט די ציגינער די קעפּ פאַרדרייט? אַלץ איך! קארלאַ! דערפאַר בין איך דאָך יונג געווען, קינד מיינס, געטאָן וואָס ס'האַרץ האָט געגלוסט! עה, אַוועק די אַלטע צייטן! – האָט קארלאַ געענדיקט מיט אַ זיפּן, צונויפגענומען די קאָרטן און זיך אַרויסגע- שאַרט.

אַפעלאַ איז געבליבן ליגן אויף די קישנס אַן אומצופרידענע. די געשרייען פון די ציגינער וואָס זיינען געווען צעוואָרפן אַרום דער פאַלאַטקע זיינען איר נמאָס געוואָרן. פון פאַרדרוס האָט זי געכאַפט אַ פולע האַנט פליגן, זיי אַ שלידער געטאָן אין אַ קובל וואַסער, דורכ- גענומען די האָר מיטן צוויי שאַרפיגן שטילעט און אַרויס פון דער פאַלאַטקע.

3.

אַפעלאַ איז געשפרונגען איבערן וואַלד מיט אַן אָפגעבראַכענע צווייג אין דער האַנט.
אַ לייכט, געוואַלצן ווינטל האָט זיך מיט אַמאָל אָפגעריסן פון דער ווייסל, גערעגט, מיטגעבראַכט מיט זיך דעם שאַרפן ריח פון יאַלאָוויין, פון פאַרטיקע פליאַמבירן.
בליאַש איז איר אַנטקעגן געקומען, זי אָנגענומען פאַר ביידע הענט און אָפגעשטעלט:

– אַפעלאַ!

אַפעלאַ האָט איינגעצויגן אירע ברעמען, ברייטער צעעפנט אירע שוואַרצע אויגן מיט די בלויע רייפן אַרום, געקוקט אַ ווילדע אויף בליאַשן, פאַרריסן דעם קאַפּ, אַרויסגעלאָזט אַ ווילד און האַרציק גע- לעכטער – האָט זיך דער וואַלד דורכגעטרייסלט, זיך צעברומט אין

דער נאכט אריין, זיך צענויפגעגאסן מיטן געלעכטער און אָפּגעהילכט ווי אַ ווייטער, ווייטער ים.

בליאַש האָט פעסט געדריקט דער ציגאַנקעס הענט, זי אַרומגע-
נומען און געשפּרייזט אַ שטומער, אַ גליקלעכער.

אַ פּאַרל איז אָנגעקומען. אַ יונגער ציגיינער מיט נאָך גאָר אַ יונגער ציגאַנגקע האָבן געטראָגן אַן עמער מיט פּוטער-מילך. בליאַש מיט אָפּעלאַן האָבן זיך באַהאַלטן אין אַ שמאַלע, פינסטערע, ווי אַ קעלער, סטעזשקע. דאָס פּאַרל האָט זיך יעדע ווילדע אָפּגעשטעלט, אַוועקגעשטעלט דעם עמער מיט מילך און זיך געוואָרפן איינער דעם צווייטן אין די אָרעמס.

אָפּעלאַ האָט זיך דערפילט פּרישער, יונגער. גיך און בויגיק האָט זי אַרומגעכאַפט בליאַש, אים אַ רגע דורכגעקבערט מיט אירע אויגן, צוגעלייגט אירע פייערדיקע ליפן צו זיין אויער:

— מיין פּאַן! מיין גאָלדענער פּאַן!

די לבנה האָט זיך אַרויסגערוקט פון וואַלד. אַ משופּעדיקער שטראַל איז אַריין אין דער פינסטערער סטעזשקע, זיך אָנגעצויגן אָן די בוימער ווי אַ זילבערנע סטרונע פון אַ האַרפע, זיי איבערגעשניטן, זיך אויף אַ רגע אַ גלייך אויס געטאָן, דורכגעהאַקט דעם וואַלד אין צווייען און אָפּעלאַ האָט אַ ציטער געטאָן. איר האָט זיך געדאַכט, אַז דאָרט אין עק וואַלד, שטייט עמיצער, אַ הויכער, מאַראַלע, בויגט זיך אין דרייען, גלאַצט די אויגן און נעמט צו איר שפּרייזן. דער שטראַל איז פאַרשוונדן, די סטעזשקע איז נאָך פינסטערער געוואָרן און נאָך שטאַרקער האָט זי בליאַשן אַרומגענומען. ער האָט געפילט, ווי אירע פייערדיקע קושן פאַרשכורן אים, געהערט אַ זיסן וויספּער, ווי מען וואַלט אים געגלעט מיט פּוך-פּעדערן:

— מיין שיינער פּאַן, ליב מיך — ביים שטאַרקער!

אַ שכורער האָט בליאַש זיך אויפגעשטעלט און געפלאַפּלט:

— מיין שיינע ציגאַנקע, מיין ווייסע ציגאַנקע!

זיי זיינען געגאַנגען האַנט און האַנט, געפילט ווי זייערע פינגער פלעכטן זיך, ווערן שטייפּער, קנאַקן.

און די לבנה, ווי אַ כּשוף-מאַכערן, האָט געבלענדט די אויגן, געהילט דעם פינסטערן וואַלד אין זילבערנעם טייל, אָנגעליגט אַ

שרעק, געוואָרטן שטיקער ליכט דאָ און דאָרט און די אָפּגעהאַקטע
 ביימער האָבן אויסגעזען פון דער ווייטנס ווי מענטשן, פערד און בערן.
 ביי דער וועראַנדע איז דער לעשניק זיי אַנטקעגן געקומען. ער
 האָט געצויגן ביז צו די קניען דאָס היטל, אַ געבויגענער געבליבן
 שטיין, לאַנג נאָכגעקוקט דעם פּאָן מיט דער ציגאַנקע, זיך דערמאָנט
 אַז ער האַלט דאָס היטל, האָט ער פון פאַרדרוס אויסגעשפּיגן, זיך
 גלייך אָפּגעצלמט און מיט אַ קרעכץ זיך אַראָפּגעלאָזט אויפן טרעפּל.
 זיי זיינען אַריין אין שטוב. אָפעלאַ האָט נישט געלאָזט אָנצינדן
 קיין ליכט. זי האָט פאַרבוירן די גאַרדינען פון די פענסטער און די
 שטוב איז אָפּגעגאַסן געוואָרן מיט אַ מאַטן לבנה-שיין. אַ נייגעריקע
 איז אָפעלאַ ארוםגעגאַנגען איבערן זאַל, באַקוקט דאָס מעבל, די פּליו-
 שענע דיוואַנען, די בילדער אויף די ווענט.

זי האָט אַרויסגענומען אַ גרויסן בוקעט מיט רויון, וואָס איז גע-
 שטאַנען אין אַ וואַזע, שטיפעריש גענומען רייסן די סאַמעטענע לעפּ-
 לעך פון די בלומען און זיי געוואָרפן אויפן פּליושענעם דיוואַן, אויף
 בליאַשן. זי איז געוואָרן אַלץ ווילדער, צעשטאָטן דעם בוקעט, אַרויס-
 געכאַפט פון די האָר דעם בלאַנקענדן שטילעט, אים שנעל גענומען
 וואָרפן, אַז עס האָט זיך אויסגעדוכט, זי וואָרפט עטלעכע מיט אַמאָל.
 דאָס צווייטאַרפיקע מעסער איז געפּלויגן דורך איר פּוס, פאַרביי דער
 פּלייצע און זי, אַ צעפּאַטלעט, אַ ווילדע, האָט זיך געטראַגן נאָכן מע-
 סער, עס יעדעס מאָל געכאַפט, געלאָזט טאַלן, ווידער געשליידערט און
 עס געלאָזט שטעקן ווי אַ פייל אין דער פּאָדלאָגע.

זי האָט זיך צעלאַכט, זיך מיט אַמאָל צוגעזעצט, אַוועקגעלייגט
 איין פּוס אויף דער פּליושענער אָטאַמאַנע און זיך שעלמיש געפרעגט:

— דער פּאָן איז ברוגז?

— וואָס פּאַלט דיר איין!

— טאָ טו מיר אויס דעם שוך, ער דריקט —

בליאַש האָט גענומען דעם לינקן שוך, אָנגעשפּאַרט אויף זיין
 קני, גענומען אויפקעפלען — האָט ער דערפּילט, ווי זי נעמט אים
 אַרום, ווי זי רייבט אירע ווייכע, ווי דער פּוך אונטער אַ פּויגלס
 העלזל, באַקן אָן זיינע עטוואָס שטעכיקע, באַוואַקסענע, און בשעת
 מעשה האָט אַלץ אין אים זיך גענומען הויבן, שלאַגן אין מח אַריין.

ער האָט זי געכאַפט אויף דער שויס, געפילט ווי אירע שפיצן פינגער
רירן לייכט אָן זיין ברוסט, קיצלען, ברענען און ער האָט זי גענומען
אויסטאַן. און דאָס האָט געדויערט אַזוי לאַנג, אַזוי לאַנג, אַזוי מוראדיק
לאַנג! ער האָט זי געהאַלטן אין איין אויסטאַן און געפילט בשעת מעשה
ווי עס פלאַצן אין אים אַן אַדער נאָך אַן אַדער, ווי ער קאָרטשעט זיך
אין דרייען, ווי דאָס בלוט לויפט האַסטיק אין מח אַריין, ברענט און
דער פליושענער דיוואַן איז אויסגעבעט מיט רויטע ראָזן. אַ לייכט
ווינטל האָט זיך אַריינגעריסן דורכן אָפענעם פענסטער, אויסגעהויבן
עטלעכע סאַמעטענע ראָזן-לעפלעך, זיך געטראַגן פון אַ ראָז צו אַ ראָז,
פון אַ ראָז צו אַ ראָז און דורכפליענדיק איבערגעלאָזט דעם שמייכל
פון ראָזן.

— ביסט בייו, אָפעלאַ?

אָפעלאַ האָט עטוואָס אויפגעהויבן דעם קאַפּ מיט די צעפאַטלטע
האַר, פאַרשאַרצט די אויבערשטע דינע ליפּ און פון די ווייסע ציין, ווי
ווייסער קעז, האָט זיך אַ שמייכל צעגאַסן איבער איר פנים.
אַזוי איז זי געפליבן ליגן אַ וויילע אויפן פליושענעם דיוואַן
פון די גאַרדינען איז איר אַ שטראַל אַ פאַל אַריין געטאַן אין פנים
זיך אָפגעשלאָגן, אויסגעשניטן דורכן גאַנצן זאַל אַ לבנה-וועגל — האָט
זי דערזען ווי אַ טיולען געשטאַלט קוקט אין פענסטער. זי האָט אַ
ציטער געטאַן, פון שרעק פאַרמאַכט די אויגן און זיך פעסטער געטו-
ליעט צו בליאַשן.

— אָפעלאַ, זיי נישט בייו — ביסט בייו, אָפעלאַ?

אָפעלאַ האָט זיך ווילד צעלאַכט:

— מענטש, פאַרוואָס זאַל איך בייו זיין? היינט איז דיין נאַכט,

די קאָרט האָט דיך אויסגעקליבן! און קעגן מזל גייט קיינער!

— און די קאָרט האָט טאַקע געטראָפן? — האָט זי בליאַש אַ

נייגעריקער געפרעגט.

— אַודאי געטראָפן! — האָט אָפעלאַ קינדיש געענטפערט.

זי האָט צונויפגעלייגט אירע קליינע הענטלעך אין רערן, איין

זייט צוגעשטעלט זיך צו די אויגן, די צווייטע — בליאַשן און אַזוי

פאַרקשנט, ביז משוגעת, זיך איינגעגעסן אין בליאַשס קוק, אַז ער

האָט דערפילט אַ וואַרעם פרעסטל.

- נישט קוק אזוי! - האָט בליאַש זיך געבעטן, אַוועקגענומען
 אירע הענט און איר פאַרמאַכט די אויגן.
 - עה, דער פאַן האָט מסתמא קיין ריינעם געוויסן נישט, אַז ער
 קאָן מיר גלייך אין די אויגן נישט קוקן.
 בליאַש האָט געשמייכלט, געקושט אירע קליינע הענט:
 - מיין שיינע ציגאַנקע, כ'שעם זיך! זעסט, נישט בחנם לייבן
 זיך מענטשן ביינאַכט, אין דער פינסטער. דאָס האָט מסתמא גאָט אַליין
 אויסגעקליבן די נאַכט פאַר לייבע.
 - מענטש, וואָס דו רעדסט - האָט אָפּעלאַ געצויגן די ווער-
 טער - וואָס ווייסט איר פון לייבע? לייבן קענען מיר! מענטשן דאַרפן
 זיך נישט לייבן ביינאַכט ווי קעץ! לייבן דאַרף מען זיך אונטער דער
 צעפלאַמטער זון אין וועלדער, אין פעלדער! דער „פאן“ וועט לאַכן.
 ווען כ'בין אַלט געווען צוועלף יאָר, האָב איך שוין געהאַט צוויי גע-
 לייבטע. ברידער זיינען זיי געווען, ציגיינער. בייטאָג האָבן זיי גע-
 שפילט אין די גאַסן און ביינאַכט האָבן זיי זיך אַריינגעזעצט אין די
 פענסטער און געפייסט ווי קאַנאַרקעס. דער עלטערער, מיט די וואַנסן,
 איז מיר געפעלאַן, האָב איך זיך אַוועקגעשטעלט אונטער זיין פענסטער
 מיט אַ רויטן עפּל אין מויל. ביידע ברידער האָבן צו מיר געלאַכט,
 צעשפרייט די הענט און מיר איז געזעלאַן געוואָרן דער עלטערער,
 באַרעק האָט ער געהייסן, האָב איך אים געוואָרפן דעם עפּל. פון דע-
 מאַלט אָן האָב איך אָנגעהויבן צו קומען צו אים יעדן טאָג, געוואַלט
 זיין זיינע, האָט ער געלאַכט, מיר געהייסן וואַרטן ביז צו דער חתונה
 ער האָט געוואַלט האָבן אַ ריינע, אַן אומשולדיקע האַט מיך דערפאַר
 דער יונגערער געקראָגן.

אַפּעלאַ איז אַנטשוויגן געוואָרן.

- דערצייל ווייטער, אָפּעלאַ - האָט זיך בליאַש געבעטן.
 - כ'בין נאָך דעמאָלט - האָט אָפּעלאַ ווידער אָנגעהויבן - אַזאַ
 נאַרעלע געווען, געגלויבט דער מאַמען - - ווייסט מיין מאַמע פלעגט
 מיר זאָגן, אַז אַ יונג דריקט שטאַרק אַ מיידל אַ האַנט, האָט זי אַ קינד -
 האָב איך יעדע נאַכט זיך אַזוי געשראַקן-פון יונגערן האָב איך ניט
 געוואַלט האָבן קיין קינד. כ'האַב אים די ערשטע צייט ניט לייב געהאַט
 ער האָט געהאַט די פּאָליקע. אוי דער עלטערער, באַרעק האָט געהאַט

אן אָפּגעהאַקט אויער, האָב איך זיך געשעמט, מען וועט לאַכן - נישט
געוואָלט האָבן אַ קינד מיט אַן אָפּגעהאַקט אויער!
- און שפעטער האָסטו דעם יונגן ליב געהאַט? - האָט בליאַש
געפרעגט.

- אוראי - האָט אָפּעלאַ געשמייכלט.
זי האָט עטוואָס צעעפנט אירע פרישע ליפּן, שטאַלץ אויפּגעהויבן
דעם צעפּאַטלטן קאַפּ מיטן קליינעם שטערן און אַ האַלב אויסגע-
טוענע, איז זי ווי אַרויסגעוואַקסן פון דער ערד, פון די רויון.
איבערן לבנה-וועגל האָט זיך דורכגעשלייכט אַ געשטאַלט, זיך
פאַרקוקט אין פענסטער, האָט אָפּעלאַ פאַרמאַכט די אויגן און אַ ציטער
געטאַן.

4

די ציגיינער האָבן זיך געהיצט - די ציגאַנקעס זיינען אַוועק
צו די קופּערשמידן אויפּן טאַנק.
מאַראַלע איז געזעסן אַן אומרויקער, געקוקט אויפּן וועג וואָס
פירט צום וואַלד צו און כאַטש ער איז געווען זיכער אַז אָפּעלאַ איז
אויך דאָרט, האָט ער פונדעסטוועגן זי אויסגעקוקט און נישט איינמאַל
האַט אים דער אָטעם פאַרכאַפט ווען עפעס אַ געשטאַלט האָט דורכגע-
שלייכט דעם וועג.
- מיר וועלן נישט דערלאָזן! - האָבן זיך עטלעכע מיט אַמאָל
צעשריען.

- געוויס נישט! - האָבן אַנדערע אונטערגעכאַפט.
- אַ דונער מעג זיי דערשלאָגן, די יחסנים! זיי וועלן זייערע
מיידן נישט שיקן צו אונז!
- מיר האָבן דאָך אונזערע אויך נישט געשיקט! - האָט זיך
אן אַלטער געוויצלט.

— זיי זיינען אַליין גענאַנגען!

— טאָ וואָס קאָכטו זיך?

— אַ ווייב און אַ קו טאָר מען נישט גלויבן — האָט דער בלינד-
דער צעמבאַל זיך אַריינגעמישט — די בעסטע קו גיט מילך, גיט מילך,
מיט אַמאָל צעבריקעט זי זיך, גיסט אויס די מילך און איז מכבד מיט
דער קאָפיטע אויך.

די ציגיינער האָבן געלאַכט.

מאָראַלע איז געזעסן אַן אָנגעכמורעטער און אויסגעפיפט עפעס
דורך די פאַרמאַכטע ציין. ער האָט דערזען פון אַ צווייטן זייט וואָלד
אַ פּלאַם. דער פּלאַם איז געוואָרן גרעסער, קלענער, פאַרשוונדן און
באַלד צוריק זיך טאַרצויגן. דאָס האָבן די קופּער-שמידן געטאַנצט.
אים האָט פאַרדראָסן אויף זיך אַליין, וואָס ער זיצט דאָ אין
געהאַקטע צרות, קוקט אויס אָפּעלאָן און זי טאַנצט דאָרט מסתמא מיט
אַראַלען, דעם סטאַראַקסטע.

— צעמבאַל איז גערעכט, אַ ווייב טאָר מען נישט גלויבן — זיי
זיינען אַלע אזוי! — האָט מאָראַלע געטראַכט און געפילט ווי די נכפה
עסט אים.

ער האָט געביסן זיין לאַנגע וואָנסע און מיט מער עקשנות און
ביזקייט זיך איינגעקוקט אין פאַרצויגענעם, ווי אַ זון אונטערגאַנג, פּלאַם.
און די נאַכט איז געווען אַ לבנהדיקע, אַ דורכזיכטיקע — האָבן
זיך לאַנגע שאַטנס ווי סנאַפעס געלייגט איבער די פעלדער — פון די
שאַטנס האָבן זיך אַרויסגעשניטן מחנות סילוועטן, ווי שדים, און זיך
געטראָגן אין אַ ווילדן טאַנץ. מיט אַמאָל איז אַלץ צעשווומען און
ס'איז פינסטער געוואָרן. מאָראַלע האָט ברייטער צעעפנט זיינע אויגן
און אים האָט זיך געדאַכט, אַז אַלע האָבן אָפּגעטאַנצט, צעגליען זיך
און אָפּעלאָ אַ מידע גייט מיט גאָראַלען אין דער פּאַלאַטקע, וואָרפט
זיך אין די קישנס און פראַוועט מסתמא די זעלבע שטיק. ער איז
געווען זיכער, אַז אָפּעלאָ ליבט אים נישט, ער איז צו אַלט און גאָראַלע
איז יונג און רייך — געפעלט ער טאַקע יעדער מויד.

פון כּעס האָט זיך זיין האַרץ געקאַרטשעט. ער האָט זיך אויפ-
געשטעלט, צעשפּרייט די פיס, זיך איבערגעצויגן, אויסגעשפיגן אַ קללה
אין דער נאַכט אַריין און אַ געשריי געטאָן

— קומט!

ציגינער מיט שטעקנס אין די הענט זיינען גלייך אויפגעשפרונג-
גען און זיך צענדערט.

— מיר וועלן זיי צעברעכן די זייטן, וועלן מיר! — האָט זיך
איינער אָנגערופן.

— וועלן זיי וויסן, ווי צו פאַרנאַרן פרעמדע מיידן. — האָט אַ
צווייטער פאַרענדיקט.

— פערגעסט נאָר נישט אַ היים צו קומען! — האָט זיך אַן אַל-
טער געוויצלט.

די ציגינער, בראַנזענע, מיט שווערצע קוטשמעס האָר, האָבן זיך
מיט אַ טומל צעשאַטן איבערן זאַמדיקן וועג.

מאָראַלע האָט געשפּרייזט דעם קאָפּ אַראָפּגעלאָזט, געקוקט אויף
זיין אייגענעם שאַטן און זיך פאַרגעסן ווהיין ער גייט. און וואָס העכער
ער האָט געהויבן אַ פּוס, געוואָלט אַריין דעם שאַטן אין דער מיט, האָט
דער שאַטן געהויבן נאָך אַ העכערן פּוס און זיך אַרויסגעגלייטשט. מאָ-
ראַלע האָט אַ שפרונג געטאָן, ווי אַ יינגל, געוואָלט איבערשפּרייזן דעם
שאַטן, האָט דער שאַטן אַ העכערן שפרונג געטאָן און מיט אַמאָל
פאַרשוונדן. עמיצער האָט זיך צעלאַכט. מאָראַלע האָט זיך פאַר-
שעמט, געפילט אַז ער איז אויסגעשפּילט, אַז זיין אייגן ווייב איז אים
נישט טריי, אַז די ציגינער לאַכן אין די פּויסטן און ער האָט
אַלעמען פּיינט געקריגן.

אויפן פעלד נעבן אַ קליין פייערל איז געזעסן אַ פּאַרל. מאָראַל-
לע האָט דערפילט ווי עס רייסט זיך ביי אים עפעס אַפּ, ווערט הויל
און ער האָט זיך אָפּגעשטעלט. די ציגינער האָבן אַרומיערינגלט דאָס
פּאַרל — אַ קופּער-שמיד איז געזעסן מיט דער געשטופּלטער ראָמא.
— ראָמאנסיר ווייטער, די הזירשער עק! — האָט מאָראַלע אויס-
געשאַסן כמעט לויפנדיק און עס האָט אויסגעוויזן אַז ער קלויבט זיך
אַריבערשפּרינגען דעם ציגינער.

ער האָט אַרויסגעשלעפט פון פייער אַ ברענעדיק שטיק האַלץ,
עס צוגעשטעלט צום פּאַרל און זיך איינגעקוקט:

— אה, דו ביסט עס, ראָמא? דיר האָט זיך פאַרוואָלט אַ קופּער-
שמיד! נו, זאָג, שמעקט בעסר ווי אַ ציגינער? — פּאַסקודא!

ער האָט זי אָנגעכאַפט פאַרן צאַפּ, אים אַרומגעוויקלט, ווי אַ שטריק, אַרום זיין האַנט און זי אַ שלעפּ געטאַן צו זיך :
- „כלאַפּצי“, טוט אויס ראָמען אַ נאַקעטע, גיכער, און פירט זי מיט אַ „קאַנן-מוזיק“ אַהיים, וועט זי וויסן, וואָס הייסט אַוועקגיין ביי נאַכט פֿון אַן „אייגן פייער“.

דער קופּער-שמיד איז אויפגעשפרונגען, געקוקט ווי אַ צע-שראַקענע חיה אין אַלע זייטן, געוואָלט עפעס זאָגן, האָט אים מאַראַלע אַ פלאם געטאַן אין ליינקען אויער, פאַרגאַסן די אויגן מיט טרערן דער ציגיינער האָט אַ צעפינטלטער אַ דריי געטאַן מיטן בלויון קאַפּ, געוואָלט וויסן פּונוואַנען דער קלאַפּ איז געקומען, איז אים מיט אַמאַל ליכטיק געוואָרן אין די אויגן און ער איז געפאַלן.

באלד, נאָכן ערשטן קלאַפּ האָט מאַראַלע דערפילט ווי אַלץ וואָס עס האָט זיך אין אים געהויבן, געשפאַרט אין האַלז אַריין, פלאַצט, רייסט זיך אַוויס - האָט ער אָפּגעלאָזט הענט און פיס און געשלאַנגן אָן רחמנות.

- בעסער! - האָבן די ציגיינער פאַרגאַפטע אונטערגעכאַפט.
דער קופּער-שמיד איז געפאַלן, גערעוועט, זיך אויפגעשטעלט און ווידער געפאַלן.

מאַראַלע איז געשטאַנען אַ צעפלאַמטער, די הענט אין די קע-שענעס און געסאַפט:

- וועסט ראָמאַנסירן, דו קוימען-קערער! וועסט ראָמאַנסירן!
- קוק בעסער דיין ווייב זאָל נישט ראָמאַנסירן! - האָט דער קופּער-שמיד געהעשעט.

- שווייג, באַרנדינער!*) מיט די גלאַקן! - האָט מאַראַלע אַ טופּע געטאַן מיט דעם פּוס.

דער קופּער-שמיד האָט זיך אַ וויש געטאַן מיט דער האַנט איבערן פנים און עס אויסגעשמירט מיט בלוט. ער האָט געקוקט דאָ אויף די פאַרבליטיקטע הענט, דאָ אויף מאַראַלען, ווי פאַרגעסן אָן די קלעפּ,

---

*) ציגיינער קופּער-שמידן טוען אָן זייערע בכורים אין די קליידער טונג אַרדן בערנארדי.

געטאָן אַ לייַדנשאַפטלעכן צוג מיט די ליפּן, זיך נקמהדיק צעשמייכלט
מיט איין אויג און דורכגעזיט דורך די פאַרקוועטשטע ציין :

— שלאַג בעסער דעם „פּאַן“ ! ער ראַמאַנסירט אין וואַלד מיט
דיין ווייב.

מאָראַלע איז בלאַס געוואָרן, פון פּעס אַרייַנגעכאַפט איין וואַנסע
אין מויל אַריין :

— לאַז דיר דיין קאַפּ נישט דאַרן ! מאַרש, יאַלאַווער, קיין פּיפּס
מער, כּוועל דיך דערהרגענען ווי אַ הונט !

דער קופּער-שמיד איז אָפּגעגאַנגען אַ סופּציק טריט ווי אַ שיכור,
זיך מיט אַמאָל אָפּגעשטעלט, זיך אויסגעדרייט, געגראָזשעט מיט אַ
פינגער :

— וואַרט, „פּסו-בראַט“, כּוועל זיך אָפּרעכענען מיט דיר !

— און מיט דיר האָט מען זיך שוין אָפּגערעכנט ! האָט אַ צי-
גינער אים נאַכגעשריגן.

אַלע האָבן געלאַכט.

מיט אַ פּאַטשעריי, מיט אַ פּייפּעריי האָבן די ציגינער געפירט
ראַמען, אַ נאַקעטע, אין דרייען אַ געבויענע. ראַמאַ האָט פאַרשטיקט,
ווי פון אַ פּאַס אַרויס, געוויינט און עס האָט זיך געדאַכט, אַז אַט, אַט,
פּאַלט זי איבער די פּיס.

און וואָס העכער די ציגינער האָבן געזונגען, געוואַלט איבער-
שרייען ראַמעס געוויין, אַלץ שאַרפּער און דורכדרינגענדער האָט זי
געקלאָגט אין דער נאַכט אַריין, געוואַיעט ווי אַ הונגעריקע סאַווע-
האַבן זיך סאַוועס מיט פּלאַטשיקע, ווי טראַגדיקע קעץ, פּנימער
צעיאַמערט דאָ און דאָרט, אָנגעיאַגט אַ מאַדנע שרעק.

— פּשאַ יוכא, נישט אַנדערש ווי אַ סאַווע זיצט אין איר ! —

האַט מאָראַלע צו זיך גערעדט.

אַ דערשלאַגענער איז ער געגאַנגען צו דער וועראַנדע. ער האָט
זיך עטלעכע מאָל פאַרקליבן עפעס צו טראַכטן, איז אָבער אַלץ מיט
אַמאָל אַרויסגעפּלויגן פון זיין מח, ווי מען וואַלט מיט אַ בעזים אויס-
געקערט. עס איז אים מיט אַמאָל פינסטער געוואָרן אין די אויגן און
ער האָט זיך אָפּגעשטעלט.

אָפּעלעך מיט אַ רוין אין די שוואַרצע האָר איז אים אַנטקעגן
געקומען.

— פון וואָנען שרעפּסטו זיך? — האָט מאָראַלע זי בייז געפרעגט.
אָפּעלעך האָט זיך נישט געמאַכט הערן און געבאַנגען ווייטער.
מיט אויסגעגלאָצטע אויגן, מיט אַן אָפּן מויל, איז מאָראַלע צו
צו זיין ווייב, צוגעשטעלט זיין פּויסט צו איר נאָז און אַ רעווע געטאָן:
— דו וועסט זיך דאָס אַרומשלעפּן. דו? ! נבלה!
אָפּעלעך האָט אים איבער אַ מינוט ווילד אָנגעקוקט, געצישעט
מיט אירע ציין ווי אַ שלאַנג:

— וואָס טוט דיר וויי? לאָז דורך!
מאָראַלע איז ווילד געוואָרן, געוואָרפן דאָס היטל אין דר'ערד,
זיך געקלאַפט מיט די פּויסטן אין האַרץ אַריין:
— זאָל מיך אַ דונער דערשלאָגן, צי דיין ליובאַוויניק וועט נאָך
היינט די ערד נישט קילן! מעג ער זיין אַ „פּאָן“, אפילו אַ גופערנאָ-
טאָר! איך בין מאָראַלע, בין איך! און מאָראַלע וועט נישט לאָזן זיין
אייגענעם טאַטן, אפילו דעם טייפּל אַליין אויך נישט קריכן אין זיין
פּאַלאַטקע! זאָג, וווּ ביסטו געווען?— און ער האָט זי אַ טרייסל געטאָן.
— שלאַג! — האָט זי שטאַלץ געזאָגט און אַרויסגענומען פון די
האַר דעם צוויי-שאַרפּיקן שטילעט.

זיי האָבן זיך אָנגעקוקט, דורכגעשטאָכן איינער דעם צווייטן
מיט די בליקן און זיך עטוואָס אָפּגערוקט.
פון דער ווייסל איז געקומען אַנצולויפן אַ שאַרף ווינטל, מיטגע-
בראַכט עטלעכע הויפּנס בלעטער און פאַרשוונדן מיט אַ פּיף.
מאָראַלע איז געשטאַנען אָן אַ היטל, געפילט ווי דאָס האַרץ
פּלאַצט פון ווייטאָק; חשק געהאַט צו צערייסן אָפּעלאָן און געקוקט ווי
איר סילוועט פאַרשווינדט ביטלעכווייז, פאַרלירט זיך צווישן די סנאַפּעס
שאַטנס, וואָס טראָגן זיך ווי שדים איבערן זאַמדיקן וועג. אין וואַלד
האַט געוויינט אַ סאָווע. מאָראַלע האָט זיך אָפּגעטרייסלט, אַריינגעמאַכט
די הענט אין די הויזן-קעשענעס און אַ צעבראַכענער, אַ צעווייטאַקטער
האַט ער זיך געשאַרט ווי אַ שאַטן פון דער לאַנקע אויפן זאַמדיקן
וועג, פון זאַמדיקן וועג אויף דער לאַנקע.

ש ז מ נ ס

צווישן דעם שטאָטישן טייך און אַ גרויסן פאַרוואַקסענעם סאָד
איז געשטאַנען אַן אַלטער צוויי טורעמדיקער שלאָס מיט אַבגע-
האַקטע שפיצן, ווי אַ חורבה. דער שלאָס איז געווען אַרומגערינגלט
מיט אַ הויכן פאַרקן פון אַכט-עקיקע שטיינער, באַדעקט פון אַלטקייט
מיט מאַך, שוואַמען און בוימער.
אין שלאָס האָט געוואוינט דער כראַביע יעלענסקי - אַ גוי אָן אַ
גאַל, וואָס האָט מיט יאָרן צוריק אויסגעבויט די שול, תמיד באַזאָרגט
די שטאַט-אַרעמעלייט מיט האַלץ און קאַרטאָפּל און די טויערן פון זיין
שלאָס זיינען פאַר יעדן געווען אָפּן.
האַט מען די שווערע אייזערנע טויערן מיט אמאָל פאַרריגלט און
צוצוקומען צום שלאָס איז געוואָרן אממעגלעך - אַ מרה-שחורה ביז צו
משוגעת האָט זיך פאַרקליבן אין פאַלאַץ אַריין.
די פאַמיליע יעלענסקי, אוראייניקלעך פון פראַנקן דעם משיח,
איז באַשטאַנען פון אַלטן גראַף, זיין פרוי, דעם זון מאטעוש און דער
טאָכטער עטשע. די פראַנקיסטן האָבן זיך משדך געווען נאָר צווישן
זיך - איז פון יאָר צו יאָר דער קרייז ענגער געוואָרן און די שדוכים
האַט מען נאָך געשלאָסן אין די וויגן. און אַרויסגעוואַקסן איז אַ דור
פון בלאַסע נאַכט-וואַנדלער מיט טיפע שטערן-ווינקלען, וואו משוגעת
און אייזערנער מוח זיינען געגאַנגען האַנט אין האַנט.
עטשעס חתן איז דערטרונקען געוואָרן. איז זי - אַ בלייך, בויגיק
מיידל אין גרויען, ווי אַ שאַטן, מיט שוואַרצע אומעטיקע אויגן, דינע
פיס און אַ לענגלעך פנים, ווי אַ הייליקע - פאַרזעסן
און געטרוערט האָט עטשעס מיידלשע האַרץ, שטאַרק געטרוי,
ערט, זיך געשאַרט ווי אַ שאַטן איבערן שלאָס און געמאַלט אויף

גרויסע שטיקער לייזונט וואָסערדיקע געשטאַלטן. און אַז דאָס איז איר אויך דערעסן, האָט זי זיך פאַרקליבן אין איר גרויסן צימער מיט די העל-גרינע טאָפּעטן פון סאַמעט, געלעגן גאַנצע טעג אויף דער אַל-טער, ווייכער אָטאַמאַנע, איינגעאַטעמט דעם קיניקן ריח פון די שווע-רע, ערטערוויי צעשפּאַלטענע שטיקער מעבל, געקוקט אויף די הויכע, שמאַלע, ווי אין אַ גאַטישן קלויסטער, פענסטער און מיט אַ ציטער געוואָרט, ווי מען וואָרט אויף אַ געליבטן, דער אָוונט זאָל קומען.

די שוואַרצע זיידענע האָר, דינער ווי שפינוועבס, האָט זי צע-פאַטלט, ברייט צעעפנט די אויגן, זיך איינגעקוקט ווי די לאַנגע שאַטנס האָבן זיך לאַנגזאַם דורכגעזיט דורך די מאַטע שויבן און זיך צעלייגט איבער די העלע סאַמעטענע ווענט. און אַז די שאַטנס האָבן געהילט די ווענט, זיך געלייגט סנאַפן-ווייז איינער אויפן צווייטן, ווי אַ שטיק אָפּגעבראַכענע טרעפּ, זיך צונויפגעגאַסן מיט דער שוואַרצער פוטריטער פּאָדלאַגע-האַט זיך עטשע עטוואָס אויפגעהויבן פון דער אָטאַמאַנע, זיך געטויליעט אין גרויע זיידענע שאַלן, דורכגעוואָרפן מיט זילבערנע פעדים, און אירע לאַנגע, בויגיגע פינגער, וואָס האָבן אַרויסגעקוקט פון גרויע, ברייט-געפּאַלדעוועטע אַרבל - האָבן מיט אַמאָל געמאַכט עטלעכע באַ-וועגונגען אין דער לוסט, ווי זי וואָלט גענומען עטלעכע אַקאָרדן, און אויף דער וואַנט האָבן זיך באַוויזן בלומען און פייגל.

איר ווייסער האַלז האָט זיך געצויגן, געבויגן - האָט זיך דער האַלז אויף דער וואַנט מער געצויגן און אינגאַנצן האָט זי אויסגעזען ווי אַ שפיציקער, גאַטישער האַלב-געוועלד.

עטשע האָט אַ דריי געטאַן מיט דער רעכטער האַנט - און אַ בויגיג יינגל מיט אַ שמאַל, לאַנג פנים האָט זיך לייכט באַוויגן אויפן סאַמעט; זי האָט אַ דריי געטאַן מיט דער לינקער האַנט - און אַ בויגיג מיידל מיט נאָך אַ לענגערן און שמעלערן פנים איז דעם יינגל אַנט-קעגן געקומען. און דאָס יינגל איז געגאַנגען צום מיידל, און דאָס מיידל איז געגאַנגען צום יינגל, און געדרייט און געבויגן האָט זיך דאָס מיידל, גערופן דעם יינגל מיט די פיס, מיטן קאָפּ, מיטן גאַנצן מיידלשן לייב, און דאָס בויגיגע יינגל האָט זיך געקאָרששעט, געדרייט, געפּאַלן אויפן פנים, זיך געריסן צום מיידל, געוואָרן דינער און דינער און זיך צונויפגעגאַסן מיט די שאַטנס, מיט דער, פוטריטער פּאָדלאַגע.

טונקעלער איז געוואָרן אין צימער. און פון די שווערע, געפאַל-
 דעוועטע פּאַרטיערן, פון די אַלטע אָפּגעשאַסענע גאַבעלענען, פון די
 טיפע, איינגערעמטע פּאַרטערטן, האָבן זיך גענומען טראָגן וואַסערדיקע
 געשטאַלטן. און אין די ווינקלען האָט זיך עפעס געשאַרט, טעמפּ גע-
 קלימפּערט, ווי אַ טאַנץ פון סקעלעטן. און אַ פּאַרשיקט געוויין, ווי
 דאָס געוויין פון אַ קליין קינד, ווען עס כאַפט זיך אויף אין אַ
 פינסטערער נאַכט, ס'פּאַררייסט די דיקע פיסלעך, ס'פּאַררייסט די זיקע
 הענטלעך, פּאַרגייט זיך, זוכט די מאַמע, צי ווי דאָס געוויין פון פּאַר-
 ליבטע קעץ, האָט אָנגעיאָגט אין טונקעלן צימער אַ שרעק.

עטשען איז געוואָרן היימלעכער, איז זי אַראָפּגעשפרונגען פון דער
 אַטאַמאַנע, געוואָלט אַנטקעגן-גיין די פּאַקאַנטע געשטאַלטן, האָט זי
 מיט אַמאָל אַ צאַפּל געטאַן, ווי זי וואָלט זיך איבערגעשראַקן, געבליבן
 שטיין אַ הויכע, עטוואָס אַ געבויגענע אין לויזע, גרויע קליידער,
 דורכגעוואָרפן מיט זילבערנע פעדים, אין ברייט געפּאַלדעוועטע אַרבל
 און זיך פּאַרקוקט אויף אַן אַלטן פיר-עקיקן גאַבעלן. און געדאַכט
 האָט זיך, אַז זי אַליין איז אַ שאַטן-געשטאַלט, וואָס איז נאָר-וואָס
 אַראָפּ פון דעם אָפּגעבלאַקעוועטן גאַבעלען און וועט באַלד צערינגען
 צווישן די וואַסערדיקע סילוועטן.

עטשע האָט געקוקט אויף דער „שכינה“ אַ ו ו אַ ט ש אַ.

די „שכינה“ – אַ פּויגיקע, אַ יונגע, מיט אַ לענגלעך צעשטראַלט
 פנים, אַ האַלב-נאַקעטע, אַ האַלב-געשלייערטע אין דורכזיכטיקן, ווייסן
 טוניק, איז געווען אויף טיף-האַריקע קאַוויאַרן, זיך געשפילט מיט
 גרויסע שונרן פערל און געשמייכלט.

אַרום איז געשטאַנען אַן עהרן-וואַך פון זעקס „הייליקע שוועס-
 טער“, געהילט אין שוואַרצע, זיידענע פּלאַכטעס.

יידן מיט לאַנגע בערד, ווייבער מיט צעלאָזטע האַר, בחורים מיט
 געקרויזטע פּאות, מיידלעך מיט אַראָפּגעלאָזטע צעפּ האָבן פּאַרוואָרפן
 האַנט אויף אַקסל, זיך געשלאָסן אין אַ ראַד און, מיט האַלב פּאַרוזשמו-
 רעטע אויגן, געטאַנצט אַרום דער „שכינה“.

און וואָס מער די „שכינה“ האָט זיך צעשטראַלט, אַליין אומ-
 רויקער זיינען די „הייליקע שוועסטער“ געוואָרן, זיך געשטעלט פון
 איין פּוס אויפן צווייטן, פּאַנאַנדערגעבלאַזן די שוואַרצע זיידענע

פלאַכטעס, גערעגט מיט די קליינע, ווייסע פיסלעך, מיט די רונדע, פוילע פלייצעס.

און לעבעדיקער איז געוואָרן דער טאַנץ, און ראַשער האָבן זיך געהויבן די פיס, און שטאַרקער האָט מען פאַרקוועטשט די אויגן, דען צו קוקן אויף דער צעשטראַלטער „מטרינותא“ איז פונקט אַזוי, ווי צו קוקן אויף דער צעפלאַמטער זון.

און די „שכינה“ האָט זיך אַלץ מער און מער צעשטראַלט, גע-שיקט איר השפעה דורך די פייערדיקע „צנורות“, געקושט – האָבן זיך פאַרלעך אָפגעטיילט, זיך געצילמט – גאַט פון אברהם, פון יצחק, פון יעקב, עפן אונזרע אויגן – זיך געקושט, געפלאַכטן פון ליידינשאפט און זיך געוואָרפן פאַר דער „מטרינותא“.

עטשע האָט זיך אַראָפגעלאָזט אויף די קני פון אַוואַטשעס בילד. פאַרמאַכט די אויגן און פון אַלע ווינקעלעך האָבן זיך גענומען טראָגן צו איר יונגע מאַמעס מיט קינדער אויף די הענט. די מאַמעס האָבן זיך צעזעצט אַרום איר און געגעבן צו זויגן די קינדער. עטשע האָט זיך אַראָפגעלאָזט אויף די קני פאַר אַוואַטשעס בילד. און זיך שטיל אָן טרערן פאַנאָנדערגעוויינט. און איר מוטער, די גרעפן, אַ האַלב משוגענע, איז מיט אַמאָל אויסגעוואַקסן ביי דער וואַנט. זי האָט זיך געשאַרט אַ קליינע, אַן אויסגעדאַרטע, מיט צונויפגעלייגטע הענטלעך, געקוקט אויף דער טאַכטער און געוויספערט. די קליינע גרעפן האָט זיך באַהאַלטן אונטערן הימל-בעט, פאַרבראַכן די הענט-לעך און געקלאָגט:

— פאַר אַ זינד, פאַר מיינס אַ זינד, איז דיין חתן פיאָטער, אומגעקומען! וויין נישט, טאַכטער, אויף פערעלעך ליגט ער — גאַל-דענע פישעלעך-מלאַכימלעך היטן זיין נשמה — די גאַלדענע פישע-לעך — וויין נישט, טאַכטער — פאַר אַ זינד — פאַר מיינס אַ זינד! — — — — —

עטשע האָט דערפילט פרעמדע טריט, האָט זי צעעפנט אירע גרויסע אויגן און דערזען ווי אַ קליין קינד קריכט אַריין אויף אַלע פיר אין צימער. דאָס קינד האָט זיך אָפגעשטעלט, אויפגעהויבן דאָס קעפל און ווי אַ קליין קעצל זיך גענומען אויסרייבן די אויגעלעך און

געקוקט אויף עטשען. עטשע האָט געכאַפט דאָס קינד אויף די הענט, עס גענומען קושן, האַלדן, צעקנעפלט איר קלייד, געגעבן דעם קינד צו זויגן, אים געהאַלטן צווישן די ברוסטן און געוויינט פון פרייד. דאָס קינד האָט זיך דערשראָקן און זיך צעוויינט. עטשע האָט אים צוגעהאַלטן דאָס מייליכל, האָט דאָס קינד נאָך שטאַרקער געוויינט - האָט זי זיך צעלאַכט, זיך צעשטאָטן די האַר, אויפגעטרענט מיט אַ מע-סער די פעדערנע אונטערדעק פון איר בעט, אַריינגעשטופט דאָס קינד צווישן די פעדערן און עס צוריק פאַרנייט. זי האָט צוגעפּעט דאָס בעט ווי קיינמאַל גאַרנישט, ווידער געפאַלן פאַר דער „מטרינותא“, איר געדאַנקט וואָס זי האָט זיך צוגעהערט צו איר תפילה און איר געשענקט אַ קינד.

און פון אונטערן הימלבעט האָט זי קליינע גרעפן אַלץ אין איינעם געוויספּערט:

— פאַר אַ זינד, פאַר מיינס אַ זינד! פּיטלעך-מלאכימלעך צינדן ליכטלעך אים צוקאַפּנס - - אויף פּערעלעך ליגט ער - - פאַר אַ זינד, פאַר מיינס אַ זינד. - - -

אין זאָל איז אַריינגעלאָפּן מאַטעאָוש, געזוכט די שוועסטער אין אַלע ווינקעלעך, זי געפונען פאַרן בילד אַ קניענדע און גענומען שרייען: - עטשע, וווּ האָסטו באַהאַלטן דאָס קינד, וווּ? וואָס שווייגסטו? משוגענע דו! ס'איז דאָך דער וועשנס קינד!

עטשע איז געשטאַנען אויף די קניען ווי אַן אויסגעהאַקטע, זיך קיין ריר געטאַן, פאַרמאַכט מיט ביידע הענט די אויגן און געווען זיכער אַז דער ברודער זעט זי נישט.

מאַטעאָיש האָט געזען, אַז די שוועסטער רירט זיך נישט, האָט ער מיט אַן אמת אַ טראַכט געטאַן, אַז טאַמער איז עס נישט זי, האָט איר אַ גלעט געטאַן מיט אַ פינגער איבער דער באַק, צעעפנט דאָס מויל און קנולדנווייז, ווי אַ קעסל לאָוט פאַרע, האָט ער אַרויסגעשליי-דערט אַן אויסטערליש געלעכטער:

— כא, כא, כא! כא, כא, כא! כא, כא, כא!!!
— דו לאַכסט? וואָס לאַכסטו? - האָט עטשע זיך געמרעגט.
— דו ווייסט שוין גאַר וואָס כ'לאַך!
— אסור!

— מאַכסט זיך. זיי זיך מודה, דו ביסט עס געווען?

— אַז כ'ווייס נישט!

— דו ווייסט נישט, זאַגסטו? גוט! געדענקסט, ווען כ'בין געווען

אין פאַרזי?

— אין פאַרזי? כאַ, כאַ, כאַ! פאַריס איז דאָך גאָר אַנטלאָפֿן מיט

דער שיינער העלענע. פאַרוואָס אַנטלויפט מיט מיר קיינער נישט?

כ'בין נישט שיינ? — האָט עטשע קינדיש געזאָגט, צונויפגענומען די

צעשטענע האָר, פאַרדרייט זיך אַ קאַקס אין מיטן קאַפּ און קאַקעטיש

געקוקט אויפֿן ברודער.

— אַז ביסט מיט אַן אמת משוגע! מען דאַרף דיך אַריינגעבן

אין אַ משוגעים-הויז! איך דערצייל איר וועגן פאַרזי, מישט זי מיר

אַריין העקובעס זון. און ווייסט ווער העקובע איז געווען? אַן אויסוואַרף

ווי אַלע ווייבער! זיך פאַרקויפט פאַר געלט, נישט געוויסט וואָס ליבע

איז! און ווען נישט זי, וואָלט די טראַגיעשע מלחמה נישט געווען.

— און איך האָב ליב אַ מלחמה — האָט עטשע געשמייכלט —

דו נישט?

— האַסטו, שווייג! כ'האַב געוואָלט עפעס דערציילן, האָט זי מיך

אינגאַנצן צעמישט. יאָ, פלי איך איינמאַל אַזוי, און ביי מיין רעכטער

האַנט באַגלייט מיך אַ הייליקע שוועסטער און ביי מיין לינקער האַנט

באַגלייט מיך אַ הייליקע שוועסטער. און מחנות ווייבער, מיידלעך קומען

מיר אַנטקייגן, פירן מיך אין טשענסטאַכאווער קלויסטער. און דער

קלויסטער האָט טויזנטער צימערן און די צימערן זיינען געפאַקט מיט

ווייבער און מיידלעך. און אין איינעם פון די צימערן האָב איך דער-

זען אים, דעם הייליקן יעקב יוסף פראַנק, אין אַ הויכן טורבאַן מיט אַ

קנופּ אונטערן האַלז, ער האָט געהאַלטן אויף זיין שויס די הייליקע

אַוואַטשאַ. און אַ ליכטיקייט האָט געשטראַלט פון זיי ביידן. מיר גע-

בלענדט די אויגן. האָב איך דערזען אַ גרויס פענסטער פון איין שויב

און דורכן פענסטער — אַן אָפּגרונט. אַ שוואַרצן אָפּגרונט, ווי דער

שוואַרצע ים. און אַ בת-קול האָט זיך געטראָגן פון איין עק וועלט

צום צווייטן:

Nostro Signor abasharo!

האַט מיך אַן אימה אַרומגענומען, כ'האַב געעפנט די אויגן און

כ'בין געשטאנען פאר דער קירכע נאָטר-דאָם. ס'איז געווען פאַרנאָכט. אינעווייניק איז כמעט קיינער נישט געווען אַ חוץ עטלעכע הויכע ענ-גלענדער, וואָס האָבן זייערע הינט געלאָזן אין דרויסן און מיט זייערע שווערע שטיבלעטן האָבן זיי געשטערט די שטילקייט. די הייליקע זיינען אַרויס פון די נישעס, אַראָב פון די ווענט, פון די פענסטער און זיך דורכשפאַצירט איבער דער קאַלטער פּאָדלאָגע.

— אַ סטאַטוע — אַ נאָנע אין שוואַרצן, מיט אַ בלאַס לענגלעך פנים, פונקט ווי דיינס, האָט מיך אַזוי פאַראינטערעסירט, אַז איך בין געשטאַנען אַ לענגערע צייט און באַטראַכט זי. די סטאַטוע האָט גע-האַלטן אין דער האַנט אַ זילבערן צדקה-שיטעלע — האָב איך אַריינ-געוואָרפן דאָרט עטלעכע מטבעות און כ'האַב שוין געוואָלט אַוועקגיין, ווי כ'האַב נישט ווילנדיק מיט דער האַנט איר אַ גלעט געטאָן און צוגעלייגט מיינע ליפן צו איר שטערן. די נאָנע האָט אַ צאַפל געטאָן, מיך אָנגעקוקט און אַרויסגעלאָזט אַ געשריי. דו ביסט עס געווען, זיי זיך מודה?

— אַודאי איך!

אויף דער שוועל איז געשטאַנען די וועשן — אַ יונגע פּויערטע און זיך געריסן די האָר:

— טייערער פאָן, דערבאַרם זיך, גיב מיר אָב ס'קינד!

מאַטעאוש האָט גענומען טרייסלען די שוועסטער:

— משוגענע, ס'זאָל שוין זיין דאָס קינד!

עטשע האָט זיך דערשאַקן און געוויזן אויפן בעט. מאַטעאוש האָט צעוואָרפן דאָס בעט, געהערט ווי דאָס קינד קרעכצט, אויפגעריסן די דעק, עס אַרויסגענומען אַ האַלב-פאַרחלשטע און אַרויס מיט דער וועשן.

אין צימער איז געוואָרן פינסטער. עטשע איז געבליבן שטיין ביי דער וואַנט אַ הויכע, עטוואָס אַ געבויענע, ווי אַ גאָטישער האַלב-געוועלעב, און אויסטערליש אָן טרערן גוויינט. ערגעץ וווּ צעוויגט זיך פּויל דער קלויסטער-גלאַק: פּים-באַם! פּים-באַם! באַלד הערן זיך צוערשט דינע, אָפּגעהאַקטע, דערנאָך אַליץ שטאַרקערע טענער פון דער רוסישער צערקווע: דיין! דיין! דיין! די טענער ווערן שטאַרקער, שטאַרקער, ווילן דאָכט זיך איבערשטייגן איינע די צווייטע, מישן זיך

אויס, טרייסלען די אלטע שויבן פון שלאָס און הילכן אָב איבער דעם פינסטערן צימער.

די קליינע גרעפן, די מאַמע, האָט זיך ארויסגעשאַרט פון אונטערן הימעל-בעט, צו צו דער טאָכטער, זיך געטוליעט אַרום איר קלייד ווי אַ קינד, פאַרבראַכן די הענטלעך און געוויספערט :

— פאַר אַ זינד, טאָכטער, פאַר מיינס אַ זינד! אויף פערעלעך לייגט ער — — פישעלעך-מלאַכילעך היטן אים — — צינדן פאַר זיי, נשמה גאָדענע לייכטלעך — — פאַר אַ זינד, טאָכטער — — פאַר מיינסן אַ זינד. . .

2.

עטשע איז לייכט געשלאָפן אין איר שוואַרץ ביינערנעם הימעל-בעט, וואָס איז געשטאַנען אַנטקעגן פענסטער. איר בלייכע האַנט, מיט די דינע בלייכע פינגער איז נאַכלעסיק געלעגן אויף די זילבערנע בלומען פון אַ צעוואָרפן שטיק בראָקאָט.

אַ פולע לבנה האָט זיך געשפאַרט דורכן גאָטישן פענסטער מיט די קאָלירטע שויבן — האָבן זיך קאָלירטע שאַטנס צעלייגט איבער די ווענט, איבער דער שוואַרצער פאָדלאָגע. אַ בלאַסער זילבערנער שטראַל האָט זיך געצויגען פון פענסטער צום הימעל-בעט, זיך פאַרפלאַנטערט אין עטשעס האָר, געקושט אירע פאַרמאַכטע אויגן, זיך פאַרגנבעט הינטערן שוואַרץ-זיידענעם נאַכטהעמד און געוואַרעמט, געגלעט ווי מיט לאַנגע שטרויס-פעדערן. און אירע בלאַסע באַקן האָבן זיך געצונדן, געלאָשן מיטן אָבשיין פון פאָלירט זילבער און בלוטיקע רויזן.

אַ בענקשאַפט האָט עטשען אַרומגענומען — האָט זי פאַרבראַכן אין שלאָף אירע בלייכע הענט און געציטערט. און די שאַטנס, ווי מאַסקירטע לצים, האָבן זיך געשאַרט פון די ווענט אויף דער פאָדלאָגע פון דער תאָדלאָגע אויף די ווענט, פאַרשווינדען און איבערגעלאָזט נאָך

זיך א צעשווומענעם שאַטן. און דער זילבערנער שטראַל האָט געגלעט געוואַרעמט, זיך פאַרקלייבן אויף די פאַרמאַכטע אויגן-לעפּלעך - האָט עטשע דערזען אַ פּיאָלעט אָפּגרונד, דורכגענומען מיט מאַטע זילבערנע שטרייפן. אין אָפּגרונד אויף בלייכע פּערל איז געשלאָפּן פּיאָטר, אַזאַ פּרישע. מלאכיל-גאַלדענע-פּישעלעך האָבן געצונדן פּייערלעך, שטיל און טרויריק געוונגען - האָט עטשע אָנגעקלאַפּט אין אַ גאַלדן פּליגעלע :

- מלאכיל, מלאכיל, זאָג פּיאָטרן, אַז כ'פּין געקומען.

- ווי זאָל איך אים זאָגן, שיינע פּרינצעסן, אַז ער האָט זיך נישט געהייסן וועקן.

עטשע האָט אַריינגעשטעקט דאָס גאַלדענע מלאכיל זיך אין די האָר און אָנגעקלאַפּט אין אַ צווייט גאַלדן פּליגעלע :

- מלאכיל, מלאכיל, זאָג פּיאָטרן, אַז כ'קאָן מער נישט וואַרטן !

- ווי זאָל איך אים זאָגן, שיינע פּרינצעסן, אַז - -

און איינציקווייז האָט עטשע אַריינגעשטעקט אין אירע צעפּאַטלטע האָר די גאַלדענע מלאכילעך. זיך אַראָפּגעלאָזט אויף די קניען, צופּוסנס פּיאָטרן, גענומען זיין טויטע האַנט און געקוקט אין זיינע אויגן. פּיאָטר האָט געציטערט, זיך געטרייסלט, געעפנט די אויגן און געשמייכלט :

- און איך וואַרט שוין אויף דיר אַזוי לאַנג !

און דער זילבערנער שטראַל האָט געגלעט, געוואַרעמט, איינגע-רוימט סודות אין אויער, געוועקט פאַרשיידענע פאַרלאַנגען - האָט עטשע מיט אַמאָל דערזען ווי אַ ריז מיט איין אויג אין קאָפּ שטייט אין מיטן אָפּגרונט, רייסט שטיקער פּיאָלעט, שטיקער זילבער, דריוולט עס, וועבט אַ שטראַל. און דער שטראַל, מיט זיין פּיאָלעט-זילבערנעם צינגל, פאַר-קלייבט זיך אונטער די פּאַכוועס, פּריט, שטעכט, וויקלט זי ארום אינ-גאַנצן - האָט עטשע געציטערט, נישט געקאָנט מער איינלייגן אין איר שוואַרץ-ביינערנעם בעט, זיך אויפגעזעצט, פּאַרביסן ביז צום פּלוט די ליפּן און געוויינט פון בענקשאַפּט, געוויינט פון צער. קלינגענדע, ביי-נערנע קנאָכן האָבן זיך געשאַרט איבער סטרונעס און טיף פון סאָד אַרויס האָט זיך געטראָגן אַ שטיל געזאַנג, א טויט געזאַנג, זיין געזאַנג :

אין דער פינסטער זיינען דינע אויגן שענער,
ציטערקער, בויגזאַמער ביסטו.
דאָמאָס איז דיין קליינער פּוס נאָך קלענער,
ציטערקער, בויגזאַמער ביסטו.

אין דער פינסטער קלינגט דיין וויכע שטימע וויכער,
ציטעריקער, בויגזאמער ביסטו.
דיינע פינגער ווערן בלייכער, וויכער,
ציטעריקער, בויגזאמער ביסטו.

און ווי פון א פארבארגענער האנט געשטויסן, איז עטשע גיך
אראפ פון בעט, געעפנט די גלעזערנע טיר, וואָס פירט אין סאָד אַריין
און אַ בויגיקע, אַ באַרוועסע אין פּלוין שוואַרץ-זיידענעם נאַכט-העמד,
מיט צעשטענע האָר דינער פון שפינוועפּס, האָט זי זיך געשאַרט
איבערן סאָד, מיטגעזונגען מיט אַ פאַרשטיקט קול, ווי דער קלימפער
פון ביינער פון טויטע - ציטעריקער, בויגזאמער ביסטו - און גע-
ציטערט, געציטערט ווי נאָר אַ מיידל קאָן ציטערן ווען זי דאַרף
באַלאַנגען דאָס ערשטע מאָל דעם מאָן.

און די נאַכט איז געווען אַן אויסגעשטערנטע, אַ לבנהיקע. און
די בוימער געהילט אין גרויען פון ביידע זייטן אַלעע האָבן זיך ווי גע-
בויגן, זיך צונויפגעקומען מיט די שפיצן - און די אַלעע האָט אויסגע-
זען ווי אַ האַלב-פינסטערער טונעל. אַ באַרוועסע האָט עטשע געשפּרייזט
איבער דער זאָמדיקער אַלעע, איבערגעלאָזט הינטער זיך קליינע פיס-
טריט און, ווי אַ פאַרשופּטע, זיך איינגעהערט ווי ערגעץ דאָרט
צווישן די ביימער וויינען פאַרליבטע קעץ, און די קעץ ווי קליינע קינדער,
זיינען זיך פאַרגאַנגען העכער און העכער, זיך מיט אַמאָל אָפּגעריסן -
האָט עטשע זיך אויף אַ רגע אָפּגעשטעלט, צעעפנט אירע דינע ליפּן,
פאַרקוועטשט די ווייסע ציין, זיך איינגעהערט, ווי די נאַכט אַרום איר
פלאַלט :

— ציטעריקער, בויגזאמער ביסטו !

מיט אַמאָל האָט עטשע גענומען ציטערן - דערפילט דאָס איי-
גענע האַרץ. זי האָט אויסגעשטרעקט אירע בלייכע הענט און ווי אַ
יונגע סאַמקע גענומען שמעקן מיט די נאָז-פּליגל. אַ רגע - און ער
וועט אַרויס פון דער צווייטער אַלעע. אַ רגע - און זי וועט זיך וויגן
אין זיינע אַרעמס.

פון אַ צווייטער אַלעע איז איר אַנטקעגן געקומען מאַטעאוש, אַ
הויכער, אַ באַרוועסער אין אַ לאַנג, שוואַרץ, זיידן נאַכט-העמד מיט אַ
גרויסן גאַלדענעם צלם אויפן האַלז.

שטומע האָבן זיי זיך אָנגענומען פֿאַר די הענט און געשפּרייזט
איבערן זאַמד. זי האָט זיך געטויליט צו אים, געפילט די וואַרימקייט
פֿון זיין לייב און אַ ליידנשאַפטלעכע מידיקייט האָט זיך צעגאַסן איבער
אירע אַלע גלידער.

אַ שאַטן איז אויסגעוואַקסן צווישן זיי. האָט עטשע אַ פֿאַרצאָ-
פֿלטע אַרומגעכאַפט מאַטעאושן:

— טייערער פּיאַטר, כ'האַב מורא — באַהאַלט מיך — אַ
גייט אונז מאַטעאוש נאָך!

מאַטעאוש האָט זי גענומען אויף דער האַנט, זי געטויליט ווי
אַ קליין קינד. די ביימער האָבן שלעפעריק געוויספּערט:

— אַוואַטשא — מיין אַוואַטשא —

די ביימער האָבן שלעפעריק געוויספּערט, פֿאַרשכורט, און די
שאַטנס פֿון די ביימער האָבן זיך געפֿלאַכטן אונטער דער בלייכער לבנה
און אויסגעזען ווי גרויע געשטאַלטן. און טיף אין גראַז האָבן מיליאָנען
באַשעפענישן זיך געפֿאַרט, אָנגעפילט די לופט מיט בלומען — האָט
אַלץ אַרום דערפילט אַ מידיקייט און ליפּן האָבן געזוכט ליפּן.

— ביסט מיד, פּיאַטר?

זיי האָבן זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ באַנק געפֿלאַכטן פֿון צווייגן.

— דו ווייסט — האָט עטשע געוויספּערט — דו זעסט אויס ווי

מיין ברודער מאַטעאוש.

— און דו-האַט מאַטעאוש געענטפּערט-ווי מיין שוועסטער עטשאַ,

שטומע, גליקלעכע זיינען זיי געזעסן, געזשמורעט די אויגן —

כוואַליעס ליכט האָבן זיך געטראַגן איבער זייערע קעפּ און פֿון דעם

ליכט האָט זיך אַרויסגעשניטן דער גרויער שאַטן, געקוקט פֿאַרעקשנט-

האַט עטשע דערזען איר ברודער און פֿון שרעק אַרומגעכאַפט מאַטע-

אושן. ביידע האָבן זיך אַ וואַרף געטאַן אויפֿן שאַטן. און משוגענע,

אין דרייען געבויגענע, האָבן הענט געזוכט הענט, ליפּן — ליפּן. און

דער שטראַל מיטן פּיאַלעט-זילבערנעם צינגל איז דורך ווי אַ בליץ,

זיי פֿאַרלאַזירט — האָבן זיך שטיקער ליכט אָנגעשלאָגן אָן טענער

כוואַליעס און אַלץ אַרום האָט שווער און אָפּגעהאַקט געוויספּערט:

„צייטיקער בויגזאַמער ביסטו!“

אינהאלט

5	אָראַמאַן פֿון אַ פּערד-גנב (1912)
115	אויף יענער זייט בריק (1910)
133	לייבקע מזיק (1910)
141	קאַנטראַבאַנדיסטן (1915)
149	אַ פּרינצעסן (1913)
157	אין וואַלד (1914)
177	דער משפט (1914)
195	ציגייגער (1914)
225	שאַטנס (1915)

פון זעלבן מחבר:

אין פוילישע וועלדער

אונטערוועלט

פארלוירענע מענטשן (היברו)

אליין

ראסע

דער משפט (פאר קינדער).